M. S. en 4.º pergamino, maltratado; con 202 hojas.

Opera juridica-moralia

Rotulata

Lectiones Salmant

Ad titulū ff. de vulg. & pu pillari. & ad l. inter stipulantē. ff. de uerborum obliga. & ad titulū de rescriptis. & titulum de ordine cogni. & ad cap. fin. de restitut. spolia. & ad l. 1. cum aliis ff. de re iudicata commentaria ex diuersis Preceptorib;

Salmanticæ anno. 1608

AD TITVLVM, ff DE VULGA RI, ET PVPILARI SVBS titutione A Doctore Ga briele Henriquez Pri marie Legum Catedre institutore in Salm anticensi Academ ia 30 c año 1603

AD RVBRICAM

Titulus sextus Libri 28: digestorum cuius insigniores capita sum interpretaturus ex concordi interpretu sententia et fide inscribitur de vulgari et pupillari substitutione eadem quae e inscriptio in institutionibus in duos tamen titulos diuisa in codice tamen alijs verbis inscribit sic tractatus substitutionum scilicet de impuberum et alijs substitutionibus in iure Hispano solo nomine generis sic verbis: Como pueden ser establecidos otros herederos en los testamentos en lugar de los que fueren puestos primera mente o que dizen en latin substitutos qui e titulus 5 p.a 6 — N.o 1.

Cur tam varie disputant Iate Iasso Lancelotus et Decius quorum opiniones refert et improbat Corrasius in rubrica codice de impuberum — N.o 2.

n.o 16

n.º 16 controversiæ causam prestat quod non videat propriæ apellari substitutio pupillaris in hac rubrica cum pupillus sit qui minor 14 anis morte patris aut emancipatione potestate ipsius liberatus est L. pupillus 239 ff de verborum sign.ª at hæc substitutio fieri non potest nisi existentibus in potestate in principio inst.ª de pupillari L. 2 in principio § hoc tit.º quo argumento superatus Jasso agnocit non recte hunc tit.º inscribi in ff. proprius quæ in codice Justiniani sed eum irridet Corrasius d. n.º 16.

Quare dicendum ẽ substitutionem pupilarem apellari propriæ abito respectu ad tempus nõ quo fit sed ad illud in quo cum efectu incipit esse filii testamentum. § post mortem patris quo tempore propriæ pupillus dicit d. L. pupillus sed et inspecto tempore quo fit non male dicit pupillaris quoniam impubes etiam cum in potestate patris ẽ pupillus dicit L. Quam tuberonis 7. §.º tam autem ff de peculio §.º 1 ff de verborum sig. obligat. L. 4 C de nescesariis servis heredibus instituendis iuncta expositione glosæ verbo suum pupillum. Illud denique ẽ observandum in hac inscriptione duas tantum spetíes substitutionum proponit cum inscriptio C.ᵢ plures esse significet qua de re dicet § adque hæc de inscriptione.

N, 3. Circa etimologiam observandum est verbum subistituo a verbo statuo et preposítione sub

sub compositum, significare in locum alterius colloca re et subijcere notat Viglius in principio de vulgari n.º 3. Unde generaliter quidquid alterius loco subrogat hoc verbo significat sinc substitutae arbores dicuntur in l. agri 22 in l. arbores 66 ibi non culpa fructuarij eversas ab eo substitui non placet ff de usufructu l. in fraudem 45 §.º ult.º ff de iure fisci ibi nec cupressi materiam vendere vel olivae non substitutis alijs et pecora substituta fiant propria fructuarij l. grege 23 ff. de legis. §. et actio substituta l. 1 §.º ante aditam versiculo plenius ff si his qui tit.º liber esse iussus fuerit et creditor substitutus l. claudius 17 versiculo plane ff qui potiores in pignore et debitor l. frustra 6. C. de non numerata pecunia et iudex, l. cum aput Sempronium 2 ff iudicatum solvi negotiato, l. fin. ff quod cum eo et plura alia quae congerunt Duarenus in parafrasi huius tit.i pagina 2. ad finem Corrasius in rubrica C. de impuberum n.º 1 Menchaca de successionum progressu Lib. 2 §.º 16 n.º 13 Baconius Lib. 4 declarationum iuris cap.º 6 n.º 4 Brisonius de verborum signif. Lib. 16 verbo substituere. Est g.º substitutio nomen generis omnem subrogationem loco alterius significans quo modo non accipitur in nostro tit.º sed in specie de substitutione quae fit in hereditatibus cum unus heres in locum alterius

subrrogat

subrrogat et substituit

N.° 4. Hæc autem substitutio difinit ab Accursio in glosa nostre rubrice vt sit 2.ª institutio que diffinitio licet plerisque displiceat recipit tamen comuniter teste Jassone in presenti n.° 5 Ripa 3 Bolocneto 25 Peralta in rubrica ∫. de heredibus instituendis n.° 26 Couarruvias in cap.° Reinuntiis ∫.° 4 in principio que deffinitio deducit ex Caio Lib. 2 institutionum tt.° 4 Vlpiano in fracmentis tt.° 22 in fine Paulo Lib. 3 sententiarum tt.° 4 verciculo heredes et comprobari potest L. 1 l ex factis 43 ∫.° fin ∫. hoc tt.° l si his qui testamentum 25. ∫ de testamentis L. neque 14 alias incipit idem e 13 ∫.° fin ∫. demilitari tt.° L. Cicero 39 ff de penis et alijs multis U.C.4 et bonorum auto tesstimonijs in quibus substituti vocant secundi herede quorum meminit Conanus Lib. 1 comentariorum cap.° 7 n.° 1 Petrus Gregorius 3.ª parte sintacmatum Lib. 42 tt.° 1 n.° 2 et Lambinus ad Oratium Lib. 2 sermonum satira 5 et comprobat hec deffinitio L. 1 tt.° 5 p.ª 6 his verbis substitutus en latin tanto quiere dezir como otro heredero ques establecido del testador en segundo grado

N.° 5. Sed adversus hanc diffinitionem objici solent multa ex quibus ea que notabiliora sut vel propter difficultatem aut vtilitatem prosequar

quar et in primis illud quod colligit ex glosa nostre rubri ce. §. substitutionem tertio quoque gradu fieri posse L. 1. Suius tt.° et ulteriorem in principio inst.° de vulg. Sed respondet Aecurs. omnem substitutionem post primam apellari secundam quemadmodum nuptie post primas dicunt 2.ª in tt.° C de secundis nuptijs sicut L. si quis prioris 8 §. talem verbo secundo toro eodem tt.° qua solutionem comuniter recipiunt interpretes teste Ripa et Aecurtio in presenti n.° 2 Paulo Leonio in tractatibus de substitutionibus in principio Sfortia de compendiosa subst.ª 1 p.ᶜ q.ª 1 opositione 2. ratio e quia licet non possit negari iure tot esse gradus quod sunt substituti qui in precedentiũ locum subrogant sicut tot nuptias quot vere fuerint contracte L. Saecularitate in 1.° codice de 2.ª nuptijs ibi ad 2.ª vel 3.ª vel ulterius ex interpretatione tamen 3.° vel ulteriori gradu institutus substitutus dicit respectu proximi heredis cui ipse substituit quemadmodum in nuptijs anotauit glosa in L. si quis priorem §. talem verbo 2.° ibi forte respectu 2.ᵉ et consequenter precedens primus apellat L. si plures 10 §. de iure deliberandi ibi et a sexto quoque ad sequẽtem translata hereditate

Ex qua resolutione multa reducit quod frequenter querunt in praxi primus quod si ad sucesionem vocet filius secundus et pre moriat primus aut de lata sucesione tertio genitus succedit incluso fratre secũdo qui incipit esse primus et tertius secundus L. ex duobus

N.° 6.

34, § hoc tit.° l proximus 92 de verborum sign.e notat Alciat. ibi n.° 3 et in ocurrenti casu ita consuluisse refert se et e responsum 510 n.° 3 et alias concilio 101 lib. 8 Ripa responso 131 sub tit.° de substitutionibus exornat late Mantica dicens communem de conjecturis ultimarum voluntatum lib. 8 tt.° 10 n.° 8. Menoquius concilio 97 n.° 1 usque ad 39 lib. 1 et concilio 20 n.° 123 et concilio 269 n.° 24 lib. 3 et concilio 442 n.° 21 volumine 5 Bursatus concilio 229 n.° 2 lib. 5 Pelaez in tractatu maioratuũ 2. p.° q.° 4 dilatione 3 per totam et q.e 6 n.° 47

N.° 7. Secundum quod si ex consuetudine vel pacto primogenitus in primo Patrimonio debeat succedere si ex primo matrimonio non extat filius succedet primogenitus ex secundo exclusis fratribus quoniam hoc primum est ut nominatim docet Baldus et Salicetus in d. §. talem n.° 8 sequitur Ripa in rubrica C. de secundis nuptijs n.° 1 et in presenti n.° 3 Fraguel. in tractatu de primogenitura q.e 83 Gregorius Lopes in l. 2 tt.° 15 p.a 2 verbo fino el fijo mayor q.e 6 versiculo sed pone quod in maioria Peralta in rubrica ff. de heredibus inst. n.° 126 versiculo tertio ampliat quæ tamen opinio non procedit si contemplatione certi matrimonij dispositio esset facta susceptus ex alio non admitit arguto l. filius a patre 275. si quis ex certa

la 5. de liberis et posth. quem tx. in hunc sensum accipit glosa in l. ideo queq. s. eodem tt.º et potest adduci tx. elegans ex l. cum virtuosori 25 ff. de condit. et demonstrationibus

Ex quo suspecta videri potest opinio Gregorij in l. 2 tt.º 15 p.ª 2 verbo si el fijo mayor q.º 7 incipienti quod autem sit Rex dicentis qd si Rex contemplatione certi matrimonij fecerit donationem castri alicui nobili ita ut succederet in eo primogenitus ex illis procreandus si ex primo matrimonio filius non suscipiatur succedet primogenitus ex 2.º matrimonio alegat ad hoc legem unicam C. si liberalitat. Imperialis socius sine herede deceserit lib. 10. hic tx. ad questionem non facit quia solum probat re donata a Rege duobus si alter dececerit sine liberis (secundum primam glose interpretationem) vel sine herede sanguinis iuxta secundã partem eius non pertinere ad fiscum aut ad alium extraneum heredem sed ad socium quod nõ convenit questioni proposite a Gregorio tum quia in ea donatio soli marito proponit facta non utrique colligitur ut in d. l. unica tum etiam quia in illo tx. nullum gravamen fuit appositum donatarijs in favorem alterius persone quemadmodum proponit in questione Gregorij in favorem primogeniti ex illo matrimonio. Rursus allegat Gregorius Baldum in aut. hoc ius porrectum n.º 6. C. de sacrosanctis ecclesijs dicentem qd si emphiteusis ita concedat

cedat vobis et filijs vestris si ex eo matrimonio non super
persint liberi censeet concessa filijs alterius matrimo
nij

N.° 9 Verum neque Soc. probat Gregorij sententiam
quoniam Baldus loquit quando verba sunt ambigua
et generalia eorum pluralitas resoluit in singula
ritates iuxta legem 2. §. vltimo ff. de conditionib.
institutionum et consequenter idem et eadem
tenm esset concedo vobis et filijs cuius libet vestrum
adque ita venient filij cuiuscunque matrimo
nij vt sensit idem Baldus alegando legem
placet 4 ff. de liberis et posthumis et expresse de
clarat Socinus in d. l. cum vir vetori in fine
Bocrius desisione 276 ad finem quod refert et
sequit Molina lib. 3 de primogenijs cap.° 3*5
n.° 74 Vnde si in casu Baldi dictum esset conce
do vobis et filijs ex ambobus suscipiendis proeul
dubio non procederet Baldi sententia.

N.° 10. Denique non facit pro Gregorio sen
tentia Joanis Andreæ in aditionibus ad specu
latorem sub rubrica de testamentis in prima
aditione magna versiculo ocurrit alia questio
vbi ait quod si quis vesorem habens simpliciter
instituat ventrem vesoris eam nominando
intelligit institutus non solum primus sed ali
us ex eadem vesore nasciturus. Quia respondet

insti

institutionem in casu Alexandri non esse limi
tatam sed indefinitam ut bene notat et expli
cat Menoquius de presumtionibus Lib. 4 presum
tione 21. nº 12 adendus ad d. L. placet

Rursus contra diffinitionem obij — Nº. 11.
ci solet Lex quærebat 18 §. fin de militari testº
in cuius spetie dat secunda institutio quæ tamē
substitutio non ē quod ex eo aparet quia substitu
tus ibi non prestat legatā relicta ab instituto
quæ prestaturus fuisset substitutus L. licet Im
perator 73 ff. de Legatis. 1. adque ita diffinitio
non convertit cum definito quemadmodum
converti deberet si esset perfecta ut docet Bar
tolus per tx ibi in L. 1. §. dolum ff de dolo in qua
difficultate explicanda non conveniunt inuis
interpretes nam aliqui secundum heredem in
spetie dicti §. fin docent non esse substitutum
ita Acursius ibi glosa finali in fine sequit
Bartolus d. L. licet imperator nº. 3. Aretinus in
presenti nº 1. Socinus in L. senturio nº. 10 ff. Socto
et in hanc sententiam inclinant plures relati
a Menoquio de presumtionibus Lib. 4 presuⁿtione
43 aserentes in spetie illius tx. duos esse coher
des non vero unum institutum et alterum
substitutum quod si verum ē secat difficultas

quam

quam habet ille tx. ex d. l. Licet Imperator. Sed vr-
get maxime contra diffinitionem quare alij
secundum heredem substitutum esse afirmant
per legem miles 42 in principio ibi ne mihi subs
tituto ff. de testamento militis perquem tx. Jasso
nis d. l. licet imperator n.º 28 secundum herede
institutum a milite ex tempore substitutum esse
afirmat quod ante ipsum quod ante ipsum agnos
cunt et profitent. Socinus et Cumanus relati a
Corasio in rubrica C. hoc tt.º n.º 5 Ripa in preseti
n.º 6. et 7 sequit. Boicnetus n.º 26. Polius in tract
tatu substitutionum in preludijs n.º 15 et obtima
ratione confirmat Menochius ff. n.º 45 qua sen
tentia admissa difficultas d. §. finalis versat in
hoc quare substitutus ibi non prestet legata re
licta ab instituto

N.º 12. In hac controversia pro vera et perfecta
interpretatione d. l. quęrebat §. fin. observandu
e decisionem illius tx. pendere ex mero militis
privilegio cui concedit vnum heredem ad tem
pus *et ad tempus aliud scribere l. in fraudem
16 §. miles et ad tempus ff. de tt.º militis l. certi
iuris 8. C. eodem nam in paganis adiectio illa
temporis vt vitiosa reijcit et pura manet ins
titutio l. hereditas ex die 34 ff. de heredibus ins

*et ex tempore

titu

tituendis L. 15. tit.o 3 p.a bet sane si secundus iste
heres vocatus ex tempore substitutus e iuxta d. L.
mi les ita aparet hic aliud militis privilegium
scilicet ut post aditam hereditatem possit direc
to substituere quod etiam probat tx in L. militis
§ J. de tit.o militis L. Centurio 16 J. hoc tit.o quod
pagano non concedit L. post aditam C. de im
puberum L. 4 tit.o 9 p.a 6. iuxta que iuris prin
cipia iam constat substitutionem de qua in
d. L. querebat non esse ordinariam et regularem
de qua loquitur J. tradita diffinitio sed extraor
dinariam et privilegiatam quam interpretes
directam militarem vocant. Dicemus itaque
non male ad dissoluendum arguitum adductum
contra diffinitionem ex d. L. querebat §. finali
tx. illum procedere in substitutione directa
militari que sicut in aliis deficit a iuris precep
tis ita et in hoc quod succedent ex ea non pres
tat relicta ab instituto et licet nullus ita
explicet conveniunt tamen in hoc omnes ex
cepto eo quod alii secundo loco vocatum co here
dem vocant alii substitutum. In eo magna
inter interpretes dicentio e que sit ratio diffe
rentie inter substitutionem vulgarem a pagano
factam et militarem quare in illa substitutus

N.° 13.

prestet

prestet legata relicta ab instituto in Sacndita et multiplex assignat ab interpretibus vt colliges ex Menochio lib. 4. presumtione 108 a n.° 43 vbi reiectis alijs nouam tradit et explicat n.° 53 et sequentibus

N.° 14. Ego ut rem ab alijs saepe tractatam noua dicendi ratione distribuem aduertendum est secundum istum heredem quem militari substitutum vocari dixi non minus prestare debuisse legata quam quemlibet ordinarium substitutum imo maiori forsan ratione. Primo quia translatio lucri fit cum eodem onere l. Caio 13. ff. de alimentis et cibarijs legatis. 2.° quia repetitio legatorum fuit inducta propter defuncti voluntatem et quo plenius adimpleat ne deficiente primo herede desitrant legata et testator videat frustra reliquisse contra legem si quando 112 ff. de legatis 1. et facit l. quoties 19. ff. de rebus dubijs quam rationem ad l. licet imperator cum Castrense et Cumano considerat Menochius d. presumtione 108 n.° 54 et 55. at militis voluntas multo magis quam pagani seruare debet l. 1. ff. de testamento militis in principio inst.° eodem q.° repetitio legatorum in milite magis debuit induci. Denique hanc partem confirmat lex

N.° 15.

Lex militis codicillis 37 ff. de test.° militis ubi relicta a coherede cogit pretore alter coheres in codicillis scriptus. Quare pro ratione d. l. querebat §. fin consideravit Cumanus ideo in d. l. licet Imperator rescripto D. Severi induelam fuisse legatorum repetitionem quia cum instituttus magis dilectus legatis gravet a fortiori fecere debet gravatus substitutus minus dilectus arguto l. Publius 36 §. ultimo ff. de conditionibus et demonstrationibus que ratio cecat in d. l. querebat §. fin in quo substitutus non e minus sed magis dilectus cum ei in perpetuu instituto vero ad tempus hereditas fuerit data quam rationem Cumani receptam testat Alciatus de presumtionibus regula 2. presumtione 35 et sequit. Forcatolus dialogo 23 n.° 7. Sed non e sufitiens hec ratio quia sequeret quod si primus heres ad decem annos fuisset institutus secundus ad quem gu e tunc secundus teneret ad legata relicta a primo qui magis fuit dilectus cuius contrarium verum esse agnoscunt omnes interpretes, qua propter frequentius recipit alia ratio ad §. fin. ff. ideo substitutus non debere legata quia primus heres per aditionem maneit obligatus ad eorum prestationem legatorum §. heres inst.° de obligationibus

bus que ex quasi. quod secus e in substitutione vulgari que non habet locum nisi cum insti tutus non adit hereditatem l. post aditam C. de impuberum l. quamdiu 68 versiculo quisaute ff. de adquirenda hered.e adquisita corruerent lega ta l. si nemo ff de regulis iuris l. eam quam C. de fideicomissis nisi substitutus ad quam per repudi ationem instituti devoluit hereditas ea prestaturus esset quam rationem scripsit Curtius Iunior in ru brica C. de impuberum n.o 2. et eo non relato pro bant in presenti Ripa n.o 6 Bolognetus 27 Duare nus in parafrasibus tit. pagina 4 ad medium et ad tit. de militari tto cap.o 6 collumna 2.

N.o 17. Pro cuius rationis explicatione adverto substitutionem vulgarem introductam fuisse ne deficientibus heredibus primo gradu institutis here ditas maneret caduca l. unica in principio ibi et substitutiones introducerent ne fierent cadu ca §. et cum triplici iuncto §. pro secundo versi culo sed et omnes C. de caducis tollendis et conse quenter legata corruerent l. si nemo quod sane inconveniens militaret adeo nisi substitutus ad prestationem legatorum teneret obid que res criptum D. Severi quasi ex ipsa defuncti volun tate repetitionem induxit. Seterum in substitu

tione

tione militari non potuit hoc timeri nam cum
ea substitutio locum habeat adita hereditate per
primum heredem necesse non fuit substitutum
obligare ad prestationem legatorum quia etiam
adveniente tempore substitutionis primus heres
ad prestationem legatorum tenebatur nam cum
hereditatem adiisset ex quasi contractu mane
bat obligatus legatariis l. ex maleficiis §. heres ff.
de obligationibus et actionibus l. aput Julianum
§. finali ff ex quibus causis

Neque est inconveniens quod pri- N, 18.
mus post tempus heres esse desinat quia obligatio
nem contractam per aditionem hereditatis tem
pus tollere non potest l. obligationum fere 43.
§. placet ff de actionibus et obligationibus neque
hoc inique contra heredem statuit cum illo
medio tempore hereditate fruatur et ipse scire
debuerit ea lege sibi defferri hereditatem ut
legata prestaret que si ultra vires hereditarias
sibi date esse putavit potuit hereditatem non
adire ne oneri legatorum maneret obligatus
Neque huic resolutioni obstat quod in subs
titutione pupilari presuponimus primum heredem
adiisse ut in principio instit. de pupilari et con
sequenter mansisse obligatum legatariis et ni

hil

Nihilominus pupillaris substitutus tenetur prestare legata relicta ab instituto l. in ratione 11. §. quod vulgo ff. ad l. falcidiam. Quia respondeo substitutum pupillarem teneri quoniam heres est pupilli d. principio de pupillari versiculo si vero extiterit ad quem ita minimum non est si pres tet legata, ad que tenebat pupillus cui successit iuxta regulam l. cum a matre C. de rei vin dicatione et hoc modo interpretor verba d. §. quod vulgo ibi ait quodlibet es alienum de beat significat enim I.C.us legata eo casu pres tari non quasi noviter debita ex aditione subs tituti sed quasi iam ante debita per filium primum heredem in cuius bonis hoc es alienum invenit substitutus. Que decisio non potest adap tari d. l. querebat §. fin. ubi secundus heres non est heres primi qui adivit et obligatus man cit legatariis sed testatoris ob id que ad debita contracta per primum heredem non tenet

N.o 20. Sed adhuc superior ratio et interpre tatio Curtii Iunioris sic explicata et ab impug nationibus defensa scrupulo non caret quia procedit tantum eo casu quo primus heres adi vit hereditatem et sic obligat legatariis sed I.C.us in d. §. fin. generaliter ait secundum

non

non debere legata nam si primus adijsset extra controversiam videbat eum debere ut Cumanus considerat et huic casui repudiate hereditatis nō conveniret ratio Curtij Iunioris

Sed huic obiectioni respondet quod si heres repudiet defert hereditas venientibus ab intestato qui ea fruent toto illo tempore quo eam aditurus erat primus heres si adijsset l. milesita q. versiculo et quia diximus ff. de test. militis unde cum etiam hoc casu sit qui legata prestet non ē nesse a substituto inducere eorum repetitionem que tunc nessesaria ē quando per repudiationem instituti immediate defert hereditas substituto non vero quando medio tempore devoluit ad alium ut considerat Menochius in d. presumtione 108 n.º 56 et licet utramque interpretationem scribat maiori tamen ex parte inheret vestigijs Curtij Iunioris

Sed hec resolutio apud me semper dubia fuit quia re devoluta ad causam intestati heredes ab intestato non debent legata in testamento relicta l. eam quam 14 C. de fideicomissis cum alijs adductis ab Antonio Gometio in l. 29 tauri n.º 1. columna 4 versiculo nono principaliter quod etiam procedit in militis in hoc enim non reperit privilegiatus adque ita uti debet iure comuni maxime

N.º 21.

N.º 22.

cum regula d. l. eam quam procedat in casis pri
vilegiatis qualis e libertas l. 2 C. si omissa sit causa
test.ti cuius ex argu.to in omni causa fiat procedere re
gulam l. eam quam observat Fasso ibi n.o 1 get go
mesius s. ratio autem quare non teneant veni
entes ab intestato ea est quia non ex iudicio defu
ncti sed ex benefitio legis succedunt ut presuponit
l. lege obvenire 130. ff de verborum sign.e neque
ad rem pertinet quod medio illo tempore fruant
quo modo hereditatis nam cum illis obvenerit ex
benefitio legis non debent teneri ad prestationem
eorum quæ per defunctum relicta sunt ex ratione
l. si arrogator vericulo quia non ex iudicio ff de
adoptionibus adque ita hoc casu cum heres non debe
at legata quia non adiuit neque venientes ab intes
tato quia ex iudicio testatoris non veniunt dicen
dum videbat substitutum ad quem post tempus
ex iudicio testatoris devoluit hereditas legata
debere cuius contrarium respondit I.C. in d. § fin.
adque ita ei non convenit interpretatio et ratio
Curtij iuncta observatione Menoquij cum non
possit adaptari omnibus casibus in quibus procedit
I.C.i decisio

N.o 23. Quare ego intelligo I.C.m in dicto §. fin. li
berasse secundum heredem a solutione legatoru
non

non solum eo casu quo non poterit peti a primo here
de sed etiam in eo qui peti non poterat eo quod nõ
adiverat neque venientibus ab intestato qui gra
vati non erant adque ita voluisse tune Legata
omnino corruere quia nullus alius supererat a quo
peti posset nisi secundus heres quem non debere res
pondit et in hoc casu nulla ex rationibus adiectis
concludit quare secundus ille heres Legata nõ debe
ret. Sed ego eam esse existimo quoniam substitutus
militaris non succedit heredi instituto sed militi
quasi in nova hereditate ut voluit Bart. in L.
Marcellus §. quidam liberis nº. 9 ff. ad Trebelianũ
Costa in cap.º si pater 3 parte verbo interdum nº. 64
quod secus ẽ in substituto vulgari qui subrogat
in locum primi heredis et eius naturam sortitur iux
ta L. 1. §. ante aditam vero eiculo Sycanio ff. si Sisqui
testamento liberesse L. 10 §. qui iniuriarum ff. si-
quis cautionibus que ratio et interpretatio ad §. fin
ẽ de mente Jassonis in d. L. licet imperator nº. 29
et in presenti nº. 7 et 8 et in hunc sensum defendi
potest secundum illum heredem non esse substitu
tum cum non subroget in locum primi sed demũ
extincto iure primi cui succedit dat' ius succede
di alijs neque obstat d. L. miles ita 42 ff. de test.º mi
litis quia ibi vocat substitutus propter figuram

verbo 4

verborum sub qua vocabis e post primum

N°, 25.

Neque obstabunt tunc argumenta T. adducta n° 15 ad probandum sane repetitionem legatorum induci debere etiam in militari substitutione. Nam ad primum ex l. Caio ff. de alimentis et cibariis legatis quo probat translationem sueri fieri cum eodem onere respondet Cumanus in d. §. ultimo quem sequitur Jasson in presenti n° 8 et in d. l. licet n° 30 regulam d. l. Caio procedere quando translatio fit statim nam si fiat post aliquod tempus ut in d. §. ultimo non transfert cum onere. Sed hec solutio non e admittenda quia non e verum dicere uno herede instituto ad tempus et alio ex tempore hereditatem transferri de uno in alium quia ipso iure secundus succedit in nova hereditate extincto iure primi heredis ex qua doctrina colligitur solutio difficultatis propositae ex d. l. Caio. s. eam legem procedere ubi eadem omnino res transfert at vero in casu d. §. ultimi non fit translatio eiusdem hereditatis iuxta opinionem quam defendo sed alia hereditas dat

N°, 26.

Rursus non obstat quod legata repetantur ex voluntate que magis servanda e in testamento militis quam pagani quia respondet in directa militari non corruere legata ubi primus

heres

heres adiuit et ideo non ē necesse inducere repetitionē cum sine ea conseruet voluntas ubi vero heres repu diat Legata non debent quamuis post tempus here ditas deueniat ad secundum heredem quia non subrrogat in Locum primi iuxta T. tradita sed in alia hereditate succedit adque ita non adest presumta voluntas propter quam ressriptum D. Seueri induxit repetitionem Legatorum in ipsos titulo subrrogato

Denique non obstat d. L. militis codi cillis cui respondet Cumanus in d. §. vltimo ibi de beri Legata quæ fuerunt relicta sub nomine apellatiuo heredis quo casu secundus heres tenet ad Legata non ex vi repetitionis sed virtute verbo[rum] quæ ad omnes heredes pertinet L. si plures 96. ff. de legatis 3. quæ interpretatio displicet ex eo quia non constat sub nomine apellatiuo fuisse relicta Legata. Quare verior ē quæ colligit ex T. traditis ff. heredem scriptum in codicillis teneri quia sub rogatus ē in dimidia parte hereditatis Loco primi heredis qui in totum fuit scriptum in testamento adque ita respectu illius dimidiæ partis tenebit etiam pro dimidia soluere Legata ratione sub rrogationis per quam eo modum dimidiæ partis hereditatis ad eum pertinet adque ita onus etiā

N.° 27.

perti

pertinere debet iuxta regulam l. secundum na
turam 10 ff de regulis iuris

N, 28. Quibus etiam constitutis ad interpretatio
nem d. l. quae rebat §. fin. declaranda e eius dispo
Primo ut non procedat quando legata relicta sint
per nomen apellatiuum ita. f. heres meus dato quia
hic sermo ad omnes heredes pertinet ut t. aduerti cum
Cumano per legem si plures de legatis. 3. et confirmat
ex late adductis a Menoquio d. casu 108 n.° 2 et sequen
tibus. Sed circa istam declarationem aduertendum
e bene esse nesesariam quando primus heres non
adiuit et ita corrueret legata nisi ea prestaret
heres secundo loco scriptus nam si adiuit cum ser
mo verificet in primo herede his qui teneat sol
uere legata non e nesese onerare secundum pres
tatione legatorum

N, 29. Secundo non procedit in legatis annuis nam
cum tot sint legata quod anni l. si in singulos q
ff. de annuis legatis rationi congruit ut secundus
heres pro tempore sue inhibitionis onus legatorum
agnoscat quemadmodum primus heres pro tempore
quo hereditatem habuit ad legata tenet iuxta
quam sententiam explicari possunt verba d. l.
quae rebat §. ultimo ibi nisi alia voluntas mihi
tis probetur sicut enim ex natura ipsius legati an
nui

nui quę declaratio plane procedit quando verba Legati diriguntur ad Legatarij ita .S. Lego Filio centum in singulos annos sed non ita si testator sic gravet heredem rogo Semprónium ut Filio centum prestet in singulos annos quo casu nominati a primo herede videtur relictum nō a secundo ita ut finito tempore quo primus obtinet hereditatem extinguatur Legatum

Rursus ē et aliud argumentum non inelegans contra T. traditam diffinitionem quę deberet comprehendere omnes substitutiones spetiés et tamē non comprehendit pupillarem quę vere et proprie substitutio ē quia nō ē secunda institutio quod probatur ex eo quia per pupilarem succedit ipsi pupilo in principio et in §. igit inst.o de pupilari l. sed si plures 10 §. ad substitutos ff. hoc tit.o l. si pupillus 42 vericulo impugnat enim ff. de adquirenda heredit.e adque ita substitutus pupilaris non ē secundus heres quia ipse inmediate succedit pupilo inter quem et substitutum nullus alius ē gradus neque videtur quidquam facere quod etiam succedat in hereditate patris quoniam per aditionem fuit facta filij d. l. sed si plures §. filio impubere ibi iuncta enim hereditas esse cępit adque ita non facit secundum gradum. Et urget quę magis hoc

argumē

N.o 30.

174

argutum eo casu quo pupilaris substitutio fuerit facta filio exheredato iuxta legem 1. in fine ff. hoc tit. §.
non solum inst. de pupilari nam cum non præcedat filij institutio pupilaris eo casu non potest dici secunda sed prima cum nulla alia eam præcedat
l. proximus 92 ff. de verborum sign. quo arguto superatus Paulus Castrensis in l. 1. § .... nº. 1. ad finem coactus fuit fateri pupilarem substitutionē
non esse secundam institutionem

N, 31.

Sed ē longe verius substitutionem pupilarem secundam institutionem esse ut probant expressa iura in l. 2. §. interdum ibi ex secundis tabulis
et in §. fin. ibi secundo quidem gradu hoc tit. l. 2. C. de necessarijs servis ibi et in secundo gradu et post antiquiores quos refert et probat late Costa in cap. si pater prima parte verbo sed in filio nº. 35

N, 32.

Neque obstat argutum proxime adductū quia procedit respectu hereditatis circa quā prima et unica institutio ē ceterum habito respectu ad testamentum et ad heredes 2. institutio dicitur quoniā duæ continentur in uno testamento nam patris et filij unum ē testamentum l. patris et filij 20. ff. hoc tit. adeo ut pater prius sibi heredem sibi debeat scribere l. 2. §. quisquis hoc tit. nec possit adiri hereditas filij nisi et patris adita sit §. adeo eiusdē

legis

Legis secunde adque ita recte dicet secunda institutio in eo testamento facta neque in contrarium movere debet quod ubi filio exheredato non procedit filij institutio. Cui obiectioni varie respondent interpretes ut colligit ex traditis ab Esforcia in tractatu de compendiosa substitutione in presidijs prima parte questione. 1. in 3. opositione. Sed facile removet obiectio ex eo quia hoc quoque casu in testamento patris procedere debet institutio heredis et ipsius aditione sine qua pupilaris exheredato facta valere non potest d. l. 2. §. adeo

N, 33.

Neque iterum obstabit si obijciatur l. si quis eum §. ultimo ff. hoc titulo ubi pater potest una ora sibi facere testamentum et deinde alia testamentum filij adque ita videtur esse unica institutio in alio testamento. Quia respondet adue unum esse testamentum continens duas institutiones nam pupilaris substitutio etiam intervalo facta pars et sequela est paterni testamenti §. liberis instituta de pupilari et non debet iudicari tanquam diversum testamentum sed unum duarum hereditatum ut dixit Iustinianus in §. igitur instituta de pupilari et in eleganti spetie prosequitur I.C.tus in l. paterfamilias 12 ff de privilegijs creditorum et suadet hec interpretatio ex d. §. fin in fine dum ait quod

si

si pater postea sibi soli faciat tt.um utrumque pre
cedens rumpit q.o pro uno reputat. Cui consequens
est ut pupilaris sit 2. institutio quam semper pre
cedere debet institutio in testamento patris quod
est unicum cum tt.o filij

N, 34. Ex alio tamen eficatius probari vi
det pupilarem substitutionem non esse secundam
institutionem quia potest precedere ipsam ins
titutionem §. sed si quis ita legis 2. Suius tit. in
quo Ulpianus sibi ipsi pugnare videt nam
cum paulo ante docuisset in §. prius sibi de
bere heredem scribere deinde filio substituere
et non conuertere ordinem scripture postea
in d. §. sed si quis ita ab ea sententia recedere
videt docens valere pupilarem substitutionem
factam conuerso ordine scripture quam pug
nam varijs modis componere tentant inter
pretes ut preter ordinarios in d. §. prius colligit
ex his que late scribunt Costa in cap. si pater
prima parte verbo adijtiens a n.o 1. Antonius
Richardo in §. liberis insta de pupilari a n.o 5
qui Uigly sententiam secunt in his scolis a
preceptoribus probatam non semel ut si subs
titutio pupilaris fiat in eadem scriptura ali
quo tamen internalo interiecto non valet

adque

adque ita procedat tx in §. prius si vero paterfam. at substitutionem pupillarem et continuato sermone in eadem clausula sibi scribat herede valeat ut in exemplo §. sed si quis ita quoniam in continuata oratione non dat prius et posterius sed illud videt procedere quod est necessarium ad valorem actus L. quidam 14 ff. de peculio legato L. cum in testamento 37 §. 1. ff. de heredibus inst. et praeter Bartolum et ordinarios in d. §. prius exornat Alciatus in tractatu presumptionum regula 3. presumptione 42

Secundum quam observationem in casu §. sed si quis ita licet ordinem scripturae sequatur institutio, ordine tamen intellectus dicit procedere ipsam substitutionem pupillarem adque ita etiam eo casu erit secunda institutio Sed licet haec interpretatio conveniat §. sed si quis ita non tamen recte adaptat § prius in quo Ulpianus loquitur in continuato sermone fit substitutio et institutio quia eisdem fere verbis ait non debere testatorem convertere ordinem scripture. Quapropter mihi valde probatur ultima interpretatio Accursii verbo comprobata in d. §. prius quam repetit in d. §. liberis licet magis communiter reijciatur teste Costa in sec. licet

Ulpia

N, 35.

Vlpianum in diuersis casibus diuersa respondisse
quod satis intimat proprietas illius aduersatiuę
sed si. Diuersitatem autem in hoc consistere qd
in §. prius loquit(ur) cum substitutio facta ē filio
exheredato quo casu omnino præcedere debet =
institutio heredis etiam quo ad ordinem scriptu
rę, at in §. sed si quis ita in substitutione quę
fit instituto filio in qua sufficit post factam
substitutionem eundem heredem scribere for
ma ibi præscripta quę interpretatio licet a ple
risque reijciat(ur) quasi divinatoria quos divi
net ad tx. in §. prius cuius species potius debet
adaptari filio instituto quam exheredato et
quia nulla sufficiens ratio differentię inter hos
casus potest assignari ego tamen ab utraque ob
iectione defendi posse existimo. Quo ad primā
aduerto §.um prius pendere ex §§. proxime præced
entibus quod satis indicat dictio autem in qui
bus de substitutione facta filio exheredato =
tractare Vlpianum vel ex eo constat quod re
quirit aditionem heredis ad hoc ut valeat pu
pillaris substitutio vel fideicomissum pupillare
de quo in L. si filio pecuniam 95. §. fin. ff. de
legatis 1.o conualescat plane aditio extraneis cō
venit §. extraneis de heredum qualit.e et tunc

necessa

nesesaria e cum filius exheredat l. Papinianus 8 §. si conditioni versiculo quoniam ff de inoffitioso l. filium 20 §. sed cum exheredatio ff. de bonorum poss. contra tabulas nam si filius fuisset institutus non esset nesesaria aditio cum ipso iure heres existeret §. sui de heredum qualit. et de hereditatibus quæ ab intestato et sola existentia confirmaret tabulas pupillaret l. filius qui se paterna 41. ff. de adquirenda hered. vnde sequitur tx. in §. prius loqui in eadem specie filij exheredati

Circa rationem illud obseruandum est iure ff. nihil scribi potuisse ante heredis institutionem §. ante heredis inst. de legatis l. 1. ff de heredibus instituendis vbi excipit exheredatio ex rescripto Traxani sed et tutelæ ante heredis institutionem dari poterat §. ad certum inst. qui test. tutores pupillaris tamen a regula no excipiebat et ideo recte Vlpianus in §. prius non posse scribi ante heredis institutionem docet quam rationem insinuauit in versiculo et merito dum ait constat enim vnum esse test. quæ verba nullum haberent iuris misterium imo propositæ sententiæ non conuenirent nisi illis significare voluisset Vlpianus quod eu patris et filij

N. 36.

et filij unum sit Ill.m unum caput debet habere a quo incipiat. s. ab institutione heredis non a substitutione que si antea scribat nullius momenti futura è propter regulam d. §. ante heredis quod recte notat Corasius in solemnibus recitationibus ad hunc tit. post eius mortem editis ad §. prius in scolis et Costa in cap.o si pater verbo adijtiens n.o 3 collumna 4 illius numeri verciculo quae Vspiani ratio qui in sequentibus late probat non iure Justiniani (quo ante heredis institutionem scripta valent) non procedere desisionem §. prius. Neque esse contrarium quod in §. sed si quis ita substitutio ante heredis institutionem scripta valet quoniam ubi filio substituit et instituit in eadem clausula non atendit ordo scripture substitutionis secundum quem certum è institutionem precedere adque ita non offendit regula §. ante heredis, at ubi filio exheredato fit substitutio ordo scripture exacte observat et ideo non potest ante institutionem scribi dicto §. prius

N.o 27. Ratio differentie è quia ubi testator instituto filio dat substitutum substitutio existimat ex ratione succesionis quoniam succedit in eisdem bonis que constituto data

sunt

sunt et ubi habet ratio suscessionis ordo scripturæ non atendit. Licet enim præposteret ipsa tamen susscessionis ratio evincit institutionem præcedere ipsam substitutionem d. l. cum in testamento §. 1. l. si ita quis 28. ff. de heredibus instituendis ad quem ita procedit textus in §. sed si quis ita et in §. sequenti ubi in diversa specie s. in expressa vulgari et intacita pupillari quæ sub ea continet idem omnino statuit quod in pupilari expressa loquitur Ulpianus in §. sed si quis ita ideo quia etiam in illis speciebus substitutio ex suscessione stimatur non ex ordine id quæ significat Ulpianus in ultimis verbis dum ait ut non ordo scripturæ et suscessionis spectetur

At vero ubi substitutio fit filio exhere dato non est substitutio ratione suscessionis quia substitutus succedit pupilo antequam alii deferatur hereditas ad quem ita positus est institutus in hereditate pupilli in qua simul substitutus esse non potest; dicitur ergo substitutus in hac specie non ratione suscessionis sed ordinis quia post heredem patris scriptus est, qui ordo si omitatur non potest dici substitutus et ideo ordo scripturæ servatur omnino quia suscessionis considerationi locus esse non potest. Quam interpretationem

extra

et rationem scribit Corasius in solemnibus re
sitationibus ad hunc ttum in scolijs ad §. prius et
ad §. sed si quis et in notis ad Vlpianum tto. 23
glosa uerbo hereditas vbi expendit §.m finalem
eiusdem L. 2. cuius vulgatam lectionem sic
inmutat, quod igit dictum e etiam exhered
atis liberis substituere licere ideo dictum e
etts et rursus quod exheredatio odiosa e l. cu
quidam C. de legatis et ideo rigor iuris id est or
do scripturae qui in ceteris relaxatur in ea dili
genter custoditur et alegare potuisse meliorem
tx. in l. cum quidam 19. ff. de liberis et post hu.

N, 39.

Vlterius hoc dici potest contra diffini
tionem quod substitutio no e institutio quonia
substitutio conditionalis institutio e l. coheredi
41. §. coheres ff. hoc tto. ibi ac si pure partem et
sub conditione partem alteram acsepisset sed
actus conditionalis non e proprie talis l. 1. ff de
donationibus ibi haec non proprie donatio est cum
alijs quae adduximus in l. 1. huius tt. vbi plena
huius articuli resolutio tradit

His sufficiat exornasse et defendisse Auc
tis diffinitionem ultra quam plures alias tradunt
interpretes quas refert et improbat Ripa in prae
senti n.o 7, aliam scribit Curatius in notis ad=

Pauli

Paulum Lib. 4 sententiarum tit. 4, aliam Va conius Lib. 4 declarationum iuris cap. 6 n. 1, aliam Othomanus in principio inst. de vulgari substitutione 1., aliam Valduinus in ipotesi eiusdem tit. n. 2, aliam Foriotus in tractatu de apicibus iuris tit. de substitutionibus axiomate 1. quam sequitur Covarruvias in cap. Reinuntius in § 4 n. 1 Petrus Gregorius prima parte sintacmatum Lib. 42 tit. 10 n. 2

3

N. 40.

Nunc de origine substitutionum videamus circa quam illud admonendi sumus ex antiquorum opinione substitutiones origine et introductione iuris gentium esse forma iuris civilis ut post alios probat late Menchaca de successionum creatione § 1. n. 1. et erudite exornat Bursatus consilio 226 Lib. 3. unde et substitutio quae pars testamenti est ad idem ius gentium referenda videtur ita nominatim sensit Sfortia de compendiosa subst. in praeludijs q. 3 Unde deduces per Principis aut populi statutum substitutionem tolli non posse quod etiam observat Jeronimus Cagnolus l. praecipimus n. 53 C. de impuberum Decius consilio 351 n. 5 et consilio 551 n. 5. sed Joanes Bolognetus n. 6 a iure civili Romanorum excogitatas substitu

tiones

tiones firmat expendens pro hac sententia tx in
l. unicam principio C. de caducis tollendis, subi
substitutiones evitanda caduca que lege patria
fuerunt introducta inventas esse ait. Ego qui
dem in hac questione in primis observo non om
nes substitutiones habere eundem originem ne
que ad eundem finem inventas et vulgarē
separanda ut iudicio a pupillari et alijs que iure
civili Romanorum invente fuerunt et suis
locis dicet, Sic ea vulgarem autem sii sta
tio substituendi potestatem a iure gentium
originem traxisse quo iure libera fuit tes
tatoribus potestas disponendi de rebus suis l.
1. C. de sacrosanctis ecclesijs tradit late Bolocnetus
n.º 2 quo ad usum vero et actum fuit iuris ci
vilis nam cum eo iure necesaria esset heredis
institutio ad testamenti valorem §. ante here
dis inst.ª de legati et aditio hereditatis l. si nemo
ff. de regulis iuris l. eam quam C. de fidei
comissis eveniebat ut testamentum iure
perfectum corrueret herede scripto ante testato
rem desedente vel post non adeunde heredi
tatem unde ortum fuit nomen caducorum
testatoribus adeo grave et invisu ut substitu
tiones facerent ne relicta in testamento fie
rent

rent caducarent Iustinianus ait in alegata l. vnica et quamuis eadem lege caduca fieret sublata, nihilominus tamen substitutionū usus permansit quia quamuis in fiscum nō caderent hereditates veniebant tamē ad suc sesores ab intestato interdum contra volun tatem defunctorum et relicta in testamēto corruebant testatoribus nihil tale sperātib; vnde adhuc vtilissime fuerunt substitutiones ad substinendas defunctorum voluntates

N, 41.

Et quamuis iure Hispano testamen= tum valeat et substineant in eo scripta sine heredis institutione aut aditione L. 1. tt.º 4 lib. 5. recopilationis adhuc tamen oportebit sepe subs titutionem adijcere si forte nollit testator ad legitimos hereditatem peruenire ad quos pro cul dubio perventura ē herede scripto non ade unte ut in eadem L. 1. ibi y entonses herede= aquel que segun drecho y costumbre de la ti= erra auia de heredar si el testador no hiziere= ra testamento

N, 42.

Nec mouere in contrarium debet quod in isto inscriptione solum ponant vul garis et pupilaris nam si formulis inspitias quinque sunt species substitutionum si sue

setio

tionem duæ de quibus inscribit Su. Ut.us ad quas reliquæ reducuntur vel similitudine et exemplo qualis ē exemplaris vel effectu et resolutione qualis ē reciproca quæ secundū personas cui fit vel in vulgarem resolvit vel in pupillarem aut in utramque et compendiosa quæ pro varietate temporum et casuum has easdem substitutiones complectit.

N.° 43. Sed mirum forsan videt cur in ea divisione militaris non enumeret sed respōdebo quod ubi fit iuxta l. miles ita 42 ff. de testamento militis aut non ē substitutio aut certe ē irregularis ideo quæ in divisione substitutionum regularium non enumerat si vero fiat a milite iuxta legem Sententio ff. hoc Ut.o hæc compēdiose anumerat et sub ea continet imo tunc propriam speciem substitutionis continet ab aliis distinctam iuxta glosam nostre rubricæ versiculo itē compendiosa quæ fit a milite tantum quæ verba non sunt accipienda quasi negent compendiosam posse fieri a pagano nam certum ē posse ut agnoscit idem Accurt. in §. qua ratione verbo ad exemplum versiculo quinta inst.to de pupilari vult ergo glosa nostra compendiosam a solo milite factam valere omni tempore iure directo

to et tunc constituere propriam speciem substitutionis ab alijs diversam explicat Carolus Ruinus in presenti n.º 11. quod autem subijcit glosa Sabere naturam fideicomissarie intelligendum est voluisse glosam supresti[illegible] mi litis compendiosam flecti et trasi ad fideicomissum iuxta L. precibus C. de impuberum ut explicat glosa in d. §. qua ratione verbo ad exemplum versiculo quinta quia de re dicemus ad L. Senturio

N. 46.

Sed et illud non absre quæret cur fideicomissariæ substitutionis mentio non fit in divisione et ex mente Acurtij responderi potest ideo quia ea divisio ad directas substitutiones pertinet non ad obliquas qualis est fideicomissaria inter quas, duas notabiles diferentias scribit Costa in cap.º si pater in principio n.º 10 nisi malis eorum opinionem sequi qui fideicomissariam substitutionem esse negant quam sententiam cum comuni defendit Aliciatus[illegible] n.º 10 Debius in rubrica C. de impuberum n.º 10 Ruinus in presenti n.º 13 Cuxatius ad L. 1. Suus [illegible] in principio qui fideicomissariam non substitutionem sed restitutionem vocat. Sed contrariam sententiam hoc est substitutionem esse cum multis quos refert defendit Menchaca

de

de successionum progressu §. undecimo n.° 10 et Sforza

I. questione 5 Bolocnetis in presenti n.° 53 qui

demum opiniones in concordiam redduit. Ego =

hac in re non morabor dum tamen adverto

quod cum frequentissime ab interpretibus ap

ellet substitutio successio ista obliqua que =

per fideicomissum fit non dubitabo eo no =

mine eam nuncupare si quando eius mentio in

his nostris comentariis inciperit

N.° 47. Illud pro coronide adijcio id quod dicit

in fine glose nostre rubrice fideicomissariam

duplicem esse non recte explicari a Bartolo que

reprobant Aretinus et Alexander aliter explica

tes a quibus tamen dissentit Ruinus n.° 17 qui ali

am dicendi rationem probat in versiculo ideo

Ego dico. s. substitutionem fideicomissariam du

plicem esse quia aut fit in hereditate parte

ve eius de qua in tit.° de fideico hered. et ff et

C. ad Trebel. aut in legatis et fideicomissis par

ticularibus quoties legatarius vel fideicomissa

rius particularibus gravant per fideicomissum

alijs restituere quod per viam legati non permitte

bat iuxta tex in §. penult.° insti.ª de singulis

rebus. Neque his que dixi per viam legati id =

non concedi contrarium e quod dicit in l. ut

heredi

ut heredibus de legatis 1. in legatis etiam fieri subs
titutionem nam illud procedit vel quando in
locum legatarij non adquirentis legatum
alius subrogat vel quando legatarius alij res
tituere gravat per fideicomissum nam per viam
legati non potest, id enim est quod dicit in prin
cipio de singulis rebus quamvis legatario lega
ri non possit et sic finit hec Rubrica a D.
Gabriele Henriques anno 1603

Finis Huius Rubrice

Ad L. primam ff de vulgari et pupilari substitutione A D.º Gabriele Henriquez hoc anno domini 1603

Verba huius tx. aliter habent in pandectis florentinis quam in vulgatis nam in illis formula institutionis et substitutionis sic scripta est Lutius Titius heres esto si mihi Lutius Titius heres non erit tunc Caius heres mihi esto si heres non erit sive erit et intra pubertatem decesserit tunc Caius Seius heres mihi esto

Sed quia vulgata lectio nihil inmutat de sententia imo eundem sensum magis exprimit nihil circa hoc inmorandum est sed ad explicationem l. accedamus

In tx ibi heredes aut instituti dicuntur aut substituti

Colligit ex his verbis institutos differe a substitutis et substitutionem non esse institutionem cum hec tanquam diversa ponant et diversis nominibus nuncupent l. si idem C. de codicilis. Quam conclusio

N.º 1.

conclusionem ex nostro tx deducunt Socinus n.° 1. Ripa 3. et é comunis teste Debio in rubrica. C. de institutionibus n.° 2 Curtio in rubrica C. de impuberum n.° 10 pro qua conclusione expendi solet rubrica C. de institutionibus et substitutionibus iuncta glosa rubricę C. de iuris et facti ignorantia Crursus id quod J. tetigi in comentarijs rubricę sub n.° 39 substitutionem esse conditionalem institutionem L. coheredi 41. §. coheres J. hoc tit.° et actum conditionalem non esse proprię talem L. 1. ff de donationibus

N.° 2.

Sed contra hanc conclusionem in primis obstant multa iura quę substitutum apellant institutum L. gallus in principio iuncto §. in omnibus J. de liberis et posthumis et iuncta L. cum in tit.° 31 J. de heredibus instituendis L. si pater filio 9 L. si pater impuberes 25 J. hoc tit.° L. cum pater 79 §. ab instituto vbi notat glosa vltima et L. Cumanus J. de legatis 2. Pretcrea facit tx in L. mulier 20 §. fin J. de conditionibus institutionum vbi conditio si me heredem instituisti adimpletur in substitutione et cum conditiones adimpleri debeant specifice L. qui heredi 44 L. Meuius 55 J. de condit. et demonstrat. satis probat substitutionem vere et proprię institutionem esse. Quam

con

conclusionem ex eo lx deducunt ibi Bartolus et Paulus Baldus et Aretinus in presenti n.º 2 et plures quos refert et sequit Costa in cap. si pater prima parte verbo instituendo qui alia iura pro hac conclusione expendit et ultra ipsu Juanes Coratius in rubrica C. de impuberum n.º 7. ubi multa ad usum et paxim ex ea conclusione deducit

N.º 3.

Sed in hac controuertia ego sic resoluo aduertens primo institutionis nomen sumi in genere et in specie quemadmodum adoptio l. 1. ff de adoptionibus et cognatio l. non facile § l. iuris consultus 10 ff de gradibus prout in genere sumitur propie et vere comprehendit substitutionem si vero in specie sumat institutio differt a substitutione. 2.º etiam in sumta specie substitutione* non defferre a substitutione specie sed gradu adque ita esentialiter sunt idem licet acsidentaliter defferant ut colligit ex traditis a Baldo Alex. Aretino et Jassone in l. si quis mihi bona §. fin. ff de adquirenda hered. Peralta in rubrica ff. de heredibus instituendis n.º 19 qui erudite et subtiliter prosequitur hanc doctrinam. Quibus addo quod quemadmodum in successionibus ab intestato sunt quidam gradus per quos hereditatos de

* institution

ambu

ambulat ita etiam in testamentarijs successionibus sunt gradus in quibus hereditas versat' sed vno hereditatis nomine quoniam vno nomine heredum institutus et substitutus contin'et hac vna adiecta nota quibus distinguunt' primi et secundi gradus

N, 4. Iuxta quam resolutionem primo intelligendus ē tx in L. si quis mihi bona 25 §. vltimo ff. de adquirenda hered.° vbi si pater mandet filio adire hereditatem quasi instituto poterit virtute mandati adire hereditatem si substitutus sit quia licet mandatum sit ad implendum in spesifica forma L. diligenter ff mandati adimplet' tamen eo casu quoniā substitutio substantia et efectu institutio ē. 2°. intelligendus ē tx. noster argutū adiecta n°. 1. ad probandum institutionem differre ab institutione procedunt enim respectu gradus et ordines successionis in quo diferunt non vero quo ad substantiā q' non versat' ex eo quod institutus maius emolumentum percipiat aut situs quam substitutus

N, 5. Denique obstat quod substitutio, sit conditionalis institutio et ita non sit propria talis quē admodum de donatione dicit' in L. 1. ff de donationibus

tionibus, quia respondeo primo conditionem subs
titutionis inesse nesesario ex natura actus ad
ipsius effectum et ideo conditionem non esse L.
qui liberis 86 ff. Soc. Vt. quia conditio quae inest ex
natura actus non facit ipsum proprie conditio-
nalem L. 3. ff. de legatis 1. L. 1. in fine ff. de con-
ditionibus et demonst.

Secundo respondeo quod licet substitu-
tio vere et proprie esset institutio conditionalis
non tamen ideo minus proprie esse substitutio alioqui
heres primo gradu institutus sub conditione non esset
proprie et vere institutus quod dici non debet* quia
generaliter vera e conclusio actum conditionalem
in sua substantia perfectum esse etiam pendente
conditione L. nesesario 8 versiculo quod si pende-
te el primero ibi quasi iam contracta emtione
ff. de periculo et comodo L. usufructus 26 ff. de sti-
pulatione servorum ibi quia ex presenti vires
recipit stipulatio quamvis ex ea petitio suspensa
sit notat et explicat Connanus lib. 4 comentario-
rum cap.o 8 n.o 6 utiliter Afflictis desisione 280 n.o
3. et sequentibus Firaquelus de retractu linagier
§. 1. glosa 2. n.o 21 Balasius de iure enphiteutico
q.o 45 n.o 6 Angelus consilio 31. n.o 2 ut merito sit
cavendum a Corneo consilio 227 n.o 5 lib. 4 dum

N.o 6.

*debet

ait

ait actum conditionalem pendente conditione nullum habere effectum ac si non esset factus est enim verius perfectum dici quo ad substātiā nam si esset ex illis qui post q̄lam perfecti sunt nō possunt voluntate vnius ex contrahentibus reuocari iuxta L. sicut C. de actionibus et obligationibus etiam pendente conditione non licebit alteri contrahenti inuito altero abeo discedere notat glosa verbo perfectam in d. L. necessario §. si ita et prosequit late Lasarte in tractatu de decima venditionum cap. 5 nº. 1. qui conclusionem istā late explicat toto illo cap.

Nº, 7. Neque obstat tex in d. L. 1. ff de donationib; quia procedit specialiter in donatione nam cum iure ff. non perficeret nisi secuta traditione L. Senatus 35 §. donatio ff de donationibus causa mortis et conditionalis donatio a traditione nō pottit incipere recte dixit. I.C. in d. L. 1. conditionalem donationem non esse donationem quo fit ut nouo iure donatio promissione possit perfici L. si quis argentum 35 §. fin. C. de donationibus et alii in fine insti. eodem conditionalis donatio perfecta donatio ē licet deficiente conditione deficiat

Vnde aparet substitutum etsi sub conditione vocet vere institutum esse et merito I.C. in L.

mulier

mulier §. ult.º de conditionibus institutionum conditionem illam si me heredem instituisti tubeo in substituto impleri dixerit

Ex qua conclusione aliqua utilia in praxi deduxerunt Corasius in rubrica C. de impuberum n.º y Peralta in rubrica de heredibus inst. n.º 19. Et ego ultra ipsos colligo declarationem L. 31. tauri quae est lex 5 tt.º 5 Lib. 5 recopilationis ut comissarius cui data est facultas faciendi tt.º pro alio iuxta formam illarum legum quemadmodum non potest heredem instituere nisi a concedente mandatum ad testandum nominatim fuerit designatus heres ita etiam non possit heredi instituto substitutum dare nisi in mandato id fuerit concessum expresso substituti nomine nam cum substitutio institutio sit et substitutus vere et proprie institutus heres verba illius L. el poder para hazer heredero nonbrando el que da el poder por su nombre al que mando que el comisario haga heredero comprehendunt etiam substitutum cum etiam hic vere heres sit et quidem institutus quo arguto et alys hanc sententiam defendit Feiius in d. L. 31. tauri n.º 1 et 2.

N, 8.

Verum haec interpretatio repugnat verbis illius L. 31. ibi salvo si el que dio el tal poder especialmente le dio para hazer alguna cosa de las

N, 9.

dichas

dic hasariba en esta manera el poder para hazer heredero nombrando el que da el poder por su nõbre aquien mando que el comisario haga heredero i en quanto a los otras cosas señalando para que le da el poder et licet his verbis conet respondere Feius non tamen omnino satisfacit ut merito ab opinione Feij recedant plerique existimantes in substitutione et reliquis quæ in ea L. ennumerant præter institutionem totum desiderari spetialem mã datum ad substitutionem exheredationem melio remve faciendam vel dandum tutorem quãvis persona substituenda exheredanda aut designanda ad tutoris offitium expresa non sit in mandato lib. 5 recopilationis glosa 3 nº. 1. et 2 Azevedo ibidem nº. 12 et 13 et 25 et repetit item matienso in L. 1. eiusdem tit. 4. glosa 1. Costa in capº. si pater prima parte verbo adijtiens nº. fin. quatenus in substitutione pupilari facienda virtute mandati conseti ad testandum putat non requiri per eam legem ut exprimat persona substituenda

Nº. 10, Adde tamen tantari posse nominatio nem spetialem requiri in substituto dando ex L. adducta ratione et quia non minor fraus timeri potest in substituto subrogando quam in herede instituendo ad quæ cum ratio illius legis quæ

militet

militet in hoc casu eius quoque disisio admiti de
bet l. illud in primo responso ff ad l. Aquiliam
cum multis adductis a Villagut in tractatu de ex
tentione legum p. lidio 22 n.º 6 maxime quia
cum ea ratio ponat in proemio legis sen certi debet
finialis l. ult.ª ff de heredib; insti. adque ita nõ
minus disponit quam ipsa l. desisio l. cum pater
69 §. dulcissimis ff. de legatis 2. Neque in contra
rium movere debet d. l. 31. que cum specialiter et in
dividuo meminerit institutionis exheredationis
meliorationis tutelle dationis et substitutionis
postea solum exhibet institutionem heredis in ver
siculo el poder para hazer heredero. Quia respõ
det quod cum dare substitutum sit heredem fa
cere substitutio continet illius verbis hazer here
dero. Et quamvis verba illius l. defraudari vide
ant ratio tamen legis prevalere debet ut in
cap.º solite de maioritate et obedientia cum addu
tis a Petro Surdo desisione 19 n.º 1. habent enim
se verba et ratio prout corpus et anima et sicut
anima dominat corpori ita legis dominatur
verbis ex adductis a Villagut supra cap.º de ex=
tentione legum penalium respective n.º =
1697

Neque rursus obstat quod eadem fraus

N.º 11.

videt

videt posse intervenire in alijs ibi expressis si comi
sarius personam nominet. Quia respondet quod
cum melioratio non cadat nisi inter filios comi
sio non continet omnimodam incertitudinem
sed incertitudo de certis eligendo a comissario
videt relicta melioratio quod fieri potest l. extra
8 §. cum quidam ff. de rebus dubijs l. unum ex fa
milia 69 ff. de legatis 2. sic etiam exheredatio
quae solum cadit in filium non in extraneo
l. quidam cum filium 133 de verborum oblig.
sat esse putavit lex tauri concedere mandatu
ad exheredandum licet persona incerta sit q^a
e de certis imo cum exheredatio fieri non possit
nisi contra filium qui eam meret ex causis a
iure aprobatis et expressa causa in ipsa exhered.^e
aut. §.^o ut cum de apellatione cognoscit §. aliud quo
que capitulum collatione 8 satis videt demons
trari filius quia non quem elegerit comissarius
sed quem causa exheredatione dignum fecerit
debet exheredare, qui comissarius nominatim
debet eum declarare et sic satis fiet quod de l. 2.^a
ff. de liberis et post. §. tutoris etiam datio nihil co
mune habet cum heredis institutione adque
ita lex etiam excipit illo versiculo y en quato
a las otras cosas

Sed

Sed quamvis hæc satis probabilia et iuris ratio
ni consentanea mihi videantur, si tamen questio
in praxi incidisset vix a contraria sententia au
derem recedere quia verba legis sufragantur, quibus
bus standum est L. ille aut ille §. cum in verbis
de legatis 3. nam ut recte scripsit Abas in cap.
ad audientiam nº. 2 de decimis si Princeps ali
ter intellexisset bene sivit et ponere vocabul
um acomodatius

N, 12.

Ulterius contra eandem primam con
clusionem oponit Bart. tx. in §. quos autem inst.
de bonorum possessionibus dum probat vocatos
a pretore non esse heredes et tamen a Pretore vo
cant instituti in testº. valido de iure civili
ut in principio eiusdem titº versiculo aliquan
do qº instituti primo gradu non semper dicu
tur heredes. Cui dificultati ex presa prima so
lutione Bart. respondet ibi largo significatio
ne apellatione heredis bonorum possesorem con
tineri L. 1. §. bonorum ff. ad Trebelianum adque
ita sentit Bartolus tx. in §. quos autem loqui
de herede proprie et stricte quo modo bonorum po
ssesor non est heres, nostrum vero tx. in herede
late sumto vocabulo quo modo quicunque ins
titutus dicit heres quamvis iure Pretorio succedat

Cui

Quae sententia communis e Socinus et Ripa n.° 2 in presenti Jassoni late explicanti a principio usque ad numerum 6. et repetunt idem Jasso et Ripa d. §. bonorum utrobique explicantes qui bus in casibus apellatione heredis contineatur bonorum possesor quae tamen disputatio hodie videtur inutilis cum non sit in usu bonorum possetiones quae olim a Pretore dabantur ut notat Balduinus in rubrica inst.ª de bonorum possetionibus in fine Rebufus in l. ex illa parte 127 de verborum sign.° quamuis propter hoc non sint negligenda quae in iure civili tradunt de bonorum possetionibus cum plerague ex his in forensibus controvertijs utilia esse solleant sub nomine hereditatis ut observat Gregorius Lopez in l. 19 tt.° 1. p.ª 6

N.° 13. Sed aduersus istam resolutionem obijcit l. si qui in potestate 15 §. ult.° ff. de legatis prestandis ubi conditio dandi heredi quae impleri debet in specifica forma l. qui heredi 44 et l. Menius de condit. et demonst. et ideo non implet in fidei comissario universali d. l. qui heredi §. cum heredi tas, adimplet tamen in bonorum possesore d. §. fin adque ita aparet bonorum possesorem proprie heredem esse. Sed respondendum e illum tx. spetialiter procedere in casu z dicti de legatis

pras

prestandis ne alias comodum proveniens ex imple
mento conditionis pertineret ad heredem scriptum
et onus solvendi legatum ad quod consequendum
conditio implet expectaret ad bonorum possessorem
qui cum tale onus sustineat comodum quoque ex
implemento conditionis proveniens habere debet
l. secundum naturam ff de regulis iuris quam
rationem insinuavit I.C. in illis verbis absurdum
enim est illud comoda hereditatis habere alium
onera legatorum sequi ita interpretatur galiau
la in l. senturio § hoc tt.o n.o 39 verciculo nona
utilitas et explicat mantica de coniecturis lib. 11.
tt.o 17 n.o 16 et sequentibus

Sed licet superior Bartoli traditio in
se vera sit non tamen disolvit difficultatem
quia heres institutus in tt.o valido etiam si bono
rum possessionem agnoscat etiam heres est iure ci
vili adquesita tx noster etiam eo casu loquitur
de herede proprie sumto. Quare retinenda est prior
solutio Bartoli ab ipso neglecta et ab aliis comu
niter improbata. s. heredem agnosentem bonorum
possessionem secundum tabulas iure civili here
dem esse neque contrarium probat tx in d. § quos
autem quia loquitur de his qui a solo Pretore voca
tur quales sunt emancipati cognati et alijs qui

N.o 14.

nullo

nullo alio iure possunt ad suctionem venire ut
constat ex illis verbis solus vocat Pretor que aper
te probant hanc sententiam si coniungant cum
ultimis verbis §. precedentis. Facit etiam lex pube
res C de iure deliberandi ibi pro herede gerere
non ambigit cuncta L. pro herede et L. gerit §. de
adquirenda hereditate et §. fin instit. de here
dum qualitate. Nec enim admitenda e violen
ta expositio glose ibi dum exponit verba illa pro
herede gerere .s. de iure Pretorio nam preter
quam quod hec expositio violat proprietatem
verbor repugnat alijs verbis eiusdem tx ibi post
quam ei hereditas fuerit delata nam heredi
tas delata intelligit quam quis potest adeun
do consequi L. delata 159 ff de verborum sig
nif. et cum aditio fiat solo animo simul ac
que quis declaravit se velle succedere statim
heres fit d. L. gerit adquerita antequam a Pre
tore deservat bonorum possessio fuit effectus
heres iure civili nec potuit desinere heres esse
decreta bonorum possessione arguto L. et si sine
§. sed quod Papinianus in fine ff de minoribus
Denique hanc meam sententiam confirmat tex
tus in principio de bonorum possessionibus ibi sed
et remota quoque bonorum possessione ad eos per
tineret

neret hereditas iure civili expendendo dictionē et, que in eo tx accipit pro etiam adquae ita ex primit unum casum in quo institutus succedit iure civili cum. s. non agnoscit bonorum posse sionem et implicat et involuit tacite alium in quo eodem iure civili succedit cum. s. illam agnoscit,

In textu ibi instituti primo gradu

Exponit glosa id est loco sed non recte nam inter locum et gradum magna ē differentia nam locos numeramus ex ordine scripturę gradus nominamus ex ordine successionis * nam qui secundo loco scriptus ē non semper substitutus ē sed aliquando coheres l. qui soluendo g. 60. ſ. de heredibus inst. cuius decisio nullam haberet iuris misterium imo plane inepta esset si secundo loco scriptus seruus esset substitutus cum certissimum esset primo adeunte non posse substitutum admitti l. quamdiu ff de adquirenda hered.e imo statim spiraret substitutio l. post aditam C. de impuberum et secundo loco vocatus in specie ibi proposita si substitutus esset nō conueniret decisioni ratio proposita in versiculo nam lege alia sentia que elegans ē et abstrusissima si duos illos seruos coheredes esse intelligamus

cum

* vnde

cum enim uterque heres esse non possit per legem Eliam Sentiam prefert in hereditate primo nominatus iuxta ea que mox subijciam, male ergo glosa in presenti et alibi esse gradum exponit pro loco ut observat et explicat Cuiatius in recitationib. solemnibus ad hunc tit. in ijs scolio super verbo gradu Neque contrarium probat tx a glosa alegatus in L. 2 §. de fert versiculo primo autem gradu ff de secundum tabulas nam licet qui primo loco sunt dicant esse in primo gradu ut aparet in versiculo sequenti eiusdem L: 2 incipiente si quis ita scripserit

in textu ibi substituti 2° vel 3°

Satis aperte probat hic tx ad hoc ut quis sit substitutus debere instituti 2° vel ulteriori gradu post institutum de qua conclusione dixi multa ad rubricā in diffinitione substitutionis et contra eam tendet 2a opositio Bartoli quam facit de §. sed si quis ita legis sequentis de cuius interpretatione dictum ē in rubrica sub n° 34

N° 17 Nunc addo ex Bartoli solutione que communis ē teste Jassone n° 6 Ripa 16 colligi utilem resolutionem in praxi quod licet ordo scripture soleat atendi ad induendam prelationē

inter

inter vocatos l. quoties 40 ff de usufructu l. cum pater 79 §. a te peto ff de legatis 2. l. generaliter 24 §. proinde versiculo quid ergo ff de fideicom. libertatibus l. si comunis servus 37 in fine ff de stipulatione servorum cap. mandato 10 de prebendis in 6. l. 1. ff de al 60 scribendo ibi et inter duumvirales antiquissimus quisque prior per quem tex. notat Baldus in l. penult. 3. opositione C. de verborum signi. primo nominatu presumi maiorem ętate quorum iuritum regulâ exornat Baldus in l. 1. C. de ędicto Divi Adriani Felinus in cap. cum dilecta n.° 4 de rescriptis Nicolaus Valla in tractatu de rebus dubijs tractatu 4 n.° 1 Tiberius decianus responso 9 n.° 32 et sequentibus lib. 2. quod tamen atinet ad valorem et efectum actus, ordo scripturę non atendi[t] in his quę sunt in eodem contextu l. quo loco 20 quę pendent ex l. presedenti et cum ea coniungenda est l. si quis ita 28 l. talem 51 quę coniungenda ē cum l. quoties 9 §. si quis ita ff de heredibus instituendis cap. causam quę de rescriptis

In textu ibi substitutio aut simplex est aut duplex etc.

Probat substitutionem vulgarem simplicem dici pupilarem duplicem unde generalius dedu

cit

N.° 18.

,it Bartolus nº. 4 dispositionem in unum casum
conceptam esse simplicem et que in duos duplicē
sentiens vulgarem substitutionem ideo simplicem
apellari a Modestino quia in unum casum §. quod
institutus non sit heres concipit eam vero que fit
filio impuberi duplicem quia in duos casus et
existente et non existente heredis concepta ē
cum in exemplis in presenti propositis secunt
Alexander et Alciatus nº. 2 Ripa. 18 Conanus
lib. 10 comentariorum capº 7 nº. 10

N.º 19. Unde ad desisionem practicabilis ques
tionis infert in presenti Bartolus nº. 4 §. quod si sta
tuto caveat ut teneat quis respondere positionib;
simpliciter si reus respondeat se non accepisse pecu
niam que ab eo petit et casu quo acceperit expen
disse in negotia actoris habebit pro confeso quasi
non satisfatiens forme statuti quam doctrinam pro
sequit et declarat Ripa in presenti nº. 18 Socinus
7 Politus in tractatu substitutionum nº. 19 et ex
ea declaranda lex. 1. et 2 titº. 7 lib. 4. recopilatio
nis ubi statuit possitionibus simpliciter respondē
dum esse alias reum haberi pro confeso. Sed in eo
fetione que in iuditio fit a debitore ad efectum
ut habeat paratam executionem iuxta l. 5 titº. 21.
lib. 5 recopilationis alio iure utimur ut post anti

queires

quiores quos refert explicat Parladorius lib. 2 rerum quotidianarum c. fin. 1. parte §. 4 n.º 11.

Sed contra nostrum tx sic intellectum obijcit quod vulgaris substitutio semper deberet dici duplex cum duos casus contineat. s. voluntatis et impotentiae l. cum proponas 3. C. de heredibus instituendis. Propter quam difficultatem Baldus hic post principium et Aretinus n.º 4 docent dispositionem dici simplicem quae unica e, simplex enim et unum convertunt l. manifestissimi ubi notat Aretinus n.º 3 C. de furtis. Si vero contineat duos dispositiones diversas dicit duplex in quam sententiam inclinat Socinus in presenti n.º 6 vers. 8 et ideo licet vulgaris in duos casus concipiat quia tamen una e substitutio simplex dicitur a Modestino ut observat in presenti Ripa n.º 18 Altiatus 6. Sed hec sententia in effectu non differt a sententia Bartoli nam quod ait de duobus casibus intelligendum est quando hi constituunt diversas species substitutionum nam si una substitutio in diversis tamen eventibus constituat simplex dicit ut contingit in vulgari quae non mutat eo quod in diversis eventib. voluntatis s. et impotentiae verificet — N.º 20.

Sed adhuc contra nostrum tx in hac parte — N.º 21.

obstat

obstat 3. opositio Bartoli deducta ex eo quod vulgaris substitutio duplex sit cum contineat tacitam pupilarem L. iam hoc iure ¶ § hoc ita. L. quamvis C. de impuberum. Cui difficultati respondet Bartolus tex. nostrum procedere inspecta figura verborum secundum quam substitutio in unum concipitur casum. tex in d. L. iam hoc iure atento tacito intellectu secundum quem substitutio concepta in alterutrum casum alterum quoque continet et sic erit duplex sequitur Jasso in presenti n.° 1 et e communis teste Ripa n.° 21. qui deduxit ex ea quod si statuto vel ex dispositione testatoris caveat ut ita ad literam aut secundum verborum figuram tunc sub vulgari expresa no continebit pupilaris neque e converso quod ante Ripam deduxerat Baldus in L. precibus C. de impuberum n.° 15 versiculo et notat quod in quibusdam locis et confirmari potest ex traditis a Mantica de coniecturis Lib. 5. cap.° 14 n.° 26 et ex multis relatis a Menoquio de presumtionibus Lib. 4. presumt.e 26. n.° 42

N.° 22. Verum hec opinio non temere erit admitenda propter doctrinam Bartoli in L. omnes pupuli n.° 65 ff de iustitia et iure docentis per predicta verba non tolli interpretationes iustas et

que

que per leges fiunt Bartolum sequit communis tex te Jassone ibi nº. 42 Menoquio de adipiscenda poss.e remedio 4 nº. 22 Carolus Ruinus consilio 3 volumine 5 Tiberius Decianus responso 41. nº. 148 volumine 1. et alij relati a Menoquio d. nº. 42 versiculo ceterum a predictis qui numeris sequentib; cum Socini distinctione articulum bene recte explicat

Sed superior Bartoli solutio displicet Ripe in presenti nº. 22 primo quia secundum eam lex verbis et non rebus esset imposita cõtra l. 2. C communia de legatis. Deinde quia cũ mens potius quam verba atendi debeat l. 3. C de preteritis liberis l. non figura 37 ff de actionibus et obligationibus l. 3 §. conditio j. de adimendis legatis cap.º Marquio et Basilides 19.e 1. cap.º preterea versiculo quia plerumque de verborum sign.º substitutio predicta dici deberet duplex atento intellectu et neglecto verborum sono. Denique quia quod intelligit tacite pro cauto habetur l. 3 ff si certum petat vnde subintelecta substitutio actum duplicem constituere deberet quemadmodum si esset expresa; quibus et alijs argutijs motus Ripa in presenti nº. 22 fatet vulgarem factam filio impuberi du

plicem

plicem esse neque obstare tx nostrum qui loquit de substitutione vulgari facta extraneo vel facta puberi quae non potest continere pupillarem adque ita nullo casu potest esse duplex ut dixit Bartolus in presenti n.° 3 in illis verbis quia tunc e simplex totaliter secunt Polites in tractatu de vulgari n.° 38 Antonius gomes 1. tomo cap.° 3 n.° 1. in fine. Et suaderi videt ex tx nostro dum exemplum proponit in Lutio Titio et in pupilari mutata persona exemplum ponit in filio quamuis si sequamur literam florentinam haec consideratio non urgeat quia secundu illam non mutat persona Lutij Titij in exemplis substitutionis

N.° 23. Et mihi non omnino improbabilis videt haec opinio quamuis displicuerit praeceptoribus nostris eo quod nimis restringit tx. nostrum qui generaliter loquit in quacunque vulgari adque ita significat quod etiam si fiat filio impuberi simplex dicit et retenta hac conclusione ad argutu contra eam adductum respondendum e quod licet vulgaris tunc contineat tacitam pupillare eius tacite substitutionis non habet ratio ad constituendam duplicem substitutionem quonia a lege inducit non eo modo neque cum his qua

litatibus

litatibus quas habet expressa at vero tx. noster et conclusio ex eo deducta procedit quando utraque substitutio provenit ex dispositione expressa testatoris.

Pro cuius solutionis explicatione et probatione sciendum est tantam pupillarem ex verbis expresse vulgaris indui non potuisse neque ex mente testatoris. Primum quod non inducatur ex verbis probat ex eo quia formule utriusque substitutionis sunt omnino contrarie ut aparet ex tx. nostro et ex principio inst.ta de pupilari adque ita ex repugnantibus verbis non potuit indui substitutio imo expressio alterius casus contrarium excludere videtur L. quibus diebus 40 §. quidam filio ff. de conditionibus et demonstrat. L. comodissime 10. ff. de liberis et postumis L. 1. C de furtis quod bene considerat Imola in cap. Reinuntius n.o 67 ad finem extra de testamentis et post alios Mantica lib. 5 de coniecturis tit.o 13 n.o 6.

N, 24

Neque huic rationi obstat quod aliqui non insubtiliter obijtiunt verba hec si filius heres non erit non esse contraria semper pupilari substitutioni nam si fiat filio ex heredato ut in versiculo substituere huius L. et in L. 2 in

principio

principio et in §. non solum inst.ª de pupillari cum
esset illa conditio si heres erit conditio contraria
si heres non erit pupillari recte adaptat. Nam
huic obiectioni respondeo quod qui substitutio fit
exheredato filio non potes habere locum dispositio
d. l. iam hoc iure neque potest dari duplex subs
titutio neque sub pupillari continebit vulgaris
quia cum filius non possit heres esse non poterit
desinere esse heres ex regula l. manumissione 14
ff de iustitia et iure legis decem 116 de verbo
rum obligationibus capituli ad dissolvendum
de desponsatione impuberum. Ereo fit ut in ter
minis d. l. iam hoc iure ad hoc ut locum habeat
tacita substitutio filius instituti debeat cui con
sequens ē ut verba alterutri substitutionis ex
presa necesario debeant esse contraria alteri
tacite adque ita ex verbis non potes induci illa
tacita substitutio

N.° 25. Secundum vero s. quod substitutio taci
ta ex voluntate non inducat probat ex eo
quia quamvis demus substitutionem istam
deduci ex presumta voluntate testatoris ut vo
luit Bartolus in repetitione huius l. n.º 11. presu
ta ista voluntas non potuit suficere ad indu
cendam directam institutionem vel substitu
tionē

tionem ad quas nessesaria sunt expresa verba et quidem directa §. in primis inst.ª de fideicom. hereditat. L. Jubemus C. de test.tis L. unica §. si tabulæ test.ti cui consequens est ut nessesarium fuerit decretum imperatorum veri et Antonini qui talem substitutionem introduceret repugnantibus verbis testatoris et presumta voluntate eum inducere non volente quam interpretationem ad L. iam hoc iure scribunt Alciatus in presenti n.º 18. et in d. L. comodissime n.º 29 = Jasso in L. filius heres n.º 54 ff. de liberis et posth.

Ex qua resolutione colligitur primo probatio rationis ff. scriptæ quare §. substitutio vulgaris de qua in L. iam hoc iure non dicatur duplex nimirum quia facta relatione ad testatorem nullo modo potest continere pupilarem ad quem ita una substitutio est licet vi et potestate legis ad aliam porrigatur ut merito dixerit Polihis in proemio substitutionum n.º 68 substitutionem duplicem esse aliam facto hominis aliam potestate legis. 2.º deducitur tacitam pupilarem quæ a lege inducitur non operari omnes effectus quos expresa nam licet taciti et expressi soleat esse idem iuditium hoc tamen non procedit = quando exprimitur alio modo quam inest taciteæ

N.º 26.

L. 3

L. 34. Filius 1. de liberis et posth. ibi quoniam
post aditam hereditatem noluit eum substi
tuere quem textum ita interpretat Bart. in
L. 3 nº. 3 ff de legatis. 1. ubi explicat quando di
catur aliquid exprimi aliter quam inest ad
quaerita cum pupillaris ex provisione et volun
tate testatoris provenit aliter exprimit quo
ubi a lege subintelligit ut notat et explicat
Ruinus in L. 3 nº. 41. quo fit ut quamvis per
expresam pupillarem excludat mater a succes
sione Filij L. Papinianus 8. 5. sed neque impu
beris ff de inofficioso cap.º si pater de testamen
tis in 6. qua de re plena disputatio habetur
apud Menoquium de presumtionibus lib. 4
presumt.e 33, per tacitam tamen pupillarem
mater non excludit L. precibus C. de impu
berum L. fin C. de institutionibus disputat
plenissime Menoquius d. lib. 4 presumtione
39,

In textu ibi sive heres erit et intra pu
bertatem decesserit tunc Caius heres
Heres mihi sto

Nº, 27. Insinuat his verbis Modestinus per pupillarem subs
titutionem ipsi patri testatori succedi quemus con
trarium aperte docet Justinianus in principio
inst.º

inst.o de pupilari ibi ipsi filio sit heres substi
tutus et è verissimum substitutum pupillarè
non patri sed pupilo succedere in omnibus eius
bonis unde cumque quesitis L. sed si plures 10 §. ad
substitutos ff. hoc tit.o Cui difficultati cum glosa in
presenti verbo Caius Seius respondet Bart. n.o 3 cum
mens hec è dictionem mihi non vitiare pupila
rem neque obstare quominus substitutus ipsi
pupilo succedat et est comunis teste Socino et Jass.
in presenti n.o 11. Costa in cap.o si pater verbo here
des n.o 1. Mantica de coniecturis lib. 1. tit.o 1 n.o 5
et probat Cuiatius in recitationibus ad hanc L.
in fine et secundum hanc sententiam varijs
in casibus respondent Parisius concilio 73 n.o 59
volumine 2. Marianus Socinus concilio 96 n.o 26.
et 37 et concilio 121. n.o 23 volumine 1. Beroius
concilio 129 n.o 19 volumine 2 Menoquius con
cilio 352 n.o 22 lib. 4. Craveta concilio 623 n.o 22
et sunt pro hac sententia iura expresa in L. cohe
redi 41. §. fin ff. hoc tit.o in L. si ita scriptum
8 §. qui filio ff. de secundum tabulas et procons
tanti presuponit Lex pater familias 46. ff. hoc tit.o
ibi heredes mihi et Lex penult.a C. de impuberis
ibi illum sibi heredem esse et innuat Lex si
quis a filio 32 in principio ff. de legatis 1.o quatenus

substi

substitutum filio impuberi ita apellat testator heres meus et probat iure Regio ex L. 14 tit. 3 p. 6

N.° 28. Sed quae sit huius desisionis ratio non sa tis liquet inter iuris interpretes imo neque I.C. inter se convenire vident Julianus enim in d. §. qui filio valere substitutionem dicit quia perinde haberet ac si verbum mihi ad iectum non fuisset cuius rationis rationem adijcit Papinianus in d. L. coheredi §. fin. in illis verbis nam et qui certe rei heres institu it coherede non dato bonorum omnium here ditatem obtinet

N.° 29. Pro cuius explicatione sciendum e quod ubi heres in re certa heres instituit vel in parte hereditatis nullo coherede dato rei vel partis mentio detrahit et heres in universum succedit L. 1. §. si ex fundo L. quoties. 9. §. neque si duo ff. de heredibus inst. L. quoties C. eod. tit. L. 1. ff. de conditio. inst. ibi vel alio modo secu dum expositionem Cumani ibi quorum iuri um desisionem in foro animae procedere tes tat Abas in cap.° 2 n.° 4 in fine extra de test.

Et sane iuris traditionem induxit Papi nianus in d. L. coheredi §. fin. in hunc sensu quod ubi

quod ubi pater iubet substitutum pupillarem sibi heredem esse perinde habet ac si in re certa vel parte hereditatis substitutum succedere vellet nam per filij aditionem bona patris fuerunt facta filij in principio inst.ª quibus ex causis manumitere et in principio inst.ª de heredum qualit. versiculo vt potius heredis eius quem tx ad hoc meliorem de iure dicit Gasso in l. 1. n.º 148. veteres ff de adquirenda poss.º probat etiam tx in l. sed si plures. 10. §. filio ff. hoc tit.º in l. qui filij testamentum in principio ff. de his quibus vt indignis adque ita pater adijciendo ditionem mihi in solis suis bonis videt heredem substituere et cum illa reperint esse iuncta cum bonis filij videt facta institutio in certa parte hereditatis qua detracta manet heres in vniversum vt in d. §. si ex fundo cum similibus quam rationem sencit Accurs. d. l. coheredi §. fin. cum alegat l. quoties §. si duo ff de heredibus inst. et prosequit late Costa in cap.º si pater 3. p.º verbo pupillaris a n.º 2.

Verum hec ratio Papiniani tuta non videt quoniam substitutio defendi potest sine vitio et etiam non detracta ditione mihi licet enim non removeat adiec substitutus videt vocatus non ad solam hereditatem patris sed

N, 30.

sed etiam filij nam cum heres heredis primi tes
tatoris sit heres L. fin. C. de hered. inst. L. si quis
filium 7. §. fin. ff. de adquirenda hered.e dice
mus substitutum qui filio meo impuberi heres
e mihi quoque heredem esse. Quam rationem
presensit Paulus I.C. in d. L. paterfamilias 46 ff.
hoc tit.o in illis verbis cum verum sit eum testa
tori heredem extitisse adque ita habemus duas
rationes illius dispositionis sed cum utraque stare
non possit quia inter se pugnant et utraque
habeat autorem I.C.m videndum e quæ sit poti
or

N.o 31. Et sane illa quæ Papiniano placuit eo fun
damento suspecta videt quod regula d. §. si ex fun
do non recte videt adaptari propositæ questioni
in qua substitutus non ad certam partem sed ad
universam hereditatem vocat etiam per illa ver
ba heres mihi sit nam quamvis succedat pupillo in
omnibus bonis adhuc heres testatoris recte dicit prop
ter regulam d. L. fin. unde merito plures inter
pretes hanc secundam rationem secuti cum Aaur
tio hic verbo Caius Seius cui subscribit Bartolus
n.o 3 et aprobant expresse Socinus et Jasso n.o 11. Co
rasius in L. cum quidam n.o 3. C. hoc tit.o Cuiatius
Lib. 11. observationum cap.o ult.o Polibus in tracta

tu de

de vulgari particula 2 nº. 28 qui ausus fuit Papi
niani rationem improbare quasi non sit nese
se reijcere ditionem illam mihi ad hoc ut subs
titutio in omnibus pupili bonis locum habeat

N, 32.

Sed adue dicendum e rationem Papini
ani nesesariam esse ad sustinendam pupilarẽ
quoniam altera ratio Pauli IC. solum coẽludit
quod substitutus heres testatoris in bonis que filius
ab ipso habuit et per aditionem propria efecit
seterum in bonis que pupilus aliunde adquisivit
substitutus non potest dici heres primi testatoris ad
que ideo cum vtraque hereditas iuncta esse eperit
nesesaria fuit alia ratio Papiniani per quam
detracta ditione mihi et sic mentione bonoꝝ
paternorum heres in vniversum sucsederet vt
bene concideraт Costa. I. facit pro hac sentẽtia
doctrina glosę magne versiculo sed hic potest
dici in L. 2 §. fin. ff de pretorijs stipulationibus
dicentis heridem tantum representare defunc
tum in parte vel portione quam ab ipso habuit
quam glosam ad hoc notat Bart. in L. 2. §. ites si in
facto ff de verborum oblig. idem Bart. et Baldus
sic intelligentes tx ibi in L. cum a matre 14 C. de
rei vindicatione Pinelus in L. 1. C. de bonis ma
ternis 3. pª nº. 79 collumna 4 Firaquelus lib. 42

Peralta

Peralta in rubrica ff. de heredibus inst. nº 88 vnde regulam illam heres heredis primi testatoris est heres in bonis quæ primi testatoris fuerunt tantum procedere docet Corneus in d. l. fin nº 6 Baldus 28. Quo fit ut quamuis in propo sito induceat prædicta regula cum Paulo in d. l. pater familias adue tamen necesaria sit Papiniani interpretatio vt substitutio a vitio defendat vt substitutus non solum in paternis sed etiam in pupili bonis succedat

Iuxta quam resolutionem vtraque ratio sustinet nam per primam eficit vt bene testator dixerit sibi heredem esse substitutum in bonis s. quæ pupilus habuit ab ipso testatore sed quoniam tunc vitiosa esset institutio qua si facta in parte hereditatis necesaria fuit Papiniani ratio quæ de tracta partis mentione substitutionem traheret ad vniversum. Sed priori ratione ideo vtit Paulus I.C. quoniam non tractabat de defendenda substitutione a vitio cum in casu ibi proposito in vtrumque casum s. vulgaris et pupilaris substitutionis fuisset vocatus Seius fratre testatoris, sed cum euenisset casus pupilaris substitutionis dubitabat de im plemento conditionis adscriptæ fideicomisso relic

to sub

to sub conditione si Caius Seius testatori heres esset et sic videbatur inductum in casum vulgaris substitutionis per quam testatori succedit sed adhuc I.C.tus respondet deberi fideicomissum quia cum substitutus pupilaris heres sit filij in bonis patris heres etiam est patris et hec è vera mens I.C.ti in versiculo nec adversarij

Ex qua resolutione infert primo cavendum esse a Menoquio lib. 4 presumt.e 34 n.o 12 et 13 qui predictas rationes contrarias esse afirmat et ut veram adque omnino retinendam eligit Papiniani rationem. Secundo cavendu est a Ruino n.o 9 qui substitutionem factam sub predicta forma negat esse pupilarem contra expresa I.C.ti responsa s. adducta quibus licet conet respondere non tamen omnino satisfacit. 3.o cavendum è a Socino in presenti n.o 36 ad finem dum docet predictam substitutionem pupilarē continere vulgarem expresam propter dictionē mihi hoc enim falsū è quia dictio mihi non directo refert ad testatorem ut in vulgari sed mediante persona primi heredis tum etiā quia vulgaris expresa concipit in casu quo primus heres non sit cuius contrarium reperit in predicta specie

N.o 35.

Sed an

N.o 36.

Sed an prędicta resolutio procedat cum subs
titutio fit filio exheredato valde controversum est
inter interpretes et Paulus Castrensis in presen
ti n.o 3 ad finem docet vitiari etiam in casu subs
titutionem quam opinionem repetit in l. prę
cibus n.o 3. C. eod. tit. et sequunt. relati a Mantica
de coniecturis lib. 5. tit. 1 n.o 9 Menochio de pre
sumptionibus lib. 4 presumptione 34 n.o 16 et 17
Costa in cap.o si pater verbo pupillaris n.o 6. Pro
qua sententia facit quia in casu filij exhere
dati cesant duę illę rationes per quas substitu
tio defendit facta filio instituto nam prior illa
deducta ex regula l. fin. C. de heredibus inst.
cesat omnino ubi filius exheredat. nam cum
his non fuerit heres patris, neque substitutus dici
poterit eiusdem patris heres mediante persona
filij et consequenter cesabit 2. ratio deducta ex
regula l. 1. §. si ex fundo ff. de hered. inst. quoniam
hęc ratio removet dubitationem mihi quasi inducta
substitutionem in solis bonis paternis quę cum iunc
ta fuerit cum bonis filij efficit ut substitutio vi
deat facta in parte hereditatis qua detracta subs
titutio trahit ad universum hoc tamen dici non
potest ubi filius exheredat. nam cum nulla bona
patris habuerit ob id quę substitutus pupillaris non
possit

possit dici primi testatoris heres non poterit hec dictio reijci quasi inducens substitutionem in re certa adque ita constat Papiniani rationem huic casui non posse adaptari et consequenter vtraque ratione sesante in hoc casu non debet ad eum extendi decisio d. L. coheredi §. Fin. cum similibus propter regulam L. adigere §. quamuis de iure patronatus et multo magis ex eo quia extentio de casu ad casum fit vbi est eadem vel maior ratio L. illud 32 ff ad L. Aquiliam L. a Titio 108 de verborum obligat. adque ita vbi non dat eadem ratio non fit extentio cap. fin. extra de translatione Episcopi

Secundo facit pro Castrensi quia cum pater in substitutione fecerit mentionem etatis pupillaris constat voluisse facere pupillarem substitutionem filio glosa verbo precibus verei. fideicomissi in fine C. de impuberum recepta secundum Menochium late de presumtionibus Lib. 4. presumtione 34 n.° 21. et si voluisse facere Mrem. ipsi filio L. Papinianus 8 §. sed neque impuberis ff de inofficioso ibi ipsius filij testamentum est, sed cum per dictionem mihi testator se referat ad sua bona Mre. hoc valere non potest vt testamentum filij quasi factum de bonis patris que nunquam fuerunt pupilli exheredati non enim valet Mre. de alienis bonis factum L. qui consti-

tuunt

N.° 37.

constituunt 8 §. si post J. de iure codicillorum ibi de alienis quodamodo rebus testatur aut.ca ingressi C. de sacrosantis eclesijs

N.° 38. 3.° Facit quia de natura pupilaris substitutionis est ut per eam succedat pupilo in principio inst. de pupilari L. si pupilus 42 versiculo impugnat enim ff. de adquirenda hered.e sed per dictionem mihi in ducit ut non succedat pupilo sed patri adque ita est contra naturam intrinsecam actus et consequenter non debet valere L. cum precario 12. ff de precario secundum interpretationem Bart. communiter receptam quam aliter et melius eum ex interpretat Forcatolus dialogo 3 et 4 L. ubi ita donatur 27 ff de donationibus causa mortis L. per seruum 14 §. 1. ff de usu et abitatione

N.° 39. Sed contrariam sententiam et sic substitutionem valere etiam ubi fit filio exheredato adiecta dictione mihi defendunt in presenti Ripa n.° 33 Alciatus 169 Joanes Baptista in repetitionibus L. precibus n.° 24 C. de impuberum ea ratione q.a dictio mihi hoc casu reijcit non quasi continens rei certe mentionem sed quasi superfluam arguto L. talem 51. J. de heredibus inst. et facit pro hac sententia textus in d. L. si ita scriptum §. si filio ff de secundum tabulas ubi generaliter dicit eam dictionem pro non scripta

scripta haberi. Rursus facit quia ex mentione pupilla
ris ztabis colligit mens patris volentis facere testamē
tum pro filio et proxime dixi sub n.° 37 quę voluntas
perducenda ē ad effectum meliori modo quo possit
nec debet vitiari propter adiectionem dictionis super
vacuę

Et in hac doctorum controversia defendi posse N.° 40.
existimo pupillarem substitutionem etiam adiecta
dictione nisi valere sive fiat filio instituto sive
exheredato quia quemadmodum obtinuit conditio
nes impossibiles in ultimis voluntatibus pro non scriptis
haberi l. obtinuit. 3 ff de condit. et demonst. sic etiam
autorit.te gallij Aquilij fuit receptum ut adiectio quę
libet supervacua, de testamentis reijceret l. si quis
ita heres 14 ff. de hered. inst. qua ratione procedit tx.
in l. hereditas ex die 34 eodem tt.° quod sane nisi ultimis
benigna interpretatione fuit receptum quia pręsu
mendum ē testatorem voluisse potius actum valere
remota inutili adiectione quam dispositionē suam
corruere nec enim credit quis velle elegere viam
qua possint eius iudicia impugnari

Neque obstat quod in casu filij exheredati essent N.° 41.
rationes traditę a Papiniano et Paulo. I.C.tis per quas
substitutio defendit nam licet illę essent ex alio ta
men capite substinet dispositio. ff. reiecta dictione su

perflua

perfluam. Neque rursus obstat quod subtiliter considerabat Costa ubi s. non fuisse nesesarias elaboratas illas rationes Papiniani et Pauli de quibus s. tractabatur, cum sin promptu erat substitutionem defendere reiecta dictione mihi nam respondet in casu filij instituti nesesariam fuisse illam I.C.ti interpretationem quia per eam poterat dictio mihi adaptari pupilari substitutioni, se verum ubi filius exheredat nulla interpretatione potest dictio mihi accomodari pupilari substitutioni ob id que cum substineat et valeat nesese est illam reijcere quasi superfluam. Ex quo colligitur solutio secundi argumenti pro Castrensi nam reiecta dictione mihi substitutio intelligitur facta in bonis pupili non in aliensis

N, 42. Denique non obstat quod dictio mihi tanquam contra substantiam actus debuit eam vitiare nam iura que pro ea conclusione fuerunt aducta s. n.o 38 eam non probant nam in l. cum precario aduc substinet actus in sua natura spreta conditione que erat contra ipsius substantiam secundum veram interpretationem quam scribit Forcatolus in necio mantia iuris dialogo 3. n.o 4 et ad l. ubi ita donat respondet quod actus non vitiat sed transfundit in aliam speciem contractus que conveniebat verbis contrahentium, et quamvis ea conclusio vera esset regulariter tamen non procedit in ultimis voluntatibus in

quibus

quibus adiectio contra substantiam non vitiat actum sed ipsa vitiat et reijcit, dispositione valida manē te ut in d. L. hereditas ex diō iuncto §. heres inst.º de heredibus inst.

Neque obstat d. Lex per seruum §. 1. vbi in vltimis voluntatibus adiectio contra substantiam non reijciat sed vitiat Legatum. Nam omissa vari etate gloe et scribentium respondeo quod cum vsufru ctu insit vsus et efficiat vnum corpus fieri non potest vt Legatarius habeat vsum fructum sine vsu et ideo Legatum sine re in qua consistat nullius momēti est, at vero in alijs casibus per adiectionem super vacuam non tollit res ipsa Legata vel relicta ad quę ita quamuis reijciat id quod supervacuū est manet res ipsa in qua consistat dispositio

N, 43.

Sed his non incongrue subiunget illa questio an decisio d. L. coheredi §. fin. eū similibus et quę circa illorum iurium interpretatione dicta sunt hodie sint correcta per L. 1. tt. 4 Lib. 5. recopi. per quā noue videt induci vt institutus in re particulari vel certa parte hereditatis in ea sola re succedat Legatarius et reliqua bona perveniant ad veni entes ab intestato per quem tx corrigit decisionē L. 1. §. si ex fundo ff de heredibus inst. defendit Ma tienso in eadem L. 1. glosa. 10. nº. 46 motus prę cipue

N, 44.

ex

ex sequentibus. Primo quia cum per illam legem ad
mitant venientes ab intestato perinde ac si essent ins
tituti vniversaliter instituti in re certa habebur
loco legatarij iuxta l. quoties 13 C. de heredibus ins
tituendis, nec dici potest testatorem decedere pro
parte testatum et pro parte intestatum nam po
tius decedit testatus in omnibus bonis cum in illis
herede legitimi (ser)veant vocati vt in d. l. 1. verbo
lo y entonses herede aquel et testator videt se con
formare cum dispositione iuris vel in querendo he
reditatem ijs quibus a lege defert arguto l. si duo
38 ff. de adquirenda heredit.

N. 45.

Facit in confirmationem huius argumenti
quod venientes ab intestato in casu l. Regiæ adire
debent hereditatem ex testamento quasi scripti iuxta
doctrinam glosæ celebris in l. qui filio 38 §. servus
glosa penultima in fine ff de heredibus instituen
dis quæ docuit quod in casibus in quibus legata
debent in casum non aditæ hereditatis per scrip
tum heredem adiri debet hereditas per venientes
ab intestato quam doctrinam ex ea glosa colli
git Paulus in l. omnia ff. de legatis 2. Jasso in
l. nemo potest prima lectura n.º 23 et 2. lectura
n.º 35 ff de legatis primo et ibi Ripa n.º 42 Oui
(?)ermus in cap.º Reinuntius verbo in eodem testamento

el segundo

el segundo nº. 42 quo [illegible] ubi in hoc regno institutus in re certa in ea sola succedat quia dati sunt ei cohe redes universales qui ex testamento adire possunt hereditatem. §. venientes ab intestato

Secundo movet Matienso quia institu tus in re certa in foro animæ non potest succedere in alijs bonis præterea quia sibi relicta sunt licet ad eam rem male alleget Abas in cap.º 2 de ttis cum his contrarium doceat. Sed eam sententiam defendit Andreas Ciculus in cap.º 1. eiusdem tti nº. 6 qui movent eo arguto quod dis[illegible] d. §. si ex fundo fundat in presumta mente testa toris d. L. quoties §. si duo in fine notat Bartolus in L. 1. nº. 10 C. de sacrosanctis ecclesijs, at lex funda ta in præsumtione non obligat in foro animæ in quo sola veritas atendit cap.º licet nos 26 de sponsalibus notat Abas in cap.º 1. nº. 10 de constitu tionibus adeo ut procedat quamvis presumtio sit iuris et de iure ut ex Juane Andrea et Abate in cap.º his qui fidem de sponsalibus resolvit Felinus in cap.º 1. nº. 40 de constitutionibus et cum hoc foro animæ videtur se conformare d. L. 1. ne anima insti tuti contra voluntatem testatoris alia bona obti neat præter rem qua institutus è

N, 46.

Qua opinione Matiensi admisa plane sequi

videt

videt desisionem d. L. coheredi §. fin. corectam esse quia cum ea desisio fundet in desisione §. si ex fundo que ad dux corecta e senseri etiam debet corec ta desisio d. §. fin. argueto L. adigere 6 §. quamvis ∫. de iure patronabus L. Filij a Serio 89 §. usuras de Legatis 2. L. ita autem 9 ∫. de administ.º tutorum per que iura corecta vel sesante ratione L. ipsius L. desisionem corectam senseri cum comuni resol vunt Abas in cap.º quoniam contra n.º 6 de probatio nibus Tiraquellus in tractatu sesante causa n.º 6 Menchaca questionum illustrium cap.º 46

N.º 47, Sed cum iurium corectio quantum fieri possit vitanda sit cap.º cum expediat de elec tione L. 1. C. de inofficiosis dotibus tutius erit reti nere incorectam d. L. coheredi §. fin. nec enim ea correctio continet in d. L. 1. quia licet ibi coriga t. tx in d. §. si ex fundo non tamen inde sequit correctio d. §. fin. quia non semper corecta vel sesante ratione legis lex ipsa debet senseri correc ta argueto L. prospexit ff qui et a quibus ubi obser vat glosa 2. et Baldus n.º 1 idem Bald. in L. nō dubium C. de Legibus glosa verbo sesante in cap.º post translationem de renuntiatione late Tira quellus in d. tractatu sesante causa imitatione 32 et cum Divo Toma bene explicat Soto lib. 1. de ius

titia

titia et iure questione 6. articulo 4 columna penul
tima. Secundo quia et si omnino sesaret ratio que
a Papiniano exprimit in d. §. fin quia tamen
superestalia .f. quod dicto militi reijcit quasi su
perflua adhuc sustineri debuit dispositio propter
aliam iuris regulam qua docemur quod vbi
lex fundat pluribus rationibus et si vna corrigat
vel seset, si tamen manet altera illa suficit ad
hoc ut lex vel dispositio in suo robore maneat =
arguto §. afinitatis inst.a de nuptijs
3.° quia e verius desisionem d. §. si ex
fundo non esse corectam quia d. L. 1. loquit eo casu
quo nullus heres scriptus e in testamento aut his =
qui scriptus e non adit hereditatem adque ita alter
casus quo scriptus e heres sed iure vel parte heredita
tis est omisus et manet in dispositione iuris comu
nis arguto L. comodissime ſ. de liberis et post h. iux
ta quod ius talis institutio tollet ad vniversum ut
in terminis defendunt Burgos de Paz in L. 3 tauri
n.° 848 et ibi Ferus 3. p.° n.° 2 a quibus non recte dice
dit Matienso ſ. adque ita constat in corectam ma
nere Papiniani rationem et multo magis eius desi
sionem. Neque verum e in specie nostre L. Regie
requiri nesesario aditionem heredum ab intestato ad
subsistenda legata cum etiam eis repudiantibus sus

tineat

N.°, 48.

tineant et det curator bonis defuncti qui pro modo fa cultatum satis fatiat creditoribus et legatarijs ut ad interpretationem d. L. Regiæ recte notat gomesius in L. 29 tauri nº. ultimo et lib. 1. variarum capº 5 nº. 8 adque ita excludit primum argutum Matiensi

N, 49.

Rursus non facit pro Matiense quod desisio §. si ex fundo non procedat in foro consientiæ quia etiã si hoc verum esset non tamen inde sequeret eam desisionem non esse observandam iure fori et quã uis sequeret non tamen ex hoc induciit nesesario co rrecctio d. L. coheredi §. fin maxime quia e longe verius etiam in foro consientiæ procedere et servã dam esse desisionem d. §. si ex fundo quoniam lex civilis iusta obligat in foro consientiæ capite quo iure 8. distinctione glosa 1. comuniter recepta in capº. quæ in ecelesiarum de constitutionibus D. Tomas prima 2ª. q.ª 96 articulo 4 et in proprijs ter minis quod desisio d. §. si ex fundo procedat etiam et observanda sit in foro consientiæ notant Ancã ranus nº. 12 Abas in capº. 2 nº 4 eodem ttº. Perusi nus in capº. si pater nº. 36 de ttis in 6. Decius in capº. 1. lectura 1. nº. 18 de constitutionibus gatiãula in L. senturio nº. 146 J. hoc ttº. Crotus in L. ex coniuncti nº. 172 de legatis. 3. guillermus benedictus in capº. Reinuntius verbo in eodem ttº. el primero nº. 262

Antonius

Antonius gomes. 1. tomo variarum cap.º 10 nº 9 Silues ter in suma verbo hereditas nº 3

Neque obstat argumentum quod J. aduxi pro contraria parte sub nº 47. f. quod lex fundata in presumptione non obligat in foro contientie Nam respondeo. Primo tx in d. §. si ex fundo non fundari in presumptione sed in iuris dispositione que non patit quemquam testatum et intestatum desedere L. ius nostrum ff de regulis iuris neque contrarium probat tx in d. L. quoties 9. § si duo in fine nam illa verba si voluntas patris familias manifestissime non refraget non signifiant pendere a voluntate presumpta testatoris quod heres institutus in re certa vel certa parte hereditatis suesedat in vniuersum sed quod vbi sunt duo instituti in partibus inequalibus in quibus nõ continet tota hereditas suesedant equaliter aut iuxta portiones sibi datas iuxta voluntatem testatoris. Adque ita in d. §. si duo principalis dubitatio fuit vtrum instituti in rebus certis inequalibus deberent esse heredes equaliter an vero secundum portiones declaratas in re particulari nam quod deberent esse heredes detracta fundi mentione iam dictum erat in §. si ex fundo in proposita gº questione respondet J.C.tus eos equaliter

Nº 50.

ter suesedere nisi contrarium apareat de volunta
te testatoris cui in hoc standum e adque ita quod
sint heredes detracta fundi mentione non pen
det ex voluntate testatoris sed quod sint herede(s)
equaliter vel iuxta portiones sibi asignatas in
fundo quam interpretationem ad eum tx scribit
Saliceto in L. quotiens nº. 13 C. de heredibus institu.
Imola in d. §. si ex fundo nº. 60 et 65 Guillermus Be
nedictus in capº. Reinuntius verbo in eodem
testº el primero nº. 263 Conanus lib. 10 comentario
rum capº. 6 nº. 11. Antonius gomesius primo tomo
variarum capº. 10 nº. 14

Nº, 51. Ex quo cauendum e a Bartolo in d. §. si
duo nº. 1. quatenus autoritate illius tx docet tes
tatorem posse prohibere ne instituto iure cer
ta reliqua hereditas acrescat quam sententiã
licet multi sequant certum e in eo tx non pro
bari iuxta veram interpretationem nuper
asignatam et contrarium verius magis recep:
tum et in praxi seruandum esse post pluresquos
refert testat Julius Clarus lib. 4 receptarum
§. testº. qº. 75 ad finem Antonius gomesius primo
tomo capº. 8 nº. 8 et capº. 10 nº. 10 et secundum hanc
partem consuluit Curtius Senior concilio 75 nº.
5. et Socinus Junior concilio. 111. nº. 16 lib. 1. Unde
iam

iam constat verum non esse desisionem §. si ex=
fundo in presumta voluntate testatoris funda
ri adque ita sessat argutu quo probat eam desi
sionem non procedere in foro contientie

Secundo etiam si admitamus fundari in presumtione adue respondet argutum non
vrgere quia procedit quando in foro contientie
in contrarium aparet liquidissime de veritate
eneruante ipsam presumtionem alias etiã in
foro anime standum ẽ legi que fundat in pres
umtione quoniam presumtio legis ẽ liquidissi
ma probatio et obligat in foro anime interim
dum contrarium euidentissime non aparet
ex traditis a Menoquio de presumtionibus lib. 1.
q.^e 35 et 36 et 37. Vnde constat etiam Hispano iure
seruandam esse desisionem d. l. coheredi §. fin
cum similibus

N.º 52

Sane vno casu sesat et substitutus habiturus ẽ sola bona que a patre ad filium perue
nerunt in reliquis que aliunde pupillus habuit
suscedunt legitimi heredes eius §. cum testator
in substitutione non vtit verbis directis qualia
sunt instituo heressto sed obliquis aut comunib;
restrictis ad certam rem vt in exemplis traditis
ab Antonio Gomesio. 1. tomo variarum cap.^e 3. n.º

N.º 53.

13. versiculo ex quo deducit ubi scribit substitutum hoc casu haberi loco fideicomissarij quae fuit Bartoli doctrina in L. Centurio n.º 8 et 35 j hoc titulo recepta ibi Ripa n.º 17 Alciato 69 Alexandro 41 collumna fin volumine 1. Corneo concilio 47 collumna penultima lib. 1. Peregrino late explicante in tractatu de fideicomissis articulo 34 n.º 49 et sequentibus, et e ratio quia tunc non tenet pater facere testamentum pro filio sed eum gravare fideicomisso in quo non veniunt bona ipsius filij ut in eadem L. coheredi §. cum filijs ibi nec fideicomisso propriae facultates filij tenebunt

COMMENTARIA IN BARTOLI REPETITIONEM SUPER LEGEM PRIMAM ff de vulgari A D.º Gabriele Henriquez hoc anno 1603

N.º 1.

Explicatis quae pertinent ad contextum huius L. declarat Bartolus materiam vulgaris substitutionis a n.º 5 sub quo explicat quare dicatur vulgaris. Sed cum omnibus quae instituit de aliqua re disputatio debeat a difinitione profi

cissi

cissi ut intelligat quid sit id de quo disputat mirū videri potest quod Bartolus diffinitionem huius substitutionis omiserit sed hoc ideo forsam quia sub ipsa expositione nominis diffinitionem involuit nam quamuis apud iuris interpretes varie reperiantur diffinitiones ut colligit ex traditis a Ripa in presenti n.º 46 Polito in principio tractatus de vulgari Rolandino in tractatu de Ult.is rubrica 23 n.º 2 Corrasio in L. post aditam n.º 3. C de impuberum ea tamen comuniter recipit quam scribit Azo in suma C. hoc tit.º n.º 3 ut sit secunda institutio que a quolibet et cuilibet fieri potest quibus verbis ad etimologiam et nominis significationem vtit in presenti Bart. quē secut et explicant Aretinus in presenti n.º 7 Alciatus 9 Theophilus in principio instituta de pupilari Vigliius in rubrica de vulgari n.º 6 Conanus lib. 10 comentariorum cap.º 7 n.º 2 Sforcia in tractatu de compendiosa 2. p.e q.e 1. Antonius Gomesius 1. tomo variarū cap.º 2 n.º 1.

Vnde infert quod cum vulgaris substitutio sit generalior ceteris et procedat magis secundum iuris regulas sequebit dignior iuxta tradita per Felinum in rubrica extra de offitio delegati n.º 2 et consequēter vbi fit mentio substitutionis simpliciter inteligit de vulgari ex traditis a Juane Croto in rubrica de legatis. 1º

gatis. 1º

gatis. 1. nº. 21. quo fit ut si quis ita scribat instituo Titium et substituo Sempronium per vulgarem se necebit substitutus arguto L. iam hoc iure ibi in vulgarē tantummodo casum ff. hoc tº. notat glosa in L. unica §. pro secundo verbo substitutus in fine C. de caducis tollendis in L. Gallus §. quidam recte verbo nō exprimat ff. de liberis et posts. explicant late Gomesius 1. tomo variarum capº. 3 nº. 4 Menoquius de presumtionibus lib. 4 presumtione 34 nº. 4

N, 2. Sed quoniam ea diffinitio non explicat esse tam definiti et conuenit etiam fidei comissariæ commode adijtient hæc verba *in casum non aditæ hereditis concepta*. Sed obijcit lex in vulgari 163. ff de verborum signº. ubi vulgaris substitutio dicit illa quæ concipit in casu mortis et sic post adquisitam hereditatem per heredem institutum, et ē difficilior ille tx. si aduertas substitutionem de qua ibi secundum formam verborum, pupilarem esse iuxta tx. in L. qui duos 10. ff. de rebus dubijs. Qua difficultate pressus Acurtius ibi coactus fuit exponere verbū in vulgari id est in pupilari quæ tamen violenta expositio non videt admitenda neque aliaitl[illegible] ali nº. 4

N, 3. Quare mihi non improbabilis videt interpretatio Costæ in capº. si pater verbo ac deinde filio dicentis

centis substitutionem ibi fuisse compendiosam quae plures continet substitutiones ex diversitate tempo rum et casuum resultantes nam hereditate non adita et filio decedente intra pubertatem pupillaris post pubertatem fideicomissariam si modo verba non refragentur ut docet Bart. receptus in L. Centurio n.º 9 ff. de vulg. et pup. ubi diximus latius unde constat dictionem ei in illa Lege stare proprie propter pupillarem quae ibi facta fuit. Nec refragat tunc verbum in vulgari quia per illud non desig nat substitutio vulgaris quae in casu non aditae hereditatis contingit, sed vulgaris substituendi modus quo patres qui plures filios habent sole bant uti per illa verba ei qui supremus morietur substitutio ut ius legitimarum hereditatum inter filios conservarent L. ex duobus 34 L. vel sin gulis 87 ff. de vulg. et pup. L. qui duos. 10. ff. de rebus dubijs L. penult.ª ff. de secundum tabulas §. vel singulis inst.ª de pupillari. Nam par e hereditatem a praece dentibus observari solitam ut ius succedendi ab intestato inter filios conservarent ne alienas soboles proprijs anteponerent L. cum avus 101. ff de condit. et demonst. Unde propter hanc formulam vulgo observatam ea substitutio a I.C.º apellatur vul garis in quo sensu clausula vulgaris dicitur a I.C. in

L. talis

l. talis scriptura 30 versiculo cui congruit ff. de le
gatis 1. et in l. cum vulgaris ff. de dote praelegata
et confirmat ex eo quia Pomponius in d. l. in vul
gari exponit duas clausulas in testamentis paren
tum usitatas altera est <u>et qui supremus morietur subs</u>
<u>tituo</u> altera <u>si quid filio meo acciderit</u> et utramque
vocat vulgarem voce vulgo usurpari solitam ut
in fine eiusdem l. ibi sed vulgari sermone

N.o 4. Neque obstat hanc interpretationem vide
ri diminatoriam cum suponat impuberibus filijs
factam substitutionem quod tamen ibi non exprimit
Nam respondeo quod cum principaliter ibi non
tractet de vi substitutionis sed de interpretatione
illius vocis supremus intelligendus est ille tex. datis
terminis habilibus et sic in omnibus casibus in qui
bus substitutio per illa verba concipi potest argumento
l. qui Tit.o 20 ff. de Tit.is ibi si aliunde eos nihil impedi
at

Ego tamen existimo illum tex. recte accomodari
substitutioni factae puberibus et sic intelligat pro
prie de vulgari substitutione nam si extraneo vel
filio puberi fiat substitutio sub illa formula <u>qui</u>
<u>supremus morietur</u> nulla alia quam vulgaris potest
intelligi in illius tex. specie nam si alia praeter vul
garem illis verbis concipi posset certe fideicommissaria,

Sec

hec tamen non poterit ibi intelligi propter illud verbum heres quod est directum ex Bartolo in L. Centurio nº. 165. hoc tit. quod sane directa substitutio post aditam hereditatem vallere non potest L. verbis civilibus § hoc tit. nec flectit in fideicomissariam secundum veram sententiam Cumani ibi de qua diximus ad L. Centurio

Relinquit g.º esse vulgarem substitutionem que locum habet cum heres mortuus fuerit hereditate non adita et quamvis in casu mortis concepta sit habebit etiam locum in omni casu quo institutus heres exclusus fuerat ab hereditate repudiatione vel alio modo iuxta doctrinam Bartoli in presenti nº. 14 ubi latius dicam et in simili substitutione vulgari sub conditione mortis facta considerat Costa in capite si pater verbo eodem filio nº. 47

Neque predicte interpretationi obstat verbum ei de quo in d. L. in vulgari nam illud non est testatoris ita substituendo ei qui supremus morietur filius heres sto sed sunt verba I.C. que hunc habent sensum quoties alicui substituit ei qui supremus morietur hoc est in locum eius qui supremus morietur, quo sensu illa verba conveniunt vulgari substitutione ut considerat Politus in tractatu de vulgari 2ª parti in la nº 8 et antea Bartolus in d. L. Centurio nº. 32

N, 5.

imo

imo etenim testator ita dixit ei qui supremus mori
et substituo Filium vulgaris defendi recte posset
ut bene defendit Aluericus in rubrica huius titi
per tx in L. si ita scriptum ff. qui filio ij de secundu
tabulas et potuisset defendere per L. fin. ff. de he
redibus inst. Unde cavendum est a Jassone in prese
ti nº. 12 qui Aluerici sententiam iniuste reprehe
endit quam tamen defendunt Ripa nº. 43 Ali
atis 173 Polites ex quibus explicata manet eti
mologia vulgaris quam proponit Bart. nº. 5 et ul
tra sex significationes huius vocis vulgaris quas
proponit in hoc nº. adde alias quatuor per Ripam
nº. 43

AD BARTOLUM NUMERO .6. USQUE AD NUMERUM. 13.

Proponit et explicat in his numeris Bart. divi
sionem vulgaris substitutionis que ut clarius pateat
per sequentes conclusiones distinguit

N.º 6. Prima expressum tribus modis dicit in genere
in specie et singulariter hoc est in individuo quam doc
trinam prosecunt et exornant late in presenti Are
tinus nº. 1 versiculo circa secundam questionem
Socino 13 Jass. 15 Ripa a nº. 49 qui ponit octo limita
tiones ad regulam quod expressum dicit quod sub

genera

generalitate verborum continet et Fragueliys in legibus connubialibus glosa 1. nº. 81.

2ª conclusio ex presedenti deducta substitutiones vulgares et pupilares contente sub reciproca seu breuiloqua que ita concipiunt nos inuicem substituo et alijs modis quos refert et expliat Menoquius de presumtionibus lib. 4 presumt. 59 sunt exprese quia licet in spetie non declarent satis est quod sub verbis generalibus contineant argumento l. si duo § 2 in fine ff. de administratione tutorum l. cum lege ff. de Vul. et l. fin. C. quod cum eo iuxta interpretationem glose ibi verbo spetialiter quam probat in presenti Bartolus nº. 7 et alij communiter notat glosa verbo spetialiter in fine in l. si quis mihi bona 2 § 5. sed vtrum ff de adquirenda heredit. Bartolus in l. sed et si quis ff. que situm nº. 1 ff si quis cautionibus late Fraguelius in l. si vnquam in principio a nº. 114 C. de reuocandis donationibus ad que ita licet predicte substitutiones contente sub resiproca non possent dici exprese si acsipiatur expressum in spetie aut singulariter in genere tamen sumtum dicet exprese comprehendere eas substitutiones ut docet in presenti Bart. nº. 8 sic concordans Acursij sententias que aliquas vident contrarie receptus a Ruino nº. 19 Ripa

N, 7.

77 Jassone 20 Duareno ad Sunc tit.° cap.° 10 Viglius in §. et plures in fine inst.ª de vulgari et est verissima sententia quamvis glosa in l. iam hoc iure §. hoc tit.° verbo quo ius prædictas substitutiones sub reciproca compre[h]ensas tacitas apellet et defendere tentet Fulgosius in l. in testamento C. de test.º militis pro quo alegari solet tx in d. l. iam hoc iure in versiculo quod ius ubi constitutione D. Pij factum dicit ut reciproca utramque substitutionem continet quæ sane constitutio videret superva[c]ua si in verbis sonarent expresse prædictæ substitutiones ideo quæ secundum formam verborum posius debent dici tacitæ quod eficatius probare videt probare videt ille tx si consideres rescriptum D. Marci quo indugtum fuit ut sub vulgari pupilaris contineretur extensum fuisse ad reciprocam substitutionem ut aperte dicitur in versiculo quod ius q.º quemadmodum rescripto D. Marci pupilaris illa è omnino tacita ita substitutiones quæ sub reciproca continent debent esse omnino tacitæ quia ex tentio debet fieri cum suis qualitatibus arguto l. sed et si manente ff de precario

N, 8, Sed hæ me non movent ut a Bartoli sententia dicedam nam constitutione D. Pij relata in dicto

in d. versiculo quod ius non est intelligenda in substitutione reciproca facta in genere sed in restricta ad unum casum ita. si vos invicem substituo si alteruter vestrum heres non erit quo casu fuit necessaria constitutio D. Pij ut in unum casum concepta substitutio utrumque comprehendat et nec dubitandum est substitutiones quae ex vi praedictae formulae continet esse omnino tacitas ut docet Bartolus in L. Centurio n.o 19 ff. hoc titulo et comprobat haec interpretatio eo quod constitutio D. Pij debet intelligi in eisdem terminis in quibus rescripti D. Marci quod a Divo Pio extendit ad reciprocam sed rescriptum Marci plane loquitur ubi substitutio in unum tantum casum concepta est ergo eodem modo loquitur constitutio D. Pij adque ita ille tex loquitur in diversis terminis nostrae quaestionis quae procedit in reciproca quae generaliter fit sine restrictione ad certum casum et tunc procul dubio substitutiones sub ea contentae dicuntur expresse verbis generalibus sed si in reciproca testator se restrinxit ad unum casum substitutio quae sub expressa continet omnino tacita est in d. versiculo quod ius secundum veram interpretationem. Quam doctrinam non alegato eo tex. scribit et exornat Menoquius lib. 4 presumptione 6 n.o 46 et sequentibus

Centurius

N°, 9. Effectus autem superioris conclusionis ē pupillarē in prędictis substitutionibus comprehensam matrem excludere iuxta regulam L. Papinianus 8 §. sed neque impuberis ff de inofficioso et cap°. si pater de testamentis in 6 cum tamen si esset tacita non excluderet matrem L. pręcibus C. de impuberum L. fin. C de institutionibus et in specie quod per pupillarem contentam in reciprocam sed compendiosā mater excludat probat tx in L. huius 45 ubi notat glosa verbo non ad matrem ff. hoc tit°.

N°, 10. Sed hac in re illud observatione dignū ē quod licet substitutio pupillaris quę continet sub reciproca esset omnino tacita iuxta terminos d. L. iam hoc iure versiculo quod ius secundum interpretationem ff traditam adveta men per eam matrem excluderet ex alia iuris ratione qua docemur per tacitam pupillarem matrem excludi cum substituit eiusdem testatoris filius quem testator credendus ē prętulisse uxori in successione alterius filij ut docet glosa ultima versiculo quia testator in L. prę[c]ibus C. de impuberum Bart. in L. 2 n°. 44 ff. hoc tit° et ē opinio receptissima ex latitudine a Menoquio qui ita hunc plene discutit de presumtionibus lib. 4 presumtione 39 n°. 11 et sequentibus et iterum presumtione 60 n°. 51 cum ergo pu-

pilaris

pilaris non possit contineri sub reciproca nisi propo
nat' facta filij in potestate plane sequit' quod
quamvis non sit expresa verbis generatibus sed
omnino tacita matrem excludet iuxta recep
tam opinionem nuper relatam

3a. conclusio quae colligit ex dictis Bartoli N, 11.
haec e substitutio vulgaris ita concepta si scriptus heres
non erit dicit expresa spetialiter non autem sin
gulariter nam ad hoc ut dicat' expresa singulari
ter vel in individuo oportet ut aliquis casus sin
gularis exprimat' veluti si filius meus inuo moriat'
L. gallus §. de liberis et posthumis et ita si posthumus
meus uiuo non nascat' L. fin. C. de institutionibus
ita docet in presenti Bart. nº 9 et 10 cuius doctrinā
prosequit' late Ripa n.º 67 deducens ex ea quod
vbi lex requirit spetialem mentionem alicu
ius rei non sufficit si illa res sub generalitate con
tineat' cuius doctrinae extat elegans exemplū
in L. si quando 35 §. et generaliter C. de inofficioso
quem tx in practica bili casu preter antiquiores
explicant et expendunt late Suarez in L. quo
niam in prioribus ampliatione 10 vbi eius addi
tionator Baldes maxime sub nº 48 Antonius
Gomesius 1. tomo variarum cap.º 11. nº 25 Molina
de Hispanorum primogenijs lib. 2 cap.º 1. nº 29 et
cap.º 3

cap.° 3 n.° 7 et ab eis non relabi Juanes Rubeus iure petitione rubrice § 47 n.° 2. Meric Saca de suces tionum creatione § 10 n.° 254 Rota Lucana desi tione 38

N.° 12. 4.ª conclusio ex dictis Bartoli n.° 11. Sci. e substitutio vulgaris omnino tacita e illa que in expresa pupilari continet l. iam hoc iure 4 § l. quamuis C. de impuberum et e omnino tacita quia ex uerbis non deducitur sed legis potestate ex presu ta mente testantis. Hec conclusio quatenus docet substitutionem omnino tacitam ex vi et potes tate iuris indui a nobis s. explicata e in comen tariis tx sub n.° 24. Quibus illud adendum e ex mente Bartoli in presenti indutam fuisse a iure ex presumta voluntate testatoris quia si testator de eo casu omisso cogitasset idem in eo dis posuisset ad que ita sucedit vulgaris doctrina glosse in l. tale pactum § fin. ff de pactis explicat late Ripa in presenti n.° 81. et plenius Menoqui us de presumtionibus libro 4. presumtione 35 a n.° 16. ubi quatuor diversas opiniones doctorum in hac questione earumque sectatores diserte refert

N.° 13. Verum hec Bartoli sententia multis displi cet ex sequentibus. Primo quia doctrina glosse in d. § fin procedit quando id quod a lege induit non

est ab

i ab homine omnino omissum sed ex precedenti dispositione aliquid colligit ut ex Baldo et Ru ino quem refert notat Menoquius ubi proxi me n.° 20. At in nostra questione in expressa pupilari videt omnino omissus a testatore casus uulgaris substitutionis et ideo non debet induci ex presumpta mente defuncti quinimo haberi debet pro omisso L. comodissime ff. de liberis et pos thumis neque debet esse in consideratione id q.d non colligit ex uerbis testatoris saltim tacite L. quidam cum filium 46 ff. de hered. institu.

2.° quia si predicte substitutiones om nino tacite prouenirent ex presumpta voluntate testatoris pupilaris omnino tacita semper matre excluderet quia ubicunque aparet voluntas patris etiam tacita et ex coniecturis deducta suffi cit ad matris exclusionem ut diserte docet Bart. in L. 2 a n.° 37 ff. soc. Ht.° prosecuunt late Mantica de coniecturis lib. 5. tit.° 15 Menoquius de presumptio nibus lib. 4 presumptione 39 n.° 40 et sequentibus Petrus Surdus decisione 54 n.° 12 sed per tacitam pupilarem mater non excludit L. ult.a C. de institutionibus q.° non prouenit ex voluntate de functi

N.° 14.

Quare Cornensis in L. quamuis C. de impuberu

N.° 15.

cui

cui accedit Baldus in l. ultima nº 5 C. de institutio
nibus et alij quos refert Menoquius d. presumtione
35 nº 8 substitutiones istas tacitas a lege fingi docent. Pri
mo per tx in d. l. iam hoc iure ibi in utrumque casu
substituisse intelligit quae uerba solent fictionē deno
tare l. intelligendus de uerborum signif. tradit Jasso
in l. si his qui pro emtore nº 93 de usucapionibus
quemadmodum et quae paulo post subiiciunt in
eadem l. iam hoc iure ibi substituisse videt quae
ad fictionem et impropietatem pertinent l. 1. §.
deiecisse ff de vi et armata l. qui actionem iure
ta l. minus ff de regulis iuris notat Bart. in l. si
his qui pro emtore nº 5 et utrumque probat tx in
l. si tibi homo §. 4. cum seruus ff de legatis 1.

Nº 2º quia illa dicit fictio quae induxit ali
quid factum cum factum non sit ut notat glosa
in l. prima §. accedit uerbo presumat C. de rei
uxoriae actione sed in predicto casu induxit substi
tutio quae facta non ē g.º non ē fictio. Sed multo
minus admittenda est haec opinio quae convincit
ex eo quod tacitae istae substitutiones non habent
locum si de voluntate patris per probationes
apareat vel per alias coniecturas quod noluerit
eas contineri sub expressas d. l. iam hoc iure ibi
si voluntas patris non refragat l. quamuis C. de

impu

impuberum ubi notat Corasius nº 10 at si predictæ substitutiones induxerent ex l. fictione nō admitterent probationem in contrarium ut observat glosa ultima in l. si duo 38 ff. de adquirenda hered. in l. sive possidetis verbo facti C. de probationibus cum ergo admittant probationem in contrarium non potest dici eas induci per fictionem

Neque urgent argumenta pro ista sententia adducta quibus plene satis facit Menoquius d. presumtione 35 nº 11 et sequentibus, et in suma respondendum est ad primum verbum intelligitur et verbum videtur non semper denotare fictionem sed secundum subiectam materiam aliquando veritatem veluti ad iuris dispositionem refert l. 3 § ex contrario ff de adquirenda poss.º aliquando presumtionem cap.º ex studiis de presumtionibus — Nº, 16.

Ad secundum respondet tacitas substitutiones nō induci quasi omnino non factas cum potius presumat factas a testatore quasi minus scriptum sit quam dictum ut alias inquit in l. cum avus 101 ff. de conditionibus et demonstrationibus — Nº, 17.

Quapropter resolvendum est tacitas istas substitutiones voluntate testatoris initi ut insinuat — Nº, 18

Menes

Modestinus in d. l. iam hoc iure Justinianus in l. ul-
tima C. de institutionibus Alexander et Severus
in l. quamvis C. de impuberum quatenus quis
tionem sane dicunt esse voluntatis hęc autem
voluntas in vulgari tacita colligitur ex eo quod cum
pater per pupillarem expressam omnia bona et
sua et impuberis instituto detuleret l. sed si plu-
res. 10. §. ad substitutos ff. hoc hoc credendus e voluisse
substitutum in bonis suis succedere per vulgarem
si filius heres non sit ut alio proposito argumen-
tat Papinianus in l. heredes mei §. cum ita ff. ad
Trebellianum ut post Socinum recte considerat
Alciatus in presenti n.º 6 in pupillari autem ta-
cita voluntas ex eo colligitur quia testator subs-
tituendo vulgariter filio impuberi presumit
disponere secundum qualitatem et conditio-
nem personę cui voluit providere argumento l.
plenum §. equitis ff de usu et habitatione et quia
nisi expresserit solum casum vulgaris credit
voluisse etiam per pupillarem succedere filio
substituto quem tamen casum non expressit
quia sicut lex tristem illum eventum non
expectavit argumento l. cum tale ff. de condit.
et demonst. quem si eventurum putaret in
eo siccidem provi dixisset filio quod ut ille futurum

erat

erat filio L. si pupillus q. 2 ff. de adquir. heredit.
et ad hoc referenda sunt uerba Bartoli in
L. precibus n.° 23 C. de impuberum dum pupi
larem istam tacitam vocat imaginariam
quasi lex sine ulla fictione presupositione
voluntatis paternę hanc substitutionem in
duxerit adque ita effectum reducitur Bartoli
sententiam

Neque obstant adducta in contrarium N.° 18.
quia ad primum respondet in istis tacitis subs
titutionibus non deesse conjecturas voluntatis
ut nuper ostendit quod si obijciat non suficere
conjecturas ad inducendas directas istas subs
titutiones respondet hoc casu induci et vi et po
testate et expresa dispositione legis quemad
modum in L. 3. C. de inofficioso test.°

Ad secundum respondet quod quamuis N.° 19
tacita pupillaris inducat ex voluntate pre
sumta non tamen inde sequit matrem esse
excludendam neque id deduci ex doctrina
Bartoli quę loquit quando ultra generalem
illam presumtionem ex qua lex institutionem
induxit concurrit alia specialis voluntatis co
iectura per quam pater credat voluisse et ma
ter etiam per tacitam pupillarem excludat

ut in

ut in exemplis Bartoli d. nº 40 Mantic et Meno
quij supra

Ultima conclusio colligit ex dictis Bart. nº 12 substitutionem vulgarem partim tacitam et partim expressam aliquando contingere quo ad casus aliquando quo ad verba et exempla proponit Bartolus numeris sequentibus et prosequitur Ripa a nº 83

AD BARTOLUM NUMERO 13 A D. Gabriele Henriquez

N. 20. Collige ex Bartolo substitutionem conceptam per haec verba si heres non erit comprehendere duos casus. s. si institutus heres esse noluerit aut nõ potuerit per l. cum proponas 3. C. de heredibus institue. et quamuis hic lex non satis probet hanc conclusionẽ quia testator ibi non fuit usus verbis generalibus sed expresit utrumque casum ẽ enim verissima et preter ordinarios in presenti probat Paulus Leonius in tractatu de vulgari nº 24 et ad praxim aduerit Menoquius concilio 106 a nº 289 Lib. 2. et concilio 326 nº 49 et concilio 399 nº 21 volumine 4 et a probat conclusio per l. 2. ff. § p.º 6 et confirmat ratione quia conditio si heres nõ

erit

non erit ęque adimplet in casu voluntatis autem potentię cum in utroque verum sit institutum heredem non esse et paria sunt nolle et non posse l. 1. §. usus ff de procuratoribus limi

Limitat tamen Bart. hanc conclusionem ut non procedat quando filius in potestate patris substituitur per hęc verba si heres non erit quia substitutio tunc locum habet in casu impotentię non etiam voluntatis l. Julianus 26 §. si quis omissa causa testamenti sequitur Jasso in presenti n.º 15 Ruinus 26 et est communis teste Polito de vulgari 3 particula n.º 101. verum hęc limitatio neque vera est neque probatur in d. l. Julianus sed potius contraria quia substitutus ibi admittitur etiam si pater heres esse nollit quod ex eo probatur manifeste quia prestat legata a se relicta et etiam a substituto ut in ueruiculo eorum prius quę non prestaret si substitutio locum non haberet et quia prestationi legatorum inest tacita conditio si institutus sit heres arguto l. 3. ff de legatis 1.º et quod substitutus eo casu admittatur probatur expresse tx. in l. cui seruus 25 eodem titulo si quis omissa causa ibi possidet ex substitutione

N.º 21.

Neque obstat quod ibi prestent legata relicta a patre instituto id enim contingit non quia heres sit ex institutione sed quia in fraudem lega

tario4

tariorum repudiavit hereditatem perquam repu
diationem licet faciat locum filii sibi substitu
ti ex sententia tamen illius q dicti tenet legata
a se relicta prestare ac si non repudiasset quia
testator non dedit liberum arbitrium patri ut
impune omitteret hereditatem ex institutione gra
vata legatis et adiret ex substitutione cui legata
forsam non erant iniuncta adque ita eum ex
accipit Aretinus in presenti n.o 9 Socinus 14 Ripa
81 Tomas Calaneus n.o 20 Jasso in l. si filius heres
n.o 30 ff. de liberis et post. et Polites d. n.o 101.

N, 22.

Sed adversus huic interpretationi obstat l. 1. §. si
proponat eodem tt.o ubi si institutus sibi ipsi substi
tuat potest repudiare ex institutione et adire ex
substitutione impune nec tenet prestare legata
ex institutione relicta quod q que dicendum vide
bat in d. l. Julianus cum filius eo iure patri que
siturus esset hereditatem §. heredem vobis insta.
per quas personas adquerita perinde habet pater
de si esset sibi ipsi substitutus et auget difficul
tas ex eadem l. Julianus versiculo denique ubi
cum* filio pater substituit permittit patri adire
ex substitutione sine onere prestandi legata re
licta a filio instituto

*pater filio

habere nam si institutus heres non possit adire
ex institutione idem impedimentum obstaret quo
minus ex substitutione adire posset ideo necesario
dicendum est testatorem eo casu consedere licen
tiam heredi an malit hereditatem consequi ex
substitutione si ea plenior sit ut in l. ultima §.
1. ff. hoc tit. adque hoc significant verba d. §. si
proponat ibi quasi testator ei sane facultatem
dederit qui eum substituit. At vero ubi fili
us patri substituit licet iuris fictione una re
putet persona l. fin. C. de impuberum §. eius
inst. de inutilibus re vera sunt diversæ et
quamvis pater per filium consequat heredita
tem id tamen contingit ex l. potestate magis
quam ex testatoris voluntate l. qui liberis 18
§. hec verba ff. hoc tit. l. qui heredi 44 ff. de condit.
et demonst. adque ita filius censeat institutus co
templatione sui ipsius non patris l. fin. C. de usu
fructu et ideo substitutio potest efectum habere
etiam

etiam per casum impotentię mortuo patre et propter aliam causam impedito et filius ex substitutione sibi ipsi quęret hereditatem quibus consequens est ut sese et in hoc casu ratio propter quam arbitrium elegendi concedit in d. §. si proponat

Quo fit ut si filius in specie d. l. Julianus esset substitutus patris contemplatione et ut ipse quęrat hereditatem iuxta desitione l. filio familias 42. ff. de conditionibus et demonst, pater possit impune repudiare here ditatem et adire ex substitutione ne ad st ringeret tunc solutioni legatorum in institutione relictorum iuxta tx. in d. §. si proponat cum interpretatione et ratione ei assig nata

N, 23. Rursus in versiculo denique l. Julianus Licet pater substitutus sit in utrumque casum ut contra Aretinum efficasiter probat Socinus in presenti nº. 14 Positus in tractatu de vulgari nº. 112 pater tamen succedens per filij repudiatio= nem non tenet prestare legata ab instituto= relicta quia credit testator hoc casu dedisse= patri arbitrium elegendi et succederet ex subs titutione repudiata per filium hereditate ne= alias si id solum consequat per casum impo= tentię expectare debet tristem eventum pre

mabire

mortis filij contra l. nam et si parentibus ff de in offitioso l. scripto ff unde liberis quae aperte signi ficat I.C. in illis uerbis quia nemo filij patrem subs substituere videt contra votum parentum sed ut arbitrium eligendi relinquat

AD BARTOLUM NUMERO 24 ET 25 AD.º Henriquez

Docet primo Bart. substitutionem factam in alterum casum. s. voluntatis ad impotentiae im potentiae casum extendi et e converso qua conclu sionem latius patere putant iuris interpretes dum docent dispositionem in unu casum cōcep tam extendi ad alium similem habentem eun dem efectum quam sententiam in varijs specie bus scribunt et exornant late Ripa in presenti n.º 89 Benedictus in cap.º Rei nuntius verbo si abs que liberis el segundo n.º 25 Menochius de pre sumtionibus lib. 4 presumtione 65 Surdus deci sione 37 et 202 et 207 Covarruvias in d. cap.º Rei nuntius § 4 n.º 5 Antonius Gomes 1. tomo variarū cap.º 3. n.º 10 Gregorius in l. 2 tt.º 2 p.ª 6 verbo esso mesmo Molina lib. 1. cap. 4 n.º 24

N.º 24.

Cui multa utilia ex hac conclusione dedu cunt

N.º 25.

deduxerunt et ego colligebam ubi bene declaratione
ad l. 45 tauri quae est lex 8 tit. 7 lib. 5 recopilationis
nisi ubi possessio bonorum maioratus mortuo eo
qui possessionem obtinebat transfert in sequentem
iuris ministerio sine ulla aprehensione ad exem
plum statutorum galiae et italiae quae refert Tira
quellus in tractatu de morte 2a. declaratione n.o 1.
Molina lib. 3 cap.o 12 n.o 6 cum praedictae leges Regiae
locum habeant etiam cum maioratus alio modo
vacaverit quam per mortem nam licet casus mor
tis fuerit expressus in legibus Regijs earum tamen
dispositio extendit ad alios eandem vacationem
existentes ut in simili notat glosa verbo mori
ente in clementina et Romani §. sane de elec
tione et in clementina 1. verbo mori ut lite pen
dente et glosa in cap.o unico verbo praedecessor de
renuntiatione in 6. et ad declarationem d. l. 45
tauri observat Mieres lib. 3 q.a 3 Molina lib.
3. cap.o 13 n.o 59 iuxta quam observationem de
clarandus est tx. in l. 8 tit. 7 lib. 5 recopilationis
ut semestre tempus concessum ad intentandum
remedium illius l. in supremo concilio compe
tet ad ie vacationis contingentis alio modo quam
per mortem ita ut illis elapsis non admittat
quis in supremo concilio notat Mieres 3 p. q.a 3
quod

quod ita accipiendum ē ubi constat vere ma
ioratum vacasse in vita possessoris nam si de
hoc non liqueat etiam si possessor in vita sua
alij tradiderit possessionem ut fraudem faciat
futuro successori expectanda est mors illius qui
possessionem transtulit et ab ea sex menses
computant nam per huiusmodi renuntiationē
aut translationem non dicit vacare maio
ratus quo modo intelligenda sunt verba d. L.
45 tauri verci(cule) puesto que el poseedor ad
que ita procedit opinio Molinę quę superio
ribus adversari videbat lib. 3 cap. 13 nº. 5 et
faciunt quę notat Jasso concilio 85 nº. 9 lib. 3
et concilio 146 nº. 5 volumine 4 Tiraquelus in
tractatu de morte 5 parte declaratione 3 nº. 15

Sed supradicta conclusio aliquibus dis
plicet nam Tomas Cabaneus in repetitione hu
ius L. nº. 16 et 17 omnino contrarium docet. s.
substitutionem vulgarem de casu ad casum
extendi non posse quia cum sit directa ex
sola coniectura voluntatis induci nō potest
L. Jubemus C. de test.is alij vero conclusionem
admitunt negant tamen probari in d. §. et
quod sit tantum quem in presenti alegat Bart.
quia in eo questionem potestatis tantū putant

N, 26.

tractari non voluntatis quam conclusionem post alios quos refert late defendit Costa in d. §. et quid si tantum 5 parte per totam et Cuiatius in l. ex ea parte §. insulam de verborum obligationibus. Sed ego in comentarijs d. §. et quid si tantum comunem conclusionem in eo probari ostendi contra Costam et veram esse contra Calaneum et in alijs quoque iuribus probari presipue in l. 3. et ulta. C. de institutionibus in l. si fideicomissa §. si cui de legatis 3. in l. mulier in 2 ad Trebeli.

N, 27.

At vero Ripa in presenti no. 89 aliam docendi rationem sequitur dum ait institutionem et substitutionem de casu ad casum extendi si modo similis sit et ideo si concipiat in casum impotentie ad alios similes impotentie extendi quemadmodum in §. et quid si tantum negat tamen extendi ad casum voluntatis vel e converso quoniam hij casus sunt omnino disimiles. Sed neque hoc admitendum est quia licet hi casus non sint similes quo ad verba mente tamen testatoris inspecta et efectu sunt similes nam cum testantis mens in faciendo vulgari sit ut hereditas non fiat caduca deficiente herede instituto l. unica in principio uersiculo adeo C. de caducis tolendis et hoc contingeret herede non adeunte tam per vo

luntate

luntatem quam per impotentiam idem effectus resultat ex uno casu quam ex alio l. 3 C. de Sire dibus instituendis et ideo similes iudicant ut co cideret Sarmiento in eodem §. et quid si tantu nº 26. Sed obijcit Bartolus in l. pater Severina 100 ff de condit. et demonst. ubi substitutio solu sortit effectum in casum voluntatis nō impo tentiæ id quod probat ille tx in fortioribus termi minis quia substitutio non fuit restricta ad unu casum sed concepta verbis generalibus si non nup serit quæ aptæ sunt comprehendere utrumque casum ut de illis verbis si heres non erit notavi T nº 20 et nihilominus respondet Papinianus substitutum non admitti eo casu quo filia desinat ei nubere propter impotentiam adque ita ibi tx proprius admitti debuisset a Bartolo contra co clusionem quam scripsit nº 13. Sed responden dum e quod licet ex proprietate verborū uterque casus comprehendatur quia tamē ab ea propter voluntatem recedit §. 1. eiusdem l. tonali ter ff de legatis 3. Papinianus mentem magis quam verba secutus generalia illa si non nup serit ad casum voluntatis restringit id quod sig nificat illis verbis voluntatis potius quam verba significari oporteat quæ verba ad hoc expendit

N, 29.

Costa

Costa in § parte §. et quid si tantum n.º 3 Carondas Lib. 2 verosimilium cap.º 11. Sed unde colligat se voluntas testatoris non liquet interiuris interpretes e tamen receptum deprehendi vo luntatem ex eo quod legatum filiæ fuit adem tum et translatum in Philippum in pena quod filia Philippo non nupsisset quæ pena culpam presuponit L. sane si in ius §. de penis et cum in filia desedente ante nubilem ætatem non possit considerari culpa in non nubendo nõ debuit afici pena L. aliud e fraus 131 versiculo pena de verborum signe. L. si ideo ultio 1 C. de his qui bus ut indignis adque ita testator qui cum iu ris dispositione se conformare videt L. si duo 28 §. de adquirenda hered. noluit filiæ adime re legatum si ante nubiles anos decesisset cum nulla eius culpa argui posset nam ubi alicui imponit pena propter non factum interpre tat lex ut habeat locum pena si non fecit quia noluit non si non potuit L. si quis in gravi 3. §. ad Silanianum quam interpreta tionem scribit Baldus in L. 3 n.º 8 C. de heredi bus instituendis et e comunis Jassoni in presenti n.º 23 Corrasio in L. post aditam n.º 26 C. de im puberum Antonio Gomesio primo tomo variarum

cap.º 3

cap.° 3 n.° 10 et secundum eam in ocurenti casu cō sulluit Socinus concilio 29 volumine 2 et in alio Decius concilio 273 et notat Jeronimus graens in cō cilio 114 n.° 7 lib. 1. ad Soc quod ubi agitur de trā slatione pœnali verba stricte sunt accipienda nec ulla admitit extentio imo amplius probat ille tx secundum comunem recedi à propietate verborum ne pœna incurat sine culpa

Ex qua interpretatio ne colligi videt reso lutiō alterius quæstionis quam indecisam videt reliquisse Papinianus ad quem. f. pertineat prædium de quo ibi utrum ad heredes Severinæ an vero ad heredem scriptum a quo relictū ē et pertinere ad heredes Severinæ probat ex t. dictis quia cum ademtiō locum non habeat purum manet legatum aput ipsam adita aput bona ipsi us relinquit heredibus quod ex mente Papiniani docet Bartolus ibi in fine Politus in tractatu de vulgari 6 p.° n.° 104 Forcatolus dialogo 30 n.° 7

N, 30.

Sed superiori interpretatiō non videt ad mitenda multo quæ minus illatiō ex ea deducta Primo quia quod presuponit prædicta comunis valuisse iure ff.. relicta in pœnam nō satis liquet imō contrarium probare videt Justinia nus in §. pœne quoque instit.° de legatis et in l. unica

N, 31.

C. de.

C. de his quae poenae nomine relinquunt per quae iura legatum poenae nomine relictum non valuisse tempore ff. defendunt Faber in d. §. poenae Cuiatius in tractatu 5. ad Africanum pagina 71 Costa lib. 1. selectarum cap.° 12 et lib. 2 cap.° 4 n.° 5 quamvis agnoscat in contrarium stare communem opinionem et ratio illius antiqui iuris est quia quum legata relinquant ob bene meritum et amicitia L. neque adiecit ff. pro socio et ut his qui accipit defuncti memor sit ut inquit Armenopulus lib. 5 cap.° 10 in principio in legatis relictis in poena magis in odium heredis considerari videtur quam affectio legatarij adquerita sesante causa legati sesat legatum ut considerat Balduinus in Iustiniano pagina 12

N.° 33.

2° quia et si valeret legatum in poenam in specie tamen ibi proposita non potuit dici legatum poenale sed conditionale quia ad distinguendum conditionem a poena voluntatis testatoris magis quam figura verborum atendit L. 2 j de his quae poenae nomine mens autem patris in d. L. pater Severinam ea fuisse videtur ut prospiceret filio Philipo non ut disponeret in poenam Severinae et confirmat eo quod in poenam dicitur relinqui quando post emolimentum iure

quaesitu

quesitum in penam non implete voluntatis trãs
fert in alium ut eleganter tradit Costa Lib. 1. se
lectarum cap. 13 n. 4. at in d. L. pater nõ fuit re
lictum Severine pure sed sub conditiõne si Elio
Psilipõ nupsisset et ideo non impleta conditione
magis videt ei non datum quam ademptum ar
gũto L. pecuniam 36 ff si sertum petat L. 1. §.
ult. ff. de his que in testamento et in puleso casu
considerat Castrensis in concilio 292 Lib. 2.

3.° contra comunem rationem consi derat Alciatus frustra in ea L. disputari an filia fuerit in culpa vel non nam et si nulla ipsius culpa preceserit eo quod ante nubiles annos dece serit non consequit Legatum neque ad heredes transmittit quia defecit conditione sub qua dabit e deficiente L. Legatum C. de conditionibus incer tis L. in ult. 3i versiculo at si ipse decedat ff de cõ ditionibus et demonst. cum enim deficiat con= ditio morte adimplere debentis non habet pro= impleta L. si ita expresum 68 ff. de conditionib; et demonst. L. ita Legatum 68 §. illi si volet de Legatis 1. Ex qua resolutione detegit verum non esse quod s. retuli n. 32 relictum in specie ibi proposita pertinere ad heredes Severine cum sit longe verius Severinam casu conditione defu

N. 34.

tam

tam d. l. legatum d. l. in titulo ac proinde relictum
onere penes heredes testatoris ex regula l. vnic. §.
sin autem aliquid sub conditione C. de caducis
tolendis. Quam sententiam Vlpiani veram
et indubitatam scribit Veronius in cap.lo Reinu
tius n.o 322 qui a n.o 320 plures alias interpreta
tiones adducit ad eundem tx et post longam dis
putationem ait ingenue fateri adhuc sibi satis fac
tionem esse circa illius tx verã interpretationẽ

N, 35.

Vnde praeceptores nostri ita docebant
conditionem si nupserit habere tacitam condi
tionem si cum esset nubilis aetatis nupserit l.
penult.a §. quam
Bartolus in l. Filio centum §. vltimo in fine ff de
conditionibus et demonst. Vnde contrariã si nõ
nupserit recepit eandem interpretationem sed si
viriris potens non nubat adque ita filia de
cedente ante nubilem aetatem deficit conditio
sub qua praedium relictum ẽ filio quae inter
pretatio apertissime convenit casui proposito
in d. l. pater Severinam quia filia decessit
ante nubilem etatem non tamen videtur cõ
venire decisio Papiniani quae latius patet cũ
generaliter difinit conditionem ita esse accipien
dam si filia nubere noluisset adque eo solo ca
su

casu prædium debere Philippo ut probant illa verba Philippo prædium ita datum videri si et Procula defuncti filia nubere noluisset et consequenter et filia post nubilem ætatem decessisset vel iam esset nubilis ætatis relictum fuisset et desideret ante nuptias si modo eas non recusasset prædium Philippo non deberet cui casui non convenit prædicta interpretatio quin imo secundum ea contrarium esset dicendum

Quare probandum videt legati ibi translatum esse in Clarissimum Philippum in compensationem iniuriæ qua videt afici si filia testatoris eos nuptias recusasset quæ sane iniuria cum non possit considerari nisi cum requisita noluit eum maritum habere interpretat Papinianus conditionem non existere nisi in casum voluntatis Severinæ Addo quod cum legatum filiæ deberi non potuerit quia fuit defecta conditione verisimile e patrem multo minus voluisse Philippum habere prædium nuptiis non secutis sine facto et culpa ne melioris conditionis sit extraneus quam filia testatoris contra coniecturam pietatis quam alio in proposito considerat idem Papinianus in l. cum avus eodem titulo de conditionibus et demonstrationibus.

N, 36.

Ex quo infert quod si filia iam viri potens recusare

N, 37.

recusauerit nuptias [illegible] si sibi statim ipse admittet ad relictum et quamvis postea mutata voluntate ei nupserit nihilomagis relictum [illegible] consequetur quia quamvis conditio nubendi quocumque tempore impleri possit et redat [illegible] dispositionem l. conditionum quae in futurum [illegible] de conditionibus et demonstra disputat et probat eleganter Costa in l. cum tale §. si arbitratu falentia 6 n.º 5, 6 et 7 hoc tamen procedit ubi adest substitutus vel alius cui ex repudiatione ius quaesierit quemadmodum in specie proposita tene enim mutatio voluntatis non tollit ius alteri quaesitum ut ad interpretationem l. 2. C de instit. nove notat Costa ubi proxime n.º 9

N.º 38. Nisi mulier sit minor et in integrum restituat ob recusationem nuptiarum arg. tex. L. 3. §. etsi heres sui institutus ff de minoribus quem ad hoc expendit [illegible] in consilio 61 n.º 5 ex quo limitanda est lex Jais 41. §. intra ff de fideicom. libert. ut non procedat si servi de quibus ibi minores essent et peterent restitutionem adversus omitionem redendi rationes et sic limitet [illegible] illius textus quem alias singularem dicit Romanus singulari 93 et Costa lib. 2. selectarum cap.º 9 n.º 2 quod si aliquis obiiciat non esse concedendam restitutionem

Ad l. inter stipulantem ff de verborum obligationibus ad D. Caldeyra Lusitano anno 1604

Notabilis ex hac lege collegit regula quod alieni facti promissio non valet quam etiam probat textus in l stipulatio ista in p.o § hoc tt.o et in l sicut rectis 6 § infra de fideiussoribus § si quis alium in ist.a de inutilibus stipulationibus et textus insignis in l eum qui § iulianus ff de constituta pecunia l 11 tt.o 11 p.a 5 et eandem regulam supponit textus in l quoties 81 et in l si ita stipulatus 97 § t.o infra hoc tt.o et ultra doctores citatis locis leviter attingit Cuiacius libro 12 observationum cap.a 36 melius Conanus libro 6 commentariorum cap. 3 n.o 5 late et optime Covarruvias in cap. quamvis pactum 2a p. § 5 ad principium et ad practicabilem questionem Maranta disputatione 7a per totam et procedit regula sive factum affirmativum sive negativum in stipulatione deducat ut constat ex legibus s. citatis. Sed de ratione huius regule inter doctores controvertunt et Alexander in d l stipulatio ista n.o 6 docet rationem esse quia licet facti alieni promissio non contineat

aliquid

aliquid impossibile de natura contineat tamen aliquid quod iure
perita dispositione iuris impossibile sit promittenti cum
promissor non possit cogere extraneum ut det vel faciat vel
ut non faciat quare videmus cum qui promisit factum illo
rum quos prohibere potest efficaciter obligari ut colligitur ex
l. fluminum in §. quamquam ff. de damno infecto quia eo
casu impossibilitas de qua s. cessare videtur sed hanc rationem ne
quam ante Alexandrum aliqui nouerint reprehendit Cumanus
in d. l. stipulatio ista n. 2 movetur ex eo quia ex praedicta ratione
sequeretur nunquam alienum factum tanquam impossibile de iure pro
mitti posse quod dicit esse contra textum in l. si servus unus 76. ff.
de legatis 1° sed textus ille non probat quia ibi non agitur de facto ali
eno sed heres iussus facere ut Titius servum habeat per hoc grava
tus intelligitur ut Titio servum det quod est intelligendum procedere
quando factum de quo agitur non spectat ad aliquem ab heredem nam
si ad alium expectaverit v.g. si testator iubeat heredem facere
ut omnia relicta in testamento fratris sui mandent executioni et
solvant tunc enim non censebitur heres oneratus dare sed solam
curam et diligentiam adhibere ut persolvant contenta in testamento fr
atris testatoris quia factum solvendi in hoc casu pertinet ad here
dem institutum in testamento fratris ut contra Angelum observat Jaso
in d. l. si heres iussus

Sed quamvis textus ille non probet vera tamen est argumentatio
Cumani cum enim id quod est impossibile de iure promitti non
possit l. si stipuler 35 versiculo item quod leges § hoc tit. l. filius
ff. de conditionibus institutionum quia lex habet potestatem in
terdicendi facultatem ad contrahendum ut probat Covarruvias
in capitulo quamvis pactum 2 p. §. 4 ex n. 6 (quo ad iuris effectum
Tiraquellus de constituto 3a p. limitatione 1 ex n. 44 atque
ideo

ideo cum obligatio sit iuris p.o inst.a de obligationibus merito si
prelatio contra legem non obligat iuxta regulam legis iurisgentium
§.o pretor ait ff. de pactis quam partibus sit interdicta potestas
illum actum faciendi imo si fiat pro infecto habetur iuxta regulam
quae contra ius de regulis iuris libro 6. l non dubium C de legibus
et cum in multis casibus de quibus infra valeat promissio facti
alieni colligitur eam promissionem non esse impossibilem de iure
quia si de iure esset impossibilis non obligaret promittentem
aliquo casu iuxta 5. dicta. 2.o contra eandem rationem Cu-
manus considerat quod promissio facti alieni adiecta pena con-
firmatur d. l stipulatio ista in p.o in versiculo ad si quis velit
g.o non esse impossibili quia pena adiecta promissioni impo-
ssibile non committitur l si homo mortuus § 5. hoc titulo ibi ne
que pena rei impossibilis committet et ratio est quia cum ipsa impo-
ssibilis promissio non valeat neque pena que est accessoria va-
lere debet regula accessorium de regulis iuris in 6 adque ita
est communis in d l si homo mortuus et in l impossibilis 7 5. hoc titulo
Joso in l si mihi et tibi §.o si quis n.o 12 ff. de legatis 1.o Duenas
regula 179 Connanus libro 6. cap.o 4 n.o 6. neque obstat
textus in d l impossibilis et in l sequenti in fine ibi enim dispo
sitio non est penalis cum precedat altera principalis dispositio
non cui pena accedere possit sed est dispositio conditionalis tantum
iuxta notata in l 2 ff de his que pene nomine Imola in
l titia columna 3 infra hoc titulo constat libro sententiarum cap.o
12 Curacius ad africanum tractatus §.o 11 et ideo cum conditio de
qua ibi sit necessaria merito actus tanquam purus valet l si
pupillus 9 §.o 1 ff. de novationibus secus ubi est pena ut in d
l

l. si homo mortuus cum igitur promissio facti impossibilis valeat ad vita pena sequitur eam promissionem nihil continere impossibile neque de natura neque de iure

Reiecta igitur S. d. ratione vera ratio huius regule colligitur ex verbis nostri textus ibi negotium contrahentium ex quibus iuribus Connanus deducit itaque alius pro alio promittens daturum facturumve eum non obligat. Sed dubium est quid nomine negotij iuris consultus in principio significet et Bar. hic exponit negotium id est obligationem. Jason actum producentem obligationem arguens textus in cap. forus in verbo negotium de verborum significatione sed hae expositiones non satis accommodant rationi asignate a iuris consulto illo quare observandum est nomen negotij in iure civili varie sumi primo enim sumitur pro contractu ut probant verba textus in l. i ff. de estimatoria actione ibi se enim negotium civiliter gestum et in l. rogasti ff. de prescriptis verbis ibi quasi negotio quodam inter nos gesto l. in quibuscumque negotijs ff. de actionibus et obligationibus in hoc sensu diximus negotium cum donatione misceri hoc est contractum quotiens cum ea lege datur ut post certum tempus manumittat l. Aristo ff. de donationibus 2o. nomen negotij accipitur pro causa ex qua nuda conventio instituitur l. iurisgentium ff. de prescriptis verbis ibi et quidem conventio ista non est nuda sed habet in se negotium aliquod hoc est causam ut patet ex verbis precedentibus ibi ut quis dicat ex pacto actionem non oriri. 3. nomen negotij in iure et iuxta communem usum loquendi sumitur pro re ipsa que geritur seu pro causa dandi vel faciendi de quibus stipulatio concipitur et textus in stipulationibus videndum est quemmagis ad eum modum et verbis et mente iuris consulti hic verba sunt inter sti

stipulante et promittente negotium contrahit itaque alius pro
alio promittens non obligat et si negocium pro contractu accipias
iuxta primam significationem ratio adversus iuris consultum fuit
cum enim nomine contractus etiam stipulatio contineat §. ulti
mo inst. de obligationibus l. non solum ibi sed etiam si ceteri que
que contractus unitis presidentibus verbis ff de actionibus
et obligationibus et cum inter stipulantem et promittentem nomi
nis alieni quam proprij facti stipulatio contrahat concludendum
erat adversus iuris consultum alio pro alio promittente obligari
quis semper verum erat dicere inter stipulantem et promittentem
negotium celebrari hoc est stipulationis contractum ut adver
tit Donellus hic in p.° item negocium in presenti non significat
causam ex qua nostitut conventio cum stipulatio de qua agit contrac
tus sit nominatissimus quare verius dicendum est nomine negotij sub
sumi pro re ipsa que gerit et pro causa dandi seu faciendi
de quibus stipulatio confecit iuxta 3.ª significationem de qua
supra ut iuris consultus in hunc fere modum argumentari
videat inter stipulantem et promittentem negocium seu res ipsa
que gerit seu causa dandi seu faciendi contrahi debet cum au
tem quis promittit alium daturum seu facturum res ipsa que gerit
seu causa dandi vel faciendi non contrahit inter stipulantem
et promittentem g.° ex ea stipulatione promissor non obligat
maior quam iuris consultus pro constanti suponit pl. ex eo
quia eo g.° dari vel fieri debet ex stipulatione aut debet
contrahi inter stipulantem et promittentem aut inter alios sed
inter alios contrahi non potest iuxta generalem regulam tt. C
res inter alios actas g.° necesse est ut contrahat inter eos inter

quos

quos negotium gerit et stipulatio conficitur minor pl. ex uer
bis iuris consulti ibi non de se quae quid promittere opo
rtet quibus significauit stimme negotium geri inter stipu
lantem et promittentem cum aliquis de se ipso et non de alio promi
ctat nam qui promittit alium daturum facturum ue non de se
ipso sed de alio promittit probant uerba nostri textus ibi
ita qui alius pro alio q. cum non promittat de se neque conficii
at sine consensu obligari non poterit L. 1 § adeo ff. de pac
tis et facit regula legis quidquid adstringendae infra 5 ac
tio et legis quaecumque gerimus ff. de actionibus et obligatio
nibus quam interpretationem lato discursu prosequitur Do
nellus hic omnino uidendus et ex ea colligit non esse necessa
rium confugere ad rationem consideratam per Duarenum in d.
L. stipulatio ista in uersiculo nemo quatenus ait quod praeter
subtilitatem artis quae in stipulationibus maxime cernitur et pro
pter quam facti alieni promissio non ualet credibile esse in hac
facti alieni promissione prohibenda iuris auctores aduti
litatem hominum respexisse temeraria enim eis uisa est facti
alieni promissio quam non ex potestate promittentis sed ex alieno
pendet arbitrio L. si aput C. de edilitiis actionibus quod confir
mat testimonio Siceronis in 5.a filipica ibi aut ego cum obligare fide
mea patres conscripti uobis populoque romano quod cum uis aliqua
me non cogeret facere non auderem pertimescerem quae in re maxima
periculosam temeritatis opinionem promitto reique spondeo Cesarem
talem futurum qualis modo sit neque tamen Duareni rationem co
uincit quod temeritas causa esse solet quo magis aliquis obliget L.
Julianus § primo in fine ff. de actionibus emti quia illud

procedit

procedit quando aliquis temere affirmavit quod ignorabat ut constat ex illo textu in versiculo sed non debuit Duarinus autem ait ad evitandas temerarias promissiones iuris autoribus placuisse ut promissio facti alieni non valeret quod confirmari potest ex his quae doctores tradunt in rubrica huius tituli et alibi saepe sive ratione propter quam pactum nudum iure civili non obligat de quo post alios Covarrubias in capitulo quamvis pactum 2 p. § 4 n.° 13 sed non est necessarium cum Duareno docere id lege aliqua speciali fuisse prohibitum cum visum fuerit iure ipso promissio facti alieni non valeat ex ratione de qua supra

2.° ex eadem ratione sequitur quod stipulationibus quae continent factum alienum non potest fideiussor accedere cum enim fideiussor accessio non possit quotiens nulla praecedit obligatio neque civilis neque naturalis l. fideiussor in § fideiussor accipi ff. de fideiussoribus et cum his qui promittit alium daturum vel facturum non pro se sed pro alio promittat atque ita non conciliat et cum sine consensu nulla nascatur obligatio sequitur pro reo neque naturaliter obligato non posse fideiussorem intercedere Neque obstat quod fideiussor non alienum sed proprium factum promittit ad quem ita verba fideiussionis non ad rem principalem sed ad personam fideiussoris referenda sunt ut notat Paulus per textum ibi in d. l. sicut reus ff. de fideiussoribus quare videbatur dicendum fideiussorem non pro alio sed pro se ipso promittere et consequenter obligari cessante ratione propter quam non valet facti alieni promissio illa l. nam de se quisque promittere oportet sed respondet id non sufficere ut fideiussor teneatur sed desiderari etiam praecedat obligatio saltem naturalis cui fideiussor accedat diversum cernabit in stipulatione alteri facta cum enim ex ea naturalis obligatio nascatur

glosa

glosa verbo interest in d l stipulatio ista §o alteri 8. hoc titulo
recepta communiter ex fortunio in l i no. 24 ff. de pactis Covarru
vias in d capitulo quamvis pactum 2a p.e §o 4 no. 2 datur enim in hac
stipulatione consensus promittentis qui sufficit ad obligationem natu
ralem l. cum amplius §o hi natura debet ff. de regulis iuris et cum lex
huic stipulationi non resistat sequitur naturalem obligationem
ex ea oriri et fideiussorem utiliter adhiberi quod autem lex non re
sistat patet ex eo quod poena apposita his stipulationibus exigi po
test d §o alteri in versiculo plane quia poena si lex civilis re
sisteret peti non posset d l si homo mortuus l quod de bonis §o pri
mo ff. ad l falcidiam l non dubium C de legibus glosa in d §o alteri
in verbo convenit recepta communiter ex Covarruvias ubi s. no. 4
Gutierres in l nemo potest no. 153 ff. de legatis 1o neque obstant
fundamenta quibus plures contrarium tenent respondendum enim
est cum fortunio in d l i no. 25 Alciato in d §o alteri ex no. 25
~~et aliqua premissa facti alieni~~

Hec autem regula que docet facti alieni promissionem
non valere limitatur 1o ut non procedat quando huic promissioni
poena adiicitur d l stipulatio ista in principio in versiculo at si
quis velit sed obstat primo quod poena est accessoria et promissio
facti alieni est principalis quod non convenit principale ab accesso
rio confirmari l ex pupillari ff. de vulgari et pupillari substitutione l quod per
manus ff. de iure codicillorum 2o facit d lex si homo mortuus
unita ratione decidendi supra ad eum textum assignata que
deducitur ex regula accessorium de regulis iuris in 6. 3o facit quod
ubi principalis contractus est nullus et legi contrarius non va
let adiectio poenae l. huius et Augurius C. l quod de bonis §o 1o
ff. ad l falcidiam capitulo ~~purge~~ pastoralis de officio delegati glosa sin
gularis in l si patronus in §o patrono ff. si quid in fraudem
patroni

batione sed promissio facti alieni est actus nullus et legi contrari
us ergo pena adiecta valere non debet

Sed prime dificultati respondetur penam adiectam
promissioni facti alieni non considerari tanquam accessoriam sed
tanquam eque principalem et per se stantem atque ita cessare regu
lam d. l. quod per manus neque promissionem facti alieni adiecta pe
na confirmari sed promissorem metu pene constringi ad curandum
et efficiendum ut a tertio factum illud impleat quod si quesieris
qua ratione pena non consideretur tanquam accessoria sed tanquam
per se stans et eque principalis poterit responderi promissio
nem facti alieni ideo non valere quia de se unusquisque opor
tet promittere plane qui penam adiicit respectu pene apposite
non de alio sed de se ipso promittit id enim dicendum est in eo qui
promittit interesse quare pena vel id quod interest adiecta
his promissionibus non considerantur tanquam accessoria idque
confirmatur ex eo quia stipulatio alteri facta cui comparatur
facti alieni promissio ideo non valet quia stipulatoris non
interest d. §. alteri si vero adiiciat penam exigi potest d. §.
alteri versiculo plane quia ex tunc pena stipulanti persol
venda sit eius interesse videtur quo ad penam intendit Jason
in d. l. si homo mortuus ad finem Covarruvias ubi s. in d. §. 4
n. 4 versiculo neque obviret quod eodem modo licet promissio
facti alieni non valeat quia de se non promittit quis si tamen
adiiciat penam poterit exigi quia respectu pene non de alio
sed de se ipso aliquis promittit qua etiam ratione si quis velit fac
tum alienum promittere quantitatem rem promittere potest
d. l. stipulatio ista in versiculo ad si quis ubi nunc consultus

pro

promissione pene et eius quod interest quo ad promissionem facti
alieni equiparat promissioni eius quod interest ideo ad
mittit gratia de stipulatione videlicet eius promittere, quod simi
liter et pene

Tu ut facilius rem perspicias et ... observa primo
quod non potest una dispositio seu virtus accessoria respective alterius
nisi illa principalis cui debet accessorie fieri de iure subsistat quod
suadet et ex regula vulgari quod dicit non entis nullas esse qualitates
quapropter in rei veritate neque pena adiecta promissioni quod est
vel factum alienum neque promissioni impossibili potest dici accessoria
cum huius modi dispositiones iure civili sint invalide quamvis
iuxta intentionem et mentem partium accessorie dici possint quia a
partibus ad confirmandas precedentes dispositiones adiiciuntur
2°. observandum est penam sub conditione promitti [continens §°. pen.
infra hoc tit°. id quod procedit sive promissioni facti proprii] sive ali
eni pena adiiciatur in hunc enim modum pena concipitur promi
tto me fundum daturum vel Titium daturum facturum vel quod
si non dedero vel non dederit fecerit vel Titius promitto centum
nomine pene et eodem modo pena promittitur in stipulatione
alteri facta in quibus speciebus et similibus constat penam
sub conditione promitti.

Quibus ita suppositis resolvendum est quod licet
non valeat facti alieni promissio attamen pena apposita vel in
teresse promissum peti poterit ab stipulatore si ille tertius
non dederit vel non fecerit et ratio est quia pena conditionem
importat ut supra diximus et probat tex. celebris in l. inter
heredes §°. quod si ex facto ff. familie erciscunde ibi quasi conditio
stipulationis hereditarie extitit atque ideo si tertius ille
non dederit vel non fecerit impleta conditio et merito pena

peti

peti potest quemadmodum si sub qua uis alia pro conditione pro
missa esset idem de inter ipse dicendum est et facit tx. in l. nuda
C. de contrahenda stip. quo resolutio non solum conuenit promi
ssionibus continentibus factum alienum uerum etiam stipulationi
bus que alteri fiunt apposita pena in quibus ideo pena exi
gitur quia sub conditione promittit s. si Titio non dederis
et aparet te Titio non dedisse ad que etiam impleta fuisse condi
tione qua ratione sentit et significat uersic. similes in d. l.
alteri ibi ideoque si et quantitas que que conditio stipulationis
ut per Duarenum Cuiacium et alios alii ibi n.° 4 Connanum libro
6. cap.° 9 n.° 10 et n.° 12 quamuis aliam rationem asignet Couarruuias
ubi s. in uersiculo neque oberit neque quo ad hoc est constitu
enda ratio dicursitatis inter stipulationes que alteri fiunt et inter
eas que continent factum alienum si pena adijciat

Sed huic resolutioni obstare uidetur quod etiam
pena aducta promissioni impossibili sub conditione promittit
et nihilo tamen magis pena debetur ut in exemplo d. l. si ho
mo mortuus quod autem eo casu pena sub conditione promittat
constat ex eo nam si dixeris promitto me stichum daturum (qui te
pore stipulationis iam mortuus erat) et adijcias quod si non
dedero promitto centum nomine pene quo aparet penam sub condi
tione promitti et cum ea conditio sit necessaria quia homo
mortuus dari non potest uidebatur dicendum penam exigi po
sse presenti die iuxta s. dicta quemadmodum si stipulatio
a conditione initium sumeret v.g. si stichus datus non fuerit promitto
mitto me centum daturum d. l. impossibilis d. l. in illa s. hoc ll.°
Cui dificultati respondet distinguendum esse inter stipu

stipulatio ne quae incipit a conditione. ut in exemplo modo pro
posito et inter stipulatione quae incipit a praesedenti ~~promissio~~
ne dispositione videlicet promitto me Stichum daturum intra
decem dies quod si non dedero promitto centum nomine poene
quam distinctionem ubi iuris consultus in l. ita stipulatus
magna versiculo sabinus §. hoc textus nam primae stipulatio
nis poena committitur elapso tempore decem dierum quamvis nulla
possit culpa promissoris considerari quia Stichum mortuum
non dedit ita procedit lex in d. l. nulla 2ae autem stipulationis
poena non committitur ut probat in d. l. si homo mortuus ratio
differentiae quia primae stipulationis poena non potest ex mora
committi cum incipit stipulatio a conditione tunc iure summer et
constat Stichum peti non posse quia fuit in sola conditione posi
tus et posita in conditione non censentur esse in dispositione
l. si quis sub conditione ff. si quis omissa causa testamenti cum ergo
Stichus peti non potuerit constat stipulationem non posse ex
mora vel culpa promissoris committi quia ubi nulla petitio est
ibi nulla mora considerari potest l. lecta versiculo penul
timo ff. si certum petatur quare in hac specie non ex mora
sed ex implemento conditionis poena committitur et cum verum sit
dicere Stichum quia mortuum dari non posse transacto tempo
re poena exigitur ita Jason in d. l. si homo mortuus nº 5 et
eadem distinctione ubi Bar. in l. continuus §º illud in fine
infra hoc textus sed Jason in eo decipit quod existimat poenam
considerari posse quando nulla praecedit dispositio ut in specie
proposita in qua versus est tota stipulatione esse conditionalis

et

cu[m] co[n]ditio sit necessario stipulatione comitti ut s. dixi[mus]
neque obstat si partes dicant se nomine pene promittere
quia non i[n] att[enditur] de dictis quibus verbis utat[ur] sed magis quid sen
serint et quem co[n]tractum celebrare voluerint l. si uno ff. lo
cati l. in insula ff. de per[s]criptis verbis ad v. in 2 stipulatio
ne qua[n]do promisi me Sti[chum] daturum et si non dedi[ss]em centum
nomine pene talis pena ex mora debit comitti na[m] cu[m] Sti
cus fuerit in dispositione positus constat eu[m] peti posse nisi
aliqua impossibilitas stipulationi obstet stipulationi cu[m] igit[ur]
nulla culpa neque mora promissoris possit co[n]siderari in
non dando Stico ia[m] mortuo constat penam comitti non posse quia ra
tione insinuat iuris co[n]sultus in d. l. si homo mortuus in fine
ibi neque pena rei impossibilis comittet[ur] neque obstat quod
talis pena sub co[n]ditione promitti[t]ur q[uod] peti poterit ut supra
resolvimus in stipulatione in qua adijcit[ur] pena promissio
ni facti alieni quia respondet[ur] quod licet pena sub co[n]ditio
ne promittat[ur] semper tamen retinet rationem pene quotiens pre
cedit aliqua dispositio affirmativa ut in exemplis s. positis
cu[m] igit[ur] in promissore facti alieni qualisqualis culpa co[n]sidera
ri possit potuit enim efficere ut tertius ille daret vel faceret
na[m] licet factu[m] alienu[m] promiserit non tamen rem impossibilem
promisit ad quem ideo hec qualisqualis culpa sufficit ut si
tertius ille non dederit vel non fecerit existat co[n]ditio stipula
tionis qua existente pena comitti[t] ad v. quando promissioni
impossibili pena adijcit[ur] quamvis sub co[n]ditione promittat[ur]
et ea conditio tam quam necessaria semper videat[ur] existere
non

non tamen debet neque exigi potest quia eam rationem pene
ad ue retineat et nulla pena esse debeat ubi nulla vel pro
precedit et cum res impossibilis dari nequeat pena rei impossibi
lis non comittet diversum procederet si nulla precessisset pro
missio sed stipulatio a conditione initium sumeret in hunc modum
si Stichus datus non fuerit intra 10 dies promitto centum quam
uis adhererent verba illa nomine pene tunc enim quia
nulla precedebat dispositio quantitas certe pecunie persol
venda casu quo Stichus non daret non poterat habere rationem
pene sed ipsa stipulatio conditionalis censebatur et ideo existente
conditione pena comittitur neque obstat si dicas idem dicen
dum esse quando precedit promissio impossibilis cum enim sit
nulla non videbatur prestituta impedimentum devenire
non sortiret effectum ad quem ita manebat dispositio conditio
nalis et existente conditione pena debuit comitti quia respondet
sufficere quod de facto precedat promissio quamvis impossibilis ut
sequens dispositio non censeatur solum conditionalis sed etiam
penalis ex qua resolutione ista cessant difficultates S. posite
in ad primam ex l. x.* ~~Ex quibus suadeo videtur stipulationem~~

~~per quam aliquis promittit se facturum et curaturum non comitti~~
~~quo ad penam neque ad interesse si promissor omnem quam potuit~~
~~diligentiam adhibuerit cum consistit in hac stipulatione summam~~
~~difficultatem vexationis quia nemo pro actionibus que sunt in facto~~
~~alieno versetur temeritas esse fere impossibilis iudicari~~

~~Sed adversus hanc conclusionem obstat quod cum~~
~~aliquis facta aliena promittit vel se facturum et curaturum~~

respondet

*

~~spondendum [illegible] stipulationis [illegible]~~

* textu in d. l. ex pupillari respondet poenam non esse in rei veritate
accessoriam quamvis iuxta intentionem partium accedere videatur ad
2m. dissolvi vel tale ex d. l. si homo mori contingat solutio ex proximo dic
tis ad 3m. respondet legem non resistere promissioni de facto alieno quia
vis non assistat et ideo cessare regulam d. l. qd. de bonis §. 1 in aliis ideo
verbis quibus procedit quando lex contractui resistit prohibens seu
celebrari hic autem non prohibebat quamvis non assistat neque deferat
et ideo neque actionem neque obligationem civilem concedat promissio
rebus quae continent factum alienum quod est nimis diversum

2o. praedicta regula limitatur ut non procedat quando ali
quis promittit se facturum et curaturum ut Titius det vel faciat
hoc enim casu valet promissio quamvis non adiiciatur poena et sti
pulatio committitur ad interesse d. §. si quis alium in fine inst. de in
utilibus stipulationibus sed haec non est vera limitatio praeterea
quia nam qui promittit se facturum et curaturum non alienum sed pro
prium factum promittit Angelus in d. §. si quis alium et in locis s.
citatis observant frequentissime doctores est enim notabilis dis
tinctio Pauli hic no. 2 quem sequitur Jaso n. 1 qui tres casus con
siderat primus est quando verba promissionis referuntur ad personam
promittentis v.g. promitto me facturum et curaturum ut Titius det
vel faciat et in hoc casu valet promissio quia non alienum sed pro
prium factum promittit. 2us casus est quando verba ad personam
extranei referuntur v.g. promitto quod Titius dabit vel faciet
et tunc non valet promissio neque resolvitur stipulatio vel transit
dictum facturum et curaturum quia peccat in forma et ideo non valet
eo modo quo valere potest ex regula legis 1a §. si quis ita s. hoc tit.
et de contraria promissione loquitur noster textus in pr. et in d. l. stipulatio ista
in versiculo nemo. 3us casus quando promissio impersonaliter con
cipitur ut in illis stipulationibus dolum malum abesse habere licere

per

per te nō fieri de quibus agit uersic. ius sub eius hic in uersiculo et qua spōdet

Sed grauis a doctoribus cōtrouersa quæstio, si pro facto tertii quis promittat alienum factum quibus casibus ea promissio ualeat excuset si omnem quā potuit diligentiā et solicitudinem adhibuerit in qua quæstione tres casus principaliter distinguendi sunt. Primus quando aliquis promisit se facturum curaturum ut Titius daret uel faceret et pœnalem stipulationem adiecerit et in hoc casu resolutum est quod si promissor fecit quantum potuit neque tamen potuit impetrare ut Titius daret excusat. approbat ita glossa ult. in cap. rescripto de iure iurando Antonius et Abbas in capitulo gemma de sponsalibus Bar. in consilio 236. Federicus de Senis consilio 122 et est communis sententia ex relatis ab Alciato in l. 4. §. Cato in ultima lectura n.º 113 ff. hoc tit. et ex relatis per Couarruuiam in d. capitulo quamuis pactum 2.ª p. §. 5 n.º 3 et 2.us hanc opinionem probe habitus fuisse de stabit a sibi ti digitone 195 quia ta entitas ... et ex eo quia licet difficultas prestationis non uiciet stipulationem quæ ore sedit ab impedimento naturali l. continuus §. illud ff. hoc tit. l. 2 §. ex his ff. eodem excusat tamen debitorem a mora in obligatione dande speciei certæ ut interitus postea difficultati cōtingens nō pertineat ad debitorem ut colligit ex textu in l. quod te mihi ff. si certum petat ibi nō solum in potestate tua fuerit et idem procedit in obligationibus faciendi ut probat in l. si insenda §. penultimo ff. ad l. rodia de iactu docet Bar. in d. l. quod te mihi n.º 13 et in d. §. illud in fine cuius sententiā dicunt receptam relati per Couarruuiam ubi s. n.º 4 et idem procedere in obligatione generis et quantitatis ut propter iustā causam debitor a mora excuset contra Bar. tenuerunt plures quos refert et sequitur Couarruuias ubi proxime uersiculo quantum

quoniam

quinimo propter difficultatem prestationis non solum a mora
verum etiam a pena debitorem excusari probat ex l. 2 §. 1 ff. si
quis cautionibus et ex d. l. si vecenda §. penultimo et ex l. 4
§. si in arbitrium ff. de doli exceptione et ex textu in capitulo
significate de pignoribus dummodo observemus cam diu in
proposito veram difficultatem que promissorem impedit a curare
promissione etiam adhibita per eum possibili 2da eius viris dili
gentia ita ut difficultas proxime impossibilitati accedat ut
notant Imola in d. §. illud Covarruvias d. n° 4 si enim diffi
cultas sine iusta causa excusa a pena iure ut probat in capi
tulo brevi de iure iurando et in d. capitulo significante docuit
glossa in d. capitulo ex rescripto et in capitulo ex literis et in ca
pitulo sicut de sponsalibus et confirmat §. d. ex eo nam si duo
extranei promisserint se facturos et curaturos ut Titius contr
ahat matrimonium cum Sempronia adiecta pena si fecerint
curaverint ut matrimonium celebraret a pena liberantur qua
vis celebratum non fuerint ut tenuerunt prepositus Antonius
et Abbas in d. capitulo gemma de sponsalibus ex quibus videt
ur iud et stipulationem per quam aliquis promittit se facturum
et curaturum non committi neque ad penam neque ad interesse
si promissor omnem quam potuit diligentiam adhibuerit cum
constet in hac stipulatione summam difficultatem versari
quinimo promissiones que circa facta aliena versat
temeritas et fere impossibiles iudicari

Sed adversus hanc resolutionem obstat 1° quod cum
aliquis factum alienum promittit vel se facturum et curaturum spondet

et ab

> *quae omnino pre sumitur a promitente quod quando quis de difficili adhibuerit excusari non debet * a solutione

et ab initio ipsius stipulationis iminet difficultas* a solutio
ne pene videtur quod inter stipulantem enim difficultas post pro
missionem vel contractum superveniens excuset promitentem
a mora et a pena ut probat tex. in d. l. quod te mihi sic et in d. l. sive
cum de §º pen. quae vera loquuntur de difficultate post contractum
superveniente difficultas tamen quae iminebat tempore sti
pulationis non est sufficiens ad excusandum debitorem a mora
neque a pena imputet enim sibi qui scienter ad rem diffi
cilem se obligavit quod probat ex decisione tex. in l. sanci
mus C. de fideiussoribus ubi non excusat promitentem diffi
cultas sistendi hominem quae ab initio promissionis intererat 2º.
facit nam licet difficultas post promissionem contingens ex
cuset a pena legali glosa ultima in l. ab executione C.
quorum appellationes non recipiantur notat in cap. sacro de
sententia excommunicationis non tamen excusat a pena conventio
nali ut docuit Bal. in l. non solum ff. de rei vendicatione Alexander
consilio 119 nº 18 libro 2 et dicit receptiorem sententiam Covarruvias
ubi s. nº [struck] versiculo nam quod intendit glosa in l. si mulier
in §º si rem in verbo sortem ad finem ff. de legatis 3 cum igitur in pro
posito agatur de pena conventionali adiecta promissioni sequitur
dicendum promissorem propter difficultatem non excusari a pena
et cogendum solvere quamvis omnem diligentiam adhibuerit
quam sententiam defendit Aretinus in l. si ita stipulatus 9T [?]
§º Chrysogonus J. hoc tit. Socinus consilio 288 libro 2 Ruinus
Alciatus et Jason quos retulit Covarruvias ubi s. nº 3 ver
siculo ceterum Donellus in l. stipulatio ista in fine principii
ʃ. hoc tit. sed communis sententia absque impugnationibus

defe

defendi potest na ad 1am difficultatem respondet quod licet verum sit difficultatem supervenientem non excusare debitorem a mora neque a pena cadere tamen manet vera communis sententia de qua s. cum debitor solum promiserit se facturum et curaturum et ab huiusmodi obligatione se liberaverit omnem quam potuit diligentiam adhibendo adque ideo neque solvere penam neque interesse cogendus erit cum prestatione penae et diligentiae quam promisit et adhibuit omnis tollitur obligatio ex regula l. x. in p. inst. quibus modis tollitur obligatio ex qua ratione cessat etiam dubitatio adducta ex d. l. sancimus

Ad 2am difficultatem respondet quod hic non agimus de excusando debitore sed contendimus cum in pena adiecta stipulationi non incidisse propter diligentiam quam adhibuit itaque quo casu pena committi debet quando reus non implevit quod promisit tunc merito co dubitat utrum propter difficultatem vel iustam causam excuset a pena legis vel hominis at vero quando debitor solvit quod promisit nihil agi dicitur de cuius excusatione cum pena committi non poterit ut in proposito ita respondet verius esse debitorem propter iustam causam non solum a pena legali sed etiam conditionali excusandum esse ut colligitur ex d. l. si cum binda § pen. et ex d. l. 2 § 1 ff si quis cautionibus et contra communem distinctionem tenet Covarruvias d. § 5 n. quer [illegible] tamen

Sed dubium est quid dicendum sit quando aliquis promittit se facturum et curaturum ut Titius det cum effectu non liberari promissorem si Titius non dederit quamvis omnem diligentiam adhibuerit tenuerunt Archidiaconus Decius Jason Ruinus Alciatus et Gosadinus quos refert Covarruvias ubi s. n. 6. moventur ex eo quia ex illis verbis cum effectu colligitur promittentem ab huiusmodi intentione se obligandi ad penam vel interesse si Titius cum effectu non dedisset

quamvis

quamvis ipse reus promittendi omni diligentia adhibuerit cum igitur in
his et aliis conventionibus semper mentio contrahentium attendatur deducit in hoc
casu promissorem ad poenam vel interesse conveniri posse si tertius non dederit
quamvis ipse omni diligentia adhibuerit contrariam veritatem defendunt
Aretinus sibi contrarius consilio 142 columna 4 Galiaula in dicto § Cato
opositione 9. Mateus de Afflictis decisione 295 Parisius consilio 100 nº
4 2 libro quos sequitur Covarruvias ubi supra nº 6. in fine et communior
sententia quia praedicta clausula cum effectu potest ita exponi ut
reus promittat se facturum et curaturum ut tertius cum effectu det ita
ut effectus ad tertium dandum non ad personam promissoris referatur qui
solum ad praestandam curam et diligentiam se obligare voluit quae interpre
tatio promittenti minus onerosa est et iuxta ordinem verborum quibus
ea stipulatio consistit non idem dicendum erit quo casu promissor ad poe
nam vel interesse se obligare voluerit quamvis ipse diligentissime
curaret ut alter daret vel faceret in hac enim specie omnino te
nebit neque propter difficultatem a se praevisam et excogitatam poterit ex
cusari sed haec quae iure communi plano procedunt difficultatem max
imam patiuntur ex dispositione legis 11. titulo 11 partita 5 in versiculo
e por ende. ubi cum legislator dixisset valere promissionem illam
prometo me facturum et curaturum haec verba subiungit. e por ende
si el otro no lo diere, tenudo sera de lo pagar etc. quibus ver
bis aperte significavit reum promittendi non liberari quamvis om
nem curam et diligentiam adhibuerit et illi Gregorius Lopez in glosa
ultima dixit eam legem urgere contra communem sententiam de qua
supra sed non est dicendum tot iura uno verbo correcta esse
et in versiculo ille e por ende intelligendus et interpretandus est
iuxta rationem assignatam in versiculo praecedenti ubi legislator
cum

cu do uisset valere illa promitione promito me fatturu et curaturu ratione assignauit dicens porque no la solamente promete el hecho ageno mas el suyo mismo ex qua ratione inter ii vel (e por ende) deduxi quod si tercius ille no dedisset vel no fuisset reus promittendi teneret soluere interesse qua ratio et colectio manifeste arguunt statum reum promittendi teneri ad solutione eius quod interest quando propriu factu quod promisit no implet factum autem promittentis versabatur in adhibenda cura et diligentia ut S. explicaui quare si reus cura et diligentia adhibuit ad quaesita persoluit quod promisit et debebat neque iure comuni neque regio tenebit ad solutionem pene vel eius quod interest neque aliter interpretando potest stare colectio d. vericuli e por ende cu ratione vera vel presidentis fieret enim manifesta iniuria debitori si adimplens quod promisit cogeretur soluere penam vel interesse ad quesita desitio illius ex necessario referendam ad casum quo debitor diligentiam et solicitudinem no adhibuit in quo utrumque e veru ff scilicet eu teneri quia propriu factum promisit ut in d vericulo presidentis cogendum esse soluere penam vel interesse si tercius ille no dederit casu quo ipse reus possibilem diligentia no adhibuerit qua interpretatio e vera et tenenda et a nemine actenus animaduersa

S. Ad versus interpretationem de qua surgunt verba vericuli presidentis ibi porque no la solamente promete el hecho ageno mas el suyo mismo quibus lex docere uidetur eu qui promittit se facturu et curaturu promittere factu alienu quo supposito ita dicit argumentu his qui promittit factu alienu quibus casibus ea promitio valet in sensu ~~uidet~~ directo no

Ci

liberat quamuis omnem curam et diligentiam adhibuerit ut j. dicemus in 2 casu, sed si quis promittit se facturum et curaturum ex decisione legis regiae factum alienum promittit ergo non liberatur quamuis curam et diligentiam adhibuerit et consequenter si tertius ille non dederit uel non fecerit cogendus erit soluere poenam uel interesse ut generaliter docuit tex. in d. uersiculo (e porende) ad respondeo 1°. uerba illius legis aptius composita fuisse si debraeritar illa (tan solamente) et legeret l. in summo dice porque no promete fecho ageno mas el suyo mismo) 2°. respondet argutum s. posita concludere potuisse si predicta ratio his uerbis conciperet porque no tan solamente promete fecho proprio mas el ageno e porende atestum enim colligebat reum promittendi in specie de qua ibi obligatum manere exemplo eius qui factum alienum promisit sed cum lex uerba conuertens dixerit (porque no tan solamente promete fecho ageno mas el suyo mismo) satis manifeste ostendit rationem ualidam in eo constituit quod proprium factum fuerit promissum ex qua deduxit teneri promissorem ad soluendam poenam uel interesse quod iuxta rationem in uersiculo precedenti assignatam necessario intelligendum est quando reus diligentiam non adhibuit alias enim neque ratio illationi deseruiret neque illatio expressa ratione deduceret hic de primo casu

2us casus est quando aliquis in sensu directo factum alienum promittit adiecta poena v.g. promitto Titium daturum vel facturum quod si non dederit uel non fecerit promitto centum nomine poenae et in hoc casu reus promittendi non liberatur quamuis diligentiam adhibuerit nisi prenisi Titius dederit uel fecerit et ita prendit opinio Aretini in d. § si ita stipulatus fuero § possunt j. hoc t° quam in hoc uult Couaruuias ubi s. n° 3 etc.

Alciatus in d. §o. Cato in ultima lectura nº 114 et pro hac subti-
litate faciunt primo quod in promissione facti alieni statim ab ini-
tio inest difficultas quae potest a promittente excogitari et pro-
videri ad quae ideo tenebitur si Titius non dederit vel non fecerit
quamvis ipse diligentiam adhibuerit iuxta tex. in d. l. sancimus
C. de fideiussoribus et quae s. de hac difficultate a principio im-
mo tenebatur mus. 2º pro eadem parte Alciatus et Covarruvias
ubi s. considerant quod facti alieni promissio apposita poena
valida efficitur d. l. stipulatio ista versiculo ad si quis et valet in
sensu directo neque resolvitur in facturum et curaturum quo si ter-
tius ille non dederit vel non fecerit reus tenebitur quamvis possibilem
diligentiam adhibuerit sed haec ratio tuta non est quamvis s. dixi-
mus facti alieni promissionem non esse validam neque confir-
mari per appositionem poenae neque contrarium probatur in d. l. sti-
pulatio ista versiculo ad si quis velit. quia ibi non dicitur facti
alieni promissionem apposita poena confirmari sed cum docuisset iu-
risconsultus eam promissionem non valere adiecit at quis vellet facti
alieni promittere poenam vel quanti ea res est promittere potest qui-
bus verbis significavit promissum hoc esse remedium ut reus poenam
vel interesse solvere compellatur si tertius ille non dederit vel
non fecerit non tamen docuit per appositionem poenae invalidam
promissionem confirmari quare verior ratio est quod poena debitur
quia sub conditione fuit promissa quae impletur si tertius non dederit
vel non fecerit quamvis reus diligentiam adhibuerit et ideo quo inter h.
casum de quo s. et hunc 2ª differentia in eo constituenda quod
in primo casu poena promittitur sub conditione si reus non curave-
rit quae conditio deficit reo diligentiam adhibente ad quam ideo consti-

pu

stipulatio nō comittit ad v. an h.o. 2o. casu pena promittitur

pro eo dicitur si Titius nō dederit vel nō fuerit quae eo dixit

implet Titio nō dante vel nō faciente quamvis reus deligen

tissimus et ideo stipulatio comittit et pena debetur 3us casus est

quando aliquis promittit dari curari certa quantitate tunc enim

nō liberat quamvis curam et diligentiam adhibuerit sed tenetur precise

solvere vel idoneum promissorem dare l ultima ff. de si certum

petat l illa stipulatio 6. et ff. ultimo §. hoc titulo et ratio est nam

quando aliquis promittit dari curari certam quantitatem cum nō

exprimat certa et determinata persona quae dare debeat nō

videntur partes habuisse respectum ad factum alienum sed ad effectum

promissionis et ideo nō sufficit curare nisi realiter detur ita Al

ciatus ubi s. no. 116 versiculo 2 limita diversum procedit quan

do aliquis promittit se facturum et curaturum ut Titius det cum

enim exprimat certa et determinata persona quae dare debe

at et aperte quam promissor curam et diligentiam adhibere valeat li

berat si curaverit et diligentiam adhibuerit iuxta s. dicta

in 1o. casu sed dubitat quare in hoc 3 casu cum reus nō tenetur

precise dare sed satisfaciat reum seu promissorem complete dando

et respondet rationem esse quia nō promittit simpliciter sed a

curium sed dari curari curat autem dari qui ex promissore pr

estat Alciatus in d. l ultima ff. in principio itaque nomen

curae in proposita stipulatione nō refert ad diligentiam

sed ad rei completus dationem sicut etiam qui nomine Titii debi

toris promittit se soluturum nō cogitur precise dare iuxta egre

gia ratione iurisconsulti in l si ita 91 ff. possum versiculo

quid enim infra hoc titulo curante qui nomine Titii soluturum

promissit

promissit nō teneat³ precise dare exemplo si debitor sit ad solu
in liberis maneat obligatus obtime post ordinarios prosequit All
iatus in d. §. possum a principio curandi et quamvis si qui promissit
decem dari curari idoneum expromissorē dando liberat qui tamē pro
missit facere ut tibi decem darent nō satisfacit expromissorē dado
sed precise dare tenet arguto tx. in l. si heres iussus 76 ff de legatis
1°. facto arguto de ultimis voluntatibus ad contractus qd valide
esse solet strictiorenim ē verbi faciendi quā curandi significatio
Alciatus in l. sed si superit §. liberty ff de iudiciis Alciatus in d.
l. ultima §. 1 n°. 3 et confirmat ex eo nā licet obligatus dare compē
sando satisfaciat quia dedisse intelligit l. si fundum §. Titio ff de
legatis 1°. l. Julianus ait ff de conditionibus et demonstr. obligatus tamē
facere ut ego habeam sentiū tibi ut mihi sentiū dent non satisfacit
compensando ut arguto tx. in d. l. si heres iussus ibi nisi mihi dederit
tenuerunt aliqui de quibus Paulus ibi in quo tamē casu ius cōtigerit
amplius deliberandū erit cū igit sit magis stricta significatio
ius facere quā huius verbi curare quod colligit quod si utroque
verbo stipulatio cōcipiat v.g. promitto me facturū et curaturū
Titius det nō erit verocimile verbū curandi ad id fuisse ut
minuat vis verbi faciendi sed potius ut ostendat id omnino a
gendū esse ex quo deducit cū qui promissit se facturū et curat
urū ut Titius daret nō liberari nisi Titius dederit vel fuerit
quāvis omnē diligētiā adhibuerit contra §. resoluta in primo ca
su quo fundamento a communi sententia recedit Alciatus sibi cōtr
arius in d. l. ultima §. 1 n°. 5 quāvis in d. §. Cato ultima lectu
ra n°. 113 cōtrarium constanter teneat et pro hac opinione potest 2°.
expendi tx in d. §. si quis aliū in fine inst. de inutilibus stipu.
ibi

ibi quod si effecturu se ut Ticius daret spopondit obligat
3º pro hac p.te noue expendo uerba lx in l quotiens 81 §. hoc
4º ubi iu doctrinas uiris consultus stipulatione sistendi homi
ni nō addita pena ad interesse comitti ratione adiecit dicens
nā qui alium sisti promittit hoc promittit id se acturu ut
stet tunc sic arguitur stipulatio sistendi ideo ad interesse comit
tit quia reus in hac stipulatione promittere uidet se acturu
9º similiter ad interesse comitti debet stipulatio per qua aliquis
promittit se facturu et curaturu ut Ticius det nā si ex illa
stipul.e reus promittit se acturu ut Ticius stet in iudicio
et ideo propriu factu promittere intelligit et ad interesse cō
uenire potest si homo status nō fuerit ex hac stipul.e similiter
reus promittit se facturu ut Ticius det ad quod ita propriu
factu et cōsequenter tenebit soluere interesse si Ticius nō de
derit quamuis omnē deligentia adhibuerit neque soluit difficul
tas si dixeris lx. in d l quotiens specialiter procedere in pretorijs
stipulationibus in quibus promitto facti alieni resoluit in
facturu et curaturu ut infra dicit nā preterquā qd lx. in
d l quotiens nihil speciale in pretorijs stipula. constituit ut
ostēdit Duarenus ibi et satis colligit ex ratione §. assignata
a iuris consulto et facit lx in l stipulatio ista in §º si quis
ita stipulatus §. hoc tº. ubi lx. docet nullā causa esse cur
ualere nō debeat h(a)ec stipulatio illa sis tam quibus uerbis
significat in stipul.e sistendi homine propriu et nō ali
enu factu uersari et ideo stipulatione ad interesse comitti
ut in d. l quotiens et quamuis fateremur eū comunis specia
litate constitui in d l quotiens adhuc fortius arguitu urgeret
nā si stipulatio pretoria de qua ibi uira specialiter resoluit
in

m facturum et curaturum expressisse obligat ad interesse si homo statim non fuerit a fortiori dicendum videtur obligari ad interesse stipulatione que non iure speciali sed communi importat factum ipsius promitentis quia per illa verba recipit promitto me facturum et curaturum nam sicut dispositio que valet iure communi differt lucius tollit l cum militis §o militiae missus ff de militari testamento ita dispositio que valet iure communi fortius operat quam que valet iure speciali ex quibus dubia redit hec controversia et bene partem eligentibus favere videtur tx. in d l 11 tit. 11 versiculo porende partita 5.

Sed his non obstantibus non est recedendum a communi sententia de qua s et pro resolutione distinguende sunt formae et conceptiones stipulationum de quibus j. aliqua do enim stipulatio claro recipit promitto Titius non me devenire solaturum et tunc si locuples fuerit Titius nihil ex hac stipulatione petere poterit stipulator si v. locuples non fuerit poterit agere ad interesse d l si ita §o possum j. hoc tit. 2a forma stipulationis est quando promitto dari curari certam quantitatem vel me curaturum ut tibi centum dent non expressa persona que dare debeat et tunc promitens tenetur dare eo onerum expromissore dicta l ultima §o 1 ff si certum petat d l illa stipulatio §o ultimo s. hoc tit. et idem procedere debet si quis promittat se facturum et curaturum ut tibi x tibi dent non expressa persona que dare debeat mox eo que statim dicemus in ultima forma stipulationis 3a forma stipulationis est quando promitto me facturum tibi x tibi dent et tunc reus promittens tenetur dare neque adhibita diligentia

neque

neque dato ex promissore liberat arguto d l si bergius

ff de legatis 1°. quia constrictiore significatio verbi faciendi quam ver

bi curandi iuxta supra dicta. 4a. forma stipulationis est quando pro

misto me facturum vel acturum ut Titius det et tunc probari po

cesset reum teneri ad interesse si Titius non dederit quamvis om

nem diligentiam adhibuerit quia in hoc casu proprium promittentis

factum versatur quod non videtur implevisse nisi precise faciat

ut Titius det et ita prosequitur Ex. in d § si quis aliam in fine

et ratio assignata per mirsio[?] sultim in d l quo tis in curri

culo non quia aliam.

Quinta forma stipulationis est quando aliquis se

promittit curaturum ut Titius det et tunc reus solam dili

gentiam adhibere tenetur et ea adhibita liberatur promissit enim

dumtaxat se curaturum ex persona certa et determinata perso

na aput quam cura debuit adhiberi et ideo adhibita diligentia

liberat quia in hoc casu factum promittentis in adhibenda sola

cura consistit neque a verbis stipulationis aliquo modo

recedendum est l quidquid astringende §. hoc ltº.

Sexta forma stipulationis est quando aliquis pro

mittit se facturum et curaturum et cum verbum curandi non adij

ciat ad minuendam vim verbi faciendi ut Alciatus considerat

in d l ultima §. 1 ff si certum petatur in diebus dicendum quod

sicut qui dumtaxat se facturum promissit ut Titius daretur te

netur ad interesse quamvis diligentiam adhibuerit nisi Titius pre

cisse dederit iuxta supra dicta in 4 forma stipulationis ita etiam

qui promissit se facturum et curaturum teneatur ad interesse

quamvis diligentiam adhibuerit nisi Titius precisse dederit cum

augendi obligationis gratia reus adijciendo verbum curare et inducto

ad

ad aurum bene non debeant diminutionem operari iuxta regulas vulgares et quia reus duo videt promittere .s. se facturum et insuper curaturum et quamvis hoc ultimum hoc curare soluisse videat adhibendo diligentiam quam potuit illud tamen primum hoc est facere non videt et impleuisse nisi [illegible] dederit facit regula l. si heredi plures ff de condi. et demonstratio num quod utrumque requirit et quod curet et quod debet esse [illegible] facta alias ad interesse condemnabit ad quem ideo Bar. in d. l. si heres meus docuit notarios utrumque verbum apponere .s. facturum et curaturum quia maior erat vis verbi faciendi quam curandi

In decretalibus

SADIT DE RES

Criptis A Doctore Cornesso de pedioso Vespertine cano num professore

anno 1604.

AD RUBRICAM

Pro huius rubricę explicatione duo erunt disputanda. Primum de etimologia et significatione rescripti. Secundu de eius significatione et diuisione

Quo ad primu etimologia rescripti ducit a uerbo rescribo quod frequentius significat e conuerso scribere hoc est perscripta scriptor respondere iuxta tx. in l imperator ff de statu hominu l imperatores ff de publicanis et vectigalibus l imperatores de re iudicata illud enim epistolę genus quo imperatores scolebant respondere ad consultationem alicuius rescriptum dicebat l i uersiculo quęsitu ff de apelationibus l i C. de diuersis rescriptis cap.º dicenti §º. rescripta 25 questione 2ª ex precior textus in l sed addes §º. fin. ff locati et conducti ibi imperator Antoninus

rescripsit

rescripsit ad libelum expectatoris l. divi fratres ff de iure pat
ronatus et inde in l. 4 ff de apelationibus recipiendis dixit libe
lu principi dari et sacru rescriptu expectari ad idem tx. in l. li
cet ff de usufructu legato ibi imperator Antoninus ad libelu
rescripsit in ea significatione accipiendu e in hoc tt.o et in 6.o
et clementinis et ita inteligendus e tt.us C. de diversis rescrip
tis et C. de precibus imperatori oferendis et C. si contra ius
vel utilitatem publicam et est verior etimologia omissa alia
qua tradit Juanes Monacus in cap.o 1 n.o 1 de suma trinitate
libro 6 et alia tradita a Ripa hic n.o 10 alia a Budeo in
l. si vir ff de prescriptis verbis

Ex qua resolutione primo infert rescripti nome
generale esse et comprehendere omne id quod princeps res-
cribendo co[n]sultationi respo[n]det sive sit 2.a ius sive co[n]tra
ius aut preter ius ut patet ex l. 2 l. universa l. rescripta
C. de precibus imperatori oferendis l. 1 cu[m] sequentibus C. si
contra ius vel utilitatem publica[m] l. 2 C. quando libelus
principi oblatus cap.o 2 cap.o cu[m] ordine[m] cap.o ea te J.

2.o infert rescripti nome comprehendere sub se
diversas rescriptoru[m] speties na[m] comprehendit rescriptu
stricte sumptum quod proprie e illud quod a principe rescri
bit ad iuris observantiam ut quado comitit causa de
cidenda inter aliquos l. 2 C. de diversis rescriptis no
tat Abas n.o 3 Decius 11 Ripa 10 Veronis 7 Matua
4 in presenti refert alius Didacus Perez in l. 3 tt.o 12
libro 3 ordinamenti colunna 623 et ea ratione tale
rescriptu declarat 2.a ius comune cap.o causa que
J l. si quado C. de inofitioso tt.o et recipit omnes decla

rationes

declarationes quas recipit ius comune in tali mate
ria ut Decius consilio 33 et in presenti n.º 15 Ripa n.º 11
Veroy et Mattia 5. et inde Baldus in l. 1 C. de diuer-
sis rescriptis dicit rescripta esse medium premissis
mo continent idem quod ius comune. Sub nomi
ne etiam rescripti comprehendit priuilegium quod e illud
quod concedit contra ius et dicit priuilegium quasi lex pri
uata cap.º priuilegia 3.ª distinctione cap.º Abbate
ver. contra de verbo [illegible] n.º et comprehendit sub no
mine rescripti ut notant Abbas n.º 3 Felino q. Ripa
et Mattia uterque n.º 15 Decius n.º 23 Veroius n.º 6
in presenti idem Decius consilio 157 in princ. Alexa
der in l. quia tale in princ. ff. soluto matrimonio
et eo casu quando rescriptum continet aliquid contra ius
mutat nomen rescripti et dicit priuilegium glosa
verbo noscat in cap.º 1 de constitutionibus in 6.º quam sin
gularem dicunt supra relati et Padilla in rubrica n.º 2
C. de diuersis rescriptis alia etiam comprehendunt que late
deducunt supra relati

Quoad 2.ª de rescripti difinitione resoluendum e
rescriptum generaliter et largo modo sumi esse omnem principis
concessionem siue sit 2.ª ius siue preter aut contra ius ut
patet ex 5. resolutis. Rescriptum v.º proprie et stricte sumptum
varie difinit ut constat ex traditis ab scribentibus Su
[illegible] Gomezio in rubrica hoc tt.º in 6.º n.º 2 q. Guina
rio in l. fin. ff. de constitutionibus principum Reb
ufus in praxi beneficiorum tt.º de rescriptis Perez
ubi supra qui varias rescripti difinitiones refert

frequentius tamen rem per definitiones Abbatis hic n.o 3 ultra scriptum sit quod 2am iuris formam et ad iuris observationem a principe rescribit d. l. 2 d. l. 2 c. de diuersis rescriptis subscribunt S. relati et ab aliquorum impugnationibus defendit Rippa hic n.o 12 Tanus Perez S. columna 686

Dividit autem rescriptum in duas species nam aliud est rescriptum gratiae aliud iustitiae ita 4x. in extravaganti prima de officio delegati inter comunes et ibi glosa verbo iustitiae. Rescriptum gratiae dicitur quod Pontifex concedit ex gratia et mera liberalitate cap.o gratiae cap.o si gratiose hoc tt.o in 6. clemente una eodem tt.o copiose Mandosius in tractatu etatis de signatura gratiae. Rescriptum iustitiae dicitur quod concedit ad administrationem iustitiae cap.o suis cetatis cap.o pastoralis cap.o super literis et de utroque rescripto latissime agunt Stafileus in peculiari tractatu de literis gratiae et iustitiae Octavianus de stilo curiae tt.o de utraque signatura Gomesius in compendio utriusque signaturae et in tractatu de brevibus Rebuffus in praxi beneficiorum tt.o de rescriptorum divisione plures autem differentias inter se rescripta refrunt Stafileus et Mendasius Rebuffus S. Menochius de arbitrariis casu 200 et 201 Marcus Antonius maiorum institutionum libro 1 cap. tt.o 4 et haec de rubrica.

FINIS RUBRICAE

Ad textum in ca. 1. de Rescriptis A D.o Conesso de Pedrosa anno 1604.

Principalis conclusio huius tx. e rescriptu speciale per quod causa comittit apelatione remota derogat privilegio generali libere apelandi. Quae conclusio comprobat ex cap.e pastoralis §.o quoniam j. cap.e 2 de officio legati cap.o dudum cap.e quamuis el segundo de prebendis in 6.o facit tx in l. in toto ff de regulis iuris regula generi eodem tt.o libro 6.

Sed obstat 1.o tx in cap.o cum ordinem j. hoc tto ubi rescriptu speciale super dendimus no derogat privilegio generali de dendimus no solutendis g.o negare in presenti rescriptu speciale debebat derogare privilegio generali.

2.o obstat tx in cap.o ex parte el primero de oficio delegati ubi rescriptu generale ad beneficia derogat rescripto speciali g.o no bene contra in hoc tx. speciale derogat generale.

His tamen no obstantibus contrariu respondet pontifex in hoc tx qui desumtus e ex 1.a colectione decretaliu cap.e 1 de rescriptis et cap.e 12 de apelationibus et ex 3.a colectione decretaliu cap. 1.o de rescriptis ut refert Antonius Agustinus in scolijs ad 1.a colectione decretaliu cap.e 1 de rescriptis et multa pretermittuntur in hoc tx quae referuntur ab Antonio

Conzio

Contrio in excolijs ad hunc tx et decidendi ratio tradit ...
tx in fine .s. quia dispositio specialis derogat generali
et inde cum rescriptum per quod comitit causa apelatione
remota speciale sit debet prevalere et derogare privi
legio libere apelandi quod generale e ex regula vulgari
generi per speciem derogatur de qua in l in toto ff de regulis
iuris regula generi de regulis iuris in 6o qua regula
ad desisionem huius tx et materia rescriptorum ad utit po
tifex hic in et in iuribus adductis in confirmatione conclu
sionis eadem regula quo ad rescripta beneficialia utit
Pontifex in d cap. d cum de prebendis in 6o qui tx mul
timi comendat et explicat a Tomas Gamatico voto 28 n. 3
ad idem tx in d cap. quamvis el segundo de prebendis in 6o
eadem regula quo ad dispositionem legis utit jurisconsultus in
l sancimus legem ff de penis et quo ad legata eadem utit tx
in l servis § 1 ff de legatis 3o et nostro ordinario hic et in
d. l in toto et in d regula generi latissime prosequit Medi
cis de regulis iuris regula 1 n. 44 Tiberius decianus con
silio 60 n. 43 et consilio 78 n. 28 volumine 3 Meno
chius plures referens libro 6 presumptione 38 per tota

Sed hec disidendi ratio altiorem petit investigatio
nem quare .s. species deroget generi cuius rei varias rationes
tradiderunt § relati ... Ego autem veram rationem deduco ex d.
l in toto ff de regulis iuris ibi illud potissimum habetur quod
ad speciem derectum e quibus verbis innuere videtur iuris
consultus speciem principaliorem esse genere et ideo
debere preferri et generi derogare idque propter
presumptam voluntatem disponentis ut probat textus in

l

in l. uxore § fideicommisso ff de legatis 3. que voluntatis coniectura ex eo desumitur quod senseat speciem eximisse de genere ut dixit consultus in l. si peculium ff de manumissis testamento et inde per rescriptum speciale censet derogare privilegio generali in illo casu excepto quia a genere excepisse presumitur ut probat Menochius dicta presumptione 38 n.° 8

Ex qua decidendi ratione et decisione huius tx. 1.° et principaliter infert in specie huius tx. concurrere rescriptum speciale cum privilegio generali. Rescriptum speciale fuit illud per quod causa comissa fuit apelatione remota ut patet in principio tx et dicitur speciale quia refertur ad unam tantum causam ut patet ex hoc tx ibi alicuius causae et quia specialiter in eo removetur apelatio cum ex privilegio generali esset concessa facultas apelandi. Privilegium generale fuit illud per quod concessa fuit facultas libere apelandi ut patet ex hoc tx ibi quibus generaliter indultum est etc. verbum enim indultum gratiam continet et ad privilegium pertinet cap.° cum ordinem [illegible] cap.° in his de privilegiis cap.° cum ad monasterium de statu monacorum l. licitatio § cavendum et ibi glosa verbo indulgentia ff de publicanis et uecti: ad que ita tx nostrum in illis verbis significare privilegium est curio r et receptior sententia ex glosa l et fin. hic. Innocentio Cardinali Abbate n.° 9 et 10 et 11 Decio n.° 23 Mattheo n.° 11 cum sequentibus Verocio n.° 36 in prin. regenti Menochio consilio 36 in prin.° et n.° 92 volumine primo

Sed hanc resolutionem opugnat duplex fortissimum argumentum. Primum quod comitio causae apelatione remota

de qua in principio tx no potest dici rescriptu quod ea ratione probat quia rescriptu dicit illud qd e 2a ius comune ut d ubi e in rubrica sed hoi rescriptu per qd removet apelatio e contra ius comune qd permitit facultate apelandi cap. ad romanam 1o et 2o 2a q. 6a lege 1a et vulgatis ff de apelationibus ergo no potest dici rescriptu imo potius privilegiu ius ta doctrina glosa verbo noscat 1o de constitutionibus libro 6 et quis diximus in rubrica. Et confirmat hec dificultas ex eo qd rescriptu co tra ius comune no valet l rescripta C de precibus imp. oferendis cap. dicenti § rescripta 35 q. 2 q. neque in specie huius tx valere debebat quia erat co tra ius comune ex quo facultate apelandi removebat

Alteru argutu e qd illud indultu libere apelandi de quo in hoc tx non potest dici privilegium qd ex sequentibus pt. 1o quia privilegiu dicit illud qd continet aliquid contra ius cap. privilegia 3a dist. cinicio ne cap. habatessane de verbor. sign. sed hoc indultu non co tinet aliquid co tra ius imo potius 2a ius siquidem regulariter quilibet permitit apelare q. no potest dici privilegiu. 2o quia privilegij natura e ut consedat q aliquid ultra ius comune na aliioquin superflua esset et frustratoriu tx celebris in cap. in his de privilegijs ibi nihil co ferret memorata indulgentia et ibi aliqua ex indulgentia nostra videant in hoc gratia consecuti sed illud indultum nihil ultra ius co sedit quia regulariter de iure apelare

apelare permittit q.o no e proprie privilegium

Denique quia et si fateamur esse privilegium adhuc videtur tale privilegium inutile et superfluum quod probatur ex eo quia frustra precibus implorat quod de iure concedit l. unica C de tesauris libro 10 l. fin. C in quibus causis in integrum restitutio non e necesaria d. cap.o in his ubi de iure permittit apelare q.o inutile erat indultum libere apelandi i dicto in hoc tx et frustra a pontifice implorabat

Quibus argumentis superati Ripa n.o 49 Mantua n.o 19 et 28 in presenti contendunt indultum istud libere apelandi dicto in hoc tx no esse privilegium sed rescriptum quia e iuris comune

Defendendo tamen superiorem resolutionem argumentis contrariis respondendum e. Ad 1.m q. rescriptum quo comisa fuit causa apelatione remota no e in totum contra ius sed partim e iuri consonum quatenus causa iudici comittit decidenda prout e de iure comuni partim e iure disonum quatenus removet apelationem rescriptum tamen proprie dicit quia sepius a iure apelatio removet et frequenter Pontifices comittere scolent causas apelatione remota ut in fra latius adque ita explicant Abas n.o 12 Mantua 19 Verosio 28 Ripa 31 in presenti

Neque obstat rescriptum contra aiendo valere quia respondeo valuisse in specie huius tx quia clausula illa apelatione remota nulli specialiter preiudicat et rescriptum illud utrique parti comune e ut probat tx celebris in cap. 2 de mutuis petitionibus que ad quotidianam questionem induxit Gutierres libro 1 practicarum questione 119 facit tx in l. de fideicomiso C de transactionibus et ita explicari debet tx in d. l. rescripta C de precibus imp. ofe. eiusmodi libus

que probant rescriptu contra ius no valere ut intelligant quado ex eo rescripto irrogat 3°. preiudiciu si aute nullu 3i preiudiciu versset valebit ubique rescriptu ut expresse pt. in d iuribus

2m argutu maiori habet dificultate et inde valde inuoluunt interprets tota enim argutu vis consistit in eo quod indultu libere apelandi no potest dici privilegiu et cum de iure apelare permitat inutile et frustratoriu reputat et inde glosa 1°. hic tres refert interpretationes quas ad longu referunt et comuniter scribentes hic quarta asignat Ostiensis Alia Ripa hic n°. 49 vercicula ego v°. aliam nova Verrerus hic n°. 38 et aliã nova Antonius de Burgos in repetitione huius textus n°. 59 et 60 et iteru n°. 77 aliam nova asignat ex quoru varietate constat qua in obscuro constituta sit vera huius dificultatis resolutio

Mihi v°. semper placuit verois interpretatio qui ex ordine littere interpretat tex istud et in eius specie pressisse primu rescriptu cu calsula illa apelatione remota et 2°. loco impetratu fuisse indultum libere apeladi quo impetrans se defenderet adversus clausula rescripti per quam removebat apelatio et per qua comuniter sperabat qd indultu no erat inutile nec frustratoriu na per illud rescriptu derogari debere videbat ea ratione quia indultu libere apelandi habet regressu ad ius comune et sic fauorabilius debet interpretari iuxta doctrina glose selebris verbo numerandu in cap°. statutu de prebendis in 6. qua multis exornat Felinus in cap°. cu aessisse n°. 5 vercicula et aduci posset de constitutionibus et ideo debebat derogare rescripto contra ius obtento ex quo removebat apelatione et hec erat precipua dubitandi ratio

ratio nostri tx. Pontifex tamē respondit prevalere rescripti
quia erat speciale propter regulā generi de regulis iuris in 6.
et quē diximus in ratione decidendi .... ex eo qd indultum
haberet regresū ad ius comune debebat derogare rescripto
quia ut S. explicavimus rescripti de quo in 1.º p.º tx erat
partim iuri consonū et ideo non potuit derogari per 2.m privi
legiū nisi de eo expresa fuisset mentiō iuxta celebem doct
rinā Innocentij in cap.º veniens de prescriptionibus quam
receptam dicit Imola n.º 7 Anania n.º 71 Decio n.º 55 in presenti
et late exornat Felinus in d. cap.º veniens n.º 2 versiculo legis
...... Innocentiū

Pre qua interpretatione multipliciter ponderat tx
noster et primo in verbo altera quod significat et denotat pre
cesisse primū impetratū .... in cap.º tua et ibi glosa ver
bo alterius de his quē fiunt a prelatis 2.º ponderat quod in
originali .... tx S. relato ita legit literis apostolicis pro
tectionis munita est ut notat Antonius Agustinus S. sectiō
14 ex quibus verbis manifeste probat impetrantē indultū libere
apelandi voluisse cavere se protegere adversus clausulam
apelatione remota quē in 1.º rescripto cōtinebat

Ponderat deinde verba nostri tx ibi postquā co
missa .... quē significant precesisse primū rescriptum speciale
Denique ponderat qd dicit in fine tx quia mandatū speciale
est et ex ordine literē videt denotari precesisse rescriptū et pos
tea subsecutū fuisse indultū libere apelandi.

Fuit q.º interpretatio ...... tx in cuius specie
impetratū fuisse indultū libere apelandi postquā fuit
causa comissa apelatione remota ut sic effectus illius clausulē

excluderet et admitteret apelatio et si no inviliter pos tulabat ex 5. dictis. Que interpretatio minus periculo sa e et sustineri poterit donec alia melior inveniat

2o. et principaliter ex hoc textu colligi debet ratione infert rescriptum speciale preferri generali sive speciale presedat et generale sequat sive ec converso presedat generale et sequat speciale quia quo ad derogatione nihil refert unum aut alterum presedat quod probat in omnibus iuribus 5. adductis ubi indistincte disponit speciale derogare generali sive presedat speciale ut in hoc tx 2a. interpretatione 5 tradita et in capo. pastoralis §o. quoniam et in capo. habita J. hoc tto. capo. 2 de oficio legati l. uxorem §o. felicissimo ff de leg. 3 l. boni clausula ff de verborum oblig. sive presedat generale et sequat speciale ut in d. capo. dudum d. capo. quamvis el secundo de prebendis in 6. facit etiam quod in d. l. in toto ff de reg. iuris et in d. l. regula generi eod. tto. nib. pro regula tradit generi per spetiem derogat et tamen non distinguit an genus presedat vel sequat et ita concludit glosa finalis hic in principio que communiter recipit ex Abate no. 14 Butrio no. 20 Ripa a no. 60 Decio a no. 40 Mantua a no. 20 Voroio no. 45 Burgos no. 155 in presenti.

Huic tamen resolutioni fortiter obstat tx. in capo. secundo J. hoc tto. ubi concurrentibus duobus rescriptis prefert 1um. nisi in 2o. fiat mentio de primo quod in presenti debet prevalere primum rescriptum sive speciale sit sive generale

Obstat etiam tx in l. Libertis 18 ff de alimentis legatis ubi probat per posteriorem generalem dispositionem videri recessum a prima speciali dispositione quod etiam nostra specie rescripti seu privilegium generale post ea subsecutum per illud recessum videbatur a primo rescripto speciali

Defendendo tamen superiorem resolutionem ad tx in d. cap. generum respondeo procedere quando utrumque rescriptum speciale est aut generale quo casu primum prevalet nisi 2um de primo mentionem faciat ut ibi dicimus tx d. noster procedit quando unum rescriptum speciale est aliud vero generale quia tunc speciale prefertur etiam si de generali mentionem non faciat ex d. regula generi &c et 3. dictis

Ad tx autem in d. l. libertis notatis fuit glossa finalis in d. l. doli clausula respondetur tamen tx in d. l. Libertis procedere quando in diversis scripturis ob unam et eadem causam unum specialiter et aliud postea generaliter disponit nam tunc per generalem posteriorem dispositionem censetur recessum a prima speciali quia presumitur voluntatis mutatio quod secus ut quando in una et eadem scriptura fit mentio generis et speciei tunc enim genus refertur ad species enumeratas ita intelligendus est tx in l. alimenta § baptisie l. stiuis 20 ff de alimentis legatis ita docuit Bartolus in d. l. libertis recepitus communiter ex omnibus in d. l. doli clausula precipue Jasone n.o 6 veniendo 3o limita Sapio n.o 16 ibi Signorolo consilio 21 n.o 20 citat sentire videntur Mantua n.o 22 Vercio n.o 45 in

pre

presenti

Et hinc interpretat' ex nostris ingeniis licet gene ris et speciei in diversis scripturis mentio fiat quia tamen illa relatio non fuit facta ad eandem causam ex voluntate disponentis ideo per posteriorem generalem dis positionem non censetur recessum a speciali sed generis refert ad species innumeratas

Pro qua interpretatione considerari potest quod in primo rescripto specialiter remota fuit apelatio unde per dispositionem posteriorem concedentem facultatem libere apelandi non presumitur derogari ex quo specialiter de primo rescripto mentio facta non fuit et ratio est quia ea que spe cialiter notantur non comprehenduntur sub generalitate dis positionis l. item apud Labeonem § ait praetor ff. de iniuriis cap. quamvis el primero verciculo quia quo de prebendis in 6. cap. quam periculosum de sententia excomunicatio nis in 6. cum multis alijs congestis a Gosadino consilio 93 et nº 10 et consilio 16 nº 1. Facit etiam doctrina glosa verbo privilegia in authentica quas in provincia tamen ubi de criminibus agi oporteat quae docet per dispositionem gene ralem non tolli nec derogari iuri speciali nisi de eo expres sa mentio fiat ad quod d. glosam extollit Bartolus et opposi tione 2 Baldus columna 4 verciculo §. solutio ibidem Felinus hic nº 12 Bursa in l. si suus familias §. divi nº 22 ff. de legatis 1. qui ex ea doctrina inferunt quod nisi expresse constiterit de voluntate ne quam presumitur vo luntas tollendi aut corrigendi ius speciale quia ius speciale fortius est et sic dificilius tollitur ut advertunt

Al

Alciatus regula 3 presumptione 36. n.º 2 Suardus in rubrica ff si certum petat ex n.º 25 Menochius libro 4 presumptione 4 n.º 14 Denique facit glosa 1. in l. sciendum ff qui satisdare cogant ex qua Alexander ibi notabiliter notat quod lex generalis posterior non derogat legi speciali antecedenti imo recipit declarationem a lege speciali ut sic in eo casu speciali generalitas locum non habeat subscribit alios referens Barbosa in l. 1.ª parte n.º 8 ff soluto matrimonio idem quod in hac specie est dicendum ut facultas generalis apelandi recipiat interpretationem a clausula rescripti ubi remouetur apelatio et sic eo casu non admitat

3.º et principaliter ex dispositione huius tx. et eius decidendi ratione infertur rescriptum speciale preualere privilegio generali antecedenti licet in rescripto expressa mentio privilegij non fiat quod probat expresse in hoc tx in quo 2.us comunem interpretationem pressesit privilegium generale libere apelandi et secutum fuit postea speciale rescriptum cum illa clausula apelatione remota et tamen 2.us eam expositionem posterius speciale rescriptum derogat privilegio generali licet de eo mentionem non fecerit facit etiam tx in d cap.º dudum et in d cap.º quarum et segundo de prebendis in 6. in quibus derogat prius rescriptum generale per 2.us speciale nulla primi mentione facta. Denique facit quod in d. l. in toto et in d regula generi non requirit quod generis mentio fiat sed generaliter disponit speciem derogare generi ad quem ita ex hoc tx notant Abbas n.º 16. Felino n.º 11 Butrio n.º 26 et 27 Decio n.º 54 Verorio n.º 68 Mantuo n.º 32 Aripa n.º 70 Burgos n.º 115

in

in presenti Joannes Andreas Butrius et Imola in cap. cum ordinem J. Joannes Crotus in repetitione tx in cap. 1 de constitutionibus libro 6. n.º 33 et 34 et 62 Marcus Antonius in repetitione eiusdem tx n.º 61 cum sequentibus Ludovicus Gomesius in repetitione eiusdem tx n.º 211 cum sequentibus 5.º tomo repetitionum canonicarum Menochius consilio 36. n.º 6 libro 1 Barbosa 5 n.º 10

Sed huic resolutioni obstat tx in d cap. cum ordinem J. ubi rescriptum speciale posterius non derogat privilegio generali nisi de eo expressa mentione fecerit idem p. in cap. veniens de praescriptionibus cap. inter monasterium de re iudicata q.º et in hoc tx idem erat dicendum et sic non derogari privilegium generali nisi in rescripto de comento fieret

Respondendum tamen est ideo in nostro tx non fuisse necessarium facere mentionem de privilegio quia privilegium de quo in hoc tx erat conforme iuri communi quatenus concedebat facultatem apelandi quod conforme est iuri comuni cap. omnis oppressus cap. ad romanam 1.º et 2.º 2.º q. 6. et quem ad modum in constitutione vel rescripto non opus facere mentionem de iure comuni cuius notitiam princeps habere presumitur cap. 1 de constitutionibus libro 6. sic etiam non est necessarium facere mentionem de privilegio quod est conforme iuri comuni quia reputatur idem ius comune ita glosa verbo facti in d cap. 1 ubi late repetentes quos 5. retulimus et docent 5. relati et alij quos refert Barbosa 5 n.º 9 et 10 qui ex ea doctrina interpretatur tx in d cap. veniens cum 5 adductis quae iura loquuntur in privilegio quod continet aliquid ultra vel contra ius

ius comune quod nō derogat per rescriptū speciale et posterius
nisi de eo mētio fiat et ratio ē quia princeps presumit
ignorare privilegiū particulare unde non censet velle
illi derogare ex quo eius notitiā nō habuisse credit. d. cap.
1 facit tx in l. cū aquiliana ff de transactionibus ita Car
dinalis cōsilio 52 nº 6 Galiaula in l. si intur io nº 16 ff
de vulgari Antonius Gabriel libro 5 comunium tt.o de
regulis iuris cōclusione 9 nº 6

4º et ultimo ex decisione huius tx infert ad resolu
tionē illius difficilima questionis de quo glosa hic verbo māda
tū versiculo super privilegio at si scilicet regula nostri tx
et similiū obtineat in privilegijs et sic privilegiū speciale dero
get generali In qua questione d. nostro glosa resolvit privi
legiū posterius etiā speciale nō derogare privilegio generali
nisi de eo fieret mētionē simile glosa in d regula generi
et in summa circa finē 25 q. 2 et verbo nulla in cap.o veniens
de prescriptionibus et verbo nō facta in cap.o cū ordinē ij. et ver
bo privilegijs in cap.o inter monasteriū de re iudicata et glosa
fin in cap.o dudū 31 de privilegijs Quas glosas comuniter
esse receptas testant infra referendi pro qua opinione ad
venit tx in d cap.o veniens et in d cap.o cum ordinē et in d
cap.o inter et in d cap.o dudū cap.o 3 di cap. et lis monasteriū
cap.o ex tuo de filijs presbiterorū l. 3 c de silentiarijs et de
curionibus libro 12 in quibus expresse probat per 2us p
rivilegiū nō derogari primum nisi de eo mentio fiat, q
in bus de iure regio cōsonat l 21 et 29 tt.o 18 p.a 3 adimit

etiam

etiam ad uit etiã et co'rario nã princeps nõ videt derogare
iuri nisi id clare exprimat l. 2 § si quis a principe ff ne
quid in loco publico cap.[o] super eo ubi late Barbosia
et felinus de officio delegati sed per privilegium gener
ale quesitum est ius privilegiato in qualibet specie contra
rie eo genere cap.[lo] 1 de concessione prebende in 6. q.[o] per
2.[m] privilegium etiã speciale non derogat primũ generale
nisi in eo mentio fiat ita cum glosa Sustenent Abbas n.º 10
in presenti cuius opinione sequit et comune dicunt Decius
consilio 141 n.º 9 et in presenti n.º 27. 46. et 50 Mantua 15 et 28 Veronus
n.º 39 et 64 Ripa ex n.º 48 Burgos ex n.º 165 in presenti Paris
ius in repetitione capituli cum olim n.[o] 5 et in cap.[o] vini eius n.[o] 8
de prescriptionibus tomo 1 repetitionum canonicarum et alij
plures quos referunt et sequit Medices de regularis regula
1 n.[o] 4 Xuares alegatione 9 n.[o] 8 ualeg. 28 n.[o] 10 Gregorius in
7 partibe verbo primero Menochius consilio 36 n.º 48
libro 1 ex quibus constat hanc opinione comuniorem esse
et in praxi sequenda quia expresse confirmat ex d. l. 39
tt.[o] 18 p.[a] 3 et ibi Gregorius ~~...~~ verbo de guisa
Contrarium tamen sentetia esse privilegium
speciale derogare generali etiã non facta ~~mentione~~ pr
obat 1.[o] ex hoc tx. in quo 2.[m] explicatione Abbatis et aliorum
conurrunt duo privilegia aliud speciale et aliud gene
rale speciale privilegium dicunt esse illa causa cognomi
tionem cum clausula illa apellatione remota et duit privi
legium quia contra ius ex eo quod remouet apelatione

et

et tamē speciale derogat generali &c.

2º probat in d. cap.º dudū et in d. cap.º quamvis et secūdo de prebendis in 6. in quibus speciale privilegium posterius derogat primo generali etiā non facta mētione de eo adque ita tenuerunt Ostiensis Ino sentius Butrio Are. Diaconus et Imola in presiti qui dicit hanc esse veriorē opinionē et esse comunem Felinus hic n.º 11 Verosius S. et esse tutiorē in tertiā dicit Burgos S. n.º 50 et camseume tenuit Azor in summa institutionum moralium Libro 5 cap.º 22 versiculo ii et 13

Pro resolutione q.º hujus dificilis in questionis Varia tradiderunt S. relati utraque tamen opinio probabilis ē et recte defendi potest pro ut fecit Mantua ubi S. ego tamē in dubiis longe melius et tutius esse iudico a comuni opinione nō resilere iuxta tx in l. unica ibi jam tuetorior apud ut eius opinio fuit ff de officio questoris cap.º novimus ibi opinio a pluribus aprobata de verbo. signif. Unde tenenda ē prima opinio et sic privilegium speciale nō derogare primo generali nisi de ea faciat mētionem quia expresse aprobat in d. l. 39 n.º 18 p.º 3

Et eam tenēdo nō obstat tx noster quia respō de veritate esse nō loqui in privilegiis sed in rescripto et privilegio ut S. probavimus in 1.ª ratione

Ad tx autē in d. cap.º dudū et in d. cap.º quamvis et secūdo varie respondent scribentes nā dupliciter respondet Abas n.º 10 Mantua n.º 15 versiculo neque obstat dupliciter etiā Verosius n.º qa aliter Felinus n.º 3 versiculo neque obstat aliter Geminianus quē refert Riposa hic n.º 49

qui

qui in iuru culo ego pro ryo Lutro ne aliter interpretat aliter Decius n.º 29 aliter Burgos n.º 167

Eorũ tamen dificultas sesabit si intelligo-mus ea iura cũ scribentibus ibi press pue Franco n.º 2 non loqui in privilegijs sed in rescriptis gratiosis in quibus obtinet regula nostri tx ut spetiale deroget generali

Quibus sic constitutis nõ obstant argumta. contra coclusionẽ adducta nõ primũ ex d cap.º cu ordinẽ § quia resp-ponde tx illũ nõ loqui de rescripto impetrato cõtra privilegiũ et iu quod privilegiũ et rescriptũ simul cõcurant sed loquit de rescripto impetrando quod nõ valet si contra privilegiũ fuerit et ita Pontifex ibi declaravit privilegium qd habebant monachi sistercienses ne litibus et expensis vexarẽt et inde constat in illo privilegio dari formã rescriptis impetrãdis unde rescriptũ contra tale privilegiũ non valet nisi de eo mẽtionẽ faciat qui tx ad hoc singularẽ dicũt Abbas n.º 2 Decio n.º 6 et 13 ibi idem Abbas in d cap.º inter monaster iũ et in press n.º 16 Decio 99 Mathio 35 Ripa 79 Vero io 69 cũ sequentibus

Vel aliter responde ideo in d cap.º cu ordinẽ spetiẽ nõ derogare generi quia spetiẽs non cõtinebat in genere nequiẽ ẽ de genere gena generaliẽ privilegiũ de nõ solvendis decimis spetiẽs autẽ ẽ rescriptũ super deci-mis solvendis qd sub eo genere nõ comprehendit et ideo illi derogare non potest

Non obstat 2º ex cap.º ex parte el primero de oficio delegati cui respondet glosa fin. ibi et in press ti circa finem in illo tx utrumque rescriptũ fuisse spetiale et ideo primũ

primum prevalet ex cap. si beru[m] J. et supra diximus et licet primum rescriptum de archidiaconato primo vacaturo provi[-]dendo videat[ur] generale reputat[ur] tamen speciale non ex eo quod in illa ecclesia solum esset unus archidiaconatus ut male existimat Veronius n.º 67 Mantua n.º 15 in fine in presenti sed quia verificat[ur] in specie certa qua ratione reputat[ur] speciale faciunt tex in l. si domino 99 ff de legatis 1.º

In eodem tex. ibi sublato apelatio nis remedio Comitat

Ex his verbis colligit 2.º Ho. hunius tex videlicet pon[-]tificem posse comittere causam apelatione remota et posse apelationem tollere ad idem tex in cap. pastoralis de apelationibus cap. su[-]per questionum §.º si v. de oficio delegati l. §.º inter dum ff a qui[-]bus apelare liceat l. 3 in fine tit.º 23 p.º 3

Sed obstat graviter quod apelatio defensio est quia ordinat[ur] ad futuram defensionem in 2.ª instantia l. 1 ff de apelationibus cap. sugestum eodem tit. cap. omnis oppressus 2.ª q. 6 sed defensio est de iure naturali l. ut vim ff de iustitia et iure clementina 1 de omicidio ergo a pontifice tolli non potest clementina pastoralis §.º ceterum de re iudicata et per consequens non poterit comittere causam apelatione remota.

Pro huius dificultatis resolutione varia tradi[-]derunt scribentes hic et in rubrica de apelationibus Rebusus 3.º tomo ad leges regias tit.º de apelationibus in prefatione n.º 24 Covarruvias cap. 23 practicarum n.º 6 Pinelus prima parte rubrica C. de rescindenda venditione cap. 2 n.º 21 Paz in praxi

6a. parte primi tomi in proemio nº. 6 et 7 et latius disputaui in rubrica de apelationibus in clementinis

Quid tamen magis ad nos spectat breuiter resoluendum est apelationem quo ad substantiam esse de iure naturali quia continet defensionem et inde tolli non potest ex aductis margarito quo ad effectus tamen solemnitatem et formalitatem apelationis est de iure positiuo et sic tolli potest ex nostro tex cum similibus et ita explicari debet tex in l. 2 §º deinde ex actis ibi legeslatoribus cautum fuit ut ab eis provocatio esset [illegible] de origine iuris [illegible] ibi legum adminicula. C de sententijs prefectorum pretorio atque ita resoluant Abbas nº. 2 Veronis 15 Matheus 8 Ripa 9 Felino nº. 1 in presenti idem Felinus in cap. cum inter de exceptionibus Abbas nº. 6 Veronis nº. 59 cum sequentibus in rubrica de apelationibus ubi late Neruus nº. 20 et 21 Crotus ex nº. 23 tomo 9 repetitionum canonicarum neque ex hoc dicitur quod tollatur omnimoda defensio siquidem solum tollit effectus suspensiuus apellationis et sic quod apelatione non obstante possit sententia executioni mandari non tamen tollit effectus deuolutiuus ut sic causa deuoluatur ad superiorem coram quo sententia iam executioni mandata de eius iniustitia agi potest cap. de pastoralis C de apelationibus cap. romana §º sin autem eodem titulo in 6. et est comunis opinio ex 3. relatis quidquid contradicat Decius in d. cap. pastoralis cui satisfacit Veronis d. nº. 59 et hec de hoc textu primo a doctore Cornexo Vespertinus canonum catedre

AD TEXTUM IN CAPITE 2. HOC TITULO DE RESCRIPTIS

Nota primo ex hoc tx quod in rescriptis apostolicis semper subintelligitur clausula illa si preces veritate nitantur etiam si non aponatur facit tx in cap. super literis §. l. et si non cognitio C. si contra ius vel utilitatem publicam

Sed obstat 1° tx in l. fin. C. de diversis rescriptis habetur in cap. dicenti §°. universa 25 q. 2 quibus probatur requiri quod in rescripto aponatur expresse illa clausula si preces veritate nitantur alias nullum erit rescriptum quod non subintelligitur si expresse non fuerit aposita

2° obstat tx in l. et si legibus C. si contra ius vel utilitatem publicam habetur in d. cap. dicenti §°. et si legibus ubi probatur quod mendax precator debet carere impetratis et sic nullum esse rescriptum quod non bene in preseti suponit valere rescriptum per mendacium impetratum

Contrarium tamen probat tx iste qui desumtus est ex concilio Lateranensi 1° parte cap. 18 tit. de potestate iudicum delegatorum volumine 3 conciliorum et ex prima colectione decretalium tit. de rescriptis cap. 2 et multa precermitit in hoc tx ex originali ut notat Antonius Contius in presiti Antonius Agustinus ad primam colectionem decretalium tit. de rescriptis cap. 2 scolio 1°.

Pro decidendi tamen ratione primo constituendum est in specie huius tx tria fuisse rescripta primum fuit impetratum a Guilermo contra Philipum super periurio et renuntiatione beneficii et per hoc rescriptum Philipus beneficio privatus fuit 2um rescriptum fuit impetratum a Philipo dicens iniuste fuisse beneficio spoliatum et per hoc sine causae cognitione restitui mandabat. 3um rescriptum emanavit ad suplicationem episcopi qui ex primo rescripto Philipum beneficio privavit et per hoc ultimum

res

rescriptum utriusque rescripti iustitiam definit

2º constituendum est 2um rescriptum impetratum a Philipo duplici vicio laborari surreptionis scilicet et suspitionis surreptionis quia per medalium impetratum fuit dicens iniuste fuisse spoliatum et civitate caruit cum per sententiam propter periurium privatus esset, suspitionis quia clausula illa ut sine causae cognitione restitueret insolita erat et in rescriptis non consueta unde resultabat falsitatis suspitio ut diximus in 2a conclusione

His suppositis surreptitium iudicat 2um rescriptum impetratum a Philipo quia semper in rescriptis subintelligitur clausula illa si preces veritate nitantur et ratio est quia rescripta recipiunt effectum et interpretationem a partis suplicatione cap. inter dilectos versiculo secundum ibi ex forma petitionis de fide instru. ubi bene comprobat glosa verbo petitionis et late comprobat Felinus ibi nº 5 circa finem et inde cum rescriptum reguletur iuxta formam suplicationis presumitur concedi si vera sunt narrata ex nostro tx. quem ita interpretantur glosa verbo condicio Abbas nº 2 et 9 Felinus nº 6 Ripa nº 26 Decio nº 27 Mantua nº 7 in presenti Veronius tt. in d. cap. super literis scilicet ex nº 31 idem Decius consilio 142 Jason et Padilla in l. fin. C de diversis rescriptis et inde prodita est regula cancellariae SS Gregorii 13 explicant et ad praxim reducunt Rebuffus in praxi beneficiorum tt.º de discretiss rescriptorum gratiae et iustitiae nº 55 Rolandus consilio 1 nº 110 volumine 3 Ossasco pedamontani decisione 23 nº 44 Cefalus consilio 284 nº 11 volumine 2 Sigismundus Gofredus consilio 8 nº 41

Quae resolutio et decisio huius tx ampliatur ut procedat

in

in rescriptis consis. proprio motu vel ex certa scientia in qui
bus etiã subintelligit illa clausula si preces etc. ut Decius
et Ripa ubi s. Verio in cap. ad aures J. n.º 39 versiculo q.
causa Padilla s. n.º 3 et est verior et receptior sententia licet
contrariũ tenuerit hic n.º 2 et omnium qui subscripsit Molina
hic n.º 63

Quibus sic constitutis nõ obstant argum.ta adducta contra
conclusionem. Nõ obstat primũ ex d. lege fin. C. de diversis rescriptis cui
respondet glosa ibi verbo quasi et glosa in presenti verbo conditio
obtinemus de iure civili quatenus requirit quod expresse aponat
illa clausula si preces etc. ex q. nostrum obtinendo iure canoni
co quo attento ea clausula subintelligit etiã si non aponat id
que propter equitatem canonicam que semper simplicitatem amplec
titur cap. dilecti de iudiciis cap. 1 de dolo et contumacia neque
ad subtilitates adcurrit ut ius civile et inde eã differentiã ponit
in presenti Abas n.º 9 Ripa n.º 76 Molina n.º 11 et 88 Decius
n.º 73 Jason et Padilla ubi s.

Neque obstat d. legem finalem canonisatã esse
in d. cap. dicentes s.º universa 25 q.ª 2 quia negant s. relati
canonisatã esse sed solum fuisse transcriptã a Graciano qui nõ
habuit authoritatem aprobandi leges et inde concludunt vltã
gãi decisionẽ servandã esse in suo foro sed quia d. lex finalis quo
ad illam clausulã iã in desuetudinẽ abijt ut ibidem testant
Alvericus et Salisetus decisio nostri tx servanda ẽ etiam in foro
secularis ut docuit Bart. in l. a Divo Pio in principio ff. de re
iudicata et comunẽ resolvunt s. relati

Ex quibus convincit sententia glose verbo cõsenta
neũ in d. cap. dicenti 1.º et si legibus que docuit etiã ordinẽ nostrũ

tx.

tx nō habere locū attenta desisione in cap.do super literis s. quia falsū ē et sū ea cō muniter Ripa hū n.o 27 et latius diximus in d. cap.o super literis

Non obstat secundū argumentū quia ultra ea quae diximus in d. cap.o super literis responde textū in d. l. etsi legibus ~~in quibus in d. ex prelator~~ loqui in rescriptis gratiosis et privilegiis continentibus in quibus in d. ex prelator caret impetratis at vero tx noster loquitur in rescripto ad lites in quo illa clausula si preces etc. nō importat cōditionē qua deficiente viciat rescriptū sed importat monitionē seu notificationē cōditionis qua deficiente nō viciat rescriptū ut patet ex hoc tx ubi non viciat rescriptū ex eo sed quia erat suspectū de falso ut s. diximus et bene explicat Veronius in d. cap.o super literis n.o 34

In eodem. ibi verum quia noncredimus ita precisse scripcisse etc.

Ex his verbis colligo 2o cōclusionē hic quod tx videlicet quod rescriptū prohibens causae cognitionē suspectū ē de falsitate cōfirmari probatur ex cap.o ex parte et siguēdo in fine de officio de legati cap.o porrecta de cōfirmationi vale vel inutili legatur causam quae et siguēdo in fine de testibus l. 2 C. de precibus imperatori oferendis cum alegandis in ratione de sidendi

Non obstat primo tx in d. cap.o ex parte ibi in ipsis literis nostris exprimatur quod nullas debent exceptiones admittere quibus verbis probat valere rescriptū prohibens admitti

ex

exceptione et causae cognitione nec reputat falsum ergo neque in presenti debuit falsum reputari.

2º obstat tex. in cap. quoniam de filiis presbiterorum ibi nolumus enim quod causa in dubium deducatur ubi probatur rescriptum valere in quo prohibetur causae cognitio ergo et in presenti.

Decidendi tamen ratio est rescriptum cum illa clausula sine causae cognitione tollere omnes exceptiones et defensiones et hoc nunquam solet in rescriptis apponi d. cap. ex parte in fine et inde falsum presumitur quia non credit Pontificem talia rescripsisse facit tex. in d. cap. post vero ibi a Cancellaria nostra huiusmodi litteras emanasse non credamus cap. ex parte de capellis monachorum ibi sed quia non credimus etc. quem tex. ad hoc meliorem esse de iure dixit Felinus in d. cap. causam quae nº 11. Accedit etiam quod cum illa clausula non soleat apponi in rescriptis sit inde rescriptum continens eam clausulam deviare a communi stilo et forma rescriptorum qua ratione de falso suspectum est cap. licet ibi vel ex dictamine vel in forma scripturae cap. quam gravi ibi tam in continentia quam in forma d. et tamen ius de crimine falsi et cum illa clausula insolita sit inducit fraudis presumptionem celebris glosa primo in l. si quis sub conditione ff. de conditionibus inst. quam ibi extollunt Bartolus Baldus et Angelus ad hoc quod clausula insolita arguit fraudis presumptionem ad quod dicta glosa notat Felinus hic nº 16 et in d. cap. causam quae nº 11 et in cap. si cautio nº 70 de fide instrum. Jason in l. ttius nº 3 C. de tt. ubi ius addito litera c. plenus refert facit tex. in l. constitutionibus ibi ne in futurum a forma observata discedatur ff. ad municipalem late exornat Felinus hic nº 16 et inde Aretinus Sozinus iunior Decianus et alii plures quos

rc

refert et sequit Menoquius consilio 1 n.º 32 libro 1 et libro 5 presumptione 3 ex n.º 103 consulendo responderunt clausulam inso litam apositam in instrumentis contractuum et aliorum actuum arguere fraudem et dolum quod in tantum prosedit ut non admitat probatio in contrarium ut respondet Juanes de Nebisans consilio 34 n.º 26 et inde etiam eleganter respondit Baldus consilio 114 libro 3 qui asedit Firaquelus libro 2 de retractu in principio n.º 32 pactum insolitum induere presumptionem fraudis unde idem Menoquius libro 3 presumptione 122 ex n.º 63 ex multis probat pactum insolitum arguere contractum esse usurarium adque ita interpretant nostrum ex Abas n.º 4 Felino 16 Mantica n.º 61 Decio ex n.º 36 Ripa ex n.º 61 Burgos a n.º 1 usque ad 9 et a n.º 134 in presentem Menoquius in locis s relatis

Non obstant arguta adducta contra conclusionem primum ex d cap.º ex parte et segundo de oficio delegati nam explicatio postulabat resolutionem illius dificilime questionis an pontifex exceptiones tollere possit de qua late scribentes ibi et in rubrica et in cap.º cum inter de exceptionibus qua ibidem a praeceptoribus primariis aceptis et nos decidentes explicavimus in d cap.º ex parte Quod tamen atinet ad nostrum proposita respondendum est in d cap.º ex parte non prohiberi causae cognitionem sed solum admiti exceptiones quod diversum est et in ea prohibitione solum includunt exceptiones provenientes a iure positivo ut sunt exceptio perscriptionis rei iudicatae et similes non tamen aliae exceptiones quae proprie tendunt ad defentionem quia reputant de iure naturali ut in dictis locis late explicant scribentes

Non obstat 2.º ex d cap.º quoniam de filiis

pres

93

presbiterorū quia loquit in causis manifestis in quibus iudiciilis ordo servari nō debet ut probat ibi in fine et glosa finalis ibi probat etiā in cap.º manifesta 2º q.ª 1 cap.º super eo de testibus cogendis cap.º tua nos de coabitatione clericorū cap.º ad nostrā el segūdo de iure iurādo et ultra ordinarios in dictis locis lat prosequit Antonius Gomes q.º tomo uariarū cap.º 1 ex n.º 41 Julio Claro libro 5 sententiarū §º fin q.º 9 Menoquius plures referens de arbitrariis casu 166

In eodem textu ibi de periu rio etc.

Ex his uerbis colligit 3.ª cōclusio huius tx videlicet periurū privādū esse beneficio idem probat in cap.º querelam cap.º tua de iure iurando cap.º ut nō ab homine de iudiciis cap.º illud unita expositio glosa prime de exsessibus prelato 4 cap.º presbiter 81 distinctione sed obstat primo quod in hoc tx ad privationē beneficii requirit simul periuriū et renuntiatio ut patet ibi et perpetuo illi renuntiasse prebende nā particula et, ē copulativa iuxta tx in l. Seia §º Gaio ff de fundo instructo et inde significant illa uerba periuriū solum nō sufficere sed etiā beneficio renuntiasse q.º periurus nō debet beneficio privari

2º obstat tx in cap.º 2 in fine de fideiussoribus ubi probat periuriū solū suspēdi ab officio et beneficio q.º nō debet beneficio privari

Decidendi tamē ratio ē periuriū infamē esse

l. si quis maior C. de transactionibus cap.° quicumque cap.° infamis 6 q. 1 cap.° si quis convictus 22 q. 5 id que propter criminis gravitatem de quo plura cumulavit Guillermus Decrandus in primo tractatu et utroque 2.° tomo tractatu 9 2.° p.° cap.° 4 ubi 12 rationes adduxit quae huius criminis gravitatem ostendit et ultra ordinarios in dictis locis plura tradiderunt Bernardus Dias in practica cap.° 92 Covarruvias in cap. quamvis pactum prima parte § 7 Menochius de arbitrariis casu 319 Vela plures referens in tractatu de poenis delictorum cap.° 48 et inde periurus privari debet beneficio quia infamis incapax est dignitatis l. 2 C. de dignitatibus libro 12 l. 1 C. de infamibus libro 10 regula infamibus de regulis iuris libro 6 ad quam rationem respexisse videtur Pontifex in d. cap. quae relata ibi cum non mereant ecclesias regere ibi ubi glosa verbo crimine cam rationem agnoscat licet displicat Ripa hic n.° 2

Ex qua decidendi ratione infert 1.° periurum infamem esse et ideo beneficio privari ex 5 dictis ~~quia quemadmodum dic... fit in d. l. si quis quis ... fuit~~

Sed graviter obstat tx in l. Lucius ff de his que notant infamia ubi probat testes periuros non esse infames quem tx varie interpretantur glosa ibi et alij quos refert Padilla in d. l. si quis maior n.° 17

Verior tamen interpretatio est ideo ispectu d. l. Lucius testes periuros non esse infames quia incidenter de periurio in iudicio constitit et inde infamiam non incurrerunt arguto tx in cap.° 2 versiculo quemadmodum de ordine cognitionum, nam quotiens incidenter de delicto alicuius constat puniri non debet cap.° 1 cum vulgatis de exceptionibus nisi fiat novus processus contra eum

cap.°

cap.o super his decausationibus quae interpretatio deprehendi
ex verbis eiusdem L. huius ibi cum non oporteat ex sententia in
ter alios lata alium praegravari quae manifeste denotant in
sententia insidenter dedere liti constasse et ideo non debere al
teri nocere iuxta regula tx in l. saepe ff de re iudicata cap. pe
nultimo eodem tt.

2.o infert per viam privandum esse beneficio sed du
bitatio est an privandus sit per sententiam an vero ipso iure priva
tus sit et vera resolutio est non esse privatum ipso iure sed esse
privandum per sententiam. Pro qua opinione ponderat tx noster
ibi amoveret et in d. cap. querelam ibi amoveatis et in d. cap.
tua ibi excludant in et in d. cap. cum nostro homine ibi depo
natis quae verba cum sint futuri temporis denotant pri
vationem faciendam esse per sententiam iuxta doctrinam glossae
in regula in poenis de regulis iuris in 6 et in L in criminali
C de iuris. omni. iudicum ponderat etiam quod in dictis iuribus
verba dirigunt ad iudices ut ab eis per iuris privetur pre
missa causae cognitione quod videtur eam privationem esse faci
endam per sententiam alia plura argumenta in favorem huius opi
nionis adducunt Abbas in d. cap. querelam Ripa hic a n.o 13
ad quem ita sentit glossa hic in verbo perpetuo in princip. io glossa
fin. in d. cap. querela glossa 1 in cap. illud de excessibus
praelatorum et in cap. fin. ne praelati vices suas Abbas et omnes
in d. cap. querela et in praesenti tenuerunt Felinus n.o 2 Ri
pa a n.o 13 Decio a n.o 10 Burgos a n.o 12 Mantua n.o 2 in pre
senti idem Decius in d. cap. cum nostro ab homine n.o 5 et in cap.
dilecti notabili prima et ibi Parisius n.o 4 de exceptionibus
Lambertinus de iure patronatus 2.o p. libri 2 questione 9
arti

articulo 15 Diaz in practica cap. 92 nº 3 et ibi Salsedo Couarruuias 5 nº 3 Menoquio 5 numero 14 magis comune fatetur Ludouicus Gomesius in § ite si quis nº 28 insl.º de actionibus Franciscus Marcus desisione 661 Spino in speculo glosa 31 nº 78 Azor in suma institutionum moralium libro 11 cap. 12 uericulo non hoc quærit et est uerior et tenenda sententia licet contrariam tenuerit Barbatia hic et in d cap. cum non ab homine nº 10 Rebufus de pacificis possesoribus nº 213 quorum arguetis optime satisfacit Ripa hic nº 17 Spino 5

Ex qua opinione primo infert per iniuria interim dum persentitur beneficio priuatum fructus beneficij suos facere ex celebri doctrina glosæ uerbo in minore in fine in auctentico de nuptijs nuptijs §º 1 quam comendant plures relati a Palacio Rubios in repetitione rubricæ §º 72 nº 2 Tiraquelo in l. si unquam uerbo reuertatur nº 219 C de reuocandis donationibus et ratio est quia adhuc retinet titulum beneficij et ideo recte fructus suos facit ut docet Enricus in cap. cum nostris in principio de concesio ne prebende parisius nº 11 Felinus late comprobans nº 33 in cap. de quarta de perscriptionibus Bocrio disisione 98 nº 9 Diaz 5 cap. 88 Rebufo 5 nº 261 Plasa de delictis cap. 11 nº 3 et 8 refert plures Couarruuias 2ª pª de sponsalibus cap. 6 §º 8 nº 7 Perez in l. fin titº 9 libro 3 ordinamenti columna 300 uericulo unde etiam et est uerior et tenenda sententia licet contrarium tenuerint Paulus et Joson in l. C de his quibus ut indignis Ripa in l. fin qº 46 C de reuocandis donationibus Burgos in cap. ad nostram nº 34 de emtione et uenditione Couarruuias 5 pro quibus non facit lex in d l. 1 et in extrauaganti cum detestabile de simonia inter comunes quia ea iura loquuntur quando priuatio

fit

fit ipso iure nã tunc de l. ingerens nõ facit fructus suos ex doc
trina dicte glosse verbo imminere et tradit ibi a Covarruvia n° 8 ubi
plures refert nos autem loquimur quando privatio facienda
est per sententiam nã tunc suos facit ex supra dictis — Vel aliter res
ponde lex in d. l. c. prosequere in herede qui nõ vindicavit mor
tem defuncti et sic lex prohibet eum hereditatem adquirere l. si
ca. l. quaesitio l. minoribus seu fratres C. de his quibus ut indig
et sic nõ facit fructus suos quia lex prohibet adquisitionem
et sic videtur dicendum habet seq. v. c. in clerico periuro qui titulum ha
bet et adhuc eum retinet interim dum per sententiam privatur —

Eodem modo responderi potest ad tex. in d. extravagantium
detestabile loquitur enim in beneficio adquisito per simoniam
nã cum lex prohibeat primo dominii adquisitionem ideo fruc
tus suos nõ facit.

Infert 2° quod cum periurus privandus sit per sen
tentiam poterit interim beneficium renuntiare in favorem alicu
ius ex celebri doctrina glosse verbo finito in cap° 2 ut lite pen
dente libro 6 quam ibi omnes sequuntur et relata a Covarruvias in
clementina si furiosus 2a p° §° 3 n° 7 adgregata in praesiden
cia … sentiens in d. cap° cum nostris … 5 … cap° in
quisitionis de accusationibus Soleydo 5 … n° 263 Fe
rar… Cataldinus decisione … de locato n° 24 Lud
ovicus Gomesius in regula de triennali q. 42 … cap° 2 n° 4
de constitutionibus in 6 Perez 2a parte ordinamenti columna 32
versiculo 3 quae resolutio procedit etiamsi sit … in causa
privationis ut tale comprobat … decisione 309 Procedit etiam
dicta resolutio etiamsi lata sit sententia privationis contra periurum
quia si apellaverit appellatione pendente poterit renuntiare et

va

ualebit renuntiatio ut docet Rebuffus 5 nº. 262 et ratio est quia
pendente apelatione integrum manet eius ius arguto tex in l. qui
a latronibus §º. fin. ff de testam. l. si quis filio ex heredato §º. si autem
omnes ff de iniusto rupto l. 1 uerciculo si quis ff nihil nouari apel
latione pendente l. 2 in fine ff de penis

3º. et principaliter infert interpretatio ad tex in l. 2
C de rebus cred. et ius ibi probat periurum solum Deum habere ultorem
quod non debet aliqua pena puniri cui uarias interpretationes tradi
derunt glosa et scribentes ibi et in d. l. si quis maior C de transactioni
bus precipue [illegible] notus a nº. 91 Padilla a nº. 1 Couarruuias in d. cap.
quamuis pactum prima parte §º. 1 nº. 3 Menoquio 5 Duareno libro
2 disputationum cap. 31 Robertus libro 2 sententiarum cap. 20 Cuia
cius libro 2 obseruationum cap. 19 et libro 8 cap. 1 Ribardo
libro 2 uariorum cap. 13 Perez 1ª parte ordinamenti columna 591
Gutierres 1ª p. de iuramento confirmatorio cap. 96 nº. 16

Ex quibus ulterior interpretatio sit in d. l. 2 non p
robari aduersus periuros preter diuinam ultionem nullam aliam
penam esse statutam imo posius contrarium probat et si Deum maxime
punire periuros non tamen aliam penam non esse statutam que inter
pretatio deprehenditur ex d. l. 2 ibi satis quod uerbum significat
idem quod multum aut ualde l. si debitor §º. in fideicommissaria ibi
satis iniuria facit ff de fideic. libert. l. si cuius §º. [illegible] ibi
nisi ex magna et satis necessaria causa ff quod ui aut clam l. sed ibi
satis minima ff de in integrum restitutione et sic sensus d. l. 2 Deum
satis id est multum et ualde periuros punire solere qui eos in men
hoc grauissimis penis uindicant

[illegible] infert [illegible] ex hoc [illegible] non concedi [illegible]
ras ad priuationem beneficiis nisi propter periurium preiudicium de
ut

ut docet Staphileus de literis gratię tit. de varijs modis vacationum

5°. considerandum nº. 6 Rebufus º5 nº. 223 Decius in fine

Quibus sic constitutis nō obstant argumenta contra conclusionem adducta primum ex nostro tex. cum responde quod etsi ad privationem beneficij videat utrumque requiri in hoc tex. s. per invasionem et ratio alterum tamen sufficit quia dubio, et, licet regula fit ter copulet tamen quandoque subiecti materię ratio postulat alternatur et disiungit et sufficiat alterum verificari et conjunctionem saepe ff de verborum significatione in specie habes tex in quo ad privationem beneficij duo copulant et tamen quia tendunt ad eundem effectum f. ad privationem copulativa resoluit in disiunctivam et alterum sufficit pro qua interpretatione facit expressus tex in cap. ecclesiam dudum de praebendis et in cap. significavit de apellationibus ubi glosa verbo aliquam plura iura in melia alegat ita docent Abbas nº. 51 Felinus latè ex ornans nº. 23 Mantua nº. 84 Decius 59 Burgos nº. 19 [illegible] Cassiadorus desisione 7 de iure patronatus nº. 7

Non obstat 2um. ex cap. 2 de fidei iussoribus cui responde ibi fuisse actum ex officio iudicij et nō spem via accusationis et ideo per iuras nō punitur poena ordinaria iuxta ea quę diximus supra interpretationem tex in l. Luius ff de his qui notat et infamia ita Abbas in d. cap. 2 notabili ultimo et in cap. 2 nº. [illegible] de confessis Bolognera nº. 18 Imola nº. 9 in presenti

AD tex. IN CAP. 3º DE RESCRIPTIS ADDOCTORE CORNEXO

hoc anno 1605

Nota ex hoc tex primum rescriptum ad lites prevalere 2º. nisi in 2º. fiat mentio primi quia tunc 2um. valet idem probat in cap. praeced. cap.

capº. propter §. isto ttº. per arguttu ab speciali capº. 2 de dolo et contumacia capº. audita de restit. spoliatorum capº. ex litteris capº. coram de officio delegati capº. inter monasterium de re iudicata quibus consonat de iure regio lex 27 et 29 ttº. 18 pª. 3 et utrobique Gregorius.

Sed obstat. 1º. tx in capº. capitulum §. isto ttº. et in capº. ut debitus onor de appellationibus quibus probat quod quando concurrunt duo rescripta illud prefert quod prius fuerit presentatum licet posterius sit gº. et in presenti non primum rescriptum sed prius presentatum debebat prevalere et sic attendendum erat ad tempus presentationis.

2º. obstat tx in capº. 2 de officio delegati ubi concurrentibus duobus rescriptis neutrum prevalet sed in executione supersedet. et pontifici consulit gº. et in nostro tx unum alteri non deberet preferri sed pontifici erat consulendum.

Pro ratione tamen decidendi advertendum est in capº. 1º. actum fuisse de concursu rescriptorum specialis et generalis et eo casu speciale prefert generali sive speciale prius fuerit aut posterius in hoc tamen tx agit de concursu rescriptorum quando utrumque speciale est et eo casu dicio in hoc tx disponit pontifex alterum prevalere primum rescriptum nisi in 2º. mentio primi fiat alterum prevalere 2um. rescriptum si de primo mentionem fecerit et utrumque pro ulteriori habet rationem.

Quod primum decidendi est ratio est ideo prevalere primum rescriptum quia 2um. de primo mentionem non faciens reputatur surreptitium quia presumit non ita facile pontificem 2um. rescriptum concessiorum si sciret primum rescriptum fuisse concessum ac proinde requirit ut in 2º. rescripto fiat mentio

primi

primi in hoc tex[tu] similibus quia alias presumit[ur] in 2.º res
cripto[rum] non conversum facit tex in cap.º Abatem §. ibi ubi pro
alio scriptu[m] non esse tex singularis in cap.º ex parte el primo
ro de officio delegati ibi quoniam si in ueris res esse animis celsa ratio
ne ne primo impetrans ante diuersos iudices trahat et labori
bus sumtibus et expensis uexset ut bene considerat Veroius in cap.º
15 n.º 48 et 53 conducitaria ratio quod per primum rescriptum iam iudicium
ceptum erat et secundum uiri regulas ubi acceptum e[st] semel iudicium ibi et
finem accipere debet l. ubi ff de iudicijs quam ultraordinario i ibi 5 late
exornat Felinus in cap.º ex tenore n.º 15 §. hoc tit.º et Plures relati
a Didaco Perez in rubrica tit.º 1 libro 3 ordinamenti columna 449 Al
fano colectanea 525 et ideo per 2.º rescriptum primum non tolli Denique
eam per primum rescriptum iuris dicto primis iudicibus competit cap.º
pastoralis cap.º finali §. cap.º preterea cap.º ex literis de officio delegati
cap.º quamuis eodem tit.º lib. 6 et inde primum rescriptum per secundum non sit
reuocatum ne primis iudicibus irroget iniuriam arguto l litigatores
ff de arbitris

Quo ad 2.um si in 2.º rescripto primi mentio fiat 2.um ualet et
decidendi ratio tradit[ur] in hoc tex quia .§. impetratum fuit non expressa ue
ritate et quia facta mentione primi rescripti in 2.º constat expresse per
Pontificis uoluntate noluisse 2.um rescriptum preualere primum reuo
care ex nostro tex cum similibus ubi ita interpretantur scribentes et Me
noquius de arbitrarijs tit.º de rescriptis ex n.º 9 Marcus Antonius in
institutionibus canonicis libro 1 tit.º 4 n.º 167 Federicus de Scoto libro 3
responso 18 2.º parte

Ex qua decidendi ratione et desiponea buirt tex primo
infert 2.um rescriptum non faciens mentionem de primo non ualere quin
imo ipso iure esse nullum quod 1.º probat[ur] ex hoc tex ibi nec 2.º
litere

Literæ obtinent alicuius roboris firmitatem quæ verba cum sint præsentis temporis denotant nullitatem ipso iure ut resoluimus in cap. 2 § vlt. 3 conclusione et apertius probatur in originali huius tex relato ab Antonio Agustino in collectione decretalium tto. de rescriptis cap. 3 scolio 1 ubi sic legitur nec 2æ literæ alicuius roboris firmitatem habere possunt et verbum potest præcedente negatione denegat potentiam regula 1 ubi glosa de regulis iuris in 6. facit tex in cap. ad aures §. ibi viris etc. et in cap. quod in dubijs de renuntiatione ibi nullam obtineat firmitatem ex quibus probatur ea verba nullitatem inducere ipso iure.

2o probatur in cap. sed et ibi careat penitus impetratis et in cap. constitutus ibi viribus destituatis et in cap. super literis ibi nullum ex eis literis comodum consequatur §. ysto tto. quibus probatur rescriptum supplicium ad lites esse nullum ipso iure. Ad quæ ita tenuit Barbatia hic no. 20 Mantua in d. cap. ad aures no. 29 Jason consilio 2 volu. 1 qui ex ea opinione infert processum factum virtute huius 2i rescripti et sententiam § eo latam ipso iure nullam esse quod et aduertit Burgos in repetitione huius tex no. 65

Contraria tamen opinio et sic 2um rescriptum non facientis mentionem de primo mero iure valere annullari tamen si a contraria parte contra illud exceptio proponatur quæ efficaciter probatur in d. cap. si autem et in d. cap. plerumque §. ysto tto. ubi si primo impetrans non fuerit usus 1o rescripto intra annum poterit conueniri ex 2 rescripto ergo non fuit nullum 2um rescriptum alias enim si nullum esset non conualesceret ex negligentia aduersarij iuxta regulam non firmatur de regulis iuris in 6 l quod ab initio ff de regulis iuris procedit etiam opinione

d. tx expressus in d. cap. ut debitus onor de apelatio. ubi 2um rescriptum prevalet si prius fuerit privatum g.o constat non esse nullum sed validum iure quibus et alijs argutis eam opinionem tenuerunt glosa verbo in irritum in cap. ad audientiam el segundo J. Socin. et est comunior et receptissima sententia ex Abbate n.o 5 Decio 27 Felino 10 Burgos 73 in presenti qui acriter reprehendunt Barbaciam tenet etiam Mantua n.o 25 Verolo 55 in cap. 15 idem Verolus in d. cap. super literis n.o 26 Felinus in d. cap. ad audientiam n.o 22 relati a Parisio consilio 98 volumine 3 et consilio 106 volumine 4 Menoquio d. casu 201 n.o 3 et ita servat in Rota ut testat Cassadorus decisione 1 et 2 Socino Mandosius in regula de subrogandis q.e gn.o 8 Decianus consilio 36 n.o 2 volumine 3 qui ex ea opinione inferunt processum factum virtute huius 2i rescripti et sententiam super eo latam mero iure valere si a parte exceptio in contrarium non oponat

In hac g.o despulsima questione non satis constat preceptorum nostri nam allij primam alij 2am opinionem defendunt in puncto tamen iuris prima opinio verior est ita ut nos uit Decius et Burgos 8 qui dicunt non mereri Barbaciam ita acriter reprehendi 2a tamen opinio comunior est et in praxi servatur

Defendentes autem hanc 2am opinionem tamquam magis receptam et praxi admissam respondent ad tx nostrum ibi nec 2e literae ob tinebunt aliquis roboris firmitatem ut illa verba intelligant 2um subiectam materiam ut si subiecte materie ex dicti postulatum intelligant ut 2um rescriptum non sit nullum ipso iure sed exceptione opposita irritum cum regulariter rescriptum surrepticium ad libes non sit

sit nullu ipso iure sed oposita exceptione ita illa uerba in terpretant et inducant nulitatem exceptione oposita et no ipso iure sic explicat Rolinus hic n.º 10 in principio

Vltaliter responde in hoc tx non dici rescriptu ee nullu ipso iure sed no habere firmitate quia oposita excep tione anulari posset et sic firmu no e

Ad tx aute in d cap.º constitutus §. respondet Abbas hic n.º 6 Nauarrus in cap.º quis aliquando 5.º in Practico de penitentia distinctione prima colora tio 3 i tx illud q in rescripto gratioso ad beneficiu in quo acesorie datr iurisdictio ad executione gratie no quadmodu rescriptu grat osu ad beneficiu si surreptitiu est ipso iure e nullu cap.º ad audientiam elsigando §. ubi tale ita etia et rescriptu ad lites surreptitiu acesoriu ad rescriptu gratie ipso iure nullu e arg uto tx in cap.º si super gratia de ofitio delegati libro 6 ubi rescriptum ad lites acesoriu ad rescriptu gratie sortit natura rescripti principali

Ad tx aute in d cap.º sedes et in d cap.º super literis respondet ea uera loqui in rescriptis impetratis per dolu aut fraudem ut ex eis constat et sic rescriptum e nullu ipso iure ex ratione tradita in dictis iuribus ne §. dolus et fraus alicui patrocinet eodem modo interpretat tx in cap.º ex tenore et cap.º si proponente §. hostiensis et lauus diximus in d cap.º super literis

Defendentes aute prima opinione et sic 2.m rescriptu ee nullu ipso iure respondent ad tx in d cap.º si aute et in d cap.º plerumque §. ibi dato negotii scientia primi impetrantis innitari a lege canonica 2.m rescriptu quod nulu erat quae interpretatio deprehendit ex d. cap.º plerumque ibi statuimus quod uerbum de

denotat ius novum glosa in clementina finali hoc tit. cum vulgatis et sic probat novo iure iudicari secundum rescriptum. Pro qua interpretatione facit quod dicit id quod nullum est tractu temporis non convalescat d. regula non firmatur d. l. quod ab initio aliquando tamen legis auctoritate suppleatur ... ut ... in cap. 3 de his quae fiunt a prelatis explicat Navarrus in cap. cum contingat §. 3o causa nullitatis ... et sic dicta regulam interpretantur Dinus n. ... Probus amplicatione ... d. regula non firmat. Decius et Cagnolus in d. regula quod ab initio.

36   Neque huic interpretationi obstat quod ius novum de quo in d. cap. ... non debet referri ad validitatem 2i rescripti quoniam ... in d. cap. si ante ... illud ius novum ... quod ibi praescribat annus intra quem primo impetrans uti debet primo rescripto ut probat Decius hic n. 27 est tamen respondendum in d. cap. si ante ... constitui ius novum quoniam ante decisionem illius tex. rescriptum erat perpetuum l. fallo C. de diversis rescriptis ... communem ... relatam a Menochio consilio 371 volumine ...

1   Ad tex. autem in d. cap. ut debitus onor respondendum est in resolutione primi argumenti. Vel aliter in ... proposita quaestione resolvendum est rescriptum 2um non faciens mentionem de primo nullum esse sub illa conditione resolutiva si a contraria parte exceptio opponatur vel si negligens fuerit primo impetrans et primo rescripto intra annum ... ubi ... nam eo casu rescriptum nullum est ita componit Burgos hic n. 28 pro quo facit quod multotiens in iure actus validus et nullus reputatur sub conditione aliqua resolutiva ut est exemplum in conditione cum pacto addictionis in diem quae pura et

va

valida reputat resoluenda tamen est sub conditione si intra terminum alius meliorem afferat conditionem l. certa et fere per totum ff de in diem aditione cap. illo nos de pignoribus et etiam comprobari poterit ex doctrina Felini in cap. ex ex officij n.° 37 de prescriptionibus qui subscribit Speculatori in speculo glo sa q n.° 99 ubi docet collationem beneficij iuris patronatus factam ab episcopo non presidente patroni presentatione reputari nullam sub illa conditione si patronus eam deprecerit annulari et superioris ratio resolutionis ratio ut 2.m rescriptum nullum reputari favore primi impetrantis et inde nullum iudicat sub illa conditione si ipse exceptionem opposuerit vel primo rescripto utatur ut bene considerat Burgo s

Neque dicas casu quo valeret rescriptum tertium ... non opposita exceptione vel si non utatur primo rescripto contra dictam regulam non procedit quia respondeo eo casu non tractari temporis sed ex partis consensu eo valeret 2.m rescriptum quia eo ipso quod exceptionem non opposuerit vel non utatur primo rescripto subintelligitur et presumitur illi consentire et ratio est quia cum nullitas rescripti in eius favorem inducta sit poterit illi renuntiare iuxta regulam l. si quis in conscribendo C de pactis l. si unus § si ... ff de minoribus pro quo doctrina ... ex ... et eleganter ff de dolo ubi probatur quod si dolus dederit causam contractui bone fidei contractus erit nul lus id quod respectu eius qui dolum commisit non respectu eius qui dolum passus est si voluerit contractus tenet quia favorem pro se introductum poterit renuntiare ... glosa ... nullum in ... et eleganter et verbo magis in l. transactionem fictam C de transactionibus et verbo dolo malo in l. ... gratia ... ait

ait ff. de pactis ubi comunem resolvit Orosco nº. 1 Antonius Gomez 2 tomo capº. 2 nº. 21 refert plures Padilla in d. transactione nº. 5

2º. et principaliter ex decidendi ratione et decisione huius tex. infert 2um rescriptum faciens mentionem de primo prevalere ex hoc tex. cum adiectis in eo firmationem com clusionis quod ita erit explicandum ut non sufficiat generalis mentio primi rescripti sed requirit specialis et quod clausule substantiales et speciales referantur quod expresse probat in d. capº. 2 de dolo et contumacia ibi nec in eis literis nomina continebantur quorumcumque qui in prioribus posita fuerunt sed indefinite super quibusdam ecclesijs dicebat d. capº. ex literis de officio delegati d. capº. inter monasterium de re iudicata ibi provenit etc. et expresse in l. 39 ttº. 18 pº. 3 ibi de seguinte que diga en ellas señaladamente que la primera carta no valga. ubi bene explicat Gregorius verbo de guiso et comunem resolvunt Felinus ex nº. 2 Decius ex nº. 8 Burgos ex nº. 7 in prin. Rebufus 2º. tomo ad leges regias ttº. de rescriptis nº. 90 Marcus Antonius in institutionibus canonicis libro 1. ttº. 4 nº. 61 Menochius de arbitrarijs casu 202 nº. 6 ubi quatuor modis ampliat et sex modis limitat nostrum tex.

Neque huius resolutioni obstat tex. in capº. d. causam que et segundo de iudicijs ibi non obstantibus prioribus literis et in d. capº. audita de rest. spol. ibi non obstantibus literis ab altera parte impetratis quibus probatur sufficere generali mentione primi rescripti fieri in 2 rescripto ut prevaleat primo quia responde ea iura intelligenda esse quando

do rescripto simpliciter cum sensu esset in forma communi quo tunc sufficit generalis mentio ut aduertit Rota decisio no 6. de tt.o in nouis ad 2.um quando in primo rescripto dat certa et specialis forma tunc non sufficit mentio generalis sed specialis desiderat ut aduertit Decius in n.o 8

3.o et principaliter infert 2.um rescriptum faciens mentionem de primo reuocare primum ipso iure et post longam disputationem concludit idem Decius n.o cuius resolutio erit explicanda iuxta resolutionem supra a nobis tradita in prima illatione rationis decidendi. sed nullum esse ipso iure iubeo dictione resolutiua si 2.o impetrans utatur 2.o rescripto et exceptionem contra primum opposuerit et ratio est quia in reuocatione que fit per 2.um rescriptum continet tacita conditio si impetrans eo rescripto utatur ita resoluunt compositores et Belamera in fine Felino n.o 11 Decius n.o 30 in prejudicis infrebus processum factum et sententia latam uirtute primi rescripti reuocat per secundum in quo de primo mentio fiebat ualere donec a 2.o impetrante exceptio proponat docet communis quam refert Felinus supra et ratio est quia in illa reuocatione ex 2.o rescripto continetur uirtualiter illa conditio si oponat exceptio et impetrans eo rescripto utat ut dictum est quod ampliat ut procedat etiam si iudex habuerit notitiam 2.i rescripti adhuc enim processus et sententia ualet quod probat in d cap.o audita de restitut. spol. ad quod eum textum multum commendat Francus in cap.o super eo et sequentibus n.o 10 Prepositus n.o 16 de apellationibus Boerius 347 n.o 3 qui omnes resoluunt quod ad hoc ut processus factus uirtute primi rescripti nullus sit non sufficit quod iudex habeat notitiam

re

revocationis per 2um rescriptum nisi ea habeat per intimationem et presentationem 2i rescripti ponderat etiam et ea ratione quod in revocatione per 2um rescriptum tacite continet conditio si impetrans eo rescripto utat unde interim gesta valent quod habe exornat Felinus hic a n.o 13

Ab hac tamen comuni opinione recedit Decius hic n.o 39 defendens quod si aliunde iudex habuerit notitiam revocationis processus nullus erit etiam si 2um rescriptum non fuerit intimatum neque presentatum et pro sua opinione adducit tx in decap.o ex litteris de ofitio deleg. ibi si constituerit ubi probat primos iudices nullam habere iurisdictionem si constiterit 1um rescriptum revocatum esse per 2um ad idem tx. in decap.o 2 de ofitio delegati ibi noluerit adducit etiam ea ratione quod iurisdictio delegati re integra morte delegatis ipso iure tollit etiam si delegatus mortem delegantis ignoraverit # cap.o fin § ofitium de ofitio delegati in 6 glosa comuniter recepta verbo postea in cap.o cum venissent de testibus g.o multo fortius per expressam revocationem in 2o rescripto finit iurisdictio iudicis maxime si ipse habuerit notitiam revocationis

Defendenda tamen e comunis opinio quam ad longum ampliat et limitat Felinus hic n.o 17 et ultra ea quae in eius probatione adduximus considerat quod si vera esset opinio Decij resultaret maximum absurdum et inconveniens siquidem esset in potestate 2i impetrantis illudere primos iudices et ridere illos rium primum iudicium et partem adversam defraudere quia poterat dare notitiam 2i rescripti et illud non presentare neque conti unde primi iudices in causa procedere non poterant et altera et altera pars suo iure defraudabat quia coram primis iudicibus litigari non poterat quia eorum iurisdictio revocata erat neque coram 2is quia 2um rescriptum non erat presentatum ut g.o hic incomodo suavirent quem fuit ratio naliter iurisdictio sesat revocata nisi 2um rescriptum esset presentatum

Neque obstant adducta pro Decio et primo tx. in d cap.o ex li
teris de oficio delegati quia omissa solutione relata a Feli
no sup n.o 21 verius responde in specie illius tx opositam
fuisse exceptione de 2 rescripto et ideo notum fuisse rescri
ptum 2.m et ideo facta a iudice sunt nulla quia habuit
notitia revocationis primi rescripti per presentatio
nem 2.i et exceptionem de eo oposita quod probat ex eodem tx.
ibi legitime quod denotat constitisse legitime hoc est opo
sita exceptione primum rescriptum fuisse revocatum ita
Cardinalis ibi quem subscribit Anania in prin. et Feli
nus 5

Non etiam obstat tx in d cap.o 2 de oficio delegati
quia ibi etiam oposita fuit exceptio de 2o. rescripto ut pa
ter ibi oponunt

Non denique obstat ratio a Decio adducta quia
respondendum est quod non morte delegantis finit re inte
gra iurisdictio delegati ea ratione quia ante usum et
exercitium iurisdictio in delegatum non est transmissa sed
penes delegantem remanet cap.o quamvis de oficio delegati
in 6 et ideo nimirum si ipso iure finiat secus vero est in nos
tra specie in qua iurisdictio iam radicata est et perpe
tuata et ideo opus est ut oponat exceptio revocationis
per 2.m rescriptum iuxta resolutionem 5 traditam

Quarto et principaliter infert primum rescr
iptum impetratum de consensu partium non revocari per 2.m
nisi in eo fiat mentio primi et de illa clausula quod
de consensu partium fuit impetratum ad quod celebris est
noster tx et ratio est quia illa clausula est notabilis et
subs

substantiali et id eo de ea debet fieri mentio d cap.º coram
C de ofiicio delegati d cap.º inter monasterium de re iudicata
cum s adductis et ita glosa uerbo comissionem in presenti
Abas n.º 11 Decius 40 Burgos n.º 203 in presenti et ad
praxim reducunt Souinus co altro 164 n.º 5 uolumine 2 Me
noquius de arbitrarijs casu 202 n.º 63

Et ex eo infert Abas s adillo questione an de
beat denegari iudex de consensu partium et ex dictis eius et
qui resoluunt s relati reducendo ad odiernam praxim
resoluendum e quod si partes fuerint presentes tunc de par
tium consensu iudex dat cap.º si quis contra clericum de foro
compententi l obseruandum ff de iudicijs ea ratione ut
non det ocasio recusandi iudicem si u.º partes discordauerint
tunc a delegante iudex dat salvo tamen iure alterius
partis ut eum iudicem possit recusare cap.º consequente de
~~testibus~~ ofiicio delegati et dat iudex ad petitionem alterius partis
quam reputat esse modicum preiudicium si quidem alteri liti
ganti reseruatum manet ius ut possit eum recusare et ita ob
seruat de stillo curie et in tribunali ilustrissimi nuntij
quotidie practicat

Non obstant arguta contra conclusionem adducta
primum ex cap.º ut debitus onor de apelationibus cuius ex
plicatio pendet ex resolutione illius dificultatis an uerba
illius tx ibi coram iudice idoneo intelligant de iudice ordi
nario an u.º de delegato quod Valde controuersum e et in d
uas opiniones diuidunt scribentes ut constat ex traditis
a glosa uerbo delegato Abas n.º 22 Decio n.º 40 Franco n.º
37 Preposito n.º 20 et 21 in d cap.º ut debitus idem Abas
n.º 14

14 Mattua 27 Veroio 56 in cap. 15. Prior opinio est illa verba esse intelligenda de iudice ordinario pro qua facit quod principale dubium in d cap. ut debitus illud erat an citatus teneret respondere si non dum rescriptum coram delegato erat presentatum quod supponit citationem a iudice ordinario fuisse factam facit etiam quod in d cap. ut debitus in versiculo finali reservat causas maiores et referunt ad Pontificem quod tx loquitur de ordinario et non de delegato quia si de delegato loqueret et ex quo delegatus fungitur vice Pontificis cap. Sane et secundo de officio delegati non est necesse referre ad Pontificem causas maiores quia satis dicunt referri ad Pontificem si referunt ad eius delegatum et secundum hanc opinionem probat tx in d cap. ut debitus quod si quis conveniat coram ordinario non excusabitur etiam si opposuerit prius impetrasse rescriptum nisi rescriptum coram delegato fuerit presentatum et iuxta hanc interpretationem tx ille non obstat contra tx nostrum quia ibidem non agit de precedentia rescriptorum cum non duo sed unum sit rescriptum et in istius interpretatione opinio hanc senior iudicat ut docent Abas et propositus 5

Altera opinio est illa verba coram idoneo iudice intelligenda esse de iudice delegato quia iudex delegatus idoneus iudex est ita glosa verbo delegato in d cap. ut debitus ubi Franciscus et Decius eam opinionem defendunt et contrariis respondent et 2° eam expositionem tx ille loquitur in duobus delegatis et probat quod si quis conveniat coram iudice delegato non excusat si opposuerit habere rescriptum prius impetratum si non dum presentatum fuerit et

et in hoc tx ille ex diametro obstat cotra nostrum tx nam ibi attendit tempus presentationis et non datæ ut in nostro tx cum similibus et inde

Varie eum tx interpretantur glosa uerbo delegato et uerbo assignate in d cap. ut debitus ubi Abbas et s relati et in d cap. 15 sex interpretationes retulit Veroius in d cap. 15 n.º 56

Frequentius tamen recipit interpretatio Gofredi ut in d cap. ut debitus prescribat praxis obseruanda in duo rescripto ut si quis conueniat coram delegato non posset excu[sari] etiam si opposuerit habere rescriptum prius impetratum nisi fuerit presentatum ex ratione tradita in principio tx ut s. onor deferat iudicibus et consulat litigantibus ne libus et expensis vexent et hæc propria positio illius tx 2.º quam non probat preferri rescriptum prius presentatum sed non posse declinare iurisdictionem nec rescriptum presentauerit ad. v.º presentato rescripto obtinebit tunc regula nostri tx ut preferat primum rescriptum nisi in 2.º de co metro fiat que interpretatio Veroir est et co minior teste Abbate n.º 19 Mantua 26 in d cap. dicit comunem Veroius s uerriculo unde quentus D. n.º 50 Ripa n.º 21 uerriculo alias fuit intellectus in d cap. ut debitus et in praxi obseruari probant Rebufus 2.º tomo ad leges regias tt.º de rescriptis n.º 93 Stafilius de literis gratiæ tt.º de ui et efectu clausularum 5.º quibus modis expirent literæ n.º 6 Mandosius in praxi comitionum forma 10 questione 3 et q.a. et ad casus annales n.º 131

Hanc interpretationem olim probarant preceptores nostri ab ea tamen recessit Veroius ubi s eam que fal[s]am apellat contendens tx in d cap. ut debitus loqui in-

di-

diversa spectie et eam ex sequentibus convincit primo quia 2a

cam ex positione solum attendit ad presentationem rescripti neque

est in consideratione temporis anni quod requirit in cap.

plerumque §. hoc tt. senius de rescripto violaret ex d. interpre-

tatione. 2o ponderat quod ea interpretatio solum convenit

quando duo rescripta sunt impetrata et coram duobus

iudicibus delegatis diversis sed decisio tx in d cap. ut debitus

convenit etiam ordinario ex dictis verbis ibi coram iudice ido-

neo ergo non est bona interpretatio et denique convincit ex cap.

si autem hoc tt. ubi ex eo quod quis opposuerit se priores li-

teras habere excusat etiam si illas non presentaverit ergo etiam ex-

cusari debebat in d cap. ut debitus oner ut ibi vero ius n.o 57 aliu

novum intellectum tradit

Ego autem in hac tam gravi deficultate existimaverim

verum interpretationem tx in d cap. ut debitus quod ibi conventus fuit

aliquis coram ordinario et ante definitivam sententiam apellavit ab

aliquo gravamine et ex eo quod ratione sue apellationis nuntiu

ad superiores destinavit vel literas ab eo ad delegatum habere

contendebat ideque non teneri causam coram ordinario prosequi

respondet tamen pontifex non excusari nisi eam rescriptum

sit presentatum ex ratione tradita in eodem tx ibi ut honor iu-

dicibus deferat et litigatoribus in expensis consulat. Pro

qua interpretatione multiplex iter interpretat verba illius

tx ibi coram idoneo iudice quibus recte ponderatis deprehe-

ditur ad iudicem ordinarium referenda fore ut communis doctorum

notat

2o ponderat quod in verbis sequentibus princeps prohi-

bet ne ante definitivam sententiam apelet ad superiorem pene-

ra-

rationabili causa g.º manifeste colligit nō agi ibi de sitato coram delegato quia si ēd verū esset et sitatus habuisset resseri pti prius impetratū nō diceret apellare sitatū ad superiorem sed potius declinare iurisdictione et oponere de nouo rescripto de quo tamē nō agit in d cap.º ut debitus

3.º ponderat quod in versiculo nō obstante nō agit de delegato dato a Pontifice ad primā causæ cognitionē sed de delegato dato a superiore ad quem fuit apellatum ut cognosceret de causa in 2.ª instantia apellationis g.º non concurrunt in ea specie duo diversa rescripta et in hoc tx

Denique cōfirmat hanc interpretationē q.d d cap.º ut debitus in versiculo cū autē agit de apellatione interposita coram iudice ordinario ad superiorē ante definitivam sententiā cū causa rationabili g.º in casu antecedenti agit de eadem apelatione sine causa rationabili iuxta interpretationem a nobis traditam quia illa dictio autē ē adversativa in iure et in facto et significat proponi casū cōtrariū ut ex pluribus probat Menoc. in tractatu de adquirenda possessiōe verbo autē n.º 1 Concludit g.º ex 5 dicta interpretatione in d cap.º ut debitus non agi de concursu rescriptorū neque de cōprelatione et sic illius tx decisio contra nostrum tx nihil obstat absolvit que 2.ª argutē

Non obstat 3.ª et ultimum ex d cap.º 2 de offi.º delegati cui tres interpretationes asignat glosa ibidem verbo priorem et ibidem Abbas ibi quas refert et cōmunis Decius ibi n.º 10 Imola et Barbatia aliter etiam interpretat glosa 1 in cap.º ex tenore § hoc tt.º

Quibus omnis singularis sit interpretatio illū tx

tx loqui in duobus rescriptis ad eosdem iudices impetratis ab eadem parte que erant diverse forme et in 2º non fiebat mentio de priori quo in casu si pars utrumque rescriptum presentavit unum alteri non prevalet sed in exsecutione supersedet donec Pontifex consulat tx vº noster loquit in diversis rescriptis et ad diversos iudices a partibus que diversis impetratis quo casu prius prevalet nisi in 2 de primo mentio fiat

Neque huic interpretationi obstat verbum oponuit de quo in d cap. 2 quod denotat unum rescriptum fuisse impetratum a diversa parte et de illo fuisse opositum quia respondendum est in originali illius tx non reperiri illud verbum oponuit sed loco illius esse verbum impetrant quod valde confirmat nostram interpretationem ut constat ex originali illius tx. de quo in concilio Lateranensi sub Alexandro 3. 1ª parte tº de iudiciis cap. 3 et in prima colectione decretalium tº. de oficio delegati cap. 3 et observat Antonius Augustinus ibi. Denique comprobat ea interpretatio ex verbis finalibus d. capituli 2 ibi ne pro varietate literarum que verba denotant unum eundem litigantem impetrasse diversa rescripta nam si a diversis fuissent impetrata non diceret pro varietate literarum sed pro contrarietate literarum et cum his finit hic tx

Finis Capituli 3. De rescriptis

Ad tx. in capite inter sceteras. 4.

De rescriptis A. D.e Cornejo hocano

1604

Probat id tx quod si in rescripto de duobus alternative inquiri mandat sufficit alterum verificari quo eo iure confirmari potest ex multis iuribus quibus probatur in dispositione alternativa sufficere alterum verificari l. si ita quis 63 l. si quis ita 129 ff. de verborum obligatione l. cum quaerebatur versiculo ex eo enim ff. iudicatum solvi l. si utrumque in fine ff de iure dotium l. cum illud ff quando dies leg. cedat l. si is qui patrem §. interdum ff quod vi aut clam l. si is qui ducenta §. utrum ff de rebus dubiis l. si heredi plures ff de conditionibus institutionum §. si plures inst. de hered. institu. quibus consonat lex 24 tt. 11 p. 5 l. 13 tt. 4 p. 6

Sed obstant multa iura quibus probatur in dispositione alternativa non sufficere alterum adimpleri sed utrumque comprehendi et utrumque debere verificari l. generaliter C. de institu. et subst. l. huius 85 ff de hered. inst. l. cum quidam C de verborum sign. l. si quis ita legaverit ff de auro et arg. legato d. l. si quis ita 129 §. et in nostro tx non sufficit alterum probari sed utrumque debet verificari

2.o obstat tx in cap. mandato de praebendis in 6 qui tx dupliciter ponderatur contra nostrum tx primo quatenus in principio dicit quod mandatum alternativum de providendo beneficio verificatur in primo beneficio vacante. 2.o quatenus in fine dicit quod si plura vacaverint beneficia tunc ali-

dit

dit ordo scripturę q.º et in hoc tx in rescripto alternativo nō debet sufficere alterū verificari sed servari debet ordo scripturę

His tamē non obstantibus ratio decidendi desumi potest ex l. ex scriptura 36 ff de condit. et demonstrationibus ubi cū iurisconsultus egisset de legato relicto sub conditione alternativa ita ait una conditionē exprimit habentē duas partes quę verba manifeste probant dispositionē alternativā unam tantū esse in effectu et sic sufficere verificari in una eius partis at. idem tx. in l. si illud ff de legatis 2 l. in illud ff quando dies leg. cedat quibus probat quod quādo aliquod alternativę legat. s. illud aut illud unū tātum legatum ē et nō plura legata et ratio traditur quod in dispositione alternativa unū tantū continet unde recte in hoc tx disponit quod si alternative precipiat aliquid inquiri in rescripto sufficeat alterū probari et verificari quia in iuris interpretatione unū reputat et inde conficit regula generalis quod ad hęredū institutiones legata stipulationes et contractus ubi alternative fiant sufficiat alterum verificari ad hoc ut effectū habeat dispositio ut probat in iuribus ad ratis in confirmationē conclusionis et idem resolutū ē in pęnis nā si pro delicto alternativa pęna ponat alteram sufficit delinquenti imponi nec requiritur quod utraque imponat l. si fugitivi l. quicumque de servis fug. et hoc casu dubiū ē an iudicis vel delinquentis sit electio de quo habe in presenti Abbas nº. 5 Felinus aº. 9 Ripa aº. 59 Decio aº. 36 Burgos aº. 34 Menochius de arbitrariis casu 94 ex quibus resultat interpretatio ad nostrū tx. in quo ad privationē beneficij de duobus alternativę inquiri mādatū an [illegible] s. obtines beneficium sit filius sacerdotis qui proxime in eadē ecclesia ministravit

ministrauit vel illi iste beneficium occupauit et cum ad priuationem alterum sufficiat vel ipse filium sacerdotis ex toto tit. de filiis presbit. vel iniuste ecclesias occupasse, sequi deinde beneficiis sine canonica institutione obtinere non potest, cap. ex frequentibus de institutio. regula prima de reg. iuris in 6, ideo alterutrum verificari sufficit in hoc textu.

Non obstant argumenta adducta contra conclusiones, et in primis non obstant iura relata in primo argumento, et primo tex. in dicta l. generaliter C. de institutio. et substitutionibus, cui responde: procedere fauore filiorum, et ex praesumpta voluntate testatoris, qui cum inter alias conditiones apposuerit illas, ut si sine liberis decederet admitteret substitutus. praesumitur testatorem voluisse ut omnes conditiones deficiant ad hoc ut substitutio locum habeat, et sic eo casu alternatiua resoluitur in copulatiuas, et est ratio, quia praesumitur testatorem voluisse filios institutos praeferre substituto, ut in d. l. Lucius Titius. D. de heredib. instituendis; quae sic etiam est interpretanda. Notat glossa verbo extiterit in l. filius fam. 114. § cum quis D. de leg. primo Bart. et omnes in d. l. generaliter praecipue Jason n. 1. Decius n. 2 Oldraldus cons. 189. Alex. cons. 22. in prim. lib. primo Ripa h. n. 54. Suarez allegatione 27. a n. 8. quae interpretatio deducitur ex eodem textu § liberos eius omni pene lucro paterno defraudari, et § tam patribus quam liberis oratam. Vel clarius responde in dicta l. generaliter datum fuisse filio substitutum sub diuersis conditionibus alternatiue appositis, quo casu ad excludendum substitutum

sufficit alteram existere et verificari. Ad regulam in nostri tx. et similium, et ad hoc ut habeat locum substitutio requiritur quod neutrum fiat et secundum hanc explicationem tx. ille concordat cum tx. nostro

Secundo non obstat tx. in dicta l. cum quidam C. de verbor. sig. ubi dispositio alternativa utrumque comprehendit, et resolvitur in copulativam, quia respondetur procedere quando alternativa ponitur inter personas vel uti, instituo Titium aut Seium, vel lego Titio aut Seio. tunc enim illa alternativa resolvitur in copulativam, et uterque heres erit, et utrique legatum debebitur ex illo tx., ubi omnes notant Helino n. 16. Ripa § d. Molina qui plures refert lib. 1. de primogeniis cap. 6. n. 6. Barbosa in l. Gallus a n. 18. solut. matri. qui licet non re dat rationem singularis tamen ratio est quod quando alternativa ponitur inter personas resolvitur in copulativa quia alias inutilis esset dispositio et propter incertitudinem non valeret iuxta tx. in l. duo sunt Titij ff de test. tutela. l. si fuerit ff de rebus dubijs l. item si verum § fin. cum l. sequenti ff de stip. servorum et ideo ne inutilis sit dispositio alternativa resolvitur in copulativam quod secus est quando alternativa ponitur inter res legatas quia tunc aut heredi aut legatario datur electio resolvit Jason in d. l. cum quidam n.º 6 Spino plures referens in speculo glosa 8 an.º 34 in maioratibus autem Hispaniae non habet locum dispositio tx. in d. l. cum quidam et sic si ad maioratum vocantur plures per alternativam succedit primogenitus ut in supremo regio senatu testatur iudicatum Molina §

3.º non obstat tx. in d. l. si quis ita ff de auro et arg.

legato ubi alternatiua utrumque comprehendit quem tex ultra or-
dinarios ibi uariè interpretatur Abbas n.° 6 felino n.° 16 uersi-
culo fallit 3.° Ripa n.° 44 Decio n.° 28 in presentia Alex. ab Alex.
libro 2 genialium dierum cap.° 3 Alciatus et Rebuffus in l. sepe
ff de verbor. signif. Euerardus in topicis legalibus loco 108 a
natura alternatiuor. n.° 8 limitatione 4 late plures referens
Couarruuias libro 2 uariarum cap.° 5 n.° 10

Verior tamen interpretatio est in d. l. si quis ita leg-
auerit alternatiua posita fuisse inter duo quorum unum sub
altero continetur ueluti quando ponitur inter genus et speciem com-
prehensam sub ipso genere tunc utrumque comprehendit et ratio
est quia electa ea parte que totum complectitur seruatur uirtus et
natura alternatiue et sic legatarius utrumque consequitur ita
felinus dicto n.° 16 uersiculo et adde Ripa et Couarruuias dicto uer-
siculo non obstat quia interpretatio conuenit d. l. si quis ita ibi
enim maritus legauit uxori ornamenta seu que eius causa
parauit et cum illa ornamenta contineantur sub his que uxoris cau-
sa parata fuerunt ideo omnia ueniunt in legato siquidem
ibi posita fuit alternatiua inter genus et speciem. ornamenta en-
im muliebria pertinent ad ea que uxoris causa parata sunt
et tanquam sub genere continentur l. argumento §.° ornamenta ff de auro
et argento legato.

4.° et ultimo non obstat tex. in d. l. si quis ita 129 uer-
siculo dicti similis ff de uerb. oblig. cui respondet Abbas dicto n.° 2
procedere in alternatiua concepta uerbis negatiuis ueluti si
nauis ex Asia non uenerit aut Titius consul factus non fuerit
tunc enim dispositio alternatiua non uerificatur in altera parte
sed utramque complectitur et utrumque requirit non factum ita

Cov

Cardinalis et Butrio 5u n.o 8 Angelus in d l si quis ita 129 quibus subscribit Jaso in d l in quidam n.o dicens pro ea opinione esse tx expressum in d l si 5 si quis dusenta 5.o cum ita ff de rebus dubijs ubi probat quod in illa stipulatione si hominem aut fundum non dederis centum dare spondes utrumque comprehendit et no verificat si alterum factum non sit et inde resolvunt limitandam esse regulam nostri tx et eamdem lim ut no procedant in dispositione alternativa concepta verbis negativis et ita olim in rrota fuisse iudicatum testat Belamera 5u n.o 4 Puteus de spone 4 libro 3

Sed verior est contraria opinio et in regula nostri tx et similium procedere in alternativa concepta verbis negativis quam tenuerunt Felinus n.o 16 versiculo fallit 3.o Decius n.o 26 Ripa n.o 25 in presenti Denis et Peckius in regula in alternativis de regulis iuris in 6 Bart et fere omnes in d l si quis ita 129 et in d 5.o utrum refert plures Geronimus Gabriel consilio 59 n.o 1. Pro qua opinione e tx expressus in d l si quis ita 129 in fine.

Et tenendo sane ultimam opinionem no obstant argumenta contraria et primo tx in d l si quis ita versiculo 5u in primis quia respondet in illo versiculo no agi de dispositione alternativa sed de copulativa ut patet ibi si neenavis ex Asia venerit nec Filius consul factus fuit sed 5u enim no reperit alternativa sed copulativa quod evidenter demonstrat ex eo quod in d versiculo subijcit exemplum copulative dig dos in principio tx loquit

No etiam obstat tx in d l si 5 si qui dusenta 5.o cum ita quia omissis que circa illius tx explicationem adducit

96

glosa et scribentibus ibi Parisius n.° 88 Bolognetus n.° 2035 et 243 in l. heredis mei § cum ita ff ad Treb. responde tex in d. § cum ita esse intelligendum quando precessit stipulatio in qua homo et fundus copulative promictit nam si postea sequatur alia stipulatio alternativa si homo aut fundus non det non sufficit verificari in altera parte sed utrumque requirit et ratio e quia licet hec posterior stipulatio alternativa sit explicatur tamen et interpretatur ex precedenti stipulatione copulativa et sic alternativa resolvitur in copulativam que interpretatio readitur ex eo quod in § sequentibus eiusdem tex agit etiam de dispositione copulativa continuata de precedenti dispositione d. § cum ita unde denotat in eo tex etiam agi de dispositione copulativa

Non obstat 2 argumentum ex d. cap.° mandato de prebendis libro 6 quia ad primam ponderationem respondetur quod licet mandatum de providendo beneficio alternativum sit interpretatur tamen 2 subiecta materia ut verificetur in primo beneficio vacaturo cap.° 2 de renuntiatione in 6 cap.° non potest § 1 de prebendis lib. 6 et inde gratia expectativa consumitur in primo beneficio vacante ex dictis iuribus probant Odradus consilio 129 n.° 1 Parisius consilio 145 n.° 14 libro 4

Ad 2.am ponderationem respondetur valde disputatum esse inter scribentes an et quando attendendus sit ordo scripture de quo late scribentes in l. Galus § 1 de liber. et post. felino in cap.° cum dilecta n.° 9 et 5 qui refert plures Al. p. hanc columnam 5 Molina d. lib. 1 de primogeniis cap.° 6 n.° 1 in specie tamen tex in d. cap.° mandato attendit ordo scripture propter presumptam Pontificis voluntatem que ex eo dinumit quod cum plana

va

vacaverint beneficia pertinentia ad provisionem diversorum premisit voluisse ut mandatum de providendo verificetur in illo beneficio vacante quod pertinet ad illum qui primo in mandato nominatus fuit nec in potestate episcopi esset alijs preiudicari

In maioratibus tamen Hispaniae si plures fuerint vocati nomine colectivo non omnes simul admittuntur sed attendit ordo scripturae et succedunt ordine successivo nisi ratio afectionis et qualitatis contrarium postulaverit ut late probat Molina 3 n°. 4 et 5 et cum his finit sic tx

Ad tx in cap.° 5. De rescriptis

De materia huius tx ultra ordinarios in presenti vide Covarruvias libro cap.° 35 practicarum n°. fin ubi plures refert et in regula peccatum in principio n°. 5 Pinelo in rubrica l de rescindenda 1°. p°. cap.° 3 n°. 28 Sarmiento lib. 3 selectarum cap.° 14 n°. 13 Suarez alegatione 12 n°. 49 et 50 Mexia de questionum creatione 6°. 3 n°. 13 latissime Rebuffus 2°. tomo ad leges regias tt°. de rescriptis articulo 1 glosa 14 cum sequentibus

Ad tx in cap. 6 infra hoc tt°.

Nota primo ex hoc tx rescriptum generale non derogare privilegio speciali de eo non facta mentione de quo late disputatum est in cap.° 15 ubi tx iste interpretatus fuit

IN NOSTRO ex IBI MINIME RES pondere teneamini

Ex his verbis deducit 2º. contra supra sumptus tex. si privilegia tu si citatus fuerit non teneri respondere

Sed primo graviter obstat tex. in l. si quis ex aliena ff de iudicijs cui consonat lex 2 tit. 7 p. 3 ubi citatus a non suo iudice comparere tenet et alegare suum privilegium g. et mona chi sistercienses de quibus in hoc tex tenebant respondere et alegare suum privilegium

2º. obstat tex in cap. ex parte 13 de privilegijs et cap. cum persona eodem tit. lib. 6 ubi constat religiosos exemptos teneri ostendere et exibere sua privilegia g. et in nostro tex debebant alegare suum privilegium

Decidendi tamen ratio est rescriptum generale non faciens mentionem privilegij specialis nullum esse quia privilegium speciale prevalet rescripto generali cap. 1 ubi late diximus unde cum rescriptum nullum fuerit non potuit eius virtute iudex citari et si citavit non tenet citatus comparere et obedire ex regula l fin ff de iuris omni. iud. cap. 2 de constitutionibus lib. 6 clementina pastoralis uerciculo qui iam de re iudicata clementina 1 de foro competenti ubi glosa 1 alia iura similia alegat

Hec tamen decidendi ratio convincit ex d l si quis ex aliena cap. cum parati cum parati de apelatione cap. venientes in fine de acusationibus d l 2 partite quibus probat citatum a non suo iudice teneri comparere et alegare suum privilegium

Quare vera decidendi ratio sit illa verba mini

mininis bo examine respondere referri ad causa principalem ut ut sensus quod teneant respondere super decimis et aliis re bus in quibus specialiter sunt privilegiata ut sensit glosa in presenti cui subscribit Dominus in presenti n.º 13 nihilominus tamen suum privilegium tenent alegari ex d l si quis ex aliena docuit glosa fin hic in fine ut alias hic desedendi ratio quod quando notorie constat iudicem non habere iurisdictionem privilegiatus comparere non tenet ut in hoc tx de quo latius disputavimus in resolutione primi arguti

Non obstant arguta aducta contra conclusionem primum quia valde disputatum est in presenti et in d l si quis ex aliena et in d cap.º si duobus de apelationibus an privilegiatus coram non suo iudice tenetur comparere et suum privilegium alegare et huius questionis resolutio est quod quando notorie constat iudicem ipso iure non habere iurisdictionem tunc privilegiatus comparere non tenet secus vero est quando est dubium an habeat iurisdictionem tunc enim comparere tenet et alegare suum privilegium et iudex estimabit suam iurisdictionem ita glosa i in l 3 et in d l si quis ex aliena ff de iudiciis glosa 2 in l 2 ff si quis in ius vocatus non ierit glosa fin. in d cap.º cum inter de acusationibus et verbo convocari in cap.º si episcopus 3.ª q.ª 2 et verbo congruerit in cap.º conuenior 23 q.ª 8 et verbo nisi cognoverit in d cap.º si duobus glosa fin in fine in cap.º placuit 15 q.ª 4 Abas n.º 4 Felinus n.º 11 Decio n.º 16 in presenti Bartolus Angelus et Paulus in d l si quis ex aliena Felinus n.º 11 Decius n.º 18 Franco n.º 16 Preposito n.º 17 Viroco n.º 20 in d cap.º si duobus Jason in d l 2a n.º 31 ff si quis in ius vocatus Sorinus regula 49 Ipolitus in rubrica C de probationibus n.º 205 Paz in praxi 1.ª parte primo to.

mu

tomi 3º. tempore nº. 31

Que resolutio expresse confirmat etiam clementina pastoralis 2º notorium de re iudicata, et sub eam resolutionem intelligendus est tex noster in cuius specie notorie constabat iudicem non habere iurisdictionem quod patet ex eo quod monachi isti ut pote privilegiati sunt absolutione decimarum cap. ex parte el primero cap. nuper de decimis quod privilegium in textu et el mismo et est in corpore iuris et per consequens reputatur notorium ex doctrina Bartoli in terminis tex. ff de auro et arg. leg. cum de iudex iur tale ex supsi generalis in quo non fiebat mentio dicti privilegij iurisdictionem non habebat notorie et inde si talis in specie huius tex non tenet comparere. Inde etiam interpretatur doctrina glosa d verbo congruentis in d cap. eo dicam porque docuit reum sic alium a iudice citari non teneri comparere ea ratione qua notorie constat iurisdictionem non habere que communiter recepta ab omnibus 5 relatis

Inde etiam interpretatur quod cum privilegium scolarium sit clausum et inscriptum in corpore iuris et per consequens reputatur notorium ex d doctrina Bartoli si scolaris si talis fuerit si talis fuerit a non suo iudice non tenet comparere neque privilegium alegare etiam Decius in prevento nº. 13 resolvit comune est Curtius in d l 2 nº 16 ff si quis in ius vocatus Rebufus in tractatu de privilegijs scolarium privilegio 134

Inde etiam interpretatur tex in d l si quis ex alieno in cuius specie dubium erat an iudex haberet iurisdictionem ut patet ibi ex alieno iurisdictionem ibi rectoris etc et eo casu si talis comparere tenet et iudex estimavit sua iurisdictione quam iurisdictionem non

Do

ut docent s. relati

Neque obstat eo casu iudicem iudicare in causa propria contra regulam tx in l. qui iurisdictioni ff de iurisd. om. iudic. l. unica C. ne quis in sua causa l. 10 n.° 4 p.° 63 quia glosa in d. l. si quis ex aliena et glosa 2 in d. l. 2 ff si quis in ius vocat. et ibi Bart. in lectura et repetitione n.° 3 respondet eam regulam intelligi ut iudex iudicare non possit in causa propria et propria causa dicitur ex qua comodum et utilitatem iudex reporturus iuxta tx in l. i §° in propria ff quando appellandum sit at v.° quando iudex pronuntiat se iudicem competentem cum ex ea causa non consequatur utilitatem non dicitur iudicare in causa propria ita Orosco in d. l. qui iurisdictione.

Sed omnia s. dicta fortiter oppugnat tx in d. l. si quis ex aliena in fine ubi legatus non tenetur comparere et tamen eius privilegium notorium est et in certum in corpore iuris ut ponderat Jason in d. l. 2 n.° 35 et in l. i n.° 33 ff de operis novi nuntiatione facit etiam quod licet notorium relevet ab onere probandi non tamen relevat ab onere alegandi selebris glosa verbo alios in clementina in agro appellanti de appellationibus recepta communiter ex traditis a Filino sit n.° 11.

Respondendum tamen est resolutionem supra traditam procedere quando iudici notorie constat non habere iurisdictionem ut si iudex secularis aligiae ut clericum mulctare citaret quia tunc cum ex citatione apareat iudicem esse certum de privilegio non tenetur citatus comparere ita Jason in d. l. 2 n.° 36. vel aliter responde tx nostrum et similes procedere in iudice omnino incompetente tx v.° in d. l. si quis ex aliena. Loquitur in iudice qui alias competens erat nam licet notorium sit eius iurisdictio

iurisdictionem posse declinari et tales tamen comparere debet ita Imo la in cap.° super eo n.° 22 de officio delegati Decius n.° 8 francus n.° 16 felino 11 in d cap.° si eclicibus n.° 31 in cap.° super literis Ja Alexander in d l 2 n.° 4

Nonobstat 2 argumentum ex cap.° ex parte de privilegijs ex cap.° cum persone eodem in 6. de quibus late doctores in cap.° i de probationibus resolutio tamen est ea iura procedere quando notorie non constat de exemptione et privilegio nam tunc sitatus alegare et ostendere debet suum privilegium et si absoluit iste tx a d.° Cornexo Socano 1605

Ad. tx. in cap.° super literis. 20 hoc tt.°
De rescriptis

Dificilis e et famosus tx iste 2us Abatem in principio Jacobum Soguin in repetitione huius tx. et obtinet principalem huius tt.° teste Butrio et Vercio in principio et c. e clausula tus materie quo clave Inosencius 3.us huius tx auctor aperuit scrinium iurium pontificum et imperialium ut dixit Quintilianus Mandosius in repetitione huius tx. in initio et principale dubium quod decidit in hoc tx e utrum rescriptum surreptitium hoc e per mendacium impetratum vel obreptitium hoc est tacita veritate nullo modo valeat ita ut iudex delegatus eius virtute posset de causa cognoscere in quo contrarie fuerunt antiquorum opiniones quas refert tx noster in principio prior opinio fuit P. Saultni glosatoris antiqui qui tenuit rescriptum esse nullum et impetrantem debere carere quomodo litiras pro qua opinione e tx expressus in l et si legibus C si contra ius veluti. publi cum transcriptis in cap.° dicti

5º et si legibus 25 qº 2 ubi pro regula tradit quod mendax precator carere debet penitus impetratis ad idem tx in l. si quis obrepuerit ff ad l. cornelia de falsis l. i in fine principij l. ma gis puto §. 5º manet l. quadsis ff de rebus eo4 cap. ad aures cap. sides hoc ttº.

2º adiuit. pro hac opinione quod semper in rescriptis subintelligitur illa clausula si preses fuerit ate ritant cap. 2 ubi diximus 5 qº etiam si non verificat illa conditio et sic rescriptu fuerit surreptitiu nullu erit tanquam cessante conditione iuxta regula tx in l. cu ad presens ff si certu petat l. cu in 2º ff de iniusto rupto et ita hanc Pla centini opinionem sunt omnes Canonistae ut tradunt scri bentes hic et in l. prescriptione C si contra ius vel util. publi

2ª opinio fuit Azonis qui tenuit rescriptum surrep titiu vel obreptitiu non esse nullu in totu sed solu quantu ad forma expressa in rescripto et sic Judicem delegatum posse 2º Juris forma de causa principale cognoscere pro qua opinio ne e expressus tx in d. l. prescriptione C si contra jus ubi re scriptum impetratu fuit per mendaciu et tame opposita mendaciorum exceptione Judex delegatus cognoscit de negotio principali. Quam opinionem sunt omnes Legistae ut refe runt scribentes hic et in d. l. prescriptione

Inuicem qº utraque opinio pugnat propter d. legem prescriptione et d. lege et si legibus quae fere ex di ametro pugnare videntur quae omnia componit Pontifex in presenti et distinguit quod si rescriptum surreptitie vel ob rreptitie fuerit impetratu per dolu vel malitia impe trantis in totu nullu est si v. per simplicitate vel igno

ran

rantiam valet in forma comuni nisi alias pontifex nō esset consensurus. quā decisionē et distinctionē extollunt scribentes hic et reprehendunt Sinū qui in d. l. prescriptione temere redarguit hanc distinctionē et dicit debere trans ire cū ceteris erroribus canonistarū acrius tamē cū repre hendit Mandocius in repetitione huius tx nº 16

Et 2us hanc relationē conclusio huius tx ē rescrip tū surreptitiū vel obreptitiū dolo impetratū in totū nullum esse impetratū tamē simplicitate vel ignorantia valet in forma comuni nisi alias Pontifex nō esset conse surus

Sed contra primā partem conclusionis quatenus probat rescriptū surreptitiū dolo impetratū esse in totum nullū graviter. Primo tx. in d. l. prescriptione qui trans criptus ē in cap. dicenti 5º prescriptione 35 q. 2 ubi licet rescriptū per mendaciū sit impetratū Judex delegatus de cau sa principali potest cognoscere et tamē mendaciū sine dolo non dat l. sed si hac § patronū ff de in ius vocando et do cet Divus Agustinus relatus in cap. beatus Paulus ille 22 q. 2 q. rescriptū surreptitiū dolo impetratū nō ē nullū in totū sed validū ē

2º. contra eandem partem obstat tx in cap. si eo tempore hoc tit. in 6 ubi rescriptū et beneficiū obreptitiū fuit propter tacituritatem etatis legitime ad beneficiū curatum et tamē rescriptū nō viciat in totū sed solum in parte q. nō bene in presenti dicit in totū nullū esse

3º. contra distinctionē quā facit Pontifex an dolo vel ignorantia rescriptū fuerit surreptitiū obstat tx.

tx in d. l. et si legibus in adverbis pro 1.a opinione ubi in eius des
tinitione tradit quod mendax precator carere debet penitus
impetratis q.o sive dolo sive ignorantia rescriptum sit surrep
titium debet esse nullum

4.o contra eandem partem obstat tx in cap.o 2
§ quod semper in rescriptis sub intelligatur illa conditio si
preces veras q.o si non verificat et rescriptum fuerit surrepticium
sive dolo sive ignorantia erit nullum et pote deficiente
conditione iuxta regulam d. l. in ad presens ff. d. l. cum in 2.o

5.o contra eam partem conclusionis quae habet
rescriptum surrepticium per ignorantiam sustineri si alias esset
Pontifex consensurus obstat tx in cap.o si motu proprio de pre
bendis in 6 ubi minima surreptio rescriptum vitiat in
totum q.o et impetrati viciari debebat etiam si alias esset pon
tifex consensurus

6.o et ultimo contra eandem partem obstat
tx in cap.o gratiae hoc tit.o lib. 6. ubi rescriptum obrepticium
fuisset per ignorantiam quia impetrans non fecit mentionem de
beneficio et rescriptum valet et tamen si mentio facta fuisset
Pontifex non esset consensurus iuxta tx in cap.o in adeo § hoc tit.o
q.o rescriptum surrepticium per ignorantiam validum est etiam
si alias pontifex non esset consensurus

His tamen non obstantibus contrarium respondet
Innocentius q. in hoc tx per quem componuntur antiquorum
controversiae opiniones quae oriebantur in hac ea materia tx clarum
et apertum nam ubi est casus legis nulla est dubitatio ut dicit
glosa verbo quaestio in l. ancillae et ibi Bald. et ceteri C. de fur
tis et decisio huius tx in utroque foro tam ecclesiastico quam
se

seculari servanda e tu quia in hoc tx dicit dubium

inter canonistas ante hanc decisionem maxime erat et hec

decisio ad Pontificem pertinebat quia concernerent res ecle

siasticas et spirituales videlicet qualiter esset interpreta

da rescripta apostolica et interpretari hoc ad Pontificem

pertinebat cap. cum venissent de Judicijs tum etiam quia

Jure civili hoc non erat expressa decisio etiam bigua et dubia

erat ~~Ic. disputatio~~ inter civilistas decisio et ideo decisio

hec servanda e in foro seculari ad quae ita probant Pa

leus et Decius in principio Mas et Mandosius utergue n.° 3

in presenti in hac q. celebri decisione pontifex tria disponit

primum e rescriptum surreptitium dolo impetratum nulla esse et

decidendi ratio tradit in hoc tx ibi in sue perversitatis

pena nullus ex eis literis comodum consequantur in quibus ver

bis manifeste probat nullum esse rescriptum dolo impetratum

ne impetrans ex suo dolo consequatur comodum hoc enim pre

cipuum legislatoribus propositum fuit ut nulli sua fraus

aut dolus patrocinetur l. Jurisgentium §.° ait pretor ff de

pactis l. i in principio ff de dolo et l. si remunerandi §.°

Marius Paulus ibi nullam actionem propter suam calliditatem

habere ff mandati l. itaque fullo ff de furtis et inde cons

tituit regula quod nullus ex suo dolo debet comodum repo

rtare ut in hoc tx cap. intelleximus de Judicijs cap. si vere

de sententia excom. l. itademum neq. eis sui doli ferat pre

mium ff de arbitris l. ne ex dolo ff de dolo l. non fraudat

178 versiculo nemo ff de reg. Jur. unde merito propter eam rationem

constituendum e rescriptum dolo impetratum nullum esse in hoc tx d cap. ad

aures d ca. ex hoc tt.° et in alijs relatis quibus consonat de iure Regio

l. 39 tt.° 18 p.° 3 et ad hoc tx nostrum ultra ordinarios in presenti tx

exclusunt et exornant Tiraquellus lib. 6 de retractu §. 1 glosa 9 n.º 68 Menoquio de arbitrarijs ca. 201 n.º 3 Mascardo de probationibus conclusione 531 Nauarro in manuali cap. 17 n.º 177 Perys in l. 2 tt.º 12 lib 3 ordinamenti Luna 189 Suarez alegatione 12 n.º 31 nunc addito plures refert et alegatione 13 n.º 1

Ex qua decidendi ratione et dispositione huius tx primo et principaliter infert in cuius specie rescriptum surreptitium vel obreptitium dolo impetratum esse nullum hoc est si tacita veritate aut expressa falsitate rescriptum impetratum sit. Licet enim surreptionem et obreptionem inter se differre comunis existimauerit ut surreptio sit quando exprimit falsum obreptio v. quando tacita e veritas et alij aliter explicauerint ut referunt Jason in d. l. praescriptione in principio Vrroius in utraque lectura huius tx a n.º 1 Menoquius qui plures refert dicto casu 201 n.º 9

Verius tamen e hec nomina surreptio et obreptio nihil inter se differre sed idem significare et sic promisque eis nominibus in Jure utitur ut patet ex l. 1 C. si nuptiis ex rescripto petantur ubi in eodem casu apellat rescriptum surreptitium et obreptitium nam verbum obrrepere idem e quod falere ut docet Budeus in anotationibus ad l. si quis obrrepserit ff de falsis et falere significat sive expressa sit falsitas sive taceat veritas et ita in utraque expositione verbum illud accipiunt iuris conspelti in l. sed si hac §º patronum et ibi glosa verbo obrreptionem ff de in ius uocando l. 1 Imagis §º maret ff de rebus eorum l. 3 §º pubiri ff de carboniano edicto l. si autem §º 1 ff de negotijs gestis et ibi glosa 1. l. cum vero §º subuentum ff de fideico. libert. cap. unum de liceba §. et ita hanc doctrinam tenet Cardinalis in preseti que

quae sequit Decius hic in principio et in cap. ceterum n.o 29 5 Bruinus concilio 13 n.o 15 lib. 3 comunem dicit Sosinus Junior consilio 11 n.o 86 lib 1 et eam defendit Mandosius in repetitione huius tx n.o 5 Menoquius et Perus ubi 5 qui plures referunt et ex varijs dictis poetarum et philosophorum eam resolutionem exornant quam amplexus videtur Pontifex in presenti dum disponit quae nullum esse rescriptum si expressa falsitate aut tacita veritate fuerit impetratum et in eo nullam constituit differentiam et ita tenendum est licet contrarium defendat Veronus in utraque lectura huius tx n.o 3. Que resolutio erit expli candus ut procedat quo ad speciem huius tx. et nullitatem res cripti ut eo casu non sit differentia inter surreptionem et obrep tionem ex 5 dictis ad quo ad impositionem penae gravius delictum reputat quando aliquid impetrat falsitate expressa quam tacita veritate ut docet Veronus 5 n.o 4 Marcus Antonius in institutionibus canonicis libro 1 tt.o 4 n.o 116 late probat Menoquius de arbitrarijs casu 314 per totum

2.o et principaliter ex decisione huius tx infert quod non solum rescriptum est surreptitium quando impetrat tacita veritate sed etiam quando veritas dicitur dicit tamen inuolute et generaliter adue enim rescriptum judicat surre ptitium et ratio est quia veritas debet expresse et specifice decla rari ex nostro tx cum simi libus et inde rescriptum dicit surrep titium si impetratum fuerit per confusam et perplexam narratio nem ut ex multis probat Menoquius d casu 201 n.o 10 pro qua doctrina ponderat tx in cap. dilectus el primero de tt.o ibi de sue amotionis causa etc ex quo glosa ibi notat non solum viciari rescriptum tacendo factum sed etiam tacendo comodo et

quare

et quare fuit factum et si nō sufficit generalitas de quo tx. jure exclamat Ludovicus Romanus singulari § 16 dicens Aldrandum in jurisconsultis de eo tx. magnum festum facere et ratio est 2ª eiusdem Romanum quia ex illa generalitate quae parit obscuritatem potest princeps facile circumveniri l. fin. ibi sermone suae cetera C. de dotis promissione facit tx. in cap. 2 ibi sed indistincte dicebat de dolo et columnatio cap. venerabilis ibi ad maiorem rei evidentiam extra de confirmatione utili vel inutili cap. super eo ibi si literas a nobis obtinuerit extra de cohabitatione clericorum late probant et exornat Felinus n.º 10 in d. cap. di lectus et in cap. postulasti n.º 2 Peres 5 columna 693 et in l. 2 tt.º 11 libro 1 ordinamenti columna 171 Xuares d.ª alegatione 12 n.º 34 ubi eius aditio litera, S, plures refert

Et exornari potest ex traditis ab Antonio Gomesio 2º tomo variarum cap. 2 n.º 49 ubi resolvit quod ad hoc ut venditor nō teneatur actione redhibitoria propter vitium rei venditae debet clare et specifice vitium declarare nec sufficit si generaliter et involute illud declaravit tx. singularis in l. ea quae commendandi in fine ff de contrahenda emptione expressus tx. in l. quero ff de edilitio edicto cum aliis ab eo adductis et de Jure regio expresse probat in l. 66 tt.º 5 p.ª 5 quod est in praxi memorandum

3º et principaliter infert quod licet aliquis rescriptum ad lites surreptitium non sit nullum ipso Jure sed ope exceptionis cap. ceterum ubi diximus 5 et ibi communis si tamen surreptio dolosa fuerit et sic dolo expressa falsitate aut tacita veritate rescriptum impetratum fuerit ipso Jure nullum erit pro qua opinione adducit tx. noster quae ad hoc dupliciter ponderat, Primo ibi nullum ex eis literis commodum consequantur et ibi nulla kiviis

de

de causa cognoscat que verba cum sit presibus temporis induunt
nullitatem ipso Jure ex doctrina gloss. in authentica si qua
mulier C. ad velleianum et in regula in penis de regulis Juris
in 6 aliter etiam ponderatur tx iste ibi nullum ex eis literis co
modum consequantur ex quibus induunt nullitas ipso Jure quia
si solum induceret ope exceptionis consequeretur impetrans
comodum ex eo rescripto si non oponeretur exceptio ergo ipso Jure:
nullum est rescriptum. 2o. facit tx in d l. et si legibus et in d-
cap. sedes § ubi tradit pro regula quod mendax precator care
re debet penitus impetratis et dictio penitus importat ipso
Jure cap. fin. cum ibi notatis de penis. 3o. facit tx in d l. si quis
obrepserit ibi nihil agit et in cap. cum dilecta §. Ultimo facit
quod dolus dans causam actui reddit actum ipso Jure nullum
l. et eleganter cum vulgaris ff de dolo sed hoc casu dolus dedit
causam rescripto ergo quod alias Princeps non concederet ergo
ipso Jure illud reddit nullum ita Innocentius in d cap. cum dilecta
felinus in cap. ad audientiam el segundo n. 08 et sic dixisse fui
sse in Rota refert Belamera decisione 4 Paulus Emi
lius decisione Rote 254 n. 4 2a. parte

Et ex ea opinione si vera est infert posse Judicem
si ei constiterit rescriptum fuisse dolose impetratum anullare
processum eius virtute factum etiam parte non petente quod pro
bat in hoc tx. ibi postquam de hoc ei fuerit facta fides nullate
nus de causa cognoscat facit tx. in cap. si duobus de appellatio.
cap. cum dilecta §. cap. 2 et ibi glosa verbo cassandum ut lite
non contestata

Contraria tamen opinio est si rescriptum dolo im
petratum de quo in specie loquitur tx non esse nullum ipso Jure
sed

sed tantu ope exceptionis probat 1.º ex hoc tx. quia ad hoc dupli
citer ponderat; Primo dum probat quod Judex potest cognoscere
de surreptione aut obreptione rescripti g.º ex eo rescripto dat
etiam qui ritt Jurisdictio et sic no e nullum ipso Jure. Aliter
etiam ponderat dum dicit quod si constiterit de surreptione
aut obreptione no potest Judex de causa principali cog
noscere. g.º antequam de eo constaret poterat cognoscere de causa
et sic rescriptum no erat nullu ipso Jure. 2.º probat ea opi
nio ex d l prescriptione C. si contra Jus vel util. habet in d.
cap.º dicenti § prescriptione 25 q.ª 2 ubi rescriptu surrepti
tiu fuit et impetratum per dolum ut patet ibi in tacendi
fraude et tamen Judex de causa principali cognouit. Denique
facit quod dolus dans causa contractu stricti Juris no reddit
contractu ipso Jure nullu sed ope exceptionis l. si quis cum
aliter ff de verboru obligatio notat in d l et eleganter ff de
dolo sed rescripta ad lites sunt ~~stricti~~ stricti Juris cap.º sed et
cap.º Nobilis hoc tt.º cap.º P. et O. de oficio delegati g.º
dolus dans causa rescripto no reddit nullum ipso Jure sed
ope exceptionis ita glosa hic verbo nulla tenus Abas feli
nus n.º 10 Decius a n.º 24 in d cap.º ceteru 3 idem Felinus
in d cap.º cum dilecta n.º 2 et in cap.º ad audientiam el segundo
n.º 4 et 5 Jacobus Seguinus in repititione huius tx n.º 11 Ma
disius n.º 7 Virorus prima lectura n.º 24 et 2.ª lectura n.º
6 qui dicit esse eo maine canonistas sunt et alios refert
Peres 3 columna 689 in fine Menoquio d.º casu 201 n.º 3
et 20

Et ex ea opinione si vera e infert no posse Judicem
ex oficio irritare processu virtute huius rescripti factu
nisi

nisi fuerit petitu et ratio e quia hec surreptio dolosa no
vitiat rescriptu ipso Jure sed ope exceptionis Juxta istam
2as. opinionem et ideo si exceptio non oponat ualebit pro
sessus nec Judex poterit eu parte no petente initari ut ad
vertit Verbus hic 2o. lectura n.o 26 et ratio e quia Judex
non potest impartire oficiu suu ad utilitatem partis parte
no petente L 4 §.o hoc aute Judicium ubi scribentes ff de da
no infecto quia quilibet dispositio artans Judicem ad
aliquid faciendu in Judicio intelligit si fuerit petitum
alias Judiciu valet L. i. et ibi Bartolus C. de magistrati
con veniendis glosa ordinaria verbo prebeat ibi demu
si pars postulet in L. universa C. de precibus imp. oferi.
cu alijs multis quos tradit et cumulat Ipolitus in rubrica
de fideiusoribus n.o 144 Gutieres in repetitione Legis nemo
potest a n.o 433 ff de legatis 1o. Canal carcas de tutore et cur
atore n.o 40 et 41 facit tx in peto §.o fratre in ui culo qd.
si ff de legatis 2o. et doctrina relata a glosa i in cap.o i
hoc tt.o in 6. §. processu factu ex rescripto ab excomunica
to impetrato valere si no oponat exceptio

In hac g.o controversia questionem ne resolui
du e rescriptu impetratu per surreptione dolosa ipso
Jure nullum esse ex 1a. opinione interim tamen du de
eo constat vel si exceptio oponat interim du de surrep
tione dolosa cognoscit et super ea pronuntiat quo ad
illu efectu rescriptu valet et ex eo Jurisdictio dat et ita
procedat 2a. opinio si tamen de surreptione dolosa cons
tat tunc rescriptu et omnia eius virtute facta retro nulla
Judicant ita resolvit Veronis § n.o 10 et inde e quod co

capu

casu Judex potest ex officio etiam parte non petente irritare processum factum per rescriptum impetratum per surreptionem dolosam ex s[upra]dictis

Neque obstat in eo casu Judicem impartiri officium suum ad utilitatem partis parte non petente contra regulam tx. in l. 4. §o hoc autem Judicium ff de damno infecto quia omissisque ibi tradunt scribentes et principue Ponpa Padilla in l. ut res ponsum n.o 10 C de transactionibus Romanus concilio 227 n.o fin Rolandus concilio 93 n.o 8 volumine 1. Julius Clarus lib. 5 receptarum §o fin questione 15 n.o 2 Dirsis Pidamo tanz 1.o n.o 92 respondendum est quod quando Judici ut Judici constat nulla in causa habere Jurisdictionem ut quia constat rescriptum impetratum fuisse per surreptionem dolosam eo casu ex officio etiam parte non petente poterit irritare processum virtute huius rescripti factum at v. quando Judex habebat aliquam Jurisdictionem eam tamen quae elidi et declinari poterit vel quia reo aliqua competebat exceptio tunc enim si exceptio non oponatur processus valebit neque illum ex officio Judex poterit irritare nisi a parte fuerit petitum atque ita resolvit Veronus hic 2o lectura n.o 79 Felinus n.o 31 in precedenti in cap.o cum ordinem s a n.o 8 et in cap.o si duobus de apellationibus a n.o 1 Decius n.o 1, 31 et 48 franius a n.o 18 Prepositus a n.o 17 in d cap.o si duobus

4.o et principaliter infert rescriptum impetratum per surreptionem dolosam nullum esse et in totum viciari etiam si surreptio dolosa non sit causa totius rescripti sed solum sit causa specialis formae rescripti atque enim rescriptum in totum vitiat improbat expresse in hoc tx et expressius in d cap.o sedes s et ratio desumitur ex hoc tx quia in suae perversitatis penam nullum ex

ex literis debet comodum reportare adque ita ex hoc tx notant Abbas n.º 2 Felinus Mattia Barbosa et Jacobus Soguinus in principio Decius n.º 3 Ambrosius de Vinale et modo suis in repetitione huius tx utergue n.º 7 quod verum est quando surreptio fuit ex simplicitate vel ignorantia ut dicemus laius supra 2.ª partem nostre conclusionis

5.º et principaliter infert rescriptum impetratum per surreptionem dolosam esse nullum etiam si Pontifex alias non esset consensurus tali surreptione cessante adquod multipliciter ponderat tx noster. primo in illis verbis nisus per veritatis peram ex quibus patet in penam impetrantis per surreptionem dolosam esse statutum ut tale rescriptum nullum sit quod ea pena locum etiam habebit licet alias Pontifex esset consensurus. 2.º in illis verbis nullum ex eis literis comodum consequatur nam si valeret rescriptum si alias Pontifex consensurus esset tamen aliquod comodum consequeretur impetrans ex eo cuius contrarium disponit in hoc tx. 3.º in illis verbis nulla tenus de causa cognoscat quae excludunt qualemcumque cognitionem et qualemcumque casum comprehendunt. 4.º quia tx noster generaliter et sine distinctione disponit rescriptum nullum esse quod generaliter et sine distinctione intelligendum est juxta regulam tx in l de precio ff de publiciana. l i 5.º et generaliter ff de ventre in possessionem mittendo. Denique quia illa distinctio an Pontifex surreptione cessante esset consensurus vel non solum obtinet in 5.º p.º huius tx quando scilicet rescriptum surreptitie impetratum fuit per ignorantiam aut simplicitatem et eo casu disponit attendendam esse eam distinctionem quae non debet admitti neque extendi ad primum casum surreptionis scilicet dolose

in qua hic dispositu nō ē Iuxta regula tx in l commodissime ibi in hunc casu qui ttt.° comprehensus nō ē ff de lib. et post. l si. v.° s.° de uito ff soluto matrimo. l oratio ibi de sponsali nihil locuta ē ff de sponsalib; et ratio ē quia si Pontifex voluisset illa distinctio attenderet in surreptione dolosa illud exprimeret in eo casu sicut disposuit in 2.° ca. q.° id non disposuit itconsequit tx in casu nō debere extendi iuxta sple brem tx in cap.° ad audientia de decimis ibi nā si intelligere mus de noualibus ubi posuimus de laboribus de noualibus posuerimus singularis tx in l unica §.° sin aute ad deficientis ibi nā si contrariu uolebat nulla difficultas erat ea con iunctim disponere C de caduciis tolendis qua rationem in cle ganti q.° maioratus considerat Tiberius Decianus responso 10. n.° 76 uolumine 1. Crauetta concilio 159 n.° 8 et ita sentire videt omnes in presenti du in primo notabili notant rescrip tu impetratu per surreptionem dolosam indistincte nullu esse

6.° et principaliter infert dolu in specie nostri tx. nō presumi nisi probet ut patet ex hoc tx. ibi postquā de hoc ei fuerit facta fides probat etiam in cap.° at sicdens et ibi glo. C de crimine falsi et inde ē quod qui dolu alegat illu pro bare debet l quotiens §.° qui dolo ff de probationibus et ibi glosa verbo ad nisu glosa fin. in cap.° fides s ijto tt.° et ratio ē quia dolus delictu continet l 1 et per totu ff de dolo et delictu nō presumit nisi probet l merito ff pro socio l quintus Muuius ff de donatio. inter unde in nostra specie nō pre sumit rescriptu fuisse impetratu per dolosam surreptione sed debet probari si ex aduersa parte fuerit opositu ea ratio ne quia fundans se in aliquo qualitate ut fundamentu

sue

suę intentioni illud tenet probare l. 50c Jure utimur ff de verborum oblig. notant doctores in l in illa stipulatione si calendis ff eodem tt.o late probat et exornat Covarruvias lib. 2 variarum cap.o 6 per totum Antonius Gomes 2o tomo variar cap.o 3o fin ad quem ita superiori doctrina probabit glosa Su verbo priori quarum omnes sequuntur ut constat ex Abate n.o 1 Mantua 19 Decio 39 Vercy. 2a lectura n.o 10 in p[rese]nti Declaris qui plures refert in l 1 tt.o 12 lib. 3 ordinamenti columna 691 versiculo quero. 11o

Sed obstat tx. in cap.o si proponente § 4to tt.o et in cap.o si motu proprio de rescriptis lib. 6 in quibus rescriptum surreptitium ad beneficio nullum est et in eo dolus presumit. Respondendum tamen est illa Jura providere in rescriptis gratiosis ad beneficia in quibus ex surreptione presumit dolus secus est in rescriptis Justitię ad lites in quibus dolus non presumit ex surreptione nisi probet ita s relati et Paripus consilio 124 n.o 20 lib. 4 Rebufus in praxi beneficiorum tt.o de differentiis inter rescripta gratię et Justitię n.o 25 qui varias diversi mini rationes adducunt. Communior tamen et receptior est quam tradit glosa 1 in d cap.o accedens de crimine falsi. § in rescriptis Justitię ad lites dumtaxat dari Judicium quod de facili potest haberi et si suspectus fuerit poterit recusari juxta tx in cap.o q de foro competenti cap.o cum speciali de apelationibus cum similibus et ideo modicum prejudicium in talibus rescriptis continet et modicum interesse qua ratione interveniente surreptione dolus non presumit quia de facili possunt obtineri ut expresse probat in d cap.o accedens unde pro modicis actionem de dolo non dari dixit. I.C.tus in l si oleum 10 alias incipit l sed si afirmaverit

&c. sim cum l. eguiti ff de dolo quia in modicis dolum intervenisse non presumit ut ex multis probat Mascardus de probationib. conclusione 532 n.° 3 et 29 Antonius Gabriel libro 3 comunium tt.° de arbitris conclusione 3 n.° 49 at v. rescripta gratiosa ad benefitia sunt maioris preiudicij ut docet Decius n.° 1 in rubrica § et in presiti n.° 5 Menoquius alios referens de arbitrarijs casu 201 n.° 1 siquidem ex eis adquirit ius in benefitio et ad benefi cium in quo maximum interesse versatur et ideo interveniente surreptione propter illud magnum interesse dolus presumitur inde nullum ē tallis rescriptum d.° cap. si motu proprio cap.° ad aures cap.° constitutus cap.° ad audientiam cap.° inter nos tra cap.° si proponente hoc tt.° docet Mascardus s. n.° 35 Marcus Antonius libro 1 maiorum institutionum tt.° 4 n.° 116

Dolus autem difficiliter probatur nam dolus ē difficilis probationis ut dixit Burtiatus consilio 40 n.° 63. Decius et Jason quos referunt et sunt Menoquius de arbitrarijs casu 116 n.° 21 Mascardus s. conclusione 531 n.° 1 et 4 et si dolus qui in animo consistit non probari no potest sed indicijs et conniecturis probatur l. dolum C. de dolo ubi glosa fin. plura similia alegat et ex quibus probetur dolus refert Mascardus d.° conclusione 531 et 532 et in conclusione 531 n.° fin. concludit id Judicis arbitrio relinqui

2.um et principale quod disponit in hoc tx ē quod si surreptio non sit dolosa sed procedat ex simplicitate aut ignorantia tunc vitiat rescriptum in eo quod fuit causa concessionis et sic si per illam surreptionem impetrata fuerit aliqua spetialis forma et alias Pontifex etiam surreptione cessante rescriptum esset concessurus tunc solum vitiat illam formam et no substantiam rescripti unde

unde Judex in rescripto datus nō 2ᵘᵐ eius formā sed 2ᵘᵐ formā comunē de causa potest cognoscere et decidendi ratiō ē simplicitatem dūt legibus amicam L fin. §º tales itaque ff C de furtis §º sed quia stipulationes instᵗᵃ de fideico. hereditat. ubi glosa verbo simplicitas multa similia alegat et Menoquius de arbitrariis casu 193 qua ratione simplicitati venia tribuit capᵈ. cū universorū de rerū permutatione ubi glosa verbo simplicitati alia similia alegat et glosa hic verbo simplicitate adque - ideo in hoc tx. venia tribuit et rescriptū nō quoad substantiā sed quoad formā solū vitiat et ita ex eo notant Abas nº 2 Felino nº 2 et 8 Veroio 1ª lectura nº 16 et 2ª lectura nº 22, 23, 38, et 64 cūseque libris Mantua nº 3 et 9, 12, et 18 Decius nº 8 Soquius nº 3, 12, 19, 8 22, et 23 Ambrosius nº 11 et 38 Mandorius nº 4 in presti Menoquius dº casu 193 Tiraquelus de penis temperādis causa 11 et idem dicendū ē in surreptione procedente ex ignorantia et ratiō ē quia ignorantiis parcendū ē L generō ubi glosa verbo nē ignorātia ff de his qui notāt infamia L si fideiussor 29 ff mādati ignorans enim puniri nō debet unde recte dicebat Cravetta concilio 6 nº 13 et edū tō 2 bo in principio dispositionem quātūvis generalem restringi ne ignorās puniat refert et sequit Menoquius questione 72 de arbitrariis nº 4 et hęc ignorantia semper presumit nisi contrariū probet regula ignorātia de reg. Juris in 6 L verius ff de probationibus late Menoquius dª qª 72 Mascardus de probatiōnibus coclusione 879 et hanc rationē ad nostrū tx. asignant 5 relati qui late disputant quādo ignorātię et simplicitati parcendū ē

Ex qua resolutione resultat quod quādo surreptio procedens ex ignorantia vel simplicitate ordinat ad im

pe

petrandam aliquā specialem formā rescripti et Pontifex alias surreptione cessante rescriptum concederet tunc solum vitiat illa forma specialis et Judex delegatus nō 2m eam sed 2m formam Juris de causa debet cognoscere ex nostro text § dicti quia cum simplicitati et ignorantie venia tribuat solum vitiabit forma ad quā impetrandam surreptio ordinata fuit et ratio ē quia pena debet commensurari delicto et in eo debet quis puniri in quo delinquit l. respiciendū ff de penis l sanctimus C eodem tt.o l Divus ff de officio presidis cap.o 2 C de his que fiunt a maiore parte. Unde cum surreptio in hoc capite solum fuerit ordinata ad impetrandam specialē formā in rescripto quod alias Pontifex esset concessurus ideo solū illa forma vitiat et nō totum rescriptū ex illa ratione quod alias Pontifex consederet facit tx in cap.o dudū versiculo considerantes de prebendis Libro 6. et inde ea formā nō observata delegatus de causa cognoscere potest.

Neque obstat quod forma rescripti observāda ē et factū contra rescripti formā ē nullū cap.o cū dilecta [illegible] cap.o prudentiā de officio delegati cap.o fin de restitutione spoliatorū quia respondeo ea Jura procedere quādo rescripti forma valida ē tunc enim ē observāda ut notant scribentes in d cap.o cū dilecta et resolvit Covarruvias in cap.o alma mater 1.a p.e §.o 9 n.o 8 at vero quādo forma rescripti nulla ē ut pote quia in ea intervanit surreptio tunc nō ē observāda ea ratione quia cū de Jure nulla sit forma dici nō potest arg.to tx in l 4 §.o condemnatum ff de re Judicata l sicut §.o 1

ff

ff de operis libert. l. non putavit §. non quaeris ff de bonorum possessione contra tabulas explicant Belamera n.º 12 : Veroio 1.ª lectura n.º 16 in presenti

An autem Pontifex surreptione cessante rescriptum esset concessurus in forma comuni vel non Judex stimabit cuius arbitrio relinquitur et facit omnes in presenti et probat expresse in hoc tex. resolvit Menoquius de arbitrariis casu 202 n.º 2 et 32 Pelaes late exornans in tractatu de maioratu 1.ª parte q.º 8.ª per totum

3.º et principaliter quod disponit in hoc tex. est quod quando quis repetitur procedens ex simplicitate vel ignorantia ordinae ad impetrandum rescriptum et est causa rescripti quod alias surreptione cessante Pontifex non esset concessurus tunc rescriptum nullum est et in totum viciatur facit tex in cap.º 1 ut lite pendente et ratio est quia impetrans per surreptionem punitur in eo quod deliquit unde cum surreptio comissa fuerit quo ad totum rescriptum totum viciat ex ratione supra tradita quia alias Pontifex non esset concessurus accedit etiam et alia ratio tradita a Socino hic n.º 3 quod surreptio viciat rescriptum qualiter ipsum respicit et sic si formam respicit ipsam viciat si vero respiciat substantiam totum rescriptum viciabit ex

Ex qua ratione 1.º infertur quod quando surreptio comititur quo ad totum rescriptum quod alias Pontifex surreptione cessante non esset concessurus rescriptum nullum est indistincte sive surreptio dolosa fuerit sive ex simplicitate aut ignorantia procedat quia quo ad hoc nulla est differentia ut patet ex hoc tex. quem ad hoc notant Abbas et Decius notabile 3. Veroius 1.ª lectura n.º 17 et 2.ª lectura n.º

n.o 23 Soguius n.o 2 Ambrosius n.o 38 Madesius n.o 1 in presenti Peris S. qui eam ratione reddunt quod in rescriptis non tam ad culpam impetrantis quam ad mentem et intentionem Pontificis attendendum est.

2.o infert quod ad hoc ut rescriptum valeat debent exprimi ea quae movere possunt Pontificem ad concedendum vel denegandum vel difficilius concedendum rescriptum ut notat glosa hic verbo literas Abbas n.o 7 ubi eius additio litera D. Decius n.o 32 ubi eius additio litera e. Felino n.o 8 Mantua 20 Soguius n.o 30 Ambrosius n.o 27 in presenti Gutierrez 1.a parte canonicarum cap.o 15 n.o 12 qui concludunt in eo certam regulam constitui non posse sed pendere ex Judicis arbitrio quod etiam probavit Menoquius d.o casu 202 n.o 2 et 32 et multa de quibus mentio fieri debet in impetratione referunt glosa hic verbo literas Felino 5 Verosio hic 2.a lectura n.o 12 latissime Menoquius d.o casu 201 et 202 per totum

3.o infert ex rescripto quantumcumque surreptitio dari et acquiri Jurisdictionem saltem in articulo surreptionis et inde Judex delegatus ex eo rescripto potest de surreptione cognoscere sive surreptio dolosa fuerit sive procedens ex simplicitate aut ignorantia ut expresse probat in hoc tx quem ad hoc dicit Peregrinum Verosius hic 1.a lectura n.o 19 ad idem tx in cap.o ceterum cap.o Postoralis hoc tit.o clementina i eodem tit.o d l prescriptionem C. si contra Jus vel utilit. pub. facit tx in d l si quis ex aliena ff de Judiciis l 2 ff si quis in Jus vocatus etc. et ex his constat dari casum in quo Judex causae incidentis

non

121

non est Judex causae principalis ut patet ex hoc textu § ad ulis et hoc casu quando delegatus de surreptione cognoscit debet se regulare secundum mentem et arbitrium delegantis et sic ratio quia non vocet delegantem moveat ipsum delegatum siquidem delegatus fungitur vice delegantis cap. sane el secundo cum vulgaris de officio delegati. Et secundum eam resolutionem dubio forsitam de qua in hoc textu non stat dubitative sed assertive et affirmative ut in cap. tuae de procuratoribus cap. ad monitre 33 q. 2 docet glosa hic verbo nisi forsitam Veronis 2a lectura n.o 74 Mantua n.o 28 Decio n.o 38 in praesenti qui multis exornant et hic est unus ex casibus in quibus Judex cognoscit an sua sit Jurisdictio ut latissime disputat Abbas n.o 3 et 10 Veronis prima lectura n.o 9 in sequentibus et 2a lectura n.o 25, 30 et 33 et n.o 79 cum sequentibus Decio n.o 11 13 et 40 Felino a n.o 18 Soçino n.o 5 13 et 44 Ambrosius n.o 12. 13 et 20 Mandosius n.o 12 Mantua n.o 6. 7 et 32 in praesenti

Sed an hoc casu delegatus debeat super surreptione opposita expresse pronunciare vel sufficiat tacite pronunciare procedendo ad ulteriora disputat Veronis hic 1a lectura n.o 21 et 2a lectura n.o 31 scribentes in d. l. si quis ex aliena et in cap. suborta de re Judicata et in cap. ex parte de appellationibus

Quibus sic constitutis non obstant argumenta contra conclusionem adducta primum ex d. l. praescriptione C. si contra Jus vel utili publi. qui quinque interpretationes assignat glosa finibus quas ad longum prosequuntur scribentes ibi et Jason n.o 2 alias duas novas adducit aliam assignat Fulgosius ibi n.o 8 et in d. l. et si legibus n.o 1 C. eodem titulo aliam Panormitanus

hic

hic nº. 3 alias duas Veroys 1ª lectura nº. 29 et 2ª. lectura nº. 34

Frequentius tamen recipit Abbatis interpretatio ut lex in d. l. praescriptione loquatur de rescripto impetrato per mendacium non dolosum sed ex simplicitate aut ignorantia Justa distinctionem Gui... lex 2.ª quam intelligi debet lex ille

Pro cuius explicatione interpretationis constituendum est dari mendacium ex proposito et mendacium re ipsa quemadmodum dicimus esse dolum ex proposito et dolum re ipsa si quis cum aliter ff de verb. oblig. l. 2 §º. circa ff de doli exceptione et quid differant inter se ostendunt Alexander concilio 92 colu. na penult. lib. 1 Decius concilio 120 columna 5 in fine. Mendacium ex proposito est quando dicit voluntate fallendi et definit a Divo Agustino ut sit falsa vocis significatio cum voluntate fallendi refert in cap. Beatus Paulus §º. ille qº. 22 qª. 2 et hoc mendacium dolum in se continet. Mendacium re ipsa dicit quando quis non sciente nec animo fallendi falsum loquitur ex simplicitate aut ignorantia de quo loquitur lex in d. §º. ille qº. in fine

Quo supposito interpretatio Abbatis est lex in d. l. praescriptione loqui in rescripto impetrato per mendacium non ex dolo sed ex simplicitate aut ignorantia et inde Judex delegatus 2.ª formam Juris de causa potest cognoscere Justa 2.ª partem huius lex subscribunt Decius nº. 4 Mantica nº. 10 Mandosio 20 in praesenti consulit Veroius d. 2ª. lectura nº. 35

Huic tamen interpretationi fortiter obstat lex in eadem l. praescriptione ibi sive in tacendi fraude quae verba expresse probant in eadem lege intervenisse fraudem cum

cum dolo esse rescriptum fuisse surreptitium surreptio ne dolosa
nam fraus et dolus sinonima sunt glosa verbo fraude in l. ff.
de his qui notat infamia et glosa 1 in l. Jurisgentium §o. verbo frau
dandi ff de pactis et ibi scribentes Decius in cap. ceterum n.o 3. et
in cap. ex tenore n.o 10 §.

Defendendo tamen comunem interpretationem res
pondendum est quod quemadmodum dicimus dari dolum ex proposito
et dolum re ipsa et mediatum ex proposito et re ipsa ita etiam
dicendum est dari fraudem ex proposito et fraudem re ipsa ut
expresse probat tx in §o. in fraudem inst. quibus manu non
licet cuius non meminit Vergius §. Unde interpretatur tx
in d l prescriptione ut illa verba tacendi fraude intelligatur
de fraude re ipsa hoc est ex ignorantia aut simplicitate
tacitam fuisse veritatem non autem ex fraude ex proposito
animo et intentione fallendi et hanc esse meliorem interpr
etationem ad illum tx denotat Vergius ubi proxime.

Non obstat 2um argumentum ex d cap.o si eo tempore de rescrip
tis libro 6. Pro cuius explicatione constituendum est surreptionem
dolosam viciare in totum rescriptum etiam quoad capitula separata
ut expresse probat in hoc tx. ponderando ibi nullum ex
eis literis etc. expressior tx in d cap. sedes §. ubi impetrans per
mediatum sicca unam rem debet carere omni comodo rescripti
d l etsi legibus C si contra Jus. quam ad hoc dixit meliorem
de Jure Pelaes de maioratu 1a parte q.o 9 ad idem tx. in
cap. constitutus §. hoc tto. ubi surreptio circa canonicatum
viciat rescriptum etiam quoad prebendam ad idem tx. in
cap. ad audientiam el primero §. hoc tto. ubi falsa latinitas
in uno viciat totum rescriptum ut constat ex tegra illius tx et probat
glosa

glosa i in cap.[o] apostolice 35 q.[a] 9 et ratio est quia fides scripturae est indivisibilis l. in hoc judicio ubi notant omnes ff familiae erciscundae. celebris tx in cap.[o] quanto de his quae fiunt a prelatis glosa verbo quod in eis in cap. si ad scripturas 9 dist.[e] et verbo falsum in cap. quid q.[o] 23 q.[e] 5 adque ita 2.[am] eam resolutionem esse ampliandam tx nostrum do[ce]verunt Abbas n.[o] 2 Mantua n.[o] 1 Decius n.[o] 7 et 17 Ambrosius a n.[o] 1 Verona 1.[a] lectura a n.[o] 9 et 2.[a] lectura a n.[o] 13 in presenti idem Decius et Abbas in d. cap.[o] sedes ubi late Felinus n.[o] 2 idem Decius in d. cap.[o] ad audientiam n.[o] 9 et 10 et ibi Felinus n.[o] 2 Bartolus et omnes presertim Padilla in l. si ex falsis C. de transactionibus referunt plures Pelaes s. Peres s. columna 692

Sed tunc graviter obstat tx in d. cap.[o] si eo tempore ubi surreptio non viciat capitula separata quem tx ad hoc sumere ex tollit et commendat Abbas in diversis locis ut referent Felinus in d. cap.[o] sedes n.[o] 2 Jason in d. l. si ex falsis n.[o] qui eius tx dicit non singulari nititur ratione quia separato et separata debet esse natura l. si maritus 10. C. de donationibus inter l. fin. ff de calumniatoribus. Unde in his que separari possunt utile per inutile non viciat ut probat Jason s. et inde regulariter surreptionem in una parte non viciare rescriptum quo ad capitula separata tenuerunt multi quos referunt et sequuntur Jason et Felinus ubi proxime Pelaes et Peres ubi s. unde ad tx in d. cap.[o] si eo tempore varias s. relatas assignat interpretationes

Verior tamen et receptior interpretatio est quam tradit Veronus in presenti 1.[a] lectura n.[o] 1 et 2.[a] lectura n.[o] 15 tx in d. cap.[o] si eo tempore loqui in rescripto alternativo ad beneficium curatum vel non curatum quo casu sufficit alterum veri ficari iuxta regul

regulam tx. in cap. inter ceteras § ubi diximus, quod quotiescumque duo alternative concedunt et alterum verificari non potest, sensus solum facta conditio de eo in quo potuit haberi effectum Juxta tx in l si duo 128 ff de verborum obligationibus; l qui decem 72 § Stichum ff de solutionibus. Unde cum in specie d. cap. si eo tempore non potuit verificari rescriptum in beneficio curato quia impetrans non habebat legitimam etatem ideo valuit quo ad beneficium non curatum in quo potuit verificari

Neque obstant surreptionem in una parte non viciare rescriptum quoad alia capitula separata ex § dictis quia respondendum est § dicta procedere in surreptione proveniente ex simplicitate vel ignorantia quod non viciat rescriptum quoad capitula separata at vero si surreptio fuerit dolosa sive tacendo verum sive exprimendo falsum viciat quo ad omnia etiam separata et ita explicant § relati precipue Felinus in d. cap. sedes n.o 2 limitatione 9

Non obstat 3.m argumentum ex dicta l et si legibus C. si contra Jus vel utilitatem publi. d. cap. dicendi § et si legibus 25 q.a 2 d. cap. sedes §. Quibus tradit pro regula quod mendax precator carere debet penitus impetratis que Jura varie interpretant scribentes ibi et in precitati et in d. l pres criptionem. Receptior tamen interpretatio est quam tradit Abbas hic n.o 3 quem communiter recipit ut illa Jura intelligant in rescripto impetrato per surreptionem dolosa sive tacendo verum sive exprimendo falsum ut eo casu in totum nullum sit Juxta nostrum tx in prima parte

Non obstat tx. in d. l. si quis obrepserit ff ad l. corneliam de falsis cui respondet communis tx. Soguio [illegible] n.° 23 loqui in rescripto seu decreto Judicis facto quod nullum est nos vero loquimur in in rescripto surreptitio in quo attendenda est dispositio [illegible] tx

Non obstat tx in d. l. et etiam d. l. magis §.° manet et in d. l. quamvis ff de rebus eorum quibus duas solutiones assignat Abbas [illegible] n.° 3. quas convenit Veroius in presenti 1.ª lectura n.° 36 qui ~~alias assignat~~ alias tres interpretationes assignat

Verior tamen interpretatio est tx nostrum loqui in rescripto surreptitio et illa Jura in decreto Judicis ad alienanda bona immobilia minoris inter quae magna est differentia nam rescriptum non definit causam sed dat ad definiendam causam et non precedente aliqua causae cognitione sed ex mera Pontificis liberalitate dant Juxta tx in d. cap.° sed ut s. ubi notant omnes et ideo si surreptio interveniat attendit dispositio [illegible] tx. at vero decretum Judicis definit causam quia ex eo bona minoris immobilia alienari permittit et ideo non interponit nisi precedente causae cognitione et constito de minoris necessitate et ideo si surreptitium fuerit nullum est idque favore minorum nam alias facile eorum bona perirent ut in dictis Juribus resolvit Jason in l. Divus n.° 3 ff de re Judicata Dueñas regula 185 Pereyra in l. si curatorem habens verbo lesis n.° 163 C. de in integrum restit.

Non obstat 4.um argumentum ex cap.° 2 §. et illa clausula si preces veritate nitantur quia respondendum est in omnibus rescriptis subintelligi illam clausulam si preces etc. etiam si non fuerit expressa ut in d. cap.° 2 ubi late diximus qua ratione si clausula illa exprimatur non induit conditionem nec reddit rescriptum conditionale et

~~passim~~ et ratio è quia tacite insit et 2ª Juris regula
l ea que tacite insunt etiam si exprimat nihil operat
neque induciunt conditionem l 3 ff de legatis 1º l mato
§º sub conditione ff de tutellis l non recte C de fideicom
missis cap. 4 et ibi glosa verbo conditione de electione
Unde cu clausula illa nõ inducat conditionem et
sic non reddat rescriptu conditionale ideo ea deficiente
si rescriptu fuerit surreptitiu nõ ex eo anullat sed rema
net sub dispositione Juris et attendit distinctio huius tx.
et inde resultat tx in d cap. 2 nõ corrigi ex nostro tx.
sed debere interpretari 2m nostru tx

Neque obstat quod in d cap. 2 anullat rescr
iptu quia respondeo id nõ provenire ex eo quod defi
ciat illa clausula vera rescriptu sit surreptitiu sed ex
eo quod erat suspectu de falso ut ibi diximus

Non obstat 5m argutu pro cuius explicatione
disputandu è an divino huius tx habeat locum in rescrip
tis ad beneficia pro quo respondendu è quod diximus in
principio rationis decidendi ex nostro tx. tres regulas seu
resolutiones desumunt. Prima regula è surreptionem
dolosam viciare rescriptu in totum. 2ª surreptionem
ex ignorantia aut simplicitate nõ viciare si alias Pon
tifex esset concessurus. 3ª surreptionem etiam ex ignorantia
aut simplicitate provenientem viciare si alias Pontifex nõ
esset concessurus Unde disputatio è an dec. nõ huius tx
in his tribus regulis habeat locu in rescriptis beneficia
libus

Et circa Primã regulam resolutio sit surrep
tionẽ

tione dolosa viciare rescriptum ad beneficia idque ex ratione huius tx. in sue [illegible] perversitatis penam et ne ex suo dolo comodum consequat. que rationes etiam militant in rescriptis ad beneficia et etiam quia si surreptio dolosa viciat rescriptum ad lites ut in hoc tx. a fortiori debet viciare rescripta beneficialia que per surreptionem facilius viciant quia sunt maioris preiudicij et inde viciant ypso Jure cap.º ad aures cap.º constitutus cap.º ad audientiam el segundo cap.º si proponente hoc t.º clementina 1 de prebendis et in hac doctrina omnes conveniunt ut constat ex Abbate n.º 5 Felino n.º 1 et 5. Decio n.º 17 et 18 Mantua n.º 13 Soccino n.º 33 Decio 1.ª lectura n.º 37 et 2.ª lectura n.º 41 in presti Felino in dicto cap.º ad audientiam n.º 22 Peres plures referens ubi s. columna 690 versiculo que ro 9

Circa 2.ª regulam subtilis et dificilis disputatio e et quod dicta regula habeat etiam locum in rescriptis beneficialibus probat ex cap.º dudum versiculo considerantes de prebendis lib. 6. qui loquit in beneficijs et tamen taciturnitas illius qualitatis qua expressa Pontifex nihilominus literas dedisset eas non viciat at idem tx. in cap.º si pro clericis eodem t.º in 6. ubi rescriptum ad beneficium no viciat ex taciturnitate defectus ordinum ex quo intra tempus requisitum poterat promoveri at idem etiam ponderat tx. in d cap.º si eo tempore hoc t.º in 6 2.ª interpretatione Abbatis et aliorum ut tx ille intelligat in surreptione ex ignorantia aut simpli

plicitate et tamen non viciat rescriptum in totum ad idem
etiam tx in cap. gratia de off. del. in 6 tx etiam in cap. si
beneficia de prebendis in 6 ubi ignorantia excusat in
beneficialibus et de negue quia simplicitati et igno
rantie parcendum est ut diximus in ratione decidendi
ad 2am partem huius tx. atque ita tenuit glosa verbo
modicum in d cap. si motu proprio de prebendis in 6.
Innocentius et Ostiensis in cap. postulasti de off. del. Abbas B
utrius et Imola in presenti quos sequuntur et defendunt
Felinus Mantua Decius et Sozinus 3. dicit comunem
Verous 1a. lectura no. 38 et magis comunem 2a. lectura
no. 49 in presenti et est vera et tenenda sententia licet con
trariam et sic 2am. regulam huius tx. non habere locum in be
neficiis tenuit glosa verbo taceat in d c. si motu proprio
Joannes Andreas in presenti dicit veriorem Decius in presenti
no. 19 qui plura in eius probationem adducit in puncto
Juris defendi posse testatur Verous prima lectura no. 38
et 2a. lectura no. 50 qui multis probat et arguit contra
riis sibi facit cuius opinionis precipuum fundamentum est
tx in d cap. si motu proprio ubi surreptio causata ex tac
turnitate beneficii modici non viciat rescriptum et tamen alias
Pontifex esset concessurus quia non curaret de beneficio modico
Juxta regulam tx in l. scio ff de minoribus in integrum restitutione
respondendum tamen est tx illum loqui quando impetratione
non fuit facta mentio beneficii quod obtinebat impetrans
quo casu rescriptum est nullum quotiens qualitas est talis
de qua impetrans debet facere mentionem tunc ex tacu
turnitate illius qualitatis rescriptum viciat etiam si
alias

alias Pontifex esset concessurus et ratio est quia illa ex pressio requirit pro forma, unde ea praetermissa vitiat rescriptum juxta tex. in d. cap. cum dilecta eod. tit. et impe tratione beneficij requirit quod impetrans faciat mentio nem beneficij quod obtinet etiam si tenuis sit d. cap. si motu proprio eod. cap. non potest de praebendis in 6 et ex multis re soluit comunem Menoquius de arbitrarijs casu 201 n.º 42 ad quae ita tex in d. cap. si motu proprio interpretatur Dominicus in cap. dictum de praebendis in 6 cum quibus sequuntur Felinus n.º 2 Mantica 13 Decio n.º 18 in praesenti Meno quius s. comuni dicit alios referens Covarruvias Libro 1 Quadrimenstri cap. 20 n.º 5 versiculo verum in alio tamen diffi cilis est etiam tex in d. cap. si motu proprio quomodo ibi vitiat rescriptum cum tamen clausula motus proprij tollat omnem surreptionem clementina si Romanus de praebendis late scribentes in cap. ad aures s. Menoquius s. a n.º 80 de quo late in d. clementina si romanus ubi me memini ipse disputasse

varia*rum

Rursus pro s. dicta opinione ponderat tex in d. cap. susceptum eod. tit. in 6 ubi mandatum de provi dendo beneficio vacaturo per renunciationem non habet locum si beneficium vacat per mortem et tamen in eum casum Pon tifex concessisset at idem tex. in cap. quamvis el primero y el segundo cap. cum de non sacerdotali cap. cum in illis s.º illis et c.º cum auth. de praebendis in 6. Respondendum tamen est quod expressio vnius eius vacationis beneficij fuit facta ibi gratia cautionis et limitationis quasi alias non vellet Pontifex providere beneficium nisi juxta modum expressum

va

vacationis sicut alias pontifex in alium casum vacationis esset consensurus ita Abbas Felinus et Decius ubi s. Menoquio s. n.º 103 Fortunius in l. Galus § et quid si tantum n.º 130 ff de liberis et post. ad alia argumenta quæ adducit Decius s. optime satisfacit Mantua dicto n.º 13

Hæc tamen opinio quam defendimus habet locum quando surreptio provenit ex simplicitate si vero proveniat ex ignorantia gravior dubitatio est de qua in 6 argumento

Circa 3 regulam summus tex. resolutio est habere locum in beneficialibus etsi surreptio procedat ex simplicitate aut ignorantia viciat rescriptum beneficiale si alias Pontifex non esset concessurus ex nostro tex. nam si viciat rescriptum ad lites a fortiori beneficiale rescriptum. idem probatur in cap. constitutus s. cap. ex parte el primero de officio delegati d. l. et si legis cum adductis a Felino et Abbate s. Mantua n.º 16 Decio 22 Veroio 1.ª lectura n.º 44 et in 2.ª lectura n.º 59 qui resolvunt idem esse in liberis gationis et in privilegiis et ultra eos Juarez alegatione 12 n.º 31 ubi eius doctrina plures refert

Sed eam resolutionem turbare videtur tx in d. cap. gratiæ hoc tit.º in 6 de quo agendum est in 2.º argumento

Non obstat 3.m argumentum ex d. cap. gratiæ hoc tit.º in 6 cuius occatione des putant interpretes an surreptio procedens ex ignorantia viciet rescriptum beneficiale an vero excuset de quo habe Abbas et Felinus utergue n.º 6 Mantua a n.º 15 Decio a n.º 20 Soquio a n.º 35 Veroio 1.ª lectura a n.º 40 et n.º 46 et 2.ª lectura a n.º 95 et

et n.° 59 Selua de beneficio 3.a p.te q.e 12 n.° 89 Corasius in parafrasi sacerdotiorũ 4 parte cap.° 5 n.° 38 Tiraqu. Lus de pœnis temperandis causa 11 n.° 2 Menoquius d.° cap. 201 n.° 52.

Ex quibus resolutio ẽ surreptionem procedẽtẽ ex ignorantia probabili nõ viciare rescriptum beneficiale sed ex tenore eã ignorantia ex d. cap.° gratia qui tx ad hoc celebris ẽ ibi enim id excusat ignorantiam qua is cui datũ fuit beneficiũ erat absens tempore impetrationis unde ratione absentiæ presumit probabilis ignorantia ut docent scribentes ibi et ex multis probat Menoquius de arbitrarijs cap. 6 n.° 16 et ex eo nõ viciat rescriptũ

Neque obstat tx in d. cap.° constitutus 5. ubi surreptio ex ignorantia viciat rescriptũ beneficiale quia respondet ibi comunis et 5. relatos ideo viciare quia agebat de preiudicio alterius cui Pontifex nõ intẽdit preiudicare et sic ampliat tx in d. cap.° gratia ut viciet rescriptũ per surreptionẽ ex ignorantia quãdo vertat 3.i preiudicium ita 5. relati Menoquio d. cap. 186 n.° 9

Ad D. tit.^m De Ordine Cog-

nitionum ad. cor. ne[?]

n. 1.

Ad rubricam ibi de ordine varias d.ines, signas et acceptiones celebrat Calepi. in dictiona. verb. ordo. refferes in le. pupi. § munus. verb. extraordine. ff. de verbor. sig. Maranta de ord. Iudicior. in p.emio. Alciarius. in dictio. verb. ord. Capeli. Cota in memorabilib. eodem verbo Pacianus. de probationib. lib 2. cap. 25. n. 55. in nostra tamen mata accipit. pro ordine iudiciali, qui duplex e, videlicet ordo causae ad se ipsam, et ordo causae ad aliam causam ita glo. in summa 29. q. 1. et verbo. consen. in cap. de causis de officio deleg. glo. 1. in l. prolatam. c. de senten. et inter Doctores ... communit. ut testant. Decius in dicto cap de causis n.o 26. et in Rubri. de iudi. n. 29. et in rubri. de restitut. spoliator n. 1. Aviendaris ... 1. n. 1. Bantius. de nullitatib. titu. de nullitate ex defectu processus. 15. Ordo causae ad se ipsam dicit. ord. iudicialis qui ad ordinan. Iudicium et proferendam Sentin. pertinet, Et his ord. dicit. de natura seu substa. iudicii et continet ordinem, quo procedendum est in iudicio citatione usq. ad Sentin. ut refferat. in cap. quoniam contra, de prob. cum ... Ubi latissime procedit. scribentes et explicant glo. supra relata Tamen attenda. et Bar. et de hoc ordi. Iudiciali non agit. in hoc titulo d, in titulis superioribus et est titulus c. de ordine iudiciorum qui singulus e titu 4. in lib. 3 ordinamur

Ordo cause ad aliã causam dr. ordo iudicialis qui non pertinet ad ordinandum iudiciũ et ordo sup. relato, qui pertinet ad ordinem cognoscendi quando plures cause concurrũt, que alii alteri prefixat. et que in alia conueniat et que prius et que posterius tractanda sit. ita Glossa. et ordinis in suma huius tit. et Auc. et om. inpnti. precipue Calde. n.° 3 tomo 3 repetitionũ canonica et dic ordo appellat. ordo solemnitis seu cognis. agtois et autorib, supra relatis et de hoc ordine agit in hoc tt.° ubi huius ordinis cognoscendi exempla tradunt. videlct in cap. 1.° ubi opposita exceptione consanguinitis contra mulierem vindican. virum, prius de consanguinitate quã de vindicatione cognoscit. et in cap. pueris ubi opponat. excep.° illegitimitis contra petentem hereditatẽ prius causa natalium quã hereditis tractat. et huic doctrine et resolutioni mire conuenit diffo ordinis quã tradit Azes. ut sit dispositio rerum sm prius et posterius, in qua diffone notat. prius et posterius et ronem ordinis refferat et sequit. Fra. Foroli. in pmio decreti. n.° 84 tomo 1.° repetitionũ canoni. que rone dicebat Bal. in L. 1.° C. ne liceat iii prouocari quã ubicunq datur prius et posterius ibi e ordo, refert et sequit. Felinus in cap. cum dilecta n. 6. versilo, 6.tum signũ de rescriptis. de hoc q ordine agit. in hoc titulo de quo alii causa prius de qua posterius agendũ sit,—

Notand. n.° 2.

Est tamen notan. max differentia int. ordinem iudicialem cause ad se ipsam, et ordinem iudicialem cause ad aliã q. nã prepostero et prepostoratio ordinis cause ad se ipsam, viciat processũ et reddit senten. nullã ipso iure dicta L. prolatam ubi notat gla. 1.a gla. in suma. 2. q. 1.° et verbo consin. in cap. de causis, et verbo restitui.

mon. Scon

restitui in l. 2 C. comuni. diuidundo et uerbo actum esset in lege si mancipium § 1° ff. de euictionib. per uersio, 0° et prepos teracio ordinis Judicialis Cause ad alias causam non uiciat per cessam nec reddit sententiam nullam. tex. sig intelligen. in lege 1° C. de Appellationib. et sent. qte supra relate Abbate et omnes in dicto cap. de causis Bar. et Conis in lege platam late Lamfrancus in repeticio Capituli quoniam Contra, n° 5 6 8 cum sequentib. deprobacionib. § 70. respectionis Canoni et alijs plu res quos refert Et sequent. Felinus. supra Abinda. supra n° 7 Barcio. supra n° 7. Et 12, 4 9. Lodo. Gome. in Repetio Capituli pmi. n° 54, Et 60 de rescrip. lib. 6. 70. 5° repetio nis Caro. Sosinus, Conci. 98. n° 3. uolumi 4. Menoqui. Conci. 345. nu° 16. lib 4. qui reddit et assignat differen ra cionum ualint qd ord. Judicialis Cause ad se ipsam respicit Jus publicum, Cuius fauore inductus e, sm Cardi. in Clementina sepe. q. 12. de uerbor. signi. et factus Judicius Juri publico derogare non pot, l. 1° ff. de ferijs cum plu ribus Adductis ab alixandro. Con. 36. in fine. lib. 1° facit bonus tex. in l. testandi ibi nec Jurisdictionis muta re formam ff. C. de testamen. et exeo ordo iste Judicialis Cause ad se ipsam appellat. Juris rigor. in cap super litteris de rescriptis ibi huiusdi. Juris rigorem et ibi sm ordine Juris Ubi notant scriben. precipue. ~~Veradius~~ in lectu. n° 18 et in repetio. n° 24 qui reddit rationem cito qa ordo iste Juris fundat inseuiritate et duricia legis, et ideo eius peruersitio et pre poste ratio reddit Judicium nullum.

Berous.

Episcopus Sarantinse. Orcelitanus.

Ad v.º ordo Judicialis causae ad alias causas p.paliter respicit fa=
vorem privatum et ideo eius p.versio et praepostera. non viciat p.ro cess.m
neq. reddit Senten. nullam ea rone quia Senten. no est lata contra Jus
legis aut constitutionis d, contra Jus partis quo casu, licet Senten in
iusta sit no tam est nulla Cap. cum int. Rexe Judicata L. 1.º ff. quae
Senten.ae sine appelatione rescindant L. 1.º C. quando provocare
no est necesse explicat optime Parladorus. lib. 3. rerum quotidiana
differ. 70. n.º 1. et huius rei plura exempla retulit hanfran.
supra et est bonum exempl. in dicta L. 1.º C. de appellonib. me=
lius tam. deducit. ex cap. 1 de restitu.o spoliator. ubi p.versio
et praeposteratio ordinis causae ad aliam eg. no viciat p.cess.m nam
ordum prius fuit de proprietate quam de possessio.e quae prius erat
tractanda ex regula illius Tex.s qd expoliatus ante oia erat re=
stituendus Valuit tam Senten., quia pars consensit, et ordo ille
principaliter respiciebat eius favorem et ideo p.prio consensu
illi potuit renunciare iux regulam legis si quis in conscriben=
do. C. de clericis et Epis. et de pactis. L. si Judex circumben=
to ff. de minorib.

n.º 3. HOdie tam. servanda est dispo tex. in L. 11. titu. lib.
3 ordinamen. quae habetur in L. 10. titu. 17. lib 4 novae recopila.o
nis quibus dispinit. qd in Judicijs Judices sen.ra venitur p. bota
in p.cessu etc. si substancialia deficient neq. eorum omissio p.
cess.m viciet nisi a partibus petitum sit ut substantia servent.
quam legem late explicat et exornat Avendanio dicto re.
ponso 1.º an. 14 Didacus Perez in dicta L. ordinamenti Ace=
bedo in dicta L. recopilaonis qui in pripio ex Orosco. Mencha
ca et alijs dicit eam legem potius fuisse. lenius seminariam
quam litis

quam lites abrumiatte similem ordinacionem in francia et in alijs locis adesse testat. Carolus. de grocanijs lib. 1.° regalium franciæ Jure primo i. iii. iiii.

IN EADEM RUBRICA. Cognicio in hac rubrica importat ordinem et modum. ab servandum a Judice in examina testium, uel plurium questionum in titulo. eadem p.ª conas ocurentium ut ait Abas. et comunis in prti. fulgosius in rubrica C. de ordine Judiciorum et similit. pro diffinire et determinatione. causæ ut patet ex Juribus huius tituli. nam cogni.° eadem e quod Judicium seu Judicatio ut cum Ciurone docet Calepinus. in dictionario Xbo cognicio et pbt. in lege. de qua re ff. de Judicijs. L. 1.ª C. si contra Jus. uel utilitatem publicam n 4

Et ex hoc disputat scribentes. difficilem illam q.num. Utrum. comissa. causæ cognicio sensicat. etiam. comissa determinacio et senten.° eam tam. missam facimus, ut accedamus ad explicationum. Jurium huius tituli disputat. tam late ab scribentibus. in cap. super. q.num, de officio delegati. et in l. a D. Pio ff. de re Judicata et plures. refferens. Menoquius. de arbitrarijs. q.ª 3.1. per totam et haitenus. de rubri.ª n.° 5.

in cap. primo.

C D F. x. IN CA. I DE ORdine COGNUM

a D. cornejo salmantise a. 1606

n.o 1.o ¶ 1o.

Nstate ex hoc tex. opposita exceptione consanguinitatis. ctra matrimonium petentem quendam in uirum. de ea esse tractandum prius quam de causa principali non tamen super ea esse pronunciandum sed sufficit super matrimonio pronunciare quare 1o. dicos [illegible] partes. 1.a e, opposita exceptione de ea cognoscendum prius quam de causa principali. q pbr. in cap. tua infr. cap. lator. qui filij. l. 1. et 2 C. de ordine Judiciorum cum alijs a glo adductis. post principio et de Jure regio. pbr. ex l. 10. 11. tt.o 3 parti. 3. l. 1.a tt.o 4 lib. 3. ordinamen. l. 1.o tt.o 4. lib. recopilacionis. 2 par. ctonis e. qd licet prius de cognoscat. de exceptione non tamen super ea pronunciat. sed sufficit super causa principali. pronunciat. que pbr. in. l. 1. et 2. C. de ordine ttl. l. 2 C. so tt.o l. quoniam Alexan. Jux. glo. [illegible] in primis C. ad l. Juliam de adulterijs. cap. ex p.e 67. de appellationib. dicta l. 11.

n.o 2

4 omissis contra mulierem. non cognoscit de ea. sed pronunciat. ∴

Pr. par. ctonis obstat tex. ex cap. ex. ore de restitucio. spoliatorum ubi opposita exceptione consanguinitatis ea omissa super causa principali et postea de exceptione. at idem tex. in cap. audiuis. 2. ut lite non contestat. qd fortius procedit cu. si consanguinitas eet notoria cap. porro. de diuorcijs [illegible] non recte in pnti disponit. prius esse cognoscendum de excep.e quam de

n.o 3.

2.o contra 2. par. ctonis. obstat plura Jura. quib. disponit. opposita excep.e sup. ea pronunciare. ut in cap. tua. cap. lator qui filij. cap. cu. dilectus. 32. in fine de electio.e cap. veniens. 38. [illegible] fina. de testib. cap. cu. Juannes. [illegible] fina. de fide instrument. 64. cap. sup. ea C. de appellationib. l. intra vile ff. de minino. l. liberis. §. fina ff. de liberali causa l. 3. ff. de preuaricatorib. id q. ea rone quia de

quare

de ordine cognum

quare cognouerit Judex de eodem debet pronunciare l. de quare ff. de Judicijs l. cum quidam ff. de Jurisdictione omnium Judicum cap. cum sup. in fine de causa possessionis cum Judex cognoscat de exceptione de ea debet pronunciare

His tamen non obstantibus contra disponit in Doctore qui duo continet 1um opposita exceptione consanguinitatis de ea esse cognoscendum prius quam de causa principali cuius discidendi ratio decidit ex Doctore tex. ibi quod cum exceptione probata causa principalis perimatur ex quibus verbis probatur exceptionem consanguinitatis esse incidentem et perhemptoriam que causam matrimonij perimit et ideo prius de ea cognoscendum est, quia si prius de ea non cognosceret et pro matrimonio daret sententiam corrueret postea probata exceptione consanguinitatis et ideo recte statuit ut prius de ea exceptione cognoscat ut sic euitet circuitus cuius occasione plura in Jure statuta sunt. l. dominus testamenti ff. de condictione indebiti ubi glo. finalis plures concordancias adducit tex. in clementina audictor de rescriptis ubi glo. finalis verbo circuitus plures alegat ut finis ponatur litibus imponeret ne litigantes molestijs et expensis uexarent cap. finem litibus de dolo et contumacia l. properandum C. de iudicijs ad quam rationem reducenda est quam ex Baldo tradit Abbas Sic n.o 5. et quam tradet Barbatia Sic n.o 3. accidit etiam altera ratio quod reus excipiens tenetur probare suam exceptionem l. exceptionum de probacionibus l. siquidem de exceptionibus nam reus in exceptionibus reus reputatur l. in exceptionibus ff. de probacionibus l. 1a ff. de probacionib. Unde necessario de exceptione cognoscendum est, quia quemadmodum actori non probante reus si nihil prestiterit absoluitur l. qui accusare C. de eodem cum late adductis

a Graciano

n.o 4

regla 7. Couarru. lib. 1.° variar cap. 1.° n.° 8. refferuit plures Alfonus colectanea 102 Senedo. colectanea 125. ad decretales. n.° 1.° ita reus sucumbet si exceptionem nō probauerit et actor obtinebit. d. l. exceptionem. et l. siquidem. et ideo de exceptione cognoscitur et ad probationem reus admittitur. et ita praxis admittit ex dictis legib. regijs. explicat Paz. in praxi tomo. 1.° a num.° 1.° et in 5. tempore explicat quando oponende et probande sunt exceptiones dilatorie et in 7. temp.e quando oponende et probande sūt exceptiones peremptorie etc.

n.° 5.

Ex qua ratione decidendi et decisione huius textus 1.° et principaliter infertur explicatio ad verba nostri tex. illi per quos pars nititur. que uerba exponi possunt 1.° maritum in sua exceptione opposuisse exceptionē consanguinitatis. antequā testes mulieris deposuissent et probatio facta esset, timuit enim maritus ex depositione testium preiuditium facturum ei, et ideo exceptionem oposuit que explicatio recte conuenit ~~ex~~ verbis nostri textus: alios enim si maritus non timuisset preiuditium et textus nō erat de intentione mulieris et eius probatione fatuus debebatur reputari oponendo exceptionem cum grauaret onere probandi eam ut in tertio aduertit Abas n.° 8. et ponderari poterit dicta lex. siquidem. C. de exceptionibus quam dificilem esse et nullam utiliorem reperiri dicit Saliceus. ibi ex qua datur concilium reo conuento. ut si textus non sit de intentione et probatione actoris tunc nō oponat exceptionem ne grauetur onere probandi eam et eius sufficiat uincere ex nimio iure actoris dicta L. qui accusare

qui accusare si v. sextus st de intencio. et probacio. actoris
tu exceptio. oponat ne alias negare. no admitat. ad proba=
num dicta L. hquidem. plura comulat Sauallos comu=
nius contra comunes q.e 362. Alit. et 2 exponi possut
illa verba, ubiet post probacio. amu here factam cum=
timeret maritus prejudicium ex ea irrogari opossuisse ex
cepcio. consanguinitatis et ita explicat Calderinus n.o 6. et
in Abas. n.o 9. Baruacio n.o 5. Ancarano n.o 6. in fine
ex quib. hec explicacio comunis est ...

Sed huic expositioni obstat vulgaris regula qd publica=
tis attestacionibus no possit amplius testes admiti. cap. fraternitatis
cap. intimavit. de testibus. L. 2. 34. Ubi Grego verb. abiertos
alia similia alegat. L. 36. tt.o 16. parkta 3. clementina
2 de testibus. L. 5. tt.o 6. lib. 4 recopilacionis, et in ordina=
miento lusitanie lib. 3. tt.o 4. in principio nondum. potuit maritus
ad probacionem exceptionis amiti. fundata in vxoris in
tencio et post dedisita testificata.

n.o 6.

Pro resolucione tam huius difficultatis constituen. obcerva

n.o 7.

e, illam regulam qd publicatis attestacionib. testis am=
plius non recipiant. varie ampliari et limitari ab es=
cribentib. in dictis locis, et ultra eos Antonius Gabriel
lib. 1.o comunium tt.o de testibus concl. 21 per totam portug.
lib. 1.o conclus. regula. 39. Menchaca lib. 2. contro=
versiarum usu frequentium cap. 31. Menochius de arbi
trarijs q. 3. 4 per totam Matienço, in dialogo relatoris 3. p.
cap. 46. cu sequen. Azebedo. in dicta L. recopilacionis

refert plures Sinıbs collectanea 27. ad decreta. n° 2 int.
alios aut limitaciones illa singularis ē, ut ea regula non
obtineat in causa matrimoniali in qua etz post publicatos
attestaciones testes recipi possunt cap. Sexies. cap. cum in tua
juncta expositis. gl̄e finalis ibi in principio. de testibus
at idem tx. in cap. Sicut ex litteris et ibi gl̄a finalis de
sponsalib. atq. resolvit communis ex Simola in fine Are
tino n.° 14 Telino n.° 5. in dicto cap. Sexies Cova remiss
cap. i8 practicar. in fine Antonius Gabriel sup. n° 79.
Maticnco supra n.° 16. quae resolucio procedit siue
agat. de matrimonio iam contracto dissoluendo ex dictis Ju
rib. et Abate n° 2. Aretino Barbacio. Decio Telino n.°
4 Misingerio et Fcrib. n.° 10. in cap. Juravit de pro
bacionib siue agat. de impediendo matrimonio contrahen
do. cap. i.° cū gl̄a verbo coram te, de consanguinitate et affinitate
ut sint Covarruvias Antonius Grabi. et Telius supra et huius
limitacionis ra°. desumit. ex eo qd. vertit. pecati periculum
si matrimo. legitime contractum dissolveret. uel contra
Jus contra heret. ex quib. argumin. difficultatib. ppo
sitis supra respondebit tx. noster in causa matri
moniali in qua publicatis attestacionib. amplius testes
recipiunt. ꝫ supra dictis, et ad tx.m in cap. Juravit. de prob̄onib
qui contrarium probare uidebat. respondet gl̄a ibi quam sequit Tugatius
in notis ad illum tex.m quem ultra ordinarios ibi late explicatum
supra relatis. ~~~

n.° 8 Vel alit. supra dicte difficultati respondere pt. illam

regulam.

de ordine cognum

regular qd publicatis attestanib. testes amplius nō recipiant. limi

taxi in ar. nono dicerso acausa pripali ut erat ar. iste super   monlcon

excepcionē consanguinis que pertinebat causa pcipalem lunc

enim testes recipi poterant etiā publicatis attestationib. qia secat

ro° hibernationis siquidem illa exceptio nō impugnat dixit

probānum, neq. causā principalem ita conis ex Caldexino n°

ii Barac n° 5 x Ancarano. n° 6. Abate n° 9. Anto. gabri.

ubi sup. n° 126. Malien. supra. cap. 49 n° 9

Q et principalit. infat in spe sunt tex. mulierem   n° 9.

prius egisse et suos actionem proposuisse et testes produxisse et postea

tea amarito oppositam fuisse consanguinitis. exceptionem et eo

casu prius de exceptione quod de principali causa cognoscitur

oporte nostru texto,

Sed hunc sobert. impugnat tex. in L. qui prior. ff. de   n° 10

Iudiciis iusta expositionem glo. et Pauli. ibidem et Abbatis san

ayii Ioanis Andrea et Abatis Palormitani. in pnt n°

i? ito illa verba qui prior appellat, ē exponenda idest

qui prius venit ad Iudicium, et illa uerba prius agat ē

exponenda, idest prius de eius actione cognoscat. et sm hanc

expositionem pbat ille tex. prius ē cognoscendum de actione

illius qui prius ad Iudicium venit idem pbat. in cap. 28.

cum ea infra ito tt. L. 4. tt. io partita 3.

Respondentur tan ē L. dicta qui prior procedere in causa   n° 11   4

conuencionis et reconuencionis. inqua qui prius ad Iudicium

venit prius agit reus v° qui reconuenit posterius agit quia

ab actore presidit. sut. causa utraq. una sententia terminentur

ita glo. et Pau. ibi. Abas hic n° 13. Maranta de ordine

iudiciorum

Jmeux 4p.e d. 6. n° 6. Mascardo de probacionibus ctone 37. n°
6. tex. v. noster procedit in causa actionis et excepcionis que principalem causam perimit et licet prius de excepcione cognoscit non tamen super ea pronunciat, quod sufficit super causa principali pronunciare ex nostro tex.a qui nimo et si tex. in dicta L. qui prior intelligat in causa actionis et excepcionis adhuc non obstat tex. hic nostro quod potius confirmat eius ordinem quia licet prius cognoscat de excepcione, actor enim qui prius egit prestat in pronunciacione. Ut patet ex hoc textu ~

n° 1. 2 — 2 pars ctonis est, quod licet de opposita excepcione consanguinitatis prius cognoscat, non tamen super ea pronunciat, quod sufficit pronunciare super causa principali, et decidendi racio est, excepcionem eius esse qualitatis, ut non sit opus, super ea pronunciari: si quidem excepcionis natura est actionum et intencionum excludere et excipiens non intendit aliquid consequi quam tamen agentem excludere L. 2. ff. de excepcionib. dicta L. liquide eodem et ideo necesse non est, super ea pronunciare in pronunciacione enim cause principalis tacite includit. pronunciatio super excepcione quia si reus absolvit consequitur, actoris exclusionem et si reus succumbit ~~[illegible]~~ censetur reiecta et exclusa excepcio. ut expresse patet ex hoc tex.a cum concordantibus, quod pronunciacionem quam super causa principali pronunciatam reputat tacite super excepcione neque requirit. quod super ea expresse fiat pronunciacio

6 — et racio est quia libelus in causa principali semper debet atendi est glo. in summa et quis pe. 3. q. 6. quam dicit notandam Bal. in L. finali n°

2°. 3 — 2 C. de his qui solis instrumentis et cum libelus super causa principali concipiatur super eos pronunciandum est, quia sentencia debet esse co

De ordine cognum

confirmis. libelo. l. ut fondus ff. comuni dividendo cap. licit de symonia ubi felinus late an.º18. Jason in l. Vinum an.º23. ff. si certum petat. Pinelus in l. 2 3. p. cap. 3. nº12 C. de redu= cenda venditio. et sic sufficit super causa principa pronunciare dicta l. 2 C. hoc tto et in hoc tex. cum similibus. late glosa finalis in dicta l. 2 et in l. 1º et 2 C. de ordine Judiciorum et in l. cum civili eiusdem tituli.

Ex qua desidendi rone. et decis. huius tex. 1º et principalit. infert. interpretatio ad textum in dicto cap. ex p. 67. de appellacionibus qui in eo difficilis ē, comodo ibi posuit Sabr. locum appellacio post excepcionum. non admisam cum tam ad hoc ut Sabat locum appellacio requirit quod excepcio rejecta sit in cap. dilecto 6.3. de appellacionibus. Dicendum tam ē in dicto cap. ex p. posuisse apellacionum inter prin quia oposita excepcion. Judex. ad ulteriora processit et ei procedendo ad ulteriora tacite sentent. pronunciare super excepcio. et sic excepcio non obstaret citra illum textum in praxi frequentissime alegari ad hoc ut judex. procedendo ad ulteriora sentent. excepciones regisere notant scribentes. et ēē ad id= melio rum desure. et valde notabilem dicit francus. ibi n.º 10 Singularum. Cardinalem. nº2 Abbas. n.º2 Decius. 3. proposito n.º7. ibi felinus. in cap. sub orto nº4 de re Judicata et permo notabilem dicit Paulus. in l. 1º C. de ordine Judiciorum O= rosco in. l. 2 nº24. ff. de in Jus vocando Joannes garcia de nobilitate glosa 1º nº24 late plures refferens. Antho gabriel lib 2. comunium tto. de excepcionib. cone 1. p. 16 tum

n.º13

2 et pinci-

in cap. primo.

2° et principa. infert. qd ex pronunciatione in causa prin-
cipali si reus fuerit condenatus censet. tacite Judex sup. excep.e
pronunciasse et eam rejecisse et exclusisse ex dicto cap. exp.e cum simi
libus: circa quam doctrinam observandam e notabilis resolutio quae in
praxi singularis e, licet qd quando exceptio posita non se compatit.
cum veritate sententiae. ut quia oppositum fuit de facto dicempehendo
vel de solutione debiti tunc si non habita exceptionis mencione sim
pliciter Judex reum condenaverit tacite censet. super exceptione
pronunciare et eam rejicere et ratio e, quia alias condenatio non
valeret. recta facto ex non posse procedit, et in dicto cap. exp.e
cum similibus. relatis in 2 p. ctonis at vero quando excep.o compatit.
se cum veritate sententiae condenatoriae ut quia non respiciat con-
denationem sed eius executionem ut si opponat. excep.o compensatio
nis vel de expensis aut meliorationibus inde factis aut de bene
ficio. cap. Odoardus. de solutionib. aut tunc Judex non habita ratione
exceptionis reum condenavit non censet. exceptionem rejecisse sed potius
noluisse super ea pronunciare et eam reservare in alium
Judicium. vel ad tempus exceptionis ut clare probatur in l. si autem
§ si quocunque modo ff de negociis gestis. l. qd in diem §. si ratum ff. de
compensationibus. docet Abbas. in cap. finali. in principio ex Juramento
calumniae et in cap. sub orto n.° 9. et ibi felinus. n.° 3 dixe Judi=
cato, et alij quos refert et sequit. Joannes. garcia in tractatu de
expensis et meliorationibus cap. 6 n.° 7. Boerius dec. 43. per
totam Burosa in l. divortio. §. fina. 2. p. n.° 5. 6. ff. soluto ma=
trimonio. et inde merito concludebat Paulus. in l. rei Judicatae

§. finali

De ordine cognum

§. finali et ibi Aretinus coluna penul. ff. solut matrimo°
per pronunciationem in causa in causa principali non tenseri
pronunciatum sup.r exceptionibus que no impugnat senten. sed respici=
ciunt eius ex actionem quantumcunq. in Judicio fuerint opposite et
non sint admisse vel fuerint admisse et non sint discusse vel
fuerint discusse et fe nontam sint a Judice probate &c.

Ex qua doctrina componit grandis illa controuer. n° 14

et contentio int.r scribentes. excep.o opposita in Judicio et tacite
rejecta ex pronunciatione in causa principali possit oponi in a-
lio Judicio in vim actionis aut exceptionis cuius controuersie
autores refert Antonius Gabriel lib 2 comunium th. de
exceptionibus. concl. 2. ubi late disputat huius aut contro=
uersie resolu.o deducit.r ex doctrina supra tradita nam si
exceptio non se compatit.r cum sententia condemnatoria
qia tunc per pronunciationem in causa principali sensset sup.r
ea pronunciatum. no potuit oponi in alio Judicio neq. in mo=
dum actionis. neq. exceptionis et ratio e qia tunc exceptio rei judicate ob-
stat et deductum in uno Judicio no pot in alio deduci. l. Hucbus
cum vulgatis ff. de rei Judicate exceptio.e et qia si in alio
Judicio oponeret.r in effectu videret.r agi. de rescindendo c.o
sententia qd Juris rones non paciunt.r l. post senten. C. de
sententijs. et int.r locutionibus l. 1.o C. de senten. rescindendo
posse. l. 1.o C. quando prouocare non est necesse et ita prosse
dit opinio Abatis concilio 50. n 2 lib. 1.o Decij. concilio
96. n° 1.° Si u.o exceptio oposita compaciat.r secu senten.o et

in exemplis.

exemplis relatis quia tunc per pronunciationem in causa principa non sensit. super eo pronunciatum potuit opinio in leo iudicio in cuiu actionis aut exceptionis. ut ex presse probat: in dicta l. si autem §. si quocumque. dicto l. quod iudicem. §. si rationem ectiam procedit opinio Pau. in l. fina. n° 14 de fide instrumentorum etc.

n° 15.

Si aut. excep.° ex presse fuerit a iudice recepta. non potuerit in alio iudicio oponi dicto. §. si quocumque. et dicto. §. si rationem et supra relatis licet contradicat Sorsinus consilio 264. lib. 2 per textum in l. si ctsi i. 8. ff. de evictionibus. cui recte satisfacit Barucola supra. n.° 63. Quibus sic constitutis non obstant arg.° adducta contra. clonem. i.° ex cap. ex cong.e de restitutionib.d spoliatorum cui respondet glo. ...bo restitui in summa illius textus. mulierem fuisse spoliatam et ab eo fuisse petitam restitutionem spolij. quo casu etiam a marito opposita exceptione consanguinitatis. prius de ea esse cognoscendum. ibi de restitutione quam de exceptione. et ratio est quia cum mulier spoliata sit et peteret restitutionem. ante omnem contentionem. debet restitui iuxta regulam tex. in cap. i.° de restitutionib. spoliatorum ubi late dispu... et sic sane semper procedit textus. in dicto cap. accedens. 2 ut lite non contestata in quo etiam agit. de spolij restitutione. ut patet ex eodem tex. circa finem et etiam sic eadem. semper intelligit. tex. in cap. causa matrimonij de officio delegati qui etiam procedit in restitutione spolij ut patet ex eodem tex. ibi uxore restitui mandantibus. et ibi post quam ab eo recepta fuit etc. ibi explicat et notat glo. finalis at v.° in terao tex. mulier intentauit petitorium. ut patet ex sol tex. ibi peteret quod ~~quod~~ restituit. ad petitionem. possessionis. ut per dixat[?]

De ordine cognum

mon Leon

ut ponderat hic Calderi. 2 n°. neq petebat restitutionem quia nõ erat spoliata, s, petebat quendam in virum quia ipse vir negabat matrimo. ee contractum ut advertit Ostien. in prnti et ideo recte in prnti cognosit. de excep. prius quod de causa princip. ita expli. glo. verb. restitui in dicto. cap ex cong. et glo. fina in dicto cap. causa matrimonij que comunit recipiunt ex Calde. hic n° 2. et 12 et pluribus alijs quos refferunt et sequunt Riepo. in l. nalit. §. nihil contra n°. 81 ff. de adqui da possess. Menochio remedio 1°. de recuperanda possess. n°. 114 et 212 et hac concordia et explicatione assignat tex. in cap. literas ver. nos aut de restitut. spoliatorum ~ u ~ u.

n° 16

Sed huic explicationi et interpretationi obstat tex in cap 2 vers. verum spoliacio. infra isto titulo ubi nõ fuit prius actum de spolio et restitut. s de causa principa respon tam ē, in spe illius tex spoliat. nõ fuisse opositum in vim actionis ad cõ= sequendã restitutionem s opositum fuisse in vim exceptionis ad expellendam actoris intentum et ideo nõ cognosit. prius et pronunciat. de spolij restituo. ubi latius explicatus.

n° 17

Deinde etz supra dicte interpretationi obstat tex. in dicto cap. literas ver. propterea ubi oposita consanguinitatis exceptione dene gat. spolij restitucio uxori ppt. peccati periculum sq etz in dicto cap. ex cong. ppt. illud peccati periculum denegari debat restitucio Respon. tam ē, ideo differri restitutionem in dicto. cap liter= ras, quia maritus in continenti obtulit consanguinitis probatio nem et sic ppt. periculum peccati differt. restitut. que alias cessante eo periculo nõ differret. etz si spoliator in continen

ti offerat probatione Iux. doctrinam glossae 1. in cap. 1.° de restitutione spoliorum
receptam communiter ut testantur Abbas ibi n.° 5. Decius in cap.
in literis n.° 54. eodem titulo Molina in C. de restitutione 917.
Ripa in l. naturalem. §. cone n.° 83. ff. de adquirendo possessione Menochio supra n.° 2 i2 et 81 ita glossa explicat verb. in continenti in dicto cap. literas et glossa 1.° in dicto cap. 1.° et finalis glossa
in dicto cap. causam matrimonii et est recepta ut testantur relati
supra et quando dicatur offerri in continenti probatio declarat Meno. de arbitr. casu 12 n.° 4.

n.° 18 — Neque obstat huic interpretationi tex. in cap. porro de
divortiis ubi non obstante notoria consanguinitate fit spolii restitutio multo fortius fieri debebat in dicto cap. literas licet
probatio consanguinitatis in continenti offeratur et omissis que circa
illius tex interpretationem adducit Menochius supra n.° 123 Respon. est in dicto cap. porro non probari fieri spolii restitutionem etsi consanguinitas notoria sit, sed solum probari non posse maritum propria auctoritate et absque Iudicio Ecclesie uxorem expellere etsi consanguinitas notoria sit, ut ex textu constat.

n.° 19 — Non obstat 2. argumentum cuius explicatio exigit resolutionem
illius difficillime questionis Utrum opposita exceptione super eo pronunciandum sit vel sufficiat super causa principali pronunciare in
qua questione tres antiquorum opiniones refert glossa in principio glossa finalis
in dicta l. 1. C. de ordine judiciorum glossa 1. in dicta l. de qua
re ff. de iudiciis. Prima opinio est Bulgari asserentis super exceptione non esse necessario pronunciandum sed sufficere super causa principali pronunciare que opinio probatur in hoc tex. cum similibus adductis in consil. 2.e partis citationis. 2.a opinio est

P.a Opinio Bulgari asserentis.

2 opinio

De ordine cognum

monleon

Martini et Placentini l. contraria qui asserebat super excepcione necessario esse expresse pronunciandum nec sufficere super causa principali pronunciare que opinio probatur in juribus dictis in 2 arg. 3a Opinio fuit Joannis Azonis qui componendo supra dictas opiniones distinguit inter exceptiones incidentes et emergentes. ~ut Procurans explicand.

3. opinio.

Obcerca int. varias exceptionum divisiones alias esse incidentes, alias vero emergentes. et licet Abas in cap. fraternitatis notabili 3. de testibus senserit omnia que in judicio oponunt. dici emergentia Sequit. Ripa in dicta L. qd Juit. n.o 13 in fine et inde. Sorum nominum differentiam Jure non probari contendit Robertus lib. 1o sententiarum Juris. cap. 12 eam tamen differentiam constituunt nostri interpretes ita dicta glossa nostra et in dicta L. 1o et in dicta l. de per te et verbo pretor et in dicta L. qd Juit. et ultra ordinarios Rebufus. in tractatu exceptionum n.o 60. extat tractatus ille in ff.o novo. ante titulum de exceptionib. Menoquis de arbitrariis q.e 48a n.o 3. dissensus ita in foro observari fas in praxi per tempore n.o 11. int. quos valde controversatur que excep. incidens dicat., et que emergens, verior tamen explicatio sit, exceptionem incidentem dici que respicit merita causae ut excep. rei Judicate solutionis facti dand petendo et similium, et in causa matrimoniali excep. consanguinitatis ut in solutione. ite enim exceptiones perimtorie sunt et dicunt. a perimendo qia perimunt causam de qua agit. s. appellant. instituta de actionib. referunt pluras Rebufus supra

n.o 20

n.° 25. Perez in l. 1.° tt.° 8. lib. 3. ordinamenti. coluna 593. Paz supra 7. temp. n.° 3. ~. Emergens excep.° dr. illa que no respicit causam, d. oponit. processui ut in exemplis relatis agto sic. videlicet utru. dilacio concedenda sit, utru sit admitendus testis. excep.° et defectus mandati declinatoria Judicis et recusatio iste enim excepciones que no respiciunt Judicium cause d oponunt. processui ad illud impediendam et differendum dicunt. dilatorie dicto §. appellant. l. 2 §. finali l. 3. in principio ff. de excepcionibus. cap exceptionum ubi gta l.° eodem tt.° l. 8. tt.° 3 partita 3.° et late resolutu e in Rubri. de excepcionib. et ita sane excepcionum incidentium et emergentium explicacionem tradiderunt et probarunt Enricus. et Belamira n.° 10 Imola n.° 3. Ab. as. n.° fina. Calderi. n.° 18. in princi. Bartolus. n.° 5. Pau. n.° 8. in dicta l. 1.° C. de ordine Judiciorum Ripa in dicta lege qd Jussit n.° 8. ff. de re Judicata Grego. gta l.° in l. 11 tt.° 3 parti. 3. dicit comunem et veriorem eam sentus Menochi. de arbitrariis dicta q.e 95. n.° 5.

n.° 21 Observata q. explicacione exceptionum incidentium et emergentium succedit nunc distin.° Joanni. et Aconis. supra relato int. excepciones incidentes et emergentes ut l.° opinio Balgari procedat in excepcionib. incidentibus seu prohibitoriis super quibus no e necessario pronunciandu d sufficit sup.t causa principali pronunciare Juxta rum textum et similes et ra.° e, quia iste excepciones respiciunt causa et eius merita et sic ex pronunciacione cause resultat excepcionis pronunciacio ut dictum e,

De ordine cognum

ornijo

Ut dictum est, et explicat tam bene Immola in pnti quem refert et sequit. Telinus in cap. sub orto n.° 5. dixit Judicato in emergentibus v.° sell dilatoriis exceptionibus procedat opinio Martini et Plazentini. Ut super eis necessario fit pronunciatio ex Juribus adductis in 2 arg.° idque manifestissima rone quia iste exceptiones emingentes seu dilatorie non respiciunt causam d' oponunt processui ad illum impediendum seu diferendum et ideo oportet ut per aliquem actum pronunciatio fiat super eis. et hunc esse verissimus intellectus. istius mats testat. Immola supra qui subscripsit Telinus. supra et san. Joanis et Aconis distinctum probant glo in pnti et in. l. i.° Codic. de ordine Judiciorum et in dicta l. lega re et in dicta l. qd Jussit plures quos referat et sequit. Menoquius de arbritijs. casu. 167. per totum ubi n.° 18 dicit veriorem et comunem et ab eo non esse recedendum et sepe in fero servari, dicit enim comunem ~~sententiam~~ Pas. supra. 5. tempore n.° 84 et in hispania servari. testat Grego. supra. et ita praticatur

n.° 22 casus
quando aliquis petit alicui mulieri debitum aliquod et sec nub sit se in secund. nupti. respondit non esse tutricem suorum filiorum ex bonis. illa excep. opposito per mulierem non debit. super eo pronunciare

Hec tam comis et receptissima distin. et resolu.° int. exceptiones incidentes et emergentes gravissimas patit. dificultates et ex Jurib. utriusque partis destruit. et Primo ex dicto. cap. et exp.° 67. de appellationibus ubi opposito fuit excep.° emergens et dilatoria celicet mulierem non esse, tutricem neque bona possidere que excep.° dilatoria reputat. quia competit rone rei coniuncti. et respicit eius personam ut docent ~~Telinus~~ Rebuffus supra. Pas. supra 7.° tempore

nume.

n° 24. et tam nō pronunciat. super eo. q super excepne emergente pronunciandum e,

n° 23. 2. Obstunat. et fortius. ea dicta n.° ex cap. tuam et cap. later. dicta L. intra utile dicta dicta L. 3 ff. de peculatoribus dicto. cap. cū Joan. in fine de fide instrumentorum. Sap. Joan. l. in ios Jurium. ibi opposita fuit excep.° incidens seu perintoria que perimebat causam principalem et tam super eo pronunciat. q super exceptio. incidenti: sup perintoria pronunciandum est, nec sufficit super causa principali pronunciare

n° 24 Defendendo tam superiorum resolutum et dis° nem juribus contrarijs et in 2 arg.° adductis sigillatim erit respondendum. et primo. Ad tx. in dicto cap. exp.e ibi enim satis sap.r excepne pronunciandus. fuit siquidem judex. opposita excepne ad ulteriora processit ex qua resultat tacita excepnis pronunciacio ut explicatum e supra ad quod illum textum dicit singularissimum Cardina. ibi ad idem tx. in dicto cap. sub orta in fine et ita decisum fuit in Rota. decisio. 12 de excepnibus in antiquis explicat late filinus qui dto limitationes adducit in dicto cap. sub orta n.° 4. de re judicata Jacob in l. 2 n 45. ff. si quis in jus vocatus nō ierit

P.a solu.° Contraria tam opinio et veri or. affirmat e super ea exceptione pronunciandum

n° 25. Neq. obstat qd sine Sai explicatione nulla p[ot]est consti tui diffa inter excepnes incidentes et emergen. siquidem pariter in omnibus requirit pronuncio, qia respondendum e cū Imola et Felino. supra in incidentib. resultare pronunciationem ex.

scriptum

De ordine cognum

Senten. in causa principa. at v in emergentib. requirit pnuncio expressa vel tacita procedendo ad Ulteriora et sic ex aliquo actu qui proxime sequit. absq. eo qd requirat. eius pnunciationem differre usq. ad sententiam causae pricipalis, et ex eo resultat alia singularis differentia inter eas exceptiones que in praxi notabilis e, cited. opposita exceptione emergenti posse excipientem requirere et interpellare Judicem ut sup. eo pronunciet antequam ad Ulteriora procedat ad qd practici in libellis in quo tales exceptiones opponit. utunt. illa clausula q sobre este articulo ante todas cosas pido devido pronunciamiento. refferat, re Pal in praxi 1.º tomo. §. temp. nº 29. et 34 et si Judex ex post pronunciaverit et condenaverit excipientem vel no pnunciaverit d processerit ad Ulteriora poterit excipiens appellare ut patet expresse in dicto cap. ex parte Ubi notant omnes et ita intelligendus e tex. in cap. exhibita Ubi felino. nº 5 de Judi. Barto. in l. approcedente nº 4 C. de dilacionib. Rota. decisio 14 de exceptionib. in antiquis at v. super incidentibus no posset excipiens instare et requirere Judicem ut pronunciet ea ratione quia iste exceptiones respiciunt causam et eius merita et sic pronunciatio super eis pendet ex sententia diffinitiva causae ut dictum e, et sic si Judex. eis requisitus et interpellatus super eis no pronunciat quia pars excipiens in eo no gravat. no poterit appellare ex supra dictis.

Deniq. pro formatione dicti cap. exp. observa illam regulam nº 26.

lam qd

qd Judex procedend ad ulterio. videt. exceptionem regisse int alias limitationes illam habet singularem et multum practicabilem ut non procedat in exceptione declinatoria judicij nam super ea debet Judex expresse pronunciare nec sufficit tacita pronunciatio procedendo ad ulterio. facit tex. in l. si quis in aliena ibi praetoris enim est, estimare an sit sua juris dictio ff. de judicijs ubi notat glo. in fine facit glo. verbo quex in fine in cap. 2 et ibi professus in cap. 3. de rescrip. in 6. glo. 1.o circa finem verbo, d, pone, in cap. Rodulphus de rescrip. quam dicit perpetuo menti tenendam Imola ibi ad hoc qd ubi Judex caret fundiby Juris dictio. non pot, validare processum processo ad ulteriora quam opinio. et limitationem originaliter tenuit Inocentius in cap. 2 de dilacionibus ubi Imola. dicit valde utilem esse pronunciationem super declinatoria et alij plures quor refert et sequent. felinus. sup. n.o 5. dicens. tutiorem esse opinionem et Jacon. sup. qui assignat diversitatis rationem nam in alijs exceptionibus constat Judicem habere Juris dictionem et ubi adest fundamentum Juris dictionis pot Judex. ad ulterio. procedere ex quo exceptionem censet. reprobasse at v.o opposita declinatoria dubitat. de eius Juris dictio. et quia de ea certus non est, non pot procedere ad ulteriora nisi prius expresse pronunciet se Judicem esse, Juxta tex. si quis ex aliena et hanc esse, tutiorem practicam dicit Paulus in dic. l. 2 in fine ff. si quis in jus vocatus et servari in praxi dicit Grego. glo. 1.o in l. ii. tit. 3 parti. 3 etsi tenendum est licet contrarium tenuerint plures relati a felino et Jacon.

supra circa quos Angelus. consi. 204 colum. 4 reputat ignorantes eos qui existimat in declinatoria requiri expresam pronunciationem et non sufficere tacitam procedendo ad ulteriora

2 ad tex. in dicto cap. tuam infra dicto cap. l. alio qui filij sint legitimi Respondere pot. in excepcionibus preiudicialibus quorum natura postulat ut de eis prius cognoscat. et pronunciet. ut latius erit explicandum in dicto cap. tuam — n.° 27

3.° Ad tex. cum dilectus 32 de excepcio. ubi varie respondit Abbas. ibi n.° 5 Butrio n.° 11 ibi glo. et scribentes in praeti respondendum tamen est, sec. Sp. illius textus defectum etatis non fuisse positum in vim excepcionis incidentis, et in vim declinationis ut adducit Abbas supra. et sic pronunciat super illo defectu etatis et cum non loquatur in excepcione incidenti non pertinet ad nostram materiam. Vel alit. respondeo quod etsi sin eo casu opositus fuisset defectus etatis in vim excepcionis incidentis adhuc non obstat nostre resolucioni siquidem ibi pronunciatum fuit super incidenti simul cum causa principali ut in principio tex. unde intelligendus est sec. nostram resolucionem ut ante sentenciam super incidenti non pronunciet. et in ipsa sentencia pronunciacio fiat neq. excludit. quod illa pronunciacio expresse fiat dum taxat non fiat seorsum a sentencia 2 8

4 Ad tex. in dicto cap. cum Joannes. vers. fina. de filijs presbiterorum. omissa solucione glosse. sic et alijs quas adducunt n.° 29

cunt scriben. ibi et infra respondere post illum tex. procedere iux. resolutionem proxime traditam ut in eo tex. de incidenti exceptione simul pronunciatum sit cum causa principali et non obstat nostre resolutioni ut explicatum est proxime,

n° 30

46

Vel aliter responde in specie illius tex. non fuisse pronunciatum super incidenti d. Pontificem. ex presse causa sue sententie quod patet quod ex specie illius tex. quod in 2 causa sive instancia appellationis principaliter fuit tractatum. Utrum condicio pura esset vel condicionis de qua in prima instancia actum non erat et inde cum Pontifex sentenciam prime instancie revocaret exprimit causam revocationis videlicet condicionem fuisse condicionalem ne alias sententiam sine ratione revocasse videretur. quia quando Judex ex nova causa appellationis sententiam revocat in revocatoria exprimit causam ut per illum tex. docet glo. verbo exprimant in cap. sicut de re Judicata et patet cum cap. Bartolus in specie eiusdem titulo et Soc. post. consi. revocandam bonorum primi Judicij cap. cum olim in. 14 de privilegiis dicto cap. cum Joan ubi plures refert notat Felinus n° 16 et ita practicatur

n° 31

5°. Ad tex. super eo cap. de apellacionibus respondere possumus ex mente glo. primo ibi procedere illum tex. in exceptione emanenti seu dilatoria ut in exemplo tex. nostri in dicto cap. ex parte 67 non sic ea exceptione opposita expresse a Judice reprobatur. vel tacite procedendo ad ulteriora tunc ante appellari potest, et procedit in causa principali si exceptio eius qualitatis sit ut ea prius non terminata principalis causa

causa determinari possit ut in d. cap. ex p. cap. di lecto 3 9. de exceptionib. l. infra utille ff. de minoribus. Vel hoc modo respondeo ad dictum ex mente gl. prime exemplificare potest ille tex. in exemplis praeiudicialis opposita de qua prius cognoscendum et pronunciandum est, ut in cap. tuam ubi late explicandum erit.

6.° Ad textum in dicta l. infra utile ff. de n.° 32 minoribus. varie respont gl. et scriben. ibi, gl. et scrib. ibi Menochius de arbitrariis casu 167 n.° 8. respondere tamen posset exceptionem etatis de qua in illo tex. non esse, propriè et mere incidentem, sed potius accedere magis naturae emergentis tum quia personas actoris respicit, tum etiam quia ad obtinendam restitutionem competens debet probare esse minorem l. 1. et § 1 etenim ff. de minorib. l. 2 ... 19 parti. 6. et etiam esse lesum non enim sufficit esse minorem nisi etiam lesus sit et inde regula tradita in materia restitutionis. quod ad hoc ut competat debet probari esse minorem et lesum l. 1.° § ait praetor. ... ... non solum p. l. verum §. sciendum l. quod si minor. § non semper l. non omnia ff. de minorib. et quod [illegible] lesio non ex eo quod minor sit non presumitur. l. si ... § non solum ibi d. sic ... doceat dicto § non semper ibi non manifeste securus ... Unde si petentis restitutionem opponat exceptionem etatis illa exceptio non est incidens perimens causam principalem quia posset esse minor et non esse lesum et posset esse lesus non tamen probare lesionem et sic ex pronunciatione cause principalis quod negat.

restitutio

restitu. nō pronunciat nisi sup. etate qia post eā minor et nō restitui qia nō fuit Lesus, l. nō probavit lesionem cum eg. excepo. sic emirgens reputat. ideo de ea cognoscit et pronunciare debuit sup. restitunum supra traditam?

n° 33. Vel alit. respon. quod in spē illius tex. princi palit tractari fuit sup. etate et sup. ea petitum fuisse pronun ciationem et desumit ex eo qia ex quo producti fuerunt testes ad probacionē etatis et etas probata fuit constat de ea principa lit. tractand. fuisse iux doctri Bal. in l. 1. n° 7. C. de in possessio. legator. ubi docet qd iudex nō debet admittere pro bationes nisi que descendant ex libello, refert et sequit. Gutierr. lib. 1° practicar. q. 100 n. 7. et cum adversarius intenderet cognitum restitucionis impedire appellavit a sententia ut ex tex. patet presumit. petitam ab eo fuisse pronunciationē et sic debuit pronunciari sup. ea exceptione iux resolut. supe riora tex. in cap. ex p. et altera ex his explicationib. poterit substineri dum alia melior non invenitur.

n° 34. 7. Ad tex. in dicta l. 3. ff de pecunia constitu. varie res pondet glo. hic et ibi Doct. pronunciō lucius tam responde exceptionē ibi oppositam fuisse emirgentem qia per illam con tendebat. reum absolutum fuisse per novationem et sic excepo nō respiciebat causam, d. processum et ideo emirgens ē, et super ea pronunciari debuit iux nostram resolutam.

n° 34 8. Ad tex. in dic. L. liberis. § fin. ff de libe rali causa. varie respondnt glo. hic et ibi et supra rela ti lucius tā respon. ibidem nō agi de pronunciatione sup.

Cornejo | Cornejo

De ordine cognum

excepcio incidenti et emerger de dispunicione pertinente ad ordinandum Judicium ut patet ex eo tex. ibi ut possit Judicium ordinem accipere ttt. et sic ut cognosceret. quis eet actor et reus et dato qd pronunciaverit super excepcio aliqua illa excep. emergens dici debebat quia nd respiciebat causam de ordinem Judicij et processus ex quo, dr. emergens ut supra explicatum e,

Raigo paraque

Paraque

¶ Ad. tex. in dic. l. dicyna ec ff. de Judicijs varie respondent gla hic et ibi et alibi scriben. Menochi. supra nº 7. veruz tam secus e qd dicyna re cognouerit Judex. de eadem debeat pronunciare expresse si qualitas et nata causse ita postulauerit vel tacite ita qd pronunciacio eius de quo cognouit. virtualit. includat in sentencia Jux. nam tex et similem.

nº 35.

VIº Ad. tex. in l. 5. ttº 10 parti. 3. ubi disponitur qd si excep oponat qd actor e seruus prius cognoscendu eet et pronunciandum super excepne et super sedet. in causa principa. cuius contrarium ex diametro pbr. in l. 10 ttº 3 parti. 3 ubi disponit. oposita excepne qd actor e seruus nd supersederi in causa principa. nec pronunciari super excepcio e sd simul cum causa principali super ea e pronunciandum Jux. decisio nem nre tex. et similium que Jura varie componunt Gregorius verbo primera mente in dicta. l. 5. Molina lib. 4 de primo genijs cap 9. nº 41 in fine. Acebedo in l. 1º ttº 5. lib. 4 recopilacionis nº 33. et 45. Olanus in concor dia Juris

nº 36.

ciuilis

in cap. 2°:

Juris civilis et regni litera, E, et numero 6. Villa lobos in antinomijs litera, E, n° 10. Mihi tamen magis placet ea int. preta ut in dicta l. 10. ideo no super sedeat in causa principa neq. prius pronunciet super excepcione, qia excepcio opposita fuit in gne, ead actorum ee servum. et qia licet eet servus potuerat tam ee cass in qua in judicio servus stare posset jux. tex in l. iux. sextis. de causis. ff. de judicijs l. 8. tit. 2 parti 3. ideo no pronunciat. super excepcione at v° in dicta l. 5. opposita fuit excep° servitutis et etz. ee causam in qua servus in judicio stare no potuerat ut ex patet ex texto, nimirum ergo tiesup. sedeat. in causa principa et prius cognoscat. et pronunciat. super excepcione et finit. textus. –

S. 6

SEQVITVR TEX. IN C. 2 D ORDINE cognitionum.

n° 1.

NOTA ex hoc tex. qd si contra actorem in vim excepcionis vel spoliacionem [non] posuerit prius de ea cognoscit. et ea probata no tenet. actori respondere, no tam restituit, si aut in vim actionis spoliacionem opponat utraq. causa simul una senten. terminat. et probato spoliacione restituit. que cto. duas habet partes 1.ª e, opposita spoliacione et probata, no teneri spoliatum actoris respondere que confirmari pot ex cap. fina. infra cap. 1.° cas sequen. 2 q 2 cap. 1.° cas sequen. 3. q. 1.° 2 pars ctonis e, opposito spolio in vim actionis de utraq. causa simul cognosci et una senten. terminari que confirma. pot ex cap. 1.° et 2 de mutuis petitionib. cap. 1.° vers. cuius in agendo 3. q. 8. l. si idem cum eodem §. sed et si mutue ff.

Cornejo

De ordine cognum

mutuo ff. de Juris dictio L. Cum Papinianus autentico et congrut C. de sententijs et int. locutionibus L. 20. tt. 4 parti 3.

Sed contra p.m partem conclusionis obstat tex. in cap. 1.o cum similib. supra eo tt. Ubi expresse disponit opposita exceptione incidenti et peremtoria non suspendi causam principalem nec pronunciari super exceptione sed simul cum causa principali super ea esse pronunciandum, sed sic est, quod exceptio spolij est peremtoria quod ex eo probat. quia peremtoria post litem contestatam oponi potest, L. 2 cum vulgatis C. senten. rescindi non posse et tamen excep. spolij post litem contestatam oponi potest, textus dificilis in clementi unica de causa possessionis, ergo reputat. peremtoria et sic ea oposita non debet super ea pronunciari nec sup.r sedari in causa principali ~ ~

2.o contra secun. par. conclusionis obstat tex. in cap. ex cong.s de restitutione spoliatorum Ubi oposito spolio in vim actionis super eo pronunciat. suspenso causa principali, et uidetur tex. debebat pronunciari sup.r spolio et non terminari cum eadem causa principali ~ ~

Hisitam non obstantibus contrarium disponit Pon tii cuius despsio duas habet partes. 1.a pertinet ad spolium opositum in vim exceptionis altera ad spolium opositum in vim actionis utraque itaque desionis pars interpretatione illustrabit et extrabit ~

P.a quo pars est, oposito spolio in vim exceptionis et probato nolle = rari spoliatum spoliatori respondere non tamen restituit. desidendi ratio desumit ex favore et privilegio spoliati atnunquam spoliatori ~

n.o 2

n.o 3.

n.o 4

n.o 5.

in Cap. 2.

spoliatori respondere ... ppt. naturam rationum inqua spoliati fauor et priuilegium fundatur. Velut quod nudi contendere non debemus neq. insequamus nos opponere innimicis ut dicit. cap. oportet. 3. q. 2. Ubi gloss. notat eam esse rationem quare spoliatus suo spoliatori respondere non teneatur quod etiam notat gloss. in principio verbo non cogerent. idem dicit in cap. 1.o de restitut. spoliator. lib. 6. Ubi ad litteram spoliatum habere priuilegium ut non possit exui eam nudatus, Unde ea ratione in specie huius textus spoliatus non cogit. spoliatori respondere ad quod textum nostrum notant comendant scriben. sic et in cap. fin. infra Marantha de ordine Judiciorum 4. p. dis. 6. n.o 40 Menochius remedio 1.o de recuperanda n.o 377. Rolandus consi. 6. n.o 46. volumine 2 Tiberius decianus consi. 37 n.o 59. volumine 3. Curtius Junior consi. 49. Aliciatus consi. 47 n.o 5. Petrus Surdus consi 27. n.o 28. volumine 1.o Ripa in l. naturalit. §. nihil commune n.o 45. ff. de adquirenda possessione.

n.o 6. Sed quare fauor et priuilegium spoliati non extendit ad restitutioné atquemadmodum spoliato spolio non tenetur respondere ita etiam restituat. siquidem spolij fauor et priuilegium consistere potius debebat in restitutione iuxta tex. in cap. 1.o et per totum de restitut. spoliator. et non in eo ut non teneat respondere. Respond. tamen est, spoliato concedi priuilegium et fauorem regulatum Juxta naturam propositionis nam si opponat. in viam actionis priuilegium est ut restituat. de quo infra. si vero opponat. in viam exceptionis. tunc priuilegium non tendit ad restitutionem, sed in hoc ut suo spoliatori non teneat. respondere ut nostro tex. cuius differendi ratio est restitutionem hoc casu non denegari ex defectu priuilegij et fauo

de ordine cognum

faciens sed ex propria natura exceptionis. qui enim excipit non petit, neque quid consequi intendit sed solum agentem excludere l. 2 cum vulgatis ff. de exceptionib. elegant. Brissonius de verbor. iuris verbo excipere, adeo ut neque virtualiter in exceptione includatur petitio ad aliquid consequendum l. vindicantem ff de evictionibus. Unde excipientes de spolio in hoc tex. non intendunt rem litigiosam consequi sed solum agentem excludere et sic non tenentur spoliatori respondere non tamen restituuntur quia satis est, quod fovere et privilegio adiuvent. Iuxta privilegium quod excipienti concessum est, et ab hoc tex. nostrum singularem dicunt supra relati. Quod ampliatur ut procedat etiam, si opposita spolij exceptione spoliator incidenter restitutionem petat ut in casu huius tex. adhuc enim restitutio denegatur. et ratio est, quia in omnib dispositionib semper attenditur, id quod principaliter agitur. l. si quis nec causam. ff. si certum petatur. et incidentia non augent dispositionem clementina i.º de reprehen. quam exornat felinus in cap. licet. n.º 7 de officio ordinarij Molina lib 4 de primo geniis cap. 2 n.º 50 Barco in l. quod ditis n.º 19 ff. soluto matrimonio. et tex nostrum ad hoc quod denegetur restitutio incidenter petita opposito spolio in vim exceptionis celebrem dicunt Butrio. n.º 17 Imola n.º 6. Anania et Abbas n.º 7. infrascripti Maranta supra n.º 41. Ripa supra n.º 95. Et confirmat Pon. hanc decisionem in versiculo quemadmodum huius tex. exemplo testium contra quos si opponatur et probetur crimen in vim exceptionis et repellantur a testimonio non puniantur poena ordinaria sed solum

n.º 7.

n.º 8.

repellantur a testimonio et rationem reddit Summus, reddit Pon. quia cilicet crimen opponit. solum ad repellendos eos a testimonio et sic nō puniunt. quia nō præcedit accusatio idem probat in cap. 1.° de exceptionib. facit tex. in cap. super his de accusatione l. Lucius ff. de his qui notant. infamia ibi tradit ratio quia cilicet nō opportet ex sententia inter alios lata alium prægrauari et cum nostro tex. hic concordat. L. 29. tit. 1.° parti. 7. Quod ampliat ut nec pœna extraordinaria

6. 6.ª

n.° 9.

talis testis puniendus sit quod probat ex nostro tex. ibi dumtaxat quæ dictio taxatiua ē, et omnem aliam pœnam excludit ut idem in dicto cap. 1.° de exceptioneb. ibi sufficit quod uerbū pondat Abas. hic n.° 33. ad hoc quod ad illius significatū aliud nō requirat. iux. glam uerbo Canonicus. in cap. statum in principio de rescriptis. lib. 6. quā dicit notabilem Abas in cap. cum locum n.° 3. de sponsalib. singularem dicit Nauarrus in cap. 1.° n.° 82, 14 q. 3. hoc enim uerbum sufficit denotat perfectionem ut notat Corseus. in singularibus, singulari uerbo sufficit et alij plures quos refert Tiraquelus lib. 1.° de retractu. §. 7. gl. 1.° et ita opinionem hanc et hic quod probato crimine per exceptionem nō sit puniendus testis pœna extraordinaria donec glo. finalis in dicto cap. de exceptionib. quæ comuniter recipit. ut testant Felinus n.° 9 Decius. n. 4 Mantua n.° 15 in presenti et de iure regio expresse aprobat in dicta. L. 29 partite ibi nō puede el juzgador darle pena ninguna.

n.° 10

Deniq. hec supra dicta resolutio explicat. et ampliat.

de ordine cognum

in versiculo testis huius textus. qui dupliciter explicari potest 1.o ut in eo referat. secundum exemplum illius versiculi verum pro [illegible] illud denegari restitutionem obstito [illegible] in eam exceptione quemadmodum non imponit. poena Juris propter crimen per exceptionem probatum, et quemadmodum testis non efficit. infamis reprobato eius testimonio, Sed quia haec explicatio non convenit litere ideo verior est, 2 explicatio textum illum esse dependentem ex versiculo quemadmodum, et illum habere sensum quod probato crimine per exceptionem non imponit. poena nec testis reprobato testimonio efficit infamis. ut probat ex presse in dicta l. huius. Ubi in fine redit. ratio quam supra retulimus. –

Sed omnia supradicta gravissimas patiant. difficultates. et inprimis quod dr non esse imponendam poenam ordinariam probato crimine per exceptionem Opinatur glossa Sic verbo restituendo, ex cap. 2 de confessis. cap. per inquisitionem de electione l. 2. §. si publico ff. ad l. Juliam de adulteriis ubi probatur crimine per exceptionem probato imponi poenas ordinarias. Adiuvit etiam aqto tex. in cap. extra 2 4 q. 3. Ubi dr. crimina unde cunque claruerint punienda esse, et ultra glossam induciunt tex. in l. nullum C. de testibus. Ubi. dr. posse Judicem punire testem coram se falsum deponentem vel [illegible] n.o 11

2. quod dr nec poenam extraordinariam imponit. opinatur ex vero tex. ibi poenae ordinariae n. 12

dicto capite primo de exceptionibus ibi poenas ordinarias in iis Iurib. dis ponit. non esse imponendam poenas ordinarias contrarium, sed extra ordinariam poenam exponi posse

n. 13. 3. contra versiculum testis opponit gloss. finalis sic, textum in cap. cum tu de testibus ubi reprobato testimonio testes efficiunt per se infamiam incurrunt infamiam // Sustinendo tamen superiorem resolutionem non obstant difficultates supra proposite et 1.° non

7.° 6

obstat tex. in dicto cap. 2 de confessis ubi gloss. verbo confessus contrarios tradidit intellectus, et scriben. ibi gloss. sic verbo restitu° et scriben. sic et in dicto cap. 1.° de exceptionibus latissime Berno ius in cap. qualit. et quando. 2 n.° 57. cum sequentibus. de accusationibus. Multis tamen omissis verius defendum existimo in spe illius tex. non probari puniri testem poena ordinaria probato crimine per exceptionem sed probare puniendum esse poena ordinaria probato crimine de quo principaliter tractabat per eius confessionem quo casu imponit. poena ordinaria absq. eo quod opposuit accusatione ea ratione quia cum principaliter ageret de crimine Symonie, et per testis confessionem apparuit ipsum crimen comisisse ex quo resultavit, crimen notorium et manifestum sus sedit regula quod crimina notoria et manifesta non indigent accusatione neq. in eis ordo Iudiciarius observandus est, cap. ad nostram. 21. de iure iurando. cap. evidentia de accusationibus cap. manifesta. 2 q. 1.° cum pluribus adductis ab Antonio Gomesio 3. tomo. variarum cap. 1.° n.° 41 cum sequentib. et eam explicationem prescripsit gloss. finalis in dicto cap. per inquisitionem de exceptione //.

2° non

De ordine cognit.

2 nõ obstat tex in dicto cap. p inquisitionem n° 14

Cui respondet glo. finalis ibi, ibidem principalit actum fuisse per inquisitionem super quadam electione contra electum et electores et eo casu si testis confiteatur crimen super quo agit sibi praeiudicat et imponit. poena ordinaria ita glo. finalis ibi, glo. sic verbo restitucio Abbas sic n° 28. et in dicto cap. per inquisitionem n° 10 Telisio in dicto cap 1° n° 5. Vel responde ut ad tex in dicto cap 2 de confessis.

3 non obstat tex. in dicto l. 2 § publico ff. ad legem Juliam de adulterijs. Cui responde. procedere speciali et singulari Jure in exceptione lenocinij contra maritum opposita ab uxore accusata de adulterio habet enim illa exceptio vim accusationis et videt. q̃d a modo ẽẽ quedam recriminatio gravans maritum et excusans uxorem et ideo crimine probato imponit poena ordinaria et ita post glam et scribentes sic late plures referens prosequit. Baruco in l. viro 40 n° 8 cum sequen. ff. soluto matrimonio

4 nõ obstat tex. in dicto cap. cũ 2 4 q 3. n° 16

glo. respondet glo. sic verbo restitucio Abbas sic n° 28 Teli.° in dicto cap. 1° n° 9. illam regulam punienda ẽẽ crimina un dicit cum q. claruerint explicandam ẽẽ, claruerint, sic est, legitimo modo per accusationẽ scilicet denunciationem seu inquisitionem.

5. nõ obstat. tex. in dicto l. nullũ. C. de testibus ubi probat. posse Judicem punire testem coram se falsum deponentem etsi testis gaudeat privilegio fori n° 17

2° quando v.g. aliquis testis adducitur. ad testificandũ et ille crimen confiteatur super quo agit. — 2 —

8. 3.°

qd amplect glo. i.ª ibi ad clericum ut possit puniri a Judice seculari si coram eo falsum deposuerit cuius glo. sentenciam comen dicit Benedictus in repetitione capite raynuncius verbo et uxori cap. n.º 434 Casaneus in consuetudinib. Burgundie rubrica. i n.º 7. dicit praxim recepta Tiberius decianus. in praxi criminali lib 4 cap 9. n.º 82 et cap. 17. n.º 27. refert alios plures Seredo colectanea 149 ad decretales n.º 2 q° respondendū ē, textum in dicto. l. nullum ēē intelligendum in quo acto novo p° cessu. et novo Judicio quo casu potest puniri post etc si alios incompetens sit quo ex incidencia fit competens ut erit defendum in cap. tua infra. // Opinionem aut glo. in dicto. l. nullum que ad clericos ampliat suam desitionem ut falsum deponentes coram seculari Judici, abeo possint puniri veram nō ēē, et comunit. reprobari testant plurimi. quos refferent et sequitur Salsedo in adicionib. ad Bernar. Dios in practica cap. 93. Gutierrez lib. i.º practicarum q. 24 per istam in quo non satis constans fuit Tiberius decianus. nā in lib. 4. praxis criminalis cap 27. n.º 21 contrarium docuit eius qd antea tenuerat resolvens eo casu ad dictam causam pertinere.

n.º 18 6. nō obstat arg. a contrario sensu deductū ex hoc tex. et ex dicto cap. de exceptionibus, ubi testem qui in uim exceptionis crimen oponit. et pbat. puniendum ēē, poena extraordinaria Quia respondendū ē arg. a contrario sensu nō procedere quādo ex eo resultat absonus intellectus vel Jurium correctio iux. tex. in l. conventiculo Junta glo ibi verbo extra dictam C. de Epis et clericis et in hac spē, ex arg. a contrario sensu

resultat,

resultat correctio n(ost)ri textus. et in dicto cap. 1º ex quib. deducit. testem nec poena extra ordinaria puniendu(m) et sic in hoc casu arg(umen)to a contra(ri)o sensu n(on) procedit. // Vel alit. responde. illa v(er)ba poena ordinaria in dicto cap. 1º referenda esse ad v(er)bum p(er)i(uriu)s sicut et in hoc textu referenda esse ad v(er)bum dumtaxat ut pi(?) periurus sit, testem n(on) esse puniendum poena ordinaria, s(ed) tan(tu)m q(uo)d repellat(ur) a testimonio ita Abbas. Decius. et Alij. quos refert et sequit(ur) Paricius in dicto cap. 1 n.º 31. de exceptionib. //

Ul.º n(on) obstat in dicto cap. cum te deteribus q(ui)a omissa so lutione tradita a gl(oss)a finali hic, et alijs duobus quas tradit Abbas in p(rese)nti n.º 45. verius respondendu(m) e(st), in hoc textu testes n(on) incur rere infamiam testes, q(ui)a loquit(ur) in casu quo testis repellitur tan= quam criminosus, et n(on) incurrit infamiam reprobato eius testi monio quasi ex falso testimonio, hoc est, n(on) incurrere infa meam quasi si reppelerit(ur) ex falso testimonio et sic tanq(uam) periurus, ita explicari debet textus. in dicta L. huius ibi qua= si ex falso testimonio ff. de his qui notant(ur) infamia at v.º in dicto cap. cum te testes contraria dixerit deposuerunt quo casu nisi ad concordiam reducant(ur). pr(e)cise et necess(ari)o resultat periurium eorum quorum testimonium fuerit re probatum nam ex duobus Juramen. contrarijs pr(e)cise resultat periurium cap. ne a di iure Jurando. L eos ff. ad L. Cornelia(m) de falsis resoluit Couarruuias lib. 2 cap. 13 n.º 7. et ideo in dicto cum te, reprobato testimonio testis remanet periurus q(ui)a reprobat(ur) tanquam falsum q(uo)d secus e(st) in hoc tex. ut supra explicatum. //

n.º 19

n° 20

Et ex hac explicatione interpretat. dicta. l. 29. tit. 1° partita 7ª ubi probat. reprobato testimonio testem manere infamem debet enim explicari cum Grego. ibi verbo. infamado ut repulsus a testimonio maneat infamis infamia civilis facti quod sit notabilis ex eo quod a testimonio repellatur quae explicatio convenit verbis illius tex. ibi Ca assi seria bandia (?) aquel que pasa el testigo en ser dessechado del testimonio y fincar infamado por ello quae verba ad infamiam facti referenda sunt ///

n. 21 — 9ª B.

Relinquitur q. ex supra tradita residendi non est de ratione huius textus proposito spolio in modum exceptionis non convenit restitutionem quia debet excipiens non petit nec aliquid consequi intendit sed solum agentem excludere licet enim privilegium et favor spoliati postulet ut ante omnia restituatur dicto cap. 1° cum vulgatis de restitutione q. id tamen intelligit si ab spoliato restitutio fuerit petita iux. doctri. celebris glosse verbo. praebeat. ibi demum si adversarius postulet in l. universos C. de precibus imperatori offerendis cum pluribus adductis ab Ypolito in rubri. de fide Instrum. n° 144 cum sequen. Gutier. in repetitio. legis nemo potest n° 433. cum sequen. ff. de lega. 1°, quia quaelibet dispositio actoris Iudicem ad aliquid faciendum in Iudicio intelligit. si petitum fuerit docet Bartolus in l. 1ª C. de magistratibus conveniendis Alexan. consi. 96. n° 1° volumi. 4 et alij plures quos refert et sequit. Cavarruvias de tutore et curatore n° 4. et 41. facit tex. in l. pacto. § fratre.

ff. dele

De ordine cognum

ff. de ligatis et nō cap. restitutio conceditur nisi petat.
2° pars ctonis ē, ꝑ posito spolio in modum actionis n° 22
concedendam ēē restitucionem et utramq. causam coniu
p°cessu et senten.ᵃ terminari que cto. duas habet partes.
1.° p̃tinet ad restitutionem, 2 ad p°cessum, quo ad p̃mā
decidendi ratio desumit. ex fauore et p̃uilegio spoliatus
ante omnia restituat. ex illa rone quia nemo nulli contē
dere debemus neq. in hermes nos opponere inimicis
ut supra diximus et notat glo. sic Ubo non cessarint.
idq. quia spolium ꝑpositum fuit in modum actionis
quo tunc. restitutio fieri debet et ratio ē, quia quemad
modum nata exceptionis agentem excludere nō aut
aliquid consequi ut dictum ē, ita etiā. dinata actionis
ē, aliquid consequi tex. in p̃ncipio instituta de actionibus.
l. actio in p̃sonam ff. de obligationibus et actionibus
et hic agenti de spolio conceditur restitutio et excipien
ti deligat. in hoc textu, et inde glo. 1.ᵃ in cap. fin.
infra assignat cautelam ꝑponendi spolium ut hi-
spoliator expediat nō conueniri, et ei utilius sit acto-
rem repellere tunc. ꝑponat spolium in modum
exceptionis et sic actori suo nō tenebit. respondere.
si aut, magis ei utile sit, rem suā recuperare et
restitucionē consequi tunc. ꝑponat spolium in mo
dum actio=

modum actionis. ut sic consequat. restitucionem ~~
ut in Sor. textu et erit desendu indicto cap. fina ~

argo ~ Sd. supra dictis grauit. obstant. Replicaones
Abatis et monasterij dequibus in Xbo. Verum exquib
contendebat. restitucionem petere no posse quae replicaones
satis in iure fundant. // Po. enim qd monasterium no
spoliauit q. 3tra ipsum. no pot. peti restitucio quae petenda e,
3tra. spoliatorem et no possessorem. L. cum ate Vbi glo
finalis alios plures alegat ff. de vi, et ui armata. //

n.o 23. 2o. qd Castru super quo litigabat. pertinebat ad Jus
et ppietatem monasterij. qd pars aduersa nulatenus negabat unde
restitucio no erat concedenda siquidem petenti obstabat notorius defectus ppietatis cap. constitutus. cap. quoniam, de ply, pres
bys teroz cap. significasti dedinortijs cap. si constiterit de accusacionibus. 3. qd cum ppietas monasterio ptineret potuit re

3o ad ipsum reuersa uti Jure retencionis Jur. tertii. in cap. pla
cuit, 2 Dicialo. qd simala fide. 16 q. 3. L. siquis emtionis
§ qd siquis C. de prescripcione. 30. uel 40 anoz Cum g. monaste
rium Jure retencionis uti posset restitucio non erat concedenda

n.o 24 Sustinendo tam. superiorem resolucionem argis
3trarijs respondendum e, et inprimis no obstat. 1m. qui uare
respondent glo Xbo ipsius et Xbo 3tra spoliato rem inpresen
quá dixit singulariter Tolinus in cap. contingit. 1. no. 5. Xbo. ult.o
desenten. excomunicaonis. et sequentes sic, et in cap. 1. et in
cap. cu ad sedem de restitu. spoliatoz et late in mata Pisa
in L. finali no 174 C. derreuocandis donacionibus
minoquio remedio q. de recuperanda a n.o 110 Verg

tamen

Cornej

De ordine cognum

tam respondin. e in hoc tex. potuisse spolium intentari Stra monasterium in modum actionis qualitus ad ipsus pervenit qua tenet. restituere qd ex facto et violencia Abatis possidet et ad cum pervenit Jur. tem indiclo cap. cu ad sedem et pbt ex L. 1 § qd igit. et §. si quis tam. L. 4 ff. de vi et vi armata. eodem modo explicat. textus indiclo cap. de restitu. spoliator.

2 arg. nō obstat qia omissa illa disputatione an petentis restitucionem obstet nō iuris defectus ppietatis de quo late disputat. in cap. in literis de restitu. spoliat., respondin. in hoc spe nō constare qd ppietas pertineat ad monasterium nisi p. aligacionem partis ex quo sumi arg. nō pot ut dicemus in solucio. sequentis argumenti. nō obstat.	n.º 25.

3 arg. nō obstat quadruplicit. respondet Abas hic n.º 13 dicendu tam e, in ho. tex. nō constasse ppietatem Castri ad monasterium pertinere solum enim constabat p alegacione Abatis. ex qua Jus sumi nō pot, celebris gla Xbo nō tenetur in cap. 2 de dolo et contuma. lib. 6 quā dicit comunit. receptam Jasonin L. unica n.º 22 C. quando nō petencium partes nam aligare nō sufficit nisi fuerit pbatum cap. nō e, Junta gla Xbo alegata de consuetudine lib. 6. quin texte ad hoc melio rem dixare dicit Antonius de burgos. in cap. cum dilecti n.º 35. de emtione et vendicio. tomo. 4 repetitionu Canonicor. ubi plura comulat	n.º 26.

Vel alit. respondeo cu Inocencio et Ostiensi in pnti quos refert Abas hic n.º 13. qd quando res perveniet	n.º 27.

ad dominum

in cap. 2.

Dominum sine violencia et dolo uti potest — restitucio. et ita procedit tex. in dicto cap. placuit et in dicto § quod si quis secus. 2°. quando pervenit ad Dominum dolo et violencia ut in nostro casu tunc enim non potest uti in restitucione ut expresse probatur in dicta L. si quis emcionis §. de hec super illis nam et predoni spoliato concedit. restitucio ut in dicto cap. in literis. ubi latet —

n° 28 Quo ad 2m. de processu probat tex. noster proposito spolio in modum actionis utramq. causam eodem processu tractari et eadem sentencia terminari, et comprobat. ex Jurib. adductis in confirmacione 2e partis, et decidendi racio est, natam mutuam pesicionis, conneccionis, et reconvencionis, ita postulare ut vi videtur sensibus Jux. tex. de in l. dong[?] debitamen ff de condicio. indebiti cleme[?] inductis et ut litigantes litibus et expensis non cupiaunt. ut diximus in cap. 1° supra —.

n° 29 Sed nostro textui et resolucioni predicte obstat gravissima difficultas deducta ex hoc textu cinquo sibi ipsi videt. contradicere. nam in textu. cum ea dicit. quod causa spolij proposito in modum actionis intelliguntur mutua pesiciones sese tanquam dicunt minime contingentes et poste a in textu quanquam, dicit. quod cause deducte ia in Judicium eodem processu vicissim tractari debent et eadem sententia terminari. unde consequit. quod huius di cause sunt sese contingentes.

n° 30 Pro cuius difficultatis explicacione advertite reconvencionem duplicem habere effectum seu privilegium, alter est simultanei processus, Alter prorogacionis Jurisdictionis, effectus simultanei est

ut proposi.

De ordine cognum

ut pposita reconvenio causa convencionis et reconvencionis eo=
dem processu tradet et eadem sentn. terminet. dicto cap. i.° dimutuis
peticionibus cum similib. adductis in confirmacione 2 partis ectonis
Effectus v. prorogacionis Jurisdiccionis ē, ut pposita reconvencio
Jurisdiccionis prorogacio fiat quo ad reconvencionem ita ut actor
Judicis Jurisdiccionem declinare nō possit excio qd sit incompe
tens dicto l. cū Papinianus C. desentn. et interlocucionibus
cū similib. supra adductis, et isti effectus seu privilegia resultant
et competunt Juxta pposicionem reconvencionis atento illud
tempore quo pponit reconvencio nam si ante litem contestata
pponatur resultat tuns. primus effectus et privilegium ut
tradet eodem processu utraq. causa et eadem sentn. termine=
tur et ita pcedit textus in dicto cap. i.° dimutuis peticionib
et ibi in continenti et in dicto cap ex cong. de restitucione
spoliatorum ibi ante ipsius cause ingressum et in Clementina
sepe §. verū ibi in exordio de verborum significacione dicta au=
tentica. et consequunt ibi statim C. desentn. et interlocucio
nibus et sic dicunt scribentes ēē ppriā reconvencionum //

Et sm sic resolucionem pcedit opinio glose finalis in dicta au= n 3 i
tentica. et cong. et X bo in exordio in dicta Clemen. sepe §. verū
que docuit reconvencionem ēē pponendam ante litem contestatam
que pbt. ex Juribus proxime relatis et eam sequunt Abbas n.° i2 Socino
n.° i7. Felino n.° 2 Mantua n.° i9. in dicto cap. i.° dimutuis pe
ticionibus idem Abbas n.° i3. Belamera. n.° i8. in pnti et alii plures
quos refferunt et sequnt. Tiraquelus. lib 2 de retractu §. i.° glosa
§. n.° ii

glo 1 n° 11. Mediis in tractatu de compensationibus 2 p. q. 1ª n° 3 debet enim explicari et intelligi ea opinio ut procedat quo ad primu effectum et sit quod eodem processu utraque causa vicissim tractet. et eadē senten. terminet. ex infra referendis // Et dictam resolucionem ampliat dicta glo finalis et dicto Xbo in exordio ut procedat etiā si reconvencio proponat. statim paulo post litem contestatam adhuc enim resultat primus effectus et tractat. eodem processu et terminat. eadem senten. Sequunt. Abas n° 12 in dicto cap. 1° Baldus in cap. cum venissent de Judiciis Jason in l. et ita actio n° 15 C. de edendo Rebuffus in cordata tt. de collacionib. §. prefatiq. glo 2ª Tiraquellus et Mediis supra et racioné assignat dicta glo finalis in passio illo quia eaque in continenti fiunt in eē vident. l. Juris gé tium §. quinimo. ff. de pactis l. dicta Xbo describant ff. si certū petat. et ubique scribentes plura refert Medices de regulis Ju- ris regta 5. n° 165. // Quando v° reconvencio proponit post litem contestatam. tunc nō resultat effectus processus simultaneus nec utraq. causa eodem processu tractat. nec eadē senten. terminat. et eo casu habet locum regla legis qui prior agat. ff. de Judiciis quae in pnti ref fert. et illo reconvencio proposita post contestaōnē in pa dicit ab scribentibus, et solum operat. effectū seu privilegiū prorogacionis Ju- diciis Jux. tex. in dicta l. cū Papinianus cū similibus supra. //

n° 32.

Et sm. hanc resoluōnē explicanda et intelligenda ē opi- nio quā refert glo finis in dicta. auth. et consequnt. et glo 1ª in dicto cap. 1° dicit reconvencioné posse proponi post contestacionem in quacunq. pª Judicii quā sequit speculator et alij quos refferunt

n° 33.

Abas n°

Corns

De ordine cognum

Alvos n.° 13 Sosino n. 97 Mantua n.° 19 in dicto cap. 1.° que expresse probat in cap. dispendio 4 § reus ibi durante Judicio, debet enim explicari quoad effectu prorogacionis Judicii ut eo casu proponi possit reconvencio in quacumque Judicii parte atque ita superiores explicationes et resolutiones assignat glosa dicto verbo in exordio in dicto Clemen. saepe § verum ubi expresse comprobant Lamfrancus n.° 64 Gregorius Nata n.° 157 Romo. 3 repeticione Canonicarum scribentes ibi et in dicto § reus Felino n.° 2 Mantua 19 in dicto cap. 1.° et comune resolvit Maranta supra 4 p.e distin.e 6 n.° 10 Menochius remedio 15 diversas recuperanda n.° 210 Azebedo in l. 1.° tit.° 5 lib 4 recopilationis n.° 60 que explicatio recte convenit juribus supra adductis // Nec enim pugnat text. in dicto § reus, nam ibi solum disponit reum durante Judicio reconventionem proponentem debere eam proponere coram eodem Judice et prorogari eius Juris dictionem, non tamen dicit ibi quod eodem processu tractabit et eadem sententia terminet. //

Ex quibus omnibus patet difficultati supra proposite citato n.° 34 [illegible] cum ea esse intelligendam quando reconvencio ponitur post contestacionem ut eo casu cause non sint contingentes nec tractentur eodem processu nec terminent eadem sententia [illegible] vero quaquam intelligatur in reconvencione proposita ante contestacionem quo casu dicunt cause contingentes et tractantur eodem processu et terminantur eadem sententia ita explicant supra relati. //

Adde tamen ex L. 1.° tit.° 5 lib 4 recopilationis reconvencio intra viginti dies proponenda est //

Et ex supra

in cap. 2.

n.° 35. Et ex supra tradita resolutione inferebat glo. hic adeo proposita recorbencio ante contestatione utranq. causa eadem sentin. ee terminanda ut si iudex ordine simultanei processus no observato super una causa pronunciet talis sentin.ª nulla erit pro quo facit tex noster et similes quib. disponit eadem sentin. utranq. causa ee terminanda ergo sentin. alit. prolata nulla erit tanquã iuris ordine no servato iux. textũ in. L. prolatam. C. de sentin. et interlocucionib. facit etiã qd factum contra legem nulla st. l. no dubium C. de legibus. facit etiã tex. in l. neq. scriptura. C. de compensationibus quibus uniq. hanc opinionem defendũt Barba. et Mantua n.° 16. in dicto capi.°

n.° 36. Sed ab hac opinione recedit dicta glo. nra et docet eo casu sententiã valere per textũ in dicta. L. 1.ª §. fina. ff. que sentin. sine appellatione rescindant. ubi pro. in ea quae a tali sentin. ee appellandũ, valuit ergo sentin.ª alias enim si nulla eet no indigeret appellacione. iux. tex.m in capi.° de re iudicata L. si expresserint ff. de appellationibus. l. 2 ff. quando provocare no e necesse. ita Bal. n.° 10. Abbas n 14. in prãti Socino. n.° 17 in dicto cap. 1.° Maran. supra n.° 20

n.° 37. Et defendendo eam opinionem no obstat nrt tex cum similib. procedat enim in ordine cause ad aliam causam cuius omissio aut praeposteracio no viciat processum neq. reddit sentin. nullam secus vero e in ordine cause ad ipsam causam cuius omissio reddit sentin. nullã ut late explicavimus in Rubrica

n.° 38. Non etiã obstat tex. in dicta L. no dubiũ C. de legibus

quia pro.

De ordine cognum

qui pendit quando lex prohibet substancialiter tunc enim factum contra legem nullum est, secus vero quando lex prohibet modum actides seu sircunstanciam actus tunc enim valet et substinet licet contra legem fiat ita glosa verbo sacramenti in authen. de sanctissimis episcopis desinit C. de exceptis arbitris quam ibi sequunt. Bal. et Pau. n.o 7 et in dicta l. non dubium ubi mirabilem vocat Jason n.o 20. et in de dicit quod multa fieri prohibent. que tamen facta tenent l. 1.a §. biduum ff. quando appellando sit l. 1. §. 1 ff de ferijs. l. relegatorum §. ad tempus ff. de interdictis et relegatis. l. Graece. §. alutore ff. de fide Jussoribus

Quib. sic constitutis non obstat arg.o adducta contra ctionem non obstat 1.m quod pendet ex resolutione illius q.o nis Utrum excep.o spolij sit dilatoria. Utrum vero peremptoria, et Utrum tanquam dilatoria proponenda sit ante litem contestatam an vero tanquam peremptoria proponi possit post litem contestatam, quam questionem in presenti non dissolvamus. quia de ea latius agindum in cap. Pastoralis de causa possessionis // Quod tamen attinet ad nostram text.m Respondendum est, exceptionem spolij fauorabilem esse et privilegiatam per quam principalis causa suspendit. quia non debet spoliatus respondere suo spoliatori donec restituat. ut latius explicauimus in ratione decidendi in p. p. tum maxime quia excep.o spolij dilatoria est, et sic super ea prius pronunciandum est, iuxta tradita in cap.o supra. de quo in cap. Pastoralis.// n.o 39

Non obstat 2.m arg.m ex dicto cap. excomunicato de restitutione spoliatorum. n.o 40.

spoliatorum. quia Respond. e tex. illu procedere quando conuentio vel reconuentio spolij procedit super eadem re, ut in casu illius tex. ubi conuentio et reconuen. erat super eadem matrimo. et eo casu causa reconuentionis suspendit. et prius tractat. et pronunciatur sup. reconuentio spolij. et rationem assignat Abbas n. 7. in dicto cap. ex cong. ideo licuit suspendi conuentionis causam quia spoliatus non tenet. litigare super proprietate rei a qua spoliatus fuit quia non debet nudus contendere Jur. eaque explicauimus in ratione decidendi tex. v. noster et similes procedat quando conuen. et recony. non st. sup. eadem re sed super rebus diuersis tunc enim Judicantur mutue petitiones diuerse et vicissim tractant. eodem processu et eade sentin. terminant. ita glo. fina. infine in cap. 1. 2. q. 2. docet comis qua resoluit Abbas. ubi supra et in cap. fina. n. 5. infra Maran. supra n. 48.

n. 41. Et ex ea int. pretatione explicari post nos textus in Xlo cu ea et in Xlo quanquam ultra explicationem supra traditam ut in hoc tex. non proponant. duo casus diuersi cili et quando proponit. reconuentio ante litem contestatam vel postea. sed unius tan. contineat. casus de reconuentione proposita ante contestatione et in ea spe dicunt. cause et mutue petitiones non se contingentes, quia procedat super rebus diuersis et sic deducte in Judicium vicissim tractant. et eadem sentin. terminant. unde quod dicit intelligi mutuos petitiones int. se se minime contingentes non debt. referri ad ordine cognoscendi et pronunciandi quasi

vicissim

Corr

De ordine cognum

uisi sicut nō paciunt sed debet referri ad ipsas causas ut sig
dicant. nō contingentes que nō sunt super eadem re sed
super rebus diuersis et disponit id ad differentiam conuenien
cie et renunciacionis super eadem re que dicuntur causa
contingentes et ita sciat contradixio istius tex quam superius
rebelimus. et finit sic tex. ⸫.

n.º 1.º

Ad l. x. in ca. tlla m.ª 3.ª de ordine cognitionum

En el condado pañonrostro y en el de ayala que primero se conocio dela legitimidad, que dela causa principal. ciliet dela sucesion del condado la qual causa remita fuit ad Rotam. y sucedio en el pleyto. 9. sentensias.

Ex hoc tex. nota qd petenti hereditatem uel successionem obstat ex cap. illegitimitatis que coram Judice ecclesiastico tractanda e et terminanda prius quam a Judice seculari in causa hereditatis procedat. que clo. deducit. ex hoc tex. sm uniorem et magis comune lecturam et explecacionem de qua infra latius. et habet duas partes hec clo. Pº e, in hac spe. causam illegitimitatis tractandam ee, coram Judice ecclesiastico que pbt. in cap. 1.º et in cap. lator cap. causa. 7. qui filij sint legitimi. 2 pars clonis e causam illegitimitatis prius ee terminandam et in causa hereditatis no posse Judicem secularem procedere quo usq. illegitimitatis causa terminet. que clo pbt. in dicto cap. 1.º et in cap. lator et confirmari pot ex cap. exibita de Judicijs l. diuus §. fina l. si hereditatem ff. de hereditatis petio. l penul.ª ff. de noxalib. actionibus. l. si usu fructum §. si mater ff. de liberali causa. l 5. tt.º 10 parti 3. et confir. etz potuerit ex Jurib relatis in cap. 1.º sup. in 2 arg.º ex quib pbt. opposita exceptione prius de ea pronunciari quam sup. causa principali &c.

La ley infamari. C. de ingenuis manumissis dize que ni uiendo al possessor de alguna cossa v. g. de algun mayoras go. en el qual a de suceder Pedro. biene y pone demanda [illegible] el dicho. pone le excepcion q̃ no es legitimo. P. quien se ha de passar adelante. en la causa. o de la illegitimidad se a de tratar.

N.º 2. Sd contra primam par. clonis 1. obstat l. 1.ª C. de ordine Judiciorum l. quoties C. de Judicijs quib pbt. Judicem qui de causa principalia cognouit posse cognoscere de causa incidenti licet ad eam incompetens sit qia ratione incidencie effecit competens. q et in hoc tex.

Pr qd de causa principalis sup p incidit exigit de excepcione y: mas. se a de aduertir q̃ ui uiendo el dicho poder ser el que pone demanda ha de pedir licencia al que le poser.

secularis

De ordine cognium

Secularis qui de succes^d cagnouit debuit etiam cognoscere de causa illegitimitatis ~ u ~ u

2 contra eandē partē obstat q^d Judex secularis pot cognoscere de causis ecclesiasticis nō cognoscere pot de causa decimarum cap. postulasti de omicidio ad idem tex. in cap. finali de Judicijs ubi cognouit laycus de Jure eligendi rectorem potuit ergo in hoc tex. de illegitimitate cognoscere ~ u — n° 3

3. contra 2 par. etiamsi cap. de caetero obstat tex. in dicto cap. causa. 7 qui filij sint legitimi ubi pendente Judicio illegitimitatis coram Ecclesiastico remitit. causa hereditatis ad secularum ut interim de ea cognoscat ergo nō recte in presenti causa suspicionis suspendit nec de ea cagnoscit quo usque illegitimitatis causa terminet. ~ u — n° 4

4 et Ul.^o contra eandē partem obstat tex. in cap. 1.º supra eū similibus ibi relatis quib. disponit. opposita exceptione incidenti seu preiudiciali licet de ea prius cognoscendum sit nō tam. ē pronunciandum. sed sufficit super principali pronunciare ergo et in hoc tex. nō erat pronunciandum super exceptio^e illegitimitatis sed suffiicibat pronunciare super causa principali ~ u — n° 5

His tam. nō obstantibus contrarium Pet. in hoc textu quem D. D. hic dicunt ēē repetibilem et magne et profunde materie refert Juannes garcia in tracta. de nobilitate glo. 1. n° 27. Cuius intentionem antiquo aggrediatur operare precium erit investigare — n° 6

inuestigare in spe. huius tex. quo ordine et a quib. personis et coram quib. Iudicibus. due iste cause successionis scilicet et ille gitimitatis fuerunt deducte in Iudicio in quo variant scribentes et tex. lectures. seu explicationes ad nrum tex. assignat quos sigillatim referimus et singularibus interpretationib. illustrabimus et exornabimus. [illegible]

n.° 7. Prima lectura. et explicatio huius tex. causam illegitimitatis prius fuisse intentatam et propositam coram Pontifice et cum postea Rex Francie successionis causam super comitatu Campanie. inter eosdem personas uel incipere tractare in iudicet. a Pontifice ne successionis causa incipiat donec illegitimitatis causa terminet. et subdit ratio nem quia est, diuersis processibus intricare negocium tex. pro qua lectura et explicatione potissime ponderant. verba huius tex.

incipere. ibi delatam et ibi incipere que manifeste probant causam illegitimitatis deductam fuisse coram Pontifice priusquam causa successionis inciperet ponderant etiam alia verba ibi dependentur ex illa successionis causa que probant causam successionis esse dependentem a causa illegitimitatis uel potius que prius fuit proposito quam lecturam assignat Imola in principio Belameda Consilio 3. Abbas. n.° 7. Vers. secundus. in principio ubi dicit eo uerum et ndubilim intellectum. et prius fuisse intentatam et propositam causam illegitimitatis coram Pontifice dicunt ipsi potuisse contingere ex eo quod cum Regina Cypri esset heres legitima illius comitatus Campanie difamabat non esse legitimam et inde potuit ipsa intentare et pro

ponere

De ordine cognum.

ponere causa super sua legitimitate utrumque remedio legis difamari C. de ingenuis manumissis. qui convenit l. 46. tit. 2 parti. 3. et illam l. matam latissime prosecunt. Anto. gabriel lib 2 communium tt. de actionibus clone 6 per totam Couaru. lib 1 variarum cap. 18 per totum Antoni Gomez. 3. tomo variarum. cap. 1. an. 17 Sarmien. lib 2. selectarum cap 2 per totum et lib 7. cap. 6. Suares alegacio 3. et 4 ubi eius adicio plures refert, Pas. in praxi 3.° tomo cap 9. §. 1.° per totum Juanes garcia de nobilitate gla 47. ex n.° 9 refert alios Alfaros. colectanio 228. in quo aduer. remedium d. l. difamari non solum obtinere et sabere locum in causa status in quo loquit. et docebat Bal. ibi late comprobat et defendit Sarmien. ubi sup. Sed etiam sabet locum in alio ga cumque causa civili ut docet Inocentius in cap. congruente n.° 1.° et ibi Imo [struck] in princip. Abbas circa finem de officio ordinarij. dicit comunem plures refferens Antoni. gomez supra n.° 18. Couaru. sup.a n.° 7. Grego. gla 1.° in d l. 46 partite Didacus Perez in l. 1.° tit. 8. lib. 3. ordinamen. col. 588 verbo ad 4. dubium. latissime Antonius gabriel supra et contra Sarmiento. late defendit molina. lib. 3. de primo genijs. cap fina per totum. dicens ita observari in praxi qui subscribunt Gutierres consi 41 n.° 5. et antea docuit gla. verbo decreto in l. si etti per praetorum §. ait praetor ff quibus in causis maiores. et expresse ea opinio probat in d l. 46 partite.

Ex qua lectura et ex plicatione huius textus. n.° 8

resultat

El doctor asensio lopes. catsidratico de salamanca.

Aeste tex. viene sin el pleyto q̃ assensio lopes defendio en fauor de los vasallos del marques de villena que puso les impuso q̃ cada un dia ornaudad o, de otra ques que davan cada uno antes corrientes tantos capones, gallinas &. y ca. pagavales por cada carnero 4. o 6. reales. conforme estavan obligados ellos quisie ron salirse dello.

y la razon desto es q̃ como aquello contenia como a modo de compra, y venta, ellos decian que no querian vender y assi como la vendicion es volun taria, para ellos tam bien assi la emcion es voluntaria, y como el mercava con su vo luntad, assi ellos p.º q̃ aquel pecho contenia el dicho modo, y para eximirse conforme la ley.

resultat remediũ d. l. difamari habet etiam locum in causa legitimitatis quãdo aliquis difamat nõ ẽẽ legitimum tunc e enim difamatus potuerit uti remedio illius. l. et petere nõ solum ut condemnet. difamator et ei imponat. silencium verũ etiam petere poterit declari legitimũ ut docet Inosen n. 1.º Abas n.º 7. dicens ẽẽ equius prepositus n.º 13. dicens veriorem opinionẽ in dicto cap. causã 7 qui filij sint, qui et alia supra relati interpretant, et explicant hãc lecturã et explicaõnem ut habeat locum et obtineat delata iã successione et sic reginã illam potuisse illud remediũ intentare et petere declarari heredẽ legitimã comitatus qiã iã erat delata successio post mortem illius possesoris comitatus, quo casu oms fatent. potuisse intentari ab illo regina remediũ supradictum –

Sed si success delata nõ eet, grandis et subtilis du. bitatio ẽ, Utrum viviente possore comitatus potuisse regi= na dicto intenta. illud remedium et petere declarare legitimam et preferiri ad eam comitatus successionem post mortem possesoris, in qua q. pars affirmatiª. pbari pot ex d. l. difa mari et ex l. in l. aquilia 4 1 ad l. aquiliã quẽ tex applat famo sũ hearz. aligaʳ 4 n.º 4 at idem tex. in l. 1.ª C. de fidei comissis l. 1.ª C. de sentin que p.º eo qd interest. l. si finita. §. elegant. ff. de dã no infecto l. 3. C. quibonis cedere possint l. si contendat ff. de fide jussoribus l. si mandavero. 1.º ff. mandati l. rem alienã 1. §. fina. ff de pignoraticia actioᵉ ex quib. omnib. pbt. posse quem in judicio agere sup.ʳ jure de futuro qd ei despnti nõ competit

n.º 9.

De ordine cognium

et ea rone Regina in nra spe potuisse agere resp. Jure succesio is
qd ei in futurū competebat licet de pnti nō competeret et Sisar=
gis defend. plures. uiuente possesore maioratus. posse cum qui eius suc
sionem prehendit post successoris mortem petere ut pronunciet. le
gitimus successor quā opinionē defendit Suarez. aligacio 4 pro
tam. Sequit. Couarr. dicto lib. 1.° cap. 18 n.° 8 Simancas. de
primogenijs Hispanie lib. 1.° cap. 28. Grego. Otalora et Pelaez
et alij. quos reffert et sequit. Mendaño. in L. 40 Tauri. glo. 1.°
n.° 35. et 36. et sm eam opinio in granatensi Senatu fuisse
judicatū. reffert Padilla in 1.° n.° 31 C. de fideicomissis et
eam opinio. apud suprema tribuna in florentissimis cortibus & ... = frenuibus
is pluries uidisse receptā. ut ait molina lib 1. de primogeni
ijs cap. 14 n.° 9.

Contra.° tam sentm. et sig Regina de qua in hoc tex. non N.° 10
posse uiuente possesore comitatus agere ut pronunciet. legitima
et pertinere ad eam. Successum comitatus post mortem posse
lorem pbr. ex l. nō quemadmodu ff. de judicijs ex qua notatur trac=
tū futuri temporis nō pertinere ad Judicem quem tex.tu ultra
ordinarios ibi late exornant Angelus et alij quos reffert Rine
bus. in l. 1. 3. p. C. de bonis maternis. n.° 7. 8. At idem tex.° in
l. 1. §. 1.° ff. de usuris. ibi quid enim pertinet ? ad judicem futu=
ri temporis tractus faut tex in l. 1.° ibi *prematuro ē, enim
spes colaionis cū adhuc uiuat. is cuius de bonis 4.° debet. l. si fi=
lius qui patri. §. cū filius. ff. de bonis libertorum ibi qui sequē. ff. *de collacione bonorum
tis gradus sit nō admittunt. interim et ibi differri contrauer.°

l. si ita

in cap. tuam. 3.

l. si ita scripte § 1.° ff de lega. 2 ibi neq. pervenit ad nos antiquam dies veniat facit etiam qd incertissimum e, ius istius Regine ppt. incertitudinem vite aut mortis ut eligant. considerabit. Consultus. in l. Senatus. §. mortis ff. de donatio causa mortis ibi siquidem terra mariq. tam in pace quam in bello, tam domi quam militie multis generibus pericula mortis post facit tex in §. illo. infine in hoc ibi d[illegible] dicio ibi qd multa accidere soleant ut eam non capias ex quibus qbi. non posse intentare qy qd ofensu non competit licet in futuro possit competere et sic Reginam non potuisse petere vivente possesore pronunciari legitimam et sic arg.[illegible] vivente possesore maioratus. non posse aliud petere qd pronunciet. legitimus succesor post mortem possesoris defendit Pinelus. ubi sup.a dicens sm eam opinionem adordissimis senatoribus fuisse Judicatum. Suarez aligacio. 3. qui fuerat precipuus contrarie opinionis autor Anto. gomez. in l. 40 Tauri. n.° 78. Ubi dicit in Senatu. [illegible]. Vallado lit. ita fuisse Judicatum Padilla sup.a dicens in Senatu deValle. ita fuisse Judicatum super comitatu deburendia late defendit et contrarijs respondet molina supra. ubi n.° 18. dicit Sane 2 opinionem veriorem esse et probabiliorem et in mata fidei comissi late defendit. francis. Marcorius in epitome defidei comissis 3 p q 61 ubi dicit Sane opinionem in Rota florentina esse canonizatam et sm eam semp. fuisse iudicatam

Utrum. vivente aliquo possesore ~~[illegible]~~ posit legitima succe.° alicuius maioratus vel hereditatis. declarari iux. istum tex tum.

N.° 11.

Has aut opiniones contrarios componit Juannes. garcia denobilitate glo 47. n.° 16 ut 1.° opinio procedat quando su-

De ordine cognum

habet causa ex qua sustineat. iudicium quo ad ius de futuro
ut in exemplo et spe tex in d. l. diffama. ibi enim sustinetur
iudicium ppt. ius qd dispnti competebat cilicet perturbacionem
status quae resultabat ex diffamacio licet ex iurga deducat. ius
qd infuturu competit exempla alia reffert Garcia ita explicans
iura prime opinionis et inde in nra spe qia Regina diminu-
cionem status patiebat. ppt. diffamacionem potuit possessore uiue-
te causa illegitimitatis tractare qe remedium d. l. diffama:
2 v. opinio procedat, quando nulla habet causa dispnti, et
tunc nd pot iniudicium deduci, ius qd infuturum competit.
In caso v.o 2 opinionis. qando cilicet qui successione pretendit pe-
tere nd pot, qd pronunciet. successor post mortem possessoris dat.
remedium qd fauat probacionem ad perpetua rei memoriam
ut sic adueniente casu pbatum exitat ius ei ad successionem
conficiendum, qd iure permissum e, cap. quonia frequen. in pn
cipio ubi latissime scriben. ut lite nd contestata. cap. significa
uit de testib. late Garcia supra glo 4. 8. per totam Dido
cus Perez. in l. i. ti. 12 lib 3. ordinamen. colum 588. =
Vltimo ad 4 dubium reffert alios Pinelus supra

Resoluit(g: i.m lectura et explicacione huius n.o 12
tex. ee, Regina p. remediu d. l. diffamari. proposuisse causa
illegitimitatis coram Pontifice prius qua successionis causa incepe-
retur.

Sed hec i.a lectura et explica.o sustineri nd pot et sum n.o 13.
cit. euident. qia si in spe huius tex prius coram Pon. proposita fuisset

causa illegitis poterat etiam cognoscere de causa successionis et here-
ditatis iux.ª tex.tm in cap. 1.° qui filij sint legiti, ubi iudex ecclesias-
ticus qui cognoscit de causa matrimonij et legitimitatis pot. etiam
cognoscere de causa hereditatis, que accessoria ē ad causam matri-
monij, ut explicat ibi scriben. Butrio n 4 et 6. Preposito n.°
5. in dicto. cap. causā .7. āt idem tex. in cap. de prudentia de
donationib. int. virū ubi ecclesiasticus cognoscit de causa dotis
que incidens ē, et accessoria ad causā matrimonij ut ibi explicant
gto penul. et scriben, et ē receptū in iudicando et consulendo
dicit Palacio. in repetitiō. capituli per vestras. notabili 2 n.°
4.° 14 et 47. refferunt plures. Molina lib 2 cap. 5. n.° 57.
Barbo. in l. 1.ª 1.ª p. n.° 46. ff. soluto matrimonio. Gutier.
lib. 1.° practicarum q. 44. n. 9.

n.° 14

Nec pro ea lectura faciunt verba eiusdem tex. ibi:
incipere, quia nō sunt referenda ad causā successionis, quasi sopita
non esset, sed sunt referenda ad Ludovicū Regē Franciæ qui
mortuo. eius patre Philipo. apud quem. successionis. causa trac-
tabat. volebat causā incipere, que, quo ad ipsū, nō qui nō dū
de ea cognoverat incipere, ut constat ex originali. eiusdem tex.
et notat Pegarius in p.ᵗⁱ

n.° 15
propositionis.

Non etiam faciunt pro dicta lectura alia verba eiusdem
tex. ibi dependentem ex illa etc. quia nō dicit. causā successionis de-
pendere a causa illegitimitatis ratione ordinis seu propositionis quo-
si illegitimitatis causa prius proposita fuisset, sed ratio dependentis
dicit, quia illegitimitatis causa prejudicialis. dr. ad causā successionis

et ideo ex

Ad Tx. in Cap. Ivam

De ordine cognitionum a D. Frusi lla in salmanticensi Academia

Petenti hereditatem obstat exceptio nativitatis que prius coram ecclesiastico terminare debetur sed pro dubitandi ratione primo sic argumentor. Iudex qui de causa principaliter cognoscere non potest potest de ea si incidenter et accessorie proponatur cognoscere ut probat tx. in l. quoties C. de iudiciis l. 1.ª C. de ordine iuditiorum. ca. penultimo supra de iureiurando res titutione ca. dependentia infra de donationibus. inter virum invat regula ex l. 2.ª ff. de iuris dictione omnium iudicum et capituli primi et ca. preterea. s. supra de officio delegati at natalium causa incidenter et accessorie proposita fuit in ca. tx de cuius litera constat quod de ea rube incidentis Rex fran.ᶜᵘˢ cognoscere potuit quam principaliter de ea cognoscere minime posset.

Secundo sic argumentor si causa prius in iuditio proposita prius finiri debet l. qui prior 29. ff. de iudiciis ca. 2.º §. sed cum ea supra eodem at in h. tx. de hereditatis possessione prius cognitum fuit iuxta unam nostram lecturam; quod de ea actione expectare posterioris causae exitu pronunciari debuit in hoc tx.

Tertio.

Tertio. Tertio sic de peremptoria exceptione lis statim cognoscendum erat non tamen super ea pronuntiandum erit, sed sufficit super primi pale pronuntiare ut probat ex in ca. 1.º supra eodem at natiuitatis exceptio de qua in hoc tx. ereditatis petitionem respicit et sic peremptoria est ut g.º de ea statim cognoscendum erat non tamen pronuntiandam

Quarto. Quarto, sic prius cognoscitur ut pronuntiatur ut super ea causa primo po li quam super natiuitatis exceptione ut probat tx. difficilis in ca. causa que .2.º infra qui filii sint legitimi at in hoc tx. principali causa successionis differtur et cognoscitur prius de natiuitatis exceptione ut ex hoc libtera constat g.º non recte.

Quinto. Quinto secularis iudex competens est in causa usurarum ut probat tx. difficilis in ca. post miserabilem infra de usuris at usurarum cri=mem eclesiasticum est. ubi est comune placitum in ca. cum sit generale per tx. ibi de foro competenti g.º Rex fran.^cus^ ut est comune placitum in hoc tx. de causa natalium et sic eclesiastica recte cog=noscere potuit.

Sexto. Sexto et ultimo, sic argumentor iudex curare debet finem litib. imponere ca. finem litib. infra de dolo et ca. 1.º de re iudicata ca. ut litigantes de officio ordinarii lib. 6.º ca 1.º de apellationib. lib. 6.º Tridentina ss.^e^ 29. ca 10. de reformatione et inde litiu. longitudinem uitari debere probat tx. in ca. difundia de rescrip tis lib. 6.º et damnosam litium per negationem restringemus ut probat tx. in clementina dispendiosam de iudiciis at si in hoc tx. posteriores causo exitus expectatur. l. litis prorrogatio sit pa tet g.º non recte.

Incontrarium u.º his non obstantib. est Honorii 3.^i^ desicio in hoc tx. repetibilis et magne et profunde mate. teste Joanna garcia de nobilitate glos. 1.º n.º 21. que confirmatur ex ca. lator infra qui filii sint legitimi et facit tx. in l. 2.ª et s.º C. isto tto et l. 2.ª C.

Et in l. 1.a C. de ordine iuditiorum et ca. 1. in principio de consanguinitate et affinitate ca. accedentib. in fra de accusationib. prelatorum et tridentinum. ss. 24. De reformatione canone ultimo ad cuius explicationem ante decidendis rationem investigare oportet quo ordine natalium causa fuerit in hoc ex iuditium deducta in quo nostre interpretes mirum variant variasque ad nostrum ex area nant lecturas quam prior est natalium quaestionum prius coram Dom. P. a Regina propositam fuisse quam hereditatis causa coram Rege et ita ex verbo incipere De quo in hoc ex credunt Abas n. 1. Immola in principio. Velameda oposisione 3.a 2.m quem contingere potuit ut regina legitima tres incomitatu Campaniae ab illius pote fore de legitimitate difamaretur et proinde potuit papam addire et cogeret difamantem agere et consequenter sub natalib. pronuntiare arguto legis diffamari C. de ingenuis et manomissis et legis 46 n. 2. p. 3.a cuius legis remedium obtinet etiam in causis spiritualib. et per consequentiam in causa natalium de qua ex nostro sermo et per ignorantiam ind. ca. causamque 2. n. 3. 0. et ibi dom Abas n. 1. et prepositus n. 15 et denique in omnib. causis tam similib. quam criminalib. optinet et ita est comune placitum ut per Antonium Gomes tomo 3.o ca 1.o a n. 18. Covarruvias lib. 1.o variarum ca 18. n. 1.o Antonius Grabriel tomo 3.o comunium ti. de actionib. clementina 6.a et ita servire tenendum est quamvis Sarmiento lib. 1.o selectarum ca. 2. n. 2. constanter affirmatur illius l. remedium dumtaxat optinere in causa status de qua loquitur arguto utriusque legis 1. C. ut nemo invitus agere vel accusare compellatur cui hec sententia destituto iuris rigore verum et caeterum contraria exercitate deffendi potest arguto legis

ciauutl. ii.

itaumlneratus si ff. ad legem aquiliam ibi multa tu legesti
& me elitum 32 ff. sirertum petatur l. Pangonius 85 ff de
adquirenda hereditate. & itaconlia Sarmiento Resolutum Moli
na de primogenijs lib. 3. ca. 14. n.o 2.o sicque in praxi Gre=
matur lopes ind. l. 46. glossa 1.a Joannes gutierres concilio 41.
n.o 5.o neque obstat Sarmienti ratio 8.o licet illius speri parti=
cularis sit in causa status setenim illius ratio nempe presen
tem inquietatio generalis est & inde generaliter intelligi de-
bet et ut vide aduertit Jason quem inde in l. 1.a s.o fuit qua
situm n.o 20 ff. ad Treuelianum que resolutio uira est eo ca
su quo ereditas dilata est in actu & illa agitur post mortem
susesoris de iure presenti et per Innocentium Abatem expre
situm ubi proxime caeterum magis dobtabilis quando
quisnam dicendum sit quoties ius iure de futuro litigatur ut
fata sim presenti remedio ubi uellit Regina Signi de
familia in illo posesionis ut difamans a diffamatione de
sistat & ipse difamatus declaretur sucesor in maioratu e
intentare posse illius remedium defendunt Rodericus
Suares alegatione 4.a n.o 4.o ouarru. d. ca. 18. n.o 8. Gre
gorius lopes in l. 1.a tito. 2.o p.ta 3.a Pelaes de maioratibus
2.a parte in initio n.o 64. Velasquez in l. 10 Tauri glo.
sa. prima a n.o 35. ubi Refferunt hanc sententiam in Ala
pronuntiatum fuisse pro qua inter alia addunt tex
in ca. quoniam frequenter in p.o supra ut lite non contes
~~tata~~ in sui remedio videlicet ne veritas occultetur
& probationis copia pereat iuuat ultra eos tx. in ca. in
super infra de confectione por renendo ubi ille qui in cano
nicum

canonicum receptus est potest statim agere et petere ut de claretur ad ipsum prouiendam primo uacaturam pertinere

Contraria tamen sententia uerior est et receptior et imo non posse ut per Antonium Gomez in d. l. 40 an° 18. Mencha ca de successionum creatione lib. 3° § 6° n° 46 Pinc lo in l. 1a Co. de bonis maternis 3° p.e n° 12 ubi subdit apud viros grauissimos ita pronuntiatum fuisse Padilla in l. 1a C. de fidei commissis n° 31. dicens in Regia cancellaria pinciana in ista hanc sententiam pronuntiatum fuisse et Molina supra lib. 3° ca. 14. n° 17 Gama de sisione lusitania 102 n° 3° Gutierres concilio 13 n° 1° pro qua sententia expendunt regulam tex in l. in quemadmodum 35 ff. de fidei commissis quae habet tractus futuri tempo ris ad iudicium non futuris non spectare facit etiam nemo ante mortem possessoris nullus dici potest proximus sertus esse ut petens sesuesesorem pronuntiare possit prius quam maioratus possessor decedere ut in l. cum ita 33. § in fidei commisso l. pe lo 61 § fratre ff. de legatis 2° argumentis contrariis uere opi nionis docte satisfacit Molina d. loco a numero 18. tau in hoc controuerso articulo pro concordia in distingue. m. aut uicismo di ius de futuro nullam habet causam de presenti ex qua ii dictum meo iure sustineri possit aut uo presens addens causa ad omnium in iurium aut denique quod de presenti interest priori casu obtinet 2a opinio posteriori uo prior pro qua concor dia expendo tex in l. d. de famari cum adductis in eius pro posito a Joanne Gutierres concilio 31 per totum in cuius spe ciei sustinetur iudicium propterius quod de presenti compe

tenem.

nempe presentis status diminutionem ex difamatione resul tantem quam in consequentiam veniat ius de futuro simile isto tum ins. 1º unde ex verbo impetrauit C. de fidei comisis optimus tx in s. aliquando 4 ff. ad leg. em aquiliam ubi presens dolus sustinet iudicium quod alias erat de futuro iuuat etiam doctrina gloss. primae in fine in s. 1º C. de sententiis quae sine certa quantitate pert. L. ibi recepte 2m plure per A. sluedum in s. 2º tto 15 lib. 4º compi lationis nº. 15 tum docet super iure de futuro puta pro anno debi to soluendo quolibet anno pronuntiari posse quia in presenti continet ius de futuro spe de presenti debetur quam concordiam colligo ex his que tradit Joannes garcia d. loco glos. 48 nº. 14. ubi nº 6. cuius rei utilia exempla in praxi tradit et ve tendit con dicti traditis a Didaco Perez in s. 1º tto lib. 5º ordinamenti Colum. 131 &. fine dubium et ita in simili lite super successionem ma ioratus domini Roderici Maldonado de amatis equitis Sal manticensis pronuntiauit iudicium, hoc casum in ipsius vita consistere non possit quia nulla presens causa aligabatur nisi timor dumtaxat ne probationis copia periret et inde secutus erat que cum iudicio docet molina d. ca. 14. nº 16. in uit ubi usque partis testes ad perpetuam rei memoriam recipi quod plane aiure permissum est iuxta decisionem tx in ca. significauit 4 in fi. de testib. et d. ca. quoniam frequenter in princi. pio cum isque in eorum propositis post plures tradit Joannes garcia glo. 48 · per totam litem quo se saret donec casus succederet sal que vna o altera senta iudicium nrum in Regina cancela rio Pinciana confirmatum et executoriatum verum hec lectura prior lectura defendi non potest quia ordinaleum causa prius coram papa fuisse incoata sane alecione pos set idem P. P. de causa successionis cognoscere argumenti dicti capituli de presentia et ca. 1. infra qui filii sint legiti mi quod

quod tamen noster tex negat nequeobstat uerum inciperet
.m. a comuni exponitur idest incertam prosequi ut per Cardi
nalem abatem et Immolam et Velameda supra uel clarius
dic uerbum illud non significaret initium litis super erediä
tatis sed initium super executionis coram rege novo cum tamē
neonium coram patre illius Iam difiendo septum fuerat ut
advertit Bernardus in presenti in casu in possesione in le 2a. letura
est abatis antiqui Belamera d. 3a. oppinione et Ananiq n.o 1.o hic
nempe natiuitatis quaestionem incidisset in hoc tempore modum repli
cationis nempe q.a eredes legitimus ereditatem petebat Regina
v.o rea que illam posidebat excipiebat eam ultimi posesoris filiam esse
et inde ereditatem ad ipsam pertinere altera v.o replicabat illam
legitimam esse pro qua interpretatione pondero nostri tex verba ibi (si
forte ab ipsa regina fuerit super hoc requisitus) que innueretur de
tur Reginam ream fuisse sed comuniter rehicitur quia ex nostri
tex integra et litera constat plane reginam si per actricem fuisse nō
autem ream neque obstant uerba illa si forte q.a adiecta
fuere ex eo q.a eidem intererat ne nullitas in processu causaretur
quare receptior est 3a. lectura nempe ereditatis causam prius
septam fuisse a Regina coram Rege francus cui agenti oport
ta fuit natiuitatis quaestio cuius discutio q.a ad eclesiam
pertinet ad forum eclesiasticum remissa fuit ita sensentis Jo
annes Andreas, Cardinalis Velamera opositione 3a. Ancarra
nus et immola in principio Antonio n.o 17 Abas 1.o hic et iuxta
hunc sensum noster tex frequenter citatur ut per Barto. et comu
nis in l. 2a. ff. de iurisdictione omnium iudicum et in d. l. g iccbis
Gutierres de iuramento confirmatorio prima parte ca. 1.o n.o 13
est que consenantior litere et utilitigantium ut deprehendit
ex verbo declarat quod plane significat natalium causas
ex iudicio seculari quorum quo petebatur ereditas ad eclesiasticum.

Caput 3.

ecclesiasticum devenisse probatur etiam ex verbo pacienter exp
ectes ex quo aparet regem causam inchoatam eam proseguj voluisse
sed ad monitum fuisse a P. P. ut expectaret prius causam na
talium denique ex ea non inelleganti ratione Probatur m. si na
talium causa ante omnia coram P. P. proposita fuisset ac
illius exceptio obiecta fuisset ubi reipse probabiliter ignora
ret quid m. apud sedem apostolicam quod tamen noster tx
in principio ibi (tuam non credimus latere prudentiam et sed
non admitti).

Hijs sic premissis noster tx duas continet partes et inde du
plici indeget decidendi ratione prior pars cognitionem causae
natalium ad ecclesiasticum non autem ad secularem iudicem ex
pectare decidendi ratio in litera asignatus nempe quia illius
examen ad ecclesiam pertinet, que ratio elegans est nostra tamen
explicatione indiget et ad ..ertenigitur secularem iudicem iuris
dictionis ecclesiasticae tam principaliter quam incidenter incapacem
esse ca. 2. ca. quanto ca. novi supra de iudicijs atque ubi de qua
natiuitatis agitur et queritur utrum aliquis de legitimo ma
trimonio signatus ad ecclesiam pertinet nec potest discuti a secu
lari iudice ut in d. ca. lator et in d. ca. causamque 2. quoniam
hec quaestio discuti non potest absque eo quod de uiribus matri
monij a quo pendent agatur ut pecto utrum in facqui filij sint
Legitimi constat autem potestatem cognoscendi de matri
monio cum sit ecclesie sacramentum ca. ad abolendam infra
de ereticis ca. debitum supra de bigamis tridentini ss. 7.
de sacramentis in genere canone 1. ad spiritualem iurisdic
tionem pertinere et consequenter ad ecclesiam cui soli ex l.
diuina competit ex illo loco Joannis ca. ultimo et ca. ita
dominus 19. de comuni placuitumes ut post Caietanum re
solvit Couarruvias ca. 31 practicarum an. 2. et late pan
ris garcia supra glos. 9. an. 3. quamuis deinde positio

eidem.

eidem competere ex multis probati vti uerius ind. ca. 2° ad ratio
nem desidendi & ad hec reduces plura quesita rationem desidendi
n[illegible] ex post inocentium & Ancarranum n° 2°. Tradit Abas hic n°

Secunda pars est ereditatis iudicium superdi debere donec n-
talium causa terminetur, desidendi ratio litera asignatur nem
pe vt negotij intricatio uidetur que ratio elegans est n[illegible] tamen
indiget explicatione aduerte igitur sic iuditium intari debere
vt in l. Dominus 53. ff. de condictio indebiti & confesio in ea in
ter alia in ca desententia excomunicationis ca. Olim de uerbor
significatione notant Antonius n° 10 Velamera 12. Ancarranu
4° Abas 6° Immola hic rursus aduerte intricationem sed con
fusionem in ea[illegible] huius ca. in eo consistere q[illegible] cum due illeque
tiones simul se se contingant atque eodem tempore de iis coram
diuersis iudicib; ageretur qua tamen partib; inferetur vt in ca. vl
timo de rescriptis supra l. Item ab ereditas sequi posit nempe
vt super eadem ereditate contrariam posuerint aduersis; iudi
cib; proferri sententiam, ab eclesiastico namq; ipsam illegiti
mam pronuntiare, a seculari v° eidem quasi legitime ereditu
tem adiudicando & sic preiudicium uarietate cause progres
sus impediretur iuxta ca. 2m supra de oficio delegati ac pro
inde merito in hoc tx Canonis statuit ereditatis iudicium sus
pendi debere donec super causa natalium pronuntietur &
ne processus cause principalis nullus redatur vt post Ioannem
andream explicat Ancarranus in presenti n° 4°.

His sic constitutis non obstat primum argumentum ex regu
la dicte legis quoties cum similib; glos. ultima in presenti in ea
est sententia & Christi me obtineret in causis simlib; neque eam
plurimi se explicat ipsius tamen sensus est distinguere inter inci
dentia que sint eiusdem nature ab eodem fori erona iuris dictis

super

super principali causa emanauit procedunt inter incidentia eque diuerse nature ab eodem fonte iurisdictionis unq manant iurisdictio super principali non procedunt ut in prioribus; obtineat regula dicte legis quoties cum similibus siquidem in earum specie ab eodem fonte emanauit iurisdictio super principali causa et super incidenti nempe apostate seculari in posterioribus; v. noster tex. d. ca. latores siquidem iurisdictio spiritualis de qua in eis agitur diuerse nature est a iurisdictione temporali et a diuerso fonte procedit et ideo secularis non posset de causa natalis que ad forum ecclesie expectat in hoc tex. cognoscere ut ita explicat Innocentius et Abbas nº 9. hic Bartolus in d. l. 2º ff de iurisdictione omnium iudicum in fine ubi Paulus et Alexander, Iason, et Rosseus, sed non satisfacit tunc quia uniuersalia d. legis 1. C. de ordine iudiciorum ibi uniuersa sicut et racio in fine adducta uidentur indistincte concludere in quacunque vel incidenti questione etiam si diuerse nature sit et ab eorum fonte non procedat tunc etiam ex d. ca. de prudentia ubi ecclesiasticus de causa profana dotis incidenter cognoscit quamuis iurisdictio illa non sit eiusdem sed diuerse nature unde Tiraquellus resoluit regulam illam procedere in iudicem qui tantummodo est incompetens tunc n. competens efficitur si quaestio incidenter proponatur quia incidentia extendit iurisdictionem huiusmodi est pretor salmantinus siue casuies Toletanos uel similes laicos ad v. in specie huius ca. agitur de iudice non solum incompetenti uerum etiam incapace qualis est laicus respectu iurisdictionis spiritualis de quo hic agitur uita ex in ca. 2º. de iudiciis supra e proxime resoluta in ratione decidendi unde nihil mirum si capacitas hec non tollatur etiamsi spirituale incidenter deducatur cum pertineat ad iurisdictionem omnino diuersam ad quam non fit obtentio etiam ratione incidentis arguto legis eaque rebus

26 l. magistratib. ff. ad municipalem cum si quis tradit Ja
con in l. fauore n.o 18 ff. de iurisdictione omnium iudicum atq;
ita in specie resoluunt Angelus n.o 3.o in d. l. 2.a vbi Paulus e
Sosinus n.o 13 Ancarranus hic n.o 10 Abas n.o 7.o Prepositus 16. in d.
ca. lator post glos. vltimam ibi Barbota in l. titian n.o 21 ff.
soluto matrimonio Agustinus Morla ad titm de iurisdictione omnium
iudicum n.o 105 e ad hec reducens Bartolum in d. l. 2.a n.o 3.o e in d. l.
quotiens e glosam finalem Antonium n.o 17. Abatem 1.o hic

Vnde infertur primo iudicem ecclesiasticum posse cognoscere e
definiri etiam inter laicos negotium temporale incidens in causa
spirituali coram eo mota q.a non est incapax iurisdictionis tempo
ralis quinimo eam in plerisque casib; exercet argumento extra
uagantis vnam sanctam de maioritate e obedientia inter co=
munes doctores vt ita probat expresse tx in d. ca. de conuenientia
vt in specie resoluit Abas n.o 5.o e 7.o in d. ca. lator. Romanus in
d. l. 2.a n.o 6.o Mantua in dialogo 42. Petrus Barbota in
l. 1.a ff. soluto matrimonio 5.a p.e n.o 49.

Neque obstat q. in specie huius capituli papa non cognouit
de eq.e ereditatis dependenti ab spirituali vt ex habet sed illam
remissit ad principem secularem quoniam recto intellectu vbi
enim hic quem sequitur Aquinas in suma 11. q. 1.a vlti
ma vbi proxime e alio intellectu Barbasi ad Baldum in d. l.
quotiens uerior interpretatio est quaestionem temporalem in spe
cie huius capituli non incidisse in spiritualem principaliter motam
vt contingit in d. ca. de prudencia e potius principaliter hic actum
fuisse de eq.e ereditatis coram laico e incidenter coram ipso de
ductam fuisse exceptionem rei spiritualis iuxta 3.m e veriorem
lecturam de qua supra e in de merito ereditatis questio quorum
eo coram ad secularem remittitur l. vbi ceptum 2.a ff. de iudicijs
ita Abas n.o 7.o Prepositus n.o 16 in d. ca. lator post Pan
nitan

Andream ibi.

Secundo infertur non esse veram sententiam Bartoli ind. l. titia n°. 5°. existimantis regulam huius ca. solum procedere ubi de matrimonio agitur inter coniuges, secus inter ceteros obstat n. incapacitatis ratio que utroque casu pariter urget et ita in expresso probat noster ex et ex ind. ca. latori unde Bartoli opinio communiter reprobatur teste Alexandro n°. 6°. Vicentio n°. 11°. Barbosa n°. 12 ibidem Capitius desisione 1. n°. 4°.

Tertio infertur clericum in causa seculi reconveniri posse coram iudice seculari cum glos. penultima ca. 1°. supra de mutuis petitionib. et in suma 11 q. 1a. glos. 2a. 2. in ca. ac si clerici in p°. supra de iudicijs sequitur Comunis ex decio n°. 25 Velonus 153. Mantua 38. ibidem Maranta de ordine iudiciorum 4. p°. d. q. n°. 44. Duenas regula. 102. Julius Clarus lib 5°. sententiarum. 8°. Alciato q. 86 gregorius in l. 57. tto 6°. partita a°. verbi alij Vincentius de franco desisione neapolitana desisione 74 q. n°. 1°. et 746. n°. 2°. in 2a. p°. et ita praxis servatur teste aflictis desione 173. pro qua sententia ultra regulam legis cum papiniano et ff. cuius et audentice et consequenter C. de sententiis et interlocutionib; et ca. et 2. de mutuis petitionib; et ca. dis pendia 3°. ceris quoque de rescriptis lib 6°. que habet reconventionis causa coram iudice conventionis tractari debere accedit. m. ratio illa naturalis in qua reconventio fundatur relata ind. ff. cuius et Agratiano transcripta in ca. 1°. ff. acciu riagendo 3a. q. 8a. que satis probatur ind. ca. l. in p°. ibi tionis ordo ff. et coadiuvatur ex Rubrica vel ex l. 1a. ff. quod cuique iuris non minus locum habet contra clericos apud secularem agentes et iustitiam coram eo postulantes quam contra alios a quib; in eodem iuditio reconveniuntur ac subinde privilegium fori a l. umana clericis concessum a seculari iuris dictione eximuntur contra huiusmodi ratio eo admitti nec prevalere non debet. preterea fauctionem m. reconventionis causa accesoria est reputatur conventionis p.

conuentioni principali vt constat ex d. §. cuius ibi in eodem nego
tio cum uti glos. et doctores aiunt vnam esse cum conuentione cau
sa cognexa et accessoria pertinent ad illum iudicem ad quem prin
cipalis ca. quanto supra de iud. dicit igitur causa reconuentionis
contra clericum expectare debet ad secularem iudicem ad quem
principalis causa conuentionis in proposito expectat tandem
interalia multa de quib; per desium d. loco expendi solet
quod iura que prohibent clericum coram seculari conueniri
tantummodo intendunt ne clerici ad illum trabantur ca. qua
clericus 1.o ca.
libri 17. ibi ne trabantur supra de iudicijs ca.
continua cum ca. sequenti 11 q. 1.a plane vbi clericus apud
secularem agens reconuenit ibi de non trahit ad illum iu
dicem quam antea apud eundem super negotio principali
agens erat.

Contrariam tamen sententiam probant multi ex antiquioribus qu
rum opinionem docte et late defendit Abas n.o 21. Barbasius
an.o 11. Mantua 38. in d. ca. ac si clerici in principio. Maria
nus in d. ca. 1.o n.o 27. Iacominus in l. 2.a §.o sed si agant n.o 4.o
ll. de iudicijs Guilermus Benedictus in ca. reinuntius ver
bo et vxorem nomine ad Elatiam n.o 124. quorum funda
menta sunt quod regulariter clericum coram iudice pro
fano conueniri non posse ca. si diligenti supra de foro competen
ti ca. 1. et 2.o 11 q. 1.a At per uiam reconuentionis conuenit
vt apparet a regula autem sine expresa auctoritate recedendum
non est vt ex dochina Bartoli in l. quoties ff. si certum pet
recepta a iunioribus in l. 1.a ff. de regulis iuris
et a tiracheli de retractu lib. 1.o §.o 1.o glos. 9. n.o 209.
nulli autem hec exceptio expresa est in aliqua canone quo
non est a regula recedendum. Item cum quis ordinarius a pro
hibetur alia concedi non debet ex regula cum quid § 4. lib.
6.o sed clericum conuenire coram seculari iudice prohibitum est
iure conuentionis; quo nec uia reconuentionis coram eo ll.
conueniri

poterit verum hec argumenta etiam in laico concludunt si quidem laicus in causa simili coram suo iudice conveniri debet ca. cum sit generali de foro competenti et clementina reconventioni coram alieno convenit. in responsum tamen veteres autores ex regula legis oratio ff. de sponsalib. cum quid inquit iuris consultus prohibentur omnia per quae pervenitur ad illud, sed clericum coram laico conveniri prohibitum est; ergo et formam reconventionis per quam pervenit. ad hoc quod clericus conveniat. apud professorum iudicem his accedit quod reconventio est veluti prorogatio quam primum enim aliquis eligit iuditium iudicis contra Petrum videtur etiam velle reconveniri a Petro coram eodem iudice ut constat ex d. l. cum papinianus cum similib. sed clericus nec tacite nec expresse iurisditionem iudicis laici prorogare potest ex ca. significasset supra de foro competenti ergo nec reconveniri. 8

His argumentis satisfit ad causam reconventionis legis canonicis auctoritate aprobari video hac in alieno quotidianis non licet in hac ergo controversa questione quae quienon aparet decisione iudicet testis de [illegible] numero 25. hic veterum opinio in rigore disputationis verior videtur. sed tamen recentiorum opinio l. Regia 57. aprobata est apud luntanos de exordinatione lib. 2. tit. 1. [illegible] Ut itaque [illegible] vari video clericum reconveniri coram laico iudice nedum in similib. sed etiam in criminalib. similiter incentatis ut per Gregorium lopez et Iulium clarum ubi supra in spiritualibus vero causis reconventio non admititur coram laico ex autoritate d. ca. 2. de iudiciis ut nec etiam in criminalibus quo omnium consensu receptum est ut per Iulium clarum ubi supra et quidem arguto ca. clerici supra de iudiciis et ca. 2. supra de foro competenti.

Quarto et ultimo inde infertur iudices ordinarios cuiusque loci qui de causa nobilitatis principaliter conoscere nequeunt iuxta legem primam tit. 11 lib. 2. compilationis

tionis

nis. potest dicta incidenter cognoscere q[uia] incompetens est hoc a
sic & non incapax. Unde ratione incidentis competens sit argum[ento]
d[ict]ae legis quoties C. de ordine iuditiorum, quo fit ut si ordinarius
vel alicuius nobilis delicto cognoscat & incidat quaestio illa an
debeat torqueri q[uia] nobilis torqueri non potest ut in l. milites C. de
quaestionibus & in l. 2a tto 30 p[artid]a 7. ubi gregorius lopez in ver
bo cavallero, cumulat casus in quibus torqueri potest idem iu
dex poterit C. de ea quaestione cognoscere incidenter similiter
si cognoscit ne incarceretur nobilis pro debito simili nota legem
C. tto 2o lib. 6. compilationis ut ne cum innobilibus incarce
retur ut in l. 4a tto 29 p[artid]a 4a & in l. 11 tto 2o lib. 6. compi
lationis & ne ipsius bestes vel equi vel arma capiantur ut in l. 3a
tto 2o lib. 6. compilationis vel quae in iuriam aliculatam
pecunijs solvat ut in l. 2a tto 10 lib. 8. compilationis vel
si petatur contra eum exequutio ne compellatur prestare fi
dei iussorem de saneamiento quem nobilis praestare non te
net ut in l. ultima tto 22 lib. 4o compilationis & inde
eadem ratione superioribus annis de facto consultus consului
ordinarium iudicem cognoscere posse incidenter an nobili
in matricula plebeorum vulgo padron, dicta tanquam tri
butarij id est pecheros scribantur ad effectum, de quintas
para la gerra colliguntur haec ex Bal. & alijs relatis
ab Avendaño de exequendis prima parte ca. 1o n. 33
& 2. p[ar]te ca. 14 n. 23. Otalora de nobilitate 3. p[ar]te ca.
2o n. 28. Baesa de inope debitore ca. 16 n. 122 Jero
mez de leon Responso 99. Padilla in l. si edibus n. 3o
C. de servitutibus Gutierrez de iuramento confirmatorio
1a p[ar]te ca. 16 & n. 1o Joannes garcia supra gl. 1a
n. 8 & 25 ubi n. 28 explicat quae probatio necessaria
sit hoc casu & cum his soluta prima [illegible].

Neque obstat 2. ex d. l. quoties in m. respondeo
cum glo. 2a in fine & Arcatiano n. 1o hic illius
legis regulam obtinere eo casu quo ambae quaestio
nisi-

nes similes principaliter proponunt. et non ea contingit [illegible] nostero. Ex loquitur eo casu quo una illarum proponitur, veniam exceptio his vel una defendet ab altera et 2a. priori praejudicat ut si petenti hereditatem obiciatur natiuitatis vel seruitutis quaestio tunc posterior prius tractari et determinari debet ex ratione supra tradita ad rationem decidendi ex his quae dicis in sequenti argumento et cum his sdni'. 2m.

Neque obstat 3. ad cuius explicationem meminisse oportebit inter exceptionem peremptoriam de quibus late disputauimus in ca. 1o. supra eodem, quasdam dici praejudiciales, quasdam vero peremptorias duntaxat, non autem praejudiciales, praejudiciales v. omissa prolixa distinctione Imolae in n. 1. Cardinalis et in gl. 2a Antonini n.o 16 Abbatis 6o et communiter et alii ea in d. ca. 1o q. 8.a et omissis multis quae sunt circa individua praejudicialia tradunt doctores in §o. praejudiciales inst. de actionib; et l. fundum. ff. de exceptionib; Matthaeus de Afflictis lib. 2o constitutionum utriusque regni Rubrica 20. Maranta supra 4. p. d. 20 a principio Joannes Baptista Asinius in praxi. §. 13. Duarenus lib 2o Disputationum ca. 2. Joannes Revertus lib 1o sententiarum ca. 3o. Rebuffus de praejudicijs lib. 1o ca. 12 et Alij ut per Menochium de retemperanda remedio 10. n.o 37. Barbosam in d. l. titia n.o 1o proprie loquendo dicuntur illae quae opponuntur ad impediendum processum et super quibus reus inuentus prius admititur ad probanda ea quae obiicit quam actor super actione proposita Ita Baldus in l. peremptoria n.o 11. C. sententiam rescindi non posse et satis est de mente eiusdem hic n.o 2o. et in d. ca. 1o n.o 5o Conseruatis Iacon in d. §o praejudiciales n.o 17. Corr. lib. 2o miscelanearum ca. 5o. Alciatus lib 2o actionum ex ca. 19. ex cuius rei exemplum colliges ex l. praeses. 6a C. ad legem flauiam de plagiarijs et ex l. quoniam Alexandrum 26. C. ad l. Juliam de adulterijs et uius modi est exceptio illa, tu est seruus, uel libertus uel l. 3. C. de

3. C. de ordine cognitionum, unde utiliter infertur non solum omnes dilatorias exceptiones que processui opponuntur ut in d. apellantur in [illegible] de exceptionib. preiudiciales et de eisque ex ea ratione prius esse cognoscendum ut in ea exhibita supra de iudicijs verum etiam peremptorias que ex aliqua circumstantia processum differant quales sunt omnes ille que respiciunt legitimationem persone agentis et concludunt eundem esse inabilem ad agendum preiudiciales et inde de eis prius tractandum est ut q. obiectum sit actorem esse servum ut ind. preiudiciales quia est inabilem ad [illegible] ensandum ut in ea. 1. infra de accusationib. [illegible] non ignoratur C. de his qui accusare non possunt [illegible] ex sequiramus 4. ff. de [illegible] l. 1. § familiaris si unde. Inde etiam si exceptiones que respiciunt iudicis incompetentiam preiudiciales esse quia virtualiter opponuntur ad impediendum ne fiat processus ut in ea. super literis 20 supra de rescriptis. idem quod est in exceptione suspitionis in iudicis ut tenitat ex his que tradit Ma[ranta] supra n. 16. similiter exceptio que respicit ordinem agendi preiudicialis est huiusmodi est exceptio [illegible] opposita affideiussore contra creditorem agentem ex autentica presenti C. de fideiussorib. et ex autentica hoc si debitor C. de pignorib. siquidem processum respicit et eius processum impedit quib. consequens est exceptionem illam preiudicialem que concludit actorem ipso iure carere actione quia item et processum differe ex Bar. ind. quem querebat ff. iudicatum solvi et ind. [illegible] postea ff. [illegible] et [illegible] Iason n. 15 comunem dicit et [illegible] Maranta supra [illegible] ex. ea. 1. de litis contestatione resoluit Maranta supra n. 15. peremptorias quae non sunt preiudiciales dicunt ille que ad perimendum factum principale aut ad impediendum processum opponuntur ut ind. apellantur ita. Prepositus in ea. pri[...] huiusmodi sunt exceptiones doli mali [...] aliquando 3 q. 2. [...] metus pacti non petendo prescriptionis et similes de quib. agit ex in d. apellant [illegible] de exceptionib. Hoc sic premisso pro resolutione huius difficultatis distingue ea. aut loquimur de exceptionib.

exceptionib. peremptorijs non preiudicialib. aut v. de peremptorijs preiudicialib. in prioribus sit e[st] p[er]emptori[a]s simul cum causa principali examinandas e[ss]e ad ipsum debitur q[uia] principaliter ad perimendum actum et excludendam actoris actionem non autem ut preiudiciales processui opponuntur ut in d. l. appellantur sic q[ue] opponit. tex[tus] m[agistr]i aeguti addicitur ut in d. ca. i. supra eodem q[ui]a fallitur in peremptorijs privilegiatis rei iudicatæ litis finitæ et transactionis super quib. prius est pronunciandum q[uia] sicut causam principalem extinguam opponuntur et processui ad impediendum litis ingressum et progressum et inde preiudiciales dicuntur ut in ca. i. de litis contestatione lib. 6. in posterioribus v. sit ch. super preiudicialib. prius et ante omnia cognosci et pronuntiari debere nec de illis simul cum causa principali agi posse quod ipsa nominis etimologia postulat, ideo n. preiudiciales nuncupant. q[uia] preiudicant processui et causæ impediunt q[uia] n[on] iudex ad ulteriora in causa principali procedere possit nisi definita prius preiudiciali exceptione in suo exitu. sup[ra] sitati omnes relati conveniunt in q[uo] specie obtinet noster tex[tus] ideo n. natalium exceptio contra legitimos in h[oc] tex[tu] opposita processui in causa hereditatis impedit donec super ipsa definiat. q[uia] preiudicialis est ut intellexit gl[ossa] in presenti et sati Innocentius post princ. p[er] mon. bi gl[ossa] in d. ca. lator in fi. a qui filij sint legitimi. Alij v. existimant nativitatis exceptionem de q[ua] in hoc tex[tu] peremptoriam e[ss]e et non preiudicialem nec obstat si obrecias de ea cognosci et pronuntiari in hoc tex[tu] ante principalis causæ definitionem et inde preiudicialis non autem peremptoria videt. n. huic obiectioni occurrunt interpretes in presenti inter quos Innocentius Joannes Andreas Abbas n. 4. Antonius ca. s. et communis hic et Calderinus in ca. 2. n. 12. supra eodem et Ambrosius de Vignia t[u]m in tractatu de usuris n. 125. asserentes natalium

excepti-

exceptioni de qua sui peremptoriam esse petru quia coram di
uerso iudice s. ecclesiastico tractanda erat necessario fuit pronuntia
tio super illa unde ipsi deducunt processum causae principalis non impe
diri si exceptio haec agitanda esset coram iudice qui de causa princip
ali cognosceret procederet enim tunc pariter super utraque progiu
bus faut ratio nostri. ibi diuersis procul busse etc. quae quidem
solum concludere uidetur ubi diuersi sunt iudices et quamuis in
supra eodem sui interpretationi me subscripserim et a glossae nos
trae interpretatione discesserint nunc re maturius perspecta glossae
et ... interpretatio placet quam ut defendas nouae aduer
te exceptione sane natiuitatis includere Reginam inhabile
esse ad agendum super hereditate et ita praeiudicialis e siquidem
processum causae principalis differt etiam si coram eodem
iudice probanda sit arguito legis 2 C de ordine cogni. et d l.
quoniam Alexandrum unde sit exceptio mere peremptoria
si coram diuerso iudice tractanda sit differat processum prae
iudicialis sensit ne sequatur intricatio processuum iuxta sui
tex 2. communem tamen exceptio de qua sui praeiudicialis est tum
propter diuersitatem iudicium tum etiam quia respicit le
gitimitatem actoris de qua ante omnia agendum e iuxta
supra dicta et utraque ratione sentit hius tex si recte expend
at siquidem in illis uerbis nihil aliud etc. Probat primum
ratione ex iudicum diuersitate at 2. ibi ex confusione quadam
etc. sentit enim ratione ne s. peruertat ordo iuris praescriptus
2. qui prius agendum erit de exceptionibus praeiudicia
libus et dixi quam de negocio principali et ita meminisse
iubea

iubavit

Sed huic resolutioni fortiter repugnat tex in l 1 C de ordine iudiciorum ubi praeiudicialis exceptio tu non es filius aposita pupillo agenti petitione hereditatis contra scriptum heredem remittit ad definitionem causae principalis et in l 2 C hoc tit.o in exceptione libertatis praeiudicialis fit etiam remissio ad sententiam definitivam causae principalis quare pro harum legum et totius materiae explicatione distingue nam aut peremptoria praeiudicialis exceptio oponitur in forma et natura praeiudicialis aut vero in virtute peremptoriae dumtaxat priori casu praeiudicialis natura gaudet et inde ante definitivam terminari debet sic prosedit noster tex et ind l non ignorat et capitulum 1 de litis contestatione libro 6 posteriori vero casu ad causae principalis definitionem referri debet quia cum in vim peremptoriae dumtaxat oponatur peremptoriae naturam sequi oportet sic prosedit tex in d l 1 et 2 et tex in d cap.o 1 § hoc tit.o tunc autem in forma praeiudicialis oponi dicebitur quoties obijciens postulat ante omnia super ea exceptione pronuntiari et si aliter fiat nullitas protestatur ut praevenit Bart. in d l 1 C de ordine iudicio. n.o 8 et in l a praecedente n.o 3 C de dillationibus quo fit ut non sufficiat praeiudicialem esse posse nisi in praeiudicialis forma et natura obijciatur quae interpretatio elegans est in praxi scitu magis inspecta

2o. respondeo ad l 1 nempe exceptionem illam tu non es filius non esse praeiudicialem sed peremptoriam et inde merito in ea non esse nesesariam pronuntiationem sed sufficere super principali pronuntiari neque contrarium probat tex in l 2 1 C de ordine iud. in 2 parte si cum iudicio adversus in ea l non probari natalium exceptionem

praeiu

praeiudicialem esse sed potius peremptoriam siquidem dumtaxat
ibidem probat prius de ea cognoscendum esse qua causa principalis
terminet non vero probat prius de ea esse pronuntiandum quod si
ingeniose insistis cur magis exceptio illa tu non es filius liber praeiu
dicialis sit quam iuxta tex in l si status q C de ordine cognitionum quia
illa tu non est filius respondi exceptionem illam tu non es liber praeiud
icialem dixi quia uno eodemque respectu praeiudicat prosequi
et causae siquidem servus in iudicio agere non potest l servus C.
de iudiciis neque obtinere arguo l quod ab initio 33 ff de reg. iuris at
vero exceptio illa tu non es filius peremptoria est siquidem causae du
taxat non autem prosequi et causae aporit et inde ex eo quia non
sit filius non prohibet agere sed obtinere et consequi et ad finem
obtinendi personae legitimatio necessaria est ut in d l non ignorat et
in d l si queramus et in d. cap. 1 de accusationibus et in l clarum
C de auctoritate praestanda unde primo deduces non esse generaliter
id quod docet glosa 2 hic et glosa ulti. in d l 1 et glosa in d
cap. prius dum docent quandoque civilem causam inciderit
in criminalem et ei praeiudicare ita ut praeiudicare terminari
debeat nisi eam traditionem intelligas respectu exceptionum liberalium
~~in quo specie~~ dumtaxat in qua specie vera est glosarum doctri
na. Neque obstat tex in d l 2 C de ordine cognitio. 2a parte ubi
de exceptione servitutis quae praeiudicialis est non pronuntiat pri
us quam de causa principali nam responde quod actor cui servi
tutis exceptio ibidem apposita fuit erat in possessione libertatis
ut patet ex tex ibi et qui libertate utit. etc. et ita non potuit
prohiberi agere in iudicio quia status possessio attendit arguto
l 1 C de litis et 5 sed in aliquis insistit illo tex. et si cessat ratio d l ser
vus

servus quia exceptio illa quae praeiudicialis erat in peremptoriam ex accidenti convertit et inde ubi criminalis causa incidit ci vilis ut in specie l penult.° C ad l Corneliam de falsis et l i C si quis aliquem testari prohibuerit et l 3 C de ordine Judicii. Licet causa criminalis debeat prius tractari non tamen debet ante causam civilem definiri.

Neque etiam obstat l ult. C de ordine iudiciorum quia advertas loqui eo casu quo inter talem civilis criminalis per viam reconventionis intentat non vero ubi per viam exceptionis etiam Angelus in l 2 C illo tit.° Bald. in l i C illo tit.° columna fin. in medio Afflictis decisione 229 Julius Clarus libro sententiarum 5.° fin. q.° 2 n.° 4 Jacobus Puteus decisione Rotae q.° 8 n.° 1 lib. Lanselotus de attentatis 2.° p.° limitatione 23 n.° 3. non denique obstat l ex 3 C de ordine cognitionum dum probare videtur de exceptione praeiudiciali non esse prius pronun tiandum quia respondet exceptionem de qua ibi non esse prae iudicialem sed incidentem siquidem accusator dicebat mulierem de qua ibi esset ancillam talem crimen comisisse mulier dum ex cipiebat tempore comissi delicti ingenuam fuisse et inde non tanquam Ancillam sed tanquam liberam esse puniendam unde cum exceptio illa non praeiudicet prosequutioni causae ~~dumtaxat~~ sed causae dumtaxat ut constat ex verbis eiusdem tx ibi utrum in liberam merito non terminatur prius scilicet si criminalis incidat criminali non pronunciat prius super exceptione ut in specie l 2.ª § si publico ff ad l Juliam de adulteriis et l cum mulier 29 ff soluto matrimonio neque repugnat tx in d cap.° prius et in l i C de his qui accusare possint quia obtinet eo casu quo crimen per

viam

viam accusationis obijcit et iuxta hec accipi debent que tradit glosa et hic in similibus supra citatis et que post. Speculatorem in titulo de incidentibus questionibus aute i late in volunt Abasin cap. i n. 11 supra eodem.

2° inde utiliter infert adeo verum esse preiudicialem exceptionem prius esse tractandam ut constat ex d cap. exhibita ibi turbaret ordinem et processum in causa principali [illegible] interim differendum ut in hoc tx. ut si super exceptione preiudiciali insimul cum negotio principali procedat processus sit nullus ut post glosam sexta in d cap. exhibita probant Ostiensis Aretinus Imola n. 1 et Felinus ibidem idem Felinus suborta n. 9 de re iudicata Angelus et Imola in d [illegible] querantur Aretinus concilio 73 n. 1 pro qua sententia facit regula L prolata C de sententiis et interlo. obstat tamen tx in d cap. exhibita dum ex pendet appellatione ibidem fuisse interpositam que plane requirit quod iniquitas illius probetur quod tamen necessarium non est ubi actus est ipso iure nullus ex cap. i § de re iudicata et ita processum in hac specie valere mero iure et oportere quod pars excipiat vel appellet defendit Abas n. 12 et Cardinalis in d cap. exhibita idem cardinalis hic in verbo requisitus et Abas hic n. 10 Felinus in cap. sextum n. 10 versiculo limita 2° de rescriptis testat esse receptus Aretinus concilio 107 n. 4 sextum prior sententia verior videtur nimium obstat tx in d cap. exhibita quoniam licet ibi fuerit appellatum tamen sententia nulla erat quod patet ex eo quia omissa fuit litis contestatio ut tx ille habet nec fuit observata forma rescripti sine qua processus corruit ut in cap. cum dilecta § de rescriptis quod vero iniquitas appellationis probari iubeat ibidem ex eo provenit quia cum pars omisso modo nullitatis elegerit remedium appellationis non aliter obtinere

po

potest quam probata illius veritate ut in d. cap.º di lecto 63 ubi Joannes Andreas Abbas et communis ex Decio n.º 3 de apellationibus Abbas Aretinus et communis in d. cap.º ex Sibita adverte tamen quod si iudex coram quo proponit exceptio praeiudicialis praemissa causae cognitione super eadem procedit in negotio principali valebit processus quia ..... ordo.... ..... tamen iudex pronuntiare super exceptione per processum ad ulteriora iuxta caput ex parte 6.º de apellationibus advertit Imola in d. cap.º suborta post Antonium ibi et resolutum fuit in cap. 15 eodem ad q.um et nihilominus iudex huiusmodi exceptionem praeiudicialem ex causa in fine causae reservare cap.º ad dissolvendum de sponsatione imp. ubi doctores Barbatius n.º 17 felinus 5.º in d. cap.º exibita Aretinus ..... n.º 29 quae reservatio operatur ut probata postea exceptione processus corruat ex Bartolo in l. illa aqua ff ad Trebellia. felinus in cap.º exceptionem n.º 23 de exceptionibus addito ad Abbatem in d. cap.º ad dissolvendum ..... singulari 196 secundum quos poterit apellare pars si iudex in fine causae reservat ad argutum q.m in forma respondetur fatendo maiorem veram esse in peremtoriis de quibus loquitur negamus tamen minorem quia noster tx in praeiudicialibus non autem in peremptoriis loquitur et inde cessat consequentia et solvit 3.um argutum

Ad 4.um ~~.....~~ responde ex tx in d. cap.º causa quae 2 cuius decisio maxime pugnare videtur cum nostra siquidem in utroque de quaestione agitur in utroque quaestio de matrimonio venit debat at in nostro cap.º quaestionis causa defert et in ..... natalium hoc est de matrimonio ..... at v.º in d. cap.º ipsa causa matrimonialis non

differt

difert [illegible] causa quinimo [illegible] causa ad Regem
Judicem competentem cognituru de ipso remittit quantumuis
de matrimonio dubitatum sit cur igit tam uarie Quam
dificultatem nostri inter prebs tam sic quia ibi dissimulant
causa tamē presentē solus Ancaranus ibidem nº. 2 et 10 nō
sitato Joanis Garcias de nobilitate glosa 1 nº. 27 cuius sensus
ē in d. cap. causam quod de causa possesoria dū taxat corā
Rege litigatū fuisse si quidem Rodulfus ab ipsius fratre
bonisque propter violentia expoliatū fuisse coram quo res
titutionem postulabat Respondet quod ex restitutionem difer
nō debere nō obstante illegimitatis exceptione a fratre eidem
obiecta etia ex ille non probat prius cognoscendū esse de
causa principali quod propietate quam de causa natalium
ut in argulo contin. etiam sed illud dū taxat nempe prius
de causa spolij illegimitatē cognoscendū esse cuius ex diuisio
iuris regulis consona ē triplici que ratione consistit quarū
prior deducit ex iuris regula que habet spoliatū esse ante
omnia restituendū cap. vlt. j eodem cap. in literis cap. ille
cuiquis cap. conquerente j de resti. spol. cap. 6 et per totū
3 q. 1 quia late exornant relati a Gulierres de iuramē
to confirmatorio 1. p. cap. 1 q nº. 15 a Graciano regula
932. 2a. ratio ē quia ad concedendā uel denegandā res
titutionē illegitimitatis exceptio simili neque alia que
libet etiā dominij impedit quin spoliatus ante omnia res
tituat argulo l. bona fides §. [illegible] exempli exempla
loco ff deposit. d. cap. in literis ibi quia etiam predo. 3a
ratio est quia nullū imminet periculū etiā si Rex de po
sessione et bonorum restitutione difiniat pendente causa super

prima

matrimonio si quidem ipsius damnu resarciri poterit in causa proprietatis quae discutienda remanet argumento l. eban. eadem l. 9. §o. fin. ff. de exceptionibus rei iudicatae. Adu. in nostro l. x agebat non de possessione bonoru sed de eoru proprietate ut constat ex verbis l. x ibi successionis causa et praesentit glosa 2 et 3 hic atsi no suspenderet hereditatis causa periculum inerat si quidem no restabat aliud iudiciu in quo damnu resarciri posset et inde merito quaestio de successione in hoc l. x suspendit donec natalium exceptio incidens terminet.

Ex decisione aute nostri l. x. et d. cap. causa quae comprobabis Hispanae praxim qua receptum e ut cum agit de causa possessoria maioratus in supremo senatu quo ius contra aliquem ex litigatoribus illegitimitatis exceptio oponat nu qua ac tenus quod ego sciam possessionis iudiciu suspendit quae praxis vel ex eo fulcit quia nullu in hoc periculu vertit si quidem proprietatis iudiciu discutiendu restat in Regiis Cancellariis ad quas remitti debet iuxta decisione l. 10 tt. 7 lib. 5 recopilationis item quia possessoriu iudiciu no admittit possessoria exceptiones requirentes altiorem indagine arg. l. equissimu ff de usufructu quia ex causa quae momentaneo e breviter difiniri debet ut in l. 1. C. si de momentanea possessione et in l. cap. 1 §. de causa possessio. at illegitimitatis exceptio altiore requirit indagine ut patet igitur ita docet Ancoranus d. n.o 2. Torreus concilio 14 volumine 3 Carolus Ruinus concilio 82 volumine 5 et his no citatis Pelaez de maioratibus 3.a p. 9. c. 15 n.o 19 Juanes Garcia d. n.o 21 ceteru quando super proprietate litigat si illegitimitatis exceptio ocurrat hereditatis ut maioratus cognitio defert donec illegitimitatis exceptio

ab ecclesiastico terminat d. cap. lator et ex nostro tx iuncta
ipsius ratione ne si sequatur intricatio et absurditas nempe
Vt in foro ecclesiastico quis illegitimus Judicatur apud Regios
v. senatores super questione pro illegitimo pronunciat et ita
bona apud dominum perpetuo remanere debeant unde conen
mensis advocatorum alegatione quod quotidie in Regijs senatoribus
clamant iā in supremum senatum de illegitimitate desuper ecclesi
gatum fuisse et nihilominus super possessione ibidem pronunciari
inde inferentes iā esse super natalibus et matrimonio pronun-
ciatum arguto l. 3ª C. de ordine Judiciorum ubi notat Paulus-
ctita reprobatas esse probationes illas arg. cap. suborta 1 de-
re Judicata quod tamen falsum est ex predictis constat. Inde-
etiam interpretat tx sed d. cap. causa quae et secundo ut si ime-
ius specie delegatus iudex de utraque causa natalium spo-
liationis cognoscere possunt procul dubio prius de spolio quam
de natalium causa cognosceret iuxta proxime dicta ceterum
postquam causa restitutionis spoliati ad Regem Angliae delata
fuit cognitio causae natalium propter cognitionem spoliationis
non retardat quinimo uno et eodem tempore delegatus de
causa natalium secularis v. de spoliatione cognoscit ut constat
ex eodem tx in 2ª p. nec repugnat illius tx verba ibi ante
principalis causae ingressum et ibi de causa principali ubi quae
continere eadem natalium causa non autem spoliationis pr
incipalem fuisse narespondeo principalem ibi apellari non
respectu causae spolij sed quia ab ea etiam pronunciatione
questionis causa pendet ut in nostro tx et ita recte intelligunt
tx illum Joannes Andreas et Praepositus notabili si inde causa
quae etiam his solvit 4um argumentum

Nec obstat 5.um ex d. cap.o post miserabilem nã respondeo tx illud obtinere eo casu quo super usuris restituendis sola questio facti verbit nã tunc secularis competens ē et ita interpretat Abbas n.o 2 et Anania, idem Romanus in l. Filia n.o 4 ff soluto matrimonio subdens tx ad hoc esse meliorem de iure quod idem recipiendũ ē in aliis causis spiritualibus vel ecclesiasticis in quibus de sola facti questione agit ut puta an inter aliquos matrimonium ecclesiasticum sit vel an ex eo proles suscepta fuerit vel an in aliquo actu iuramentũ interuenerit vel quid simile secus v. esset ubi agit de questione iuris vel ubi an matrimonium inter aliquos contractũ validum sit vel proles ex ea suscepta legitima sit vel si agat de valore iuramenti excommunicationis vel contrahentis usurari nã tunc secularis iudex nullo modo cognoscere posset de ea questione etiam incidenter sed illã ad ecclesiasticum remittere deberet quã obtinet noster tx et tx in d. cap.o latur et in d. cap.o cum sit quã 2.o ut resoluit Bart. in d. l. Filia n.o 6 a communi receptus ex Alex. n.o 1 et Barbosa 22 ibidem idem Barbosa in l. 2 n.o 4 ff de iurisdic. om. iudicũ ubi Crocius n.o 17 comunẽ dicit idem Barbosa in l. quoties C. de Judiciis n.o 4 ubi Jason n.o 6 eam communem esse fatet et Couarruuias in 4.o 2.de p. c 4 § 12 n.o 3 Vacius de nullitatibus sententiar. tt.o ex defectu iurisdictionis ordinarii n.o 54 ad finẽ Octauianus decisione Pedamontana 131 n.o 10 Padilla in l. 1 n.o 57 C de Juris et facti ignorantia Menochius de recuperanda remedio 15 n.o 212 et de retinẽda remedio 3. n.o 336 Guterius in questionib; canonicis lib 1 cap.o 34 n.o 17 et ita sepe in Granatensi pretorio pronuntiatum fuisse testat Avilaes d.a q.e 15 n.o 20 et in Neapolitano

Vin

Vincentius de Franchis decisione neapolitana 36 n.° 3 par
te 1 et plures alij ut per Gratianum regula 253 n.° 12 ubi ta
in toto mundo usus servari testat Baldus in l. filium n.° 13
ff de his qui sunt sui vel alieni iuris sententia vel ex ca
Gratianae probat nam huius modi questio facti qualenus talis
e ut per se considerata absque questione iuris nihil habet spi
rituale aut ecclesiasticum quinimo ipsius cognitio separata
e a cognitione causae spiritualis vel ecclesiasticae et proinde
nec spiritualis neque ecclesiastica censeri debet et per consequens
nihil impedit secularem de ea cognoscere contrariam tamen
sententiam imo secularem iudicem cognoscere non posse de questio
ne facti rei ecclesiasticae vel spiritualis sed spectare communiter de ecclesias
ticum remittere afirmat Antonius Cardinalis Abbas n.° 1 Imola
in fine Anania n.° 10 in previi Baldus et Hugo in n.° 6 in d
l. 2 Jason in d. l. quoties n.° 7 Ambrosius de Bignate de usuris
n.° 125 et hanc defendit Decius in d cap. 2 5 de Judiciis n.° 29
et Petrus Belluga in speculo principum rubrica 11 § videa
mus etc. subdens esse meram veritatem pro qua sententia vi
tra generalia verba cap. 2 5 de Judiciis ibi ecclesiastica
Judicia negotia et cap. ult. § de rebus ecclesiae ibi nullo et
nostri tex. et d. cap. lator quae tam facti quam Juris questio
nem comprehendere videntur ex pendi etiam potest tex in d cap.
de inquisitione § prohibemus ibi quoquo modo de hereticis
Libro 6 ubi omnis modus cognoscendi sive de questione
Juris sive facti de questione hereseos laicis prohibet Rurus
pro eadem sententia e tex dispositus in cap. si iudex laicus de
sententia excomunicationis Lib. 6 ubi questio an Petrus cle
ricus sit vel est ordinatus et ad ordines promotus questio facti e

ē et tamē illa ad ecclesiasticū Judicem remitt. nec de eo a Laico cognosci possit, Iuuat ratio in eodem tx prescripta nempe quod in ea questione de re ecclesiastica et spirituali agit. Denique facit nā ex facto ius orit. L si ex plagijs §. in clivo Capitulino ff ad L Aquiliam et facti questio separari non potest a questione iuris, quia habet conexitatē necessariam Juris et ideo propter conexitatem nō debet per alium quā per ecclesiasticum tractari arguo cap. quoto § de iudicijs ex quibus hec sententia contra communem in stricta disputatione improbabilis nō est ceterū retenta communi sententia cū Bartolo et eorum sequacibus nō obstant posterioris sententie fundamenta nā ad primū ex nostro tx et d cap. Lator et d cap. 2 et ex d cap. ulti. ex predictis patet responsio nempe in his iuribus agi de causis spiritualibus prohiberi que in ijs ne laici de Jure spirituali aut ecclesias[tico] cognoscat ceterū ubi dum taxat agit de questione facti proprie et formaliter loquendo non agit de causis spiritualibus et ecclesiasticis de quibus noster tx cū similibus loquit et inde facti cognitio in ijs non comprehendit

Ad 2m. U. ex d vinculo prohibemus communis responsio ē obtinere in crimine heresis in quo fauore fidei constitutū ē iure singulari ut laicus Judex etiam incidenter de questione facti non cognoscat quia ut inquit tx ille crimen ē mere ecclesiasticū ita Ancarranus in regula ea que nº 11 lib 6 Alexander in d L Titia nº 12 et ibidem Barbosa 35 Decius d nº 24 Simancas in institutionibus catolicis nº 36 in principio et ē communis interpretatio teste Nauarro in cap. nouit § de iudicijs notabili 6 nº 41 verū hec communis interpretatio defendi non

nõ potest quia nõ aparet ratio cur magis de aliis questioni
bus facta super rebus ecclesiasticis spiritualibus et mere eccle
siasticis quam de q.ne heresis cognoscere posset laicus presertim q.ae
comunis cũ Bartolo 3 laicum Judicem ni ss(?) pche nostri ex
cognoscere posse de questione facti super matrimonio quod ẽ
omnino et mere spirituale ut pote magnũ ecclesię sacramẽ
tũ q.o etiã poterit cognoscere de questione facta super causa
heresis quatenus ea ẽ mere ecclesiasticum dicat ut in d(?) uerci
culo prohibemus ut cũ iudicio aduertit Barbatius in d cap.o i
n.o 71 de oficio ordinarij et satis innuit Navarrus ubi proxime
et de rubricam inquisitorũ Apostasia quare probabilior inter
pretatio ẽ in uerciculo prohibemus solum prohiberi omnẽ
modũ cognoscendi de questione Juris siue primipaliter siue
incidenter ut recte aduertit glosa ibidem et Barbatius ubi
3 suadet quia ex cõnã cognitio de questione facti non ẽ pro
prie cognitio de crimine quia tx ille prohibet et quãdam cog
nitio criminis includit nõ tamẽ factũ uerũ etiã ius propter
quod constituit et distinguit crimẽ nec refragat ratio in uer
ciculo perscripto ibi cũ mere ecclesiasticum sit ubi doctores
non satis faciunt tu v.o nove dic. Rationẽ illã solũ cõclude
re laicũ non posse cognoscere de mere criminis heresis quoniã
crimẽ hoc nõ ẽ misti fori sed in totũ pertinet ad ecclesiam
Unde laicus obtinebit in eo causę cognitionẽ quã obtinet
in mere ecclesiasticis et spiritualibus id est cognitionẽ facti
et iuxta hic declaratũ glosam ultimã in cap.o cũ sit generale
3 de foro competenti inde etiã uidetur in parte dedaus laicũ
Judicem cognoscere posse de questione de questione facti rei
spiritualis nempe an aliquis de crimine heresis condemna
tus

tus fuerit ad efectum repellendi eum ab honoribus et officiis a quibus hereticus repellitur iuxta dispositionem cap. 2 § 6. hereticis et cap. statutum 2. de hereticis lib. 6. et l. 3. et 4. tit. 3 libri 8. recopilationis ut ex doctore Saagun in cap. 2 de iudiciis n. 86 et 92 resolvit Acebedo in d. l. 3. n. 60 ubi bene id explicat

Ad 3um. d. ex tx. dificili in d cap. si iudex laicus respondet Anzazanus in d regula ea que a n. 10 sumptus ab Alexandro n. 7 Vincentio 14 in d l. Filia Decio d n. 24 in fine adiecto ad Bartolum in d l. quotiens Aufrerius de potestate secularium super ecclesiis regula 4 Valentiae q. nempe quedam esse spiritualia que active non cadunt in laicum qualenus laicus e. ut e. ordo ut in d cap. 2 de institutionibus item et beneficium ut in cap. cum adeo § de rescriptis et de simili modo factis secularis cognoscere nequit sic procedit tx. in d cap. si iudex laicus quedam vero sunt que active cadunt in mere laicum ut e. matrimonium iuramentum usura sacrilegium et sic similia et de factis horum secularis cognoscit sic que procedit comunis cum Bartolo sed non tollit dificultatem quia heresis active in laicum cadit et tamen de ea secularis quoquo modo non cognoscit ex d verbo s. prohibemus et per contrarium videmus quod excomunicandi non cadere active in laicum quia ad ecclesie claves et ad spiritualem iurisdictionem spectat et tamen de quasi eius facti scilicet circa excomunicationem utrum s. comparens iudicio pro excomunicato declaratus fuerit a iudice ecclesiastico laicus iudex cognoscit ut colligit ex cap. discernimus de sententia excomunicationis lib. 6. similiter cognitionem causae ecclesiastica sive spiritualis ut clementina dispendiosa de iudiciis ita ut neque active cadat in laicum ut in cap. causa que § de prescriptionibus et tamen de facto

facto de deximar cognitione secularj potest ut per Couar. cap. 35 variarum n.o 2 Barbosa in d. l. filia a n.o 26 Denique quia non potest dari congrua discriminis ratio quare in d. cap. si Judex laicus cum similibus in hac materia non attendatur spiritualia vel ecclesiastica de quibus ibidem agitur in laicos actiue capiant et non cadant prout Ancarranus distinguit si quidem solum in eis attendit an ecclesiastica seu spiritualia sint ita quod ecclesiae potestati pertineat cognitio ut constat ex d. cap. si Judex laicus ibi de re spirituali et ex d. cap. 2 de Judicijs ibi ecclesiastica negotia

Quare noua et uera interpretatio sit in eo ex non agi de sola quaestione facti sed de illa quae includebat etiam ius uel dubium Juris siquidem non solum dubitabat utrum malefactor esset clericus ordinatus sed an talis clericus esset qui ad ecclesiam super crimine remitti et clericali priuilegio gaudere debuisset qui intellectus uideri potest ex eodem tex in uersiculo et si ibi sit clericus qui huiusmodi priuilegio gaudere debeat etc. quae uerba plane supponere uidentur in uersiculo praecedenti agi de eodem distinguente ubi dubium est an gaudeat clericali priuilegio nec ne id quod includit dubium seu quaestionem Juris siquidem id per solam facti quaestionem sciri non potest quia per eam licet apareat utrum ille clericus ordinatus sit uel non nunquam tamen constare potest an talis sit qui huiusmodi priuilegio gaudere debeat sic quae explicari possunt uerba illius cap. in principio ibi hoc per hoc non intendimus remittendi etc. quasi agant clerici ad effectum ut remitatur et ibi an ipse sit qui repetit clericus etc. intelligendo nimirum talis qui remitti et priuilegio gaudere debeat et iuxta hunc sensum

pro

procedit ratio quia redit tx ibi quia de re spirituali et ecclesiastica agit etc. intelligens per rem spiritualem et ecclesiastica no solum facti questionem sed persona clerici que privilegio potiri debet et taquam Deo et ecclesie per ad ordines consecratos et spiritualium minister res ecclesiastica et spiritualis dicit Fabel et etiã ea interpretatio quia in eo tx agit de remittendo clerico ad effectu ut iudex ecclesiasticus de ipsius delicto dumtaxat cognoscat pronuntiet que iuxta cap. clerici 2. de Iudicijs cap. si diligenti 5 de foro competenti quo casu non sufficit probare quasi possessionem clericatus sed et ulterius probari debet veritas et validitas tli clericalis nempe se fuisse recte ordinatu iux cap. Segu 2a. qe 1 unde cum in ea specie questio facti per se sola no sufficiat ad effectu de quo agit frustra de ea coram seculari agit argumto l. ad probationem C de probati. cap. delicti j. de exceptio. et inde merito quia no solu de q. facti sed de quest. iuris simul ibidem agit ad ecclesiasticu fit remissio ut recte advertit Barbosa in d l Filio no. 27 et 28

Ad ultimum 2. nempe ex facto ius oriri et propterea laicum incapacem iuris spiritualis non posse de illius facto cognoscere. respondet Jaso in d l quoties no. 1 et Ripa in d cap. 2 de Iudicijs no. 17 fatedo argumtu nempe ex facto ius oriri negando tame in hac specie super illo Jure disceptari siquide solu super facto an intervenerit an non contentio est et ita e et ita questio facti separabilis e a q. iuris ac proinde secularis iudex de ea cognoscit incidenter quid quid facti questione inseparabilem esse a q. iuris post Fulgosium ubi supra 134 contendat Decius d no. 24 quaru sententiam no probat tx in celebro capitulino si quidem solu probat ius a facto pendere id e 2. sur ...

circumstantias causae ut facti Joson variari scribit adversus Barbosa in d. l. Filia nº. 25 et iuxta dicta inter pretor tx in l. 1 tit. 21 libro 4 compillationis ut tunc demum usurae exceptio admitti debeat in civilibus coram seculari ad impediendam executionem ubi de questione facti agit in qua, probare seculari pronunciare potest contractum esse usurarium non quidem principaliter sed per modum causae iuxta celebrem doctrinam Baldi ... in authentica at hoc C. de latina libert. tollend. Capicius decisione 7 nº. 4 Barbosa in d. l. Filia nº. 30 secus vero erit si ea exceptio usurae in Jure consistat non tunc remitti debet ad ecclesiasticum et supersedendum est in causa principali usque ... finiatur iuxta nostri tx regulam ut post plures tradunt Quiberus de Juramento confirmatorio 1 pª. cap. 2 nº. 30 Gama decisione 194 nº. 2 Acebedo d. l. 1 nº. 185 et alii ut per Barbosam in d. l. Filia nº. 48 quamvis Covarruvias lib. 3 var. cap. 3 nº. 1 et Octavianus decisione Pedemontana 131 nº. 16 et Peguera decisione criminali 49 et 50. contra comunem nervose contendant secularem Judicem inter laicos recte posse de hoc crimine usurae cognoscere et pronunciare sive questio facti sive Juris sit quorum arguitis erudite satis facit Barbossa 5 nº. 49 et 50. inde etiam fit ut in ea probabiliter pendente questione Juris coram ecclesiastico possit ipse inhibere Judici laicone in causa principali procedat interim dum pendet questio Juris coram ecclesiastico ut ex nostro tx ibi pacienter probabiliter notant Antonius nº. 12 Abbas notabili ultimo et omnes hic Covarruvias in 4º. 2ª. p. cap. 8 §º. 12 nº. 3 et an eo casu requirat citatio partis a Mandosio de inhibitionibus nº. 2 et ab Avendaño de exequendis 1ª. pª. cap. 22 nº. 10 ubi late de inhibi

in inhibitionis materia agunt et cum his soluit quod arguitur.

Neque obstat ultimum nam licet maior verissima sit negamus tamen minorem nempe litem prorogari in hoc ex iniuste ex eo quod ex parte exitus exceptionis natalium de qua hic neque iudex si pars videret litem dilatari poterit retentis iuris remediis ut dilatio videtur ex mente comuni hinc inde disputant an secularis coram quo opponitur exceptio de qua hic in remissione quam facit ad ecclesiasticum possit excipienti terminum prefigere intra quem ~~una cum~~ coram ecclesiastico una cum processu se presentet et posse tenuit Bart. in l. precibus n.° 4 C. de appellatio. Alex. in l. 2 n.° 3. ff. de re iudicata Ancarranus hic n.° 6 arguto d.° cap. finem litibus cum citatis in arguto et cap. cum sit romana in p.° J. de appella. non poterit prefigere terminum ecclesiastico intra quem exceptio illa terminet sub pena quod alias procedatur in causa ita Federicus de Senis consilio 218 Bart. d. l. 2 n.° 2 Ancarra. n.° 6 Abbas ea hic arguto cap. ex insinuatione J. de appellat. quod si excipiens morosus sit in deducenda et probanda exceptione coram ecclesiastico secularis poterit in causa principali procedere ex Baldo in l. de die §.° fin. ff. qui satis. cog. per tex. ibi Alex. d. l. 2 n.° 3. arg.° d. cap. finem litibus verum hec sententia vera mihi non videtur maxime eo casu quo ab ecclesiastico missa est inhibitoria seculari nam tunc etiam data mora et negligentia in excipiente nullo modo secularis procedere potest alias processus erit nullus quin imo mihi in puncto Juris idem generaliter ob vitandum esse verius existimo unde in hac specie secularis eo remedio consuli poterit ut recurrat ad superiorem illius iudicis ecclesiastici coram quo de exceptione agitur ut compellat iudicem intra breve tempus super exceptione pronuntiare ut sibi remittat causam principalem arg.° cap. nullus J. de iure patronatus et vult presentit Ancarranus n.° 6. Abbas ea in fine inferius et cum his absolvit tex. et arg.

A. D.º Joanne Juanes De Secchilla

Ad D. Difficilem. lex. in. c. finali. huius. tituli. scilicet. de. Restitutione. spoliatorum.

In catedra

Pontificij iuris prima rio Profesore

Summa.

Agens. Possesorio. Recuperandae. non. tenetur. ad. Restitutionem. suis. spoliatoribus. nisi. super. alia. spoliatione; Respondere. poterit. tum. quia exceptionem. alterius. spolij. ab. Agendo. Repelli.

Sed. Produbitandi. Ratione. .i. sic. argumentor., conuentus. super, una. Re. potest. super. alia. Actorem. Reconuenire. l. cum Papinianus. autentica. ad. consequenter. C. de. sententijs. et. inter locutionibus, c. 2. et. cum. ea. supra. eodem. c. dispendia. §. Reus quoque. de Rescriptis. lib. 6. clementina. sepe. §. uerum de. uerborum. significatione. c. 1. §. cuius. in. agendo. 3. q.ª 8. c. 1. supra de. ~~mutuis~~. petitionibus, at. in spe. nostri. lex. Reus. suum. a casatorem. Reconuenire. non. potest. nisi. super. alio. spolio. ut. ex. lex. litera. constat. ergo non. Recte.

4.º contra. lex. qua parte. probat. spolij. Reconuentionem. contra. spolij. conuentionem. admitti. sequens. et. non. bene obijcio. argum. impossibile. est. conuentum. super. una. spoliatione. posse. actorem. super. alia. Reconuenire. ita. ut. a. duobus, eodem. instanti. possesorio. Recuperandae. agatur. quia. contra. lex. ans. Probatur. nam. si. tu. me. ueste. spoliasti. et. ego. te. ex interuallo. eadem. ueste. spoliaui. prius. ultima. spoliatio. purgari. debet. et. de. ea. et. non. de priori. agendum. est. ut. Probatur. lex. in. l. 3. §. cum. igitur. f. colloniis. 12. l. qui. Possessionem. in fine. 17. l. cum. fundum. ff. de ui. et. uia. armata. l. si quis. ad se. fundum. C. ad. l. Juliam. de ui. §. Recu

perande. instituta

instituto. de. interdictis. q°. Procedit consequens.

3. sic. unumquodque. proprium. et. n. alium. debet. operari effectum. c. veniens. 38. infra. de. testibus. c. super. his. 16. c. qualiter. et. quando. 24. infra. de. accusationib, c. licet. cle. 31. Dissimonia ad. excludendi. officium. n. actioni. p. exceptioni. competit. l. 2. ff. de. exceptionib, l. vendicantem. cl. cum. l. sequenti, ff. de. evictionib, c. a nobis. infra. de. exceptionibus, iubat. l. actio. in personam. 27. ff. de. oblig. et. actio. at. in. nostro. tx. agenti. Possessorio. Recuperandi. p. modum. actionis. excludit. adversarium. suum. ab. agendo. et. ex nostro. tx. in fine. constat. q°. actio. n. Propriam. p. nats. sui. contrarium. effectum. opperatt.

4°. sic. contra. spoliatum. de. possessione. Papatus. agentem possessorio. Recuperandi. admittit. exceptio. violentis. intrusionis. c. in. nomine. domini. 23. distinctione. q°. n. Recte. in. h. tx. contra. spoliatum. agentem. possessorio. Recuperandi. statuit. n. debere. admitti aliam. exceptionem. quam. spoliationis.

5°. sic. agenti. Possessorio. Recuperando. obstat. proprietatis. et. dominij. exceptio. l. 3. §. ibidem. ff. ad. exibendum. l. ille. aquo. 13. §. 1. ff. ad. trebellianum. l. 3. §. caus. ff. de. carboniano. edicto. l. 3. §. 1. ff. ut. in possessionem. legatorum. iubat. tx. difficilis. in. c. 2. infra de Restitutione. spoliatorum. in cuius. spe. agenti. interdicto. possessorio. ad. Restitutionem. Beneficij. opponi. potest. e. proprietatis. Beneficij. Renunciati. q°. n. Recte. in. h. tx. innuitur. agenti. possessorio. n. posse. Refferri. propietatis. et. dominij. exceptionem. p. alterius. spolij. dumtaxat.

In contrarium. v. his. n. obstantib, ex. Gregorij. q. decisio in. h. tx. continens. materiam. subtilem. intricatam. dubiam. et. obscuram. teste. Cortio. et. Belamera. hic. ipp. ad cuius. explicationem. ante. decidendi. Rorum. meminisse. opportebit. Remedia. possessoria. triplicia. et

nempe. adipiscendæ. possessionis. aut. Recuperandæ. aut. Retinendæ. ut. docet. glossa. magistra. 4. in. c. postoralis. infra. de causa possessionis. et. pro ea. in l. 3. §. quedam. ff. de interdictis. et. §. sequens. istituta. illo. titulo. explicant. Maranta. de. ordine. Judiciorum 4. parte. distinctione. 1. Menochius. de Recuperanda. in prelidijs. inpo. interdictum. adipiscendæ. competit. his. qui. antea. possessionem. non. habuerunt. ut. in. §. adipiscendæ. institutæ. de. interdictis. Recuperandæ. vero. est. quod. pro. Recuperanda. perdita. possessione. datur. ut. in. d. §. Recuperandæ. Retinendæ. vero. est. quod. pro. tuenda. et. conservanda. possessione. quam. quis. Retinet. competit. ut. in. l. §. pedijs. ff. uti possidetis. explicat. egregie. Corasius. in l. naturaliter. §. nihil. commune. n. 42. ff. de adquirenda. possessione. Menochius. in commentarijs. de Retinenda. et. adipiscenda. per totum. his. adde, interdictum. unde. vi. competere. tam. pro. Reb, mobilib, immobilis quam. pro. inmobilib, Pro. mobilib, datur. vi. Bonorum. Raptorum. ut. per. totum. ff. et. institutas. vi. Bonorum. Raptorum pro. in mobilib, vero. est. unde. vi. ut. per. totum. ff. de vi. et. vi, armata. et. per. totum. C. ad. l. Juliam. de vi. publica. et. in. l. 1. C. unde. vi. et. per. totum. infra. de. Restitutione spoliatorum. ut late. per. Menochium. de Recuperanda. inpo. de. h. igitur. interdicto. unde vi. loquitur. noster. et.

hoc. sic. premisso. gregorius. quod. h. brevi. dessisione quatuor. includit. propones. et. ideo. quadruplici. indiget. desidendi. Ratione. prior. est. spolij. Reconventionum. contra. spolij. conventionem admitti. desidendi. Ratio. est. quod. ambe. cause. equaliter. equaliter. Jurib. privilegiate. et. inde. succedit. Regula. que. habet. Privillegiatum. non. posse. uti. suo. privilegio. contra. pariter. privilegiatum. quam. ex nostro. et. deducunt. Bal. n. 3. Ancarranus. 2. Antonius. 5.

Abbas. notabili. 2. et. Imolas. n. 3. impresest. probat. tx. in. §. fi. et. millites. ver. quo. equalitas. ff. de. excusationibus. tutorum. §. asiduis. C. qui. potiores. autentica. quas. actiones. C. de sacrosanctis. eclesijs. autentico. de sanctissimis. episcopis. §. fi. et. hoc. presenti. collatione. g. c. nouum. genus. iusta. dedimus. quam late. exornant. Dessias. in. c. inpresentia. n. 50. et. 51. de. Probationib. Maranta. supra. 4. parte. distinctione. 6. n. 32. Tiraquellus. priuillegio. 26. pie causs. Rebuffus. de. priuillegijs. scolarum. c. 115. n. 2. Scimoncelus. in tractatu. de. decretis. arti. Articulo. 5. inspectione. 3. et n. 56. Tomo. 6. nouorum. tractatuum. parte. 2. Emanuel. Costa. in. c. si. pater. 1. parte. uerbo si. absque. liberis. n. 2. frater. Manuel. Rodriguez. in. questionib. Regularib. folio. 18. tomo. 1. unde. cum. ambe. causs. in. h. tx. equales. sint. merito. Reconuentio. spolij. contra. spolij. conuentionem. admitit. in. h. tx. quod. Reconuentio. Regulat. semper. iuxta foram. et. natam. conuentionis. ut. Recte. docuit. Abbas. in. c. 2 n. 2. de. mutuis. petitionib. d. fortiter. Repugnat. tx. in. c. Odoardus. infra. de. solutionib. in. ius. specie. clericus. conuentus. ab. alio. clerico. utitur. Priuillegio. illius. capitis. ne. possit. excomunicari. quamuis. uterque. Priuillegiatus. sit. quare. ut. Rem. dificilem et. intricatam. facile. percipias. et. uarias. iura. conciliês. sequentes. Regulas. constituo. quarum. prior. sit. Priuillegiatus. in. specie. de qua. agit. utitur. suo. priuillegio. contra. eum. qui. habet. simile priuillegium. ingenere. non. tamen. exercet. illud. in. eo casu. ut. patet. in. ecclesia. que. Restituit. contra. aliam. ecclesiam. et. Rursus. in. ecclesia. pres cribente. contra. aliam. ecclesiam. non. minori. spatio quam. quadraginta. annorum. quod. illa. solum. petit. que. petitio. Restitutionum.

et contra quam praescribitur est priuilegiatus in spe ut probat tex in c. audit is infra de praescriptionibus et in c. auditis supra de in integrum restitutione d. autentica quos actiones C. verum 12 §. ultimo ibi quod quis captus, etc. ff. de minoribus Resoluit Bartolus in d. autentica quos actiones n. 2 ubi Xa... Jason n. 11 Abbas hic n. 2 et alij ut in Tiraquellum d. loco ver. sed quod Couarruuias in Regula possessor 2a parte §. 1 n. 4 et c. 2 Practicarum n. 3 Menochius de praesumptionibus lib. libro 4 c. 89 n. 12 tomo 2 subat tex optimus in l. ultima ff. ex quibus causis maiores quanuis contradicat Dessius d. n. 51 quem sequitur gomezius in §. Plures n. 21 instituta de actionibus p. tex in d. §. sed et hoc praesenti ad finem conciliat uno modo Rt Couarruuias d. n. 4 et lib. 1 uariarum c. 19 n. 11 et aliter Veroyus in d. c. in praesentia n. 156 et costa supra n. 2 sed et Alligarius Romanus in autentica similiter n. 101 C. ad l. falsid. sequtus a Fellino n. 80 Parisio 154 in d. c. in praesentia unde infero interpretationem ad constitutionem 26 huius universitatis quo conceditur scolaribus priuilegium retinendi domum conductam pro tanto ut si licet scolaris inhabitans possit eo priuillegio uti contra alium scolarem quod ille priuilegiatus est in spe hic ii ingenire et inde succedit Regula generi 34 lib. 6 et c. primum supra de Rescriptis quamuis contrarium imo priuillegium h. casu cessare pro bari uideatur ex his que notat Bald. in l. 2 C. de priuilegio fisci inde etiam interpretor l. 1 C. quando imperator inter pupillam et uiduam cui consonat l. 41 ti. 18 partita 3 et l. 1 ti. 1 lib. 4 compillationis quos ex hor nant late Couarruuias d. c. 7 n. 4 et Antoninus Tesaurus decisione Pedemontana 171 in quibus uidua priuillegium conceditur ut possit ad

curiam Regis

in. 1. instantia vocare. quos. voluerit. ut. n. obtineant. contra. aliam viduam. Pupillum. Orfanum. seu. pauperem. seu. miserabilem. personam. quo in. spe. de qua. agit. privilleggiati. Reperiuntur. ne. extra. patriam. suam. conveniri. possint. ita. singulariter. Paulus. de castro. in. l. 1. C. de. ne. liciat. potentioribus. pulchre. Covarruvias. d. n. 4. et. his. n. sequentibus. Asebedo. in. l. 2. tit. 10. lib. 8. compilationis. n. 245.

2a Regula. sit. ubi. duo. pariter. sunt. Privillegiati. in spe. et ita. agit. de. concursu. privillegiorum. in alter. neuter. utitur. privillegio. sed. extandum est. Juri. communi. ut. in. spe. nostri. tex. in quo. uterque tam. agens. quam. Reconveniens. de. spolio. privillegiatus. est. in. spe. et. propterea. concasantur. privillegia. ut. probat. tex. optimus. in. d. l. assiduis. ver. induab. l. 2. C. de privillegio. fisci. Resolvit. Bar. et. communis. ubi supra. Ripa. n. 2. post. tex. ibi. in. l. privillegia. ff. de privillegiis. creditorum. communis. ut. per. Covarruvias. d. n. 3. ver. praeferatim.

3. Regula sit. ubi. duo. privillegiati. concurrunt. in spe. quorum. alter. potentius. habet. privillegium. vel. causam. favorabiliorem. sustinet. ut. quando certat. de, damno. vitando. his. praefertur. et. utitur. privillegio. contra. alium. qui. agit. de. lucro. captando. ut. probat. tex. in. d. l. verum. 12. §. ultimo. et. in. l. si. ventri. 8. §. in. Bonis. ff. de privillegiis. creditorum. Resolvit. Palormitanus. n. 39. cum. sequenti. in. d. c. in praesentia. et. ibidem. Dessius. n. 51. Tiraquellus. et. Covarruvias. supra. Menochius. d. lib. 4. c. 139. n. 24, Caldas. in. l. si. curatorem. ver. 60. basis. n. 69. C. de inintegrum. Restitutione gratianus. Regula, 316. n. 2. Asebedo. in. d. l. 2. n. 244. Probat. Regula. l. ultima. C. de. codicillis. quos. habet. per. n. ee. lucrari. n. capere. ut. quaesita. a, mittere. Plures. autem causas. propter. quas privillegium. potentius. dicitur. colliges. ex. Aretino. consilio. 83. n. 4. Dessius. consilio. 174. n. 5. unde. infert. Baldus. in. autentica

habita

habita. nº 33. C ne. fillius. pro. patre. q. si. concurrat. vidua. et scolaris. Preferenda. est. vidua. q.ª 2.ªlium. eum. causa. sui. privillegij. magis. faborabilis. est. sequitr. Bolemninus. ibidem. n. 22. sed. salua eorum. pace. contrarium. imo. scolarem. h. casu. ee. preferendum. mihi. verius. semper. uissum. fuit. ex. eo. q.ª utriusque. privillegij. par. causa. est. ut. dessisum. est. a. l. Regia. lusitano. lib. 2. t. 13. §. 10. ubi. ista. privillegia. equiparantr. et. inde. si. par. causa. est. pro. scolari. fauit. q. ipse. de. damno. vitando. ut. puta. si. a. bidua in. curia. Regia. conueneatr. extra. lcum. studij. ul. universitatis. ubi. literis. operam. dat. iuxta. spem. d. l. unicg. bidua. et. de. lucro captando. certo. item. q.º scolaris. est. Reus. h. casu. et. inde. in. pari. causa. preferri. debet. ut. infra. dices. inde. etiam. infertur. quod. si. nobilis. contra. nobilem. proferat. uerba. aliqua. in iurio sa. dequib. in. d. l. Regia. 2. compillationis. n. tenetr. Pa linodiam. Recantare. q.ª Proferens. in. iuriam. agit. de. damno euitando. Alter. u. de. lucro. captando. et. inde. iuxta. proxime dicta. suo. Privillegio. uti. n. debet. et. ita. in. spe, Respondit. Par dores. Rerurum. quotidianarum. lib. 1. c. 17. n. 9. quem. sequitr. Asebedo. in. d. l. 2. n. 240. quanuis. contrarium. defendat. Abiles in. proemio. capitum. pretorum. n. 20. cuius. fundatis. satis. fauit. Asebedo. ubi. proxime. q. idem. Recipiendum. est. etiam. si. nobilis. accusatus. ante. condemnationem. contra. eum. factam. de. se. con tradicendo. n. opponat. de. nobillitate. nam. in. executione. sntiis. opponens. de. ea. audiendus. est. et. ea. Probata. sntia. illa ex executioni. n. mandatr. ut. Recte. aduertit. Plaça. de. delictis. c. 1. n. 33. et. Asebedo. supra. n. 250. arg. L. item. ueniunt. 22 §. idem. Recte. ff. de. petitione. hereditatis. sic. que. me. pro. nobi li, patrocinante. in. facti. contingentia. obtinuit. neque. huic. Re gule. obstat. tx. in. d. c. Eduardus. in. eius. spe. utrque. clericus.

de. damno. vitando. agebat. et. nihilominus. privilegiatus. utitur suo. privillegio. contra. Alterum. ibidem. —

Nam. Respondeo. in. eo. tx. Reum. paupertate. et. eius labe. laborantem. Reputari. et. ee. magis. privilegiatum. et. sic magis. principaliter. agere. de damno. vitando. —

Neque. etiam. obstat. tx. in. c. de illis. 1. et. in. c. a, nobis. et. in. c. ad. testationes. infra. de, desponsatione. impuberum. dum. in. sponsalib, a. duobus. impuberibus. contractis. statuit. quilibet. eorum. post. Pubertatem. permissum. ee. etiam altero. in. uito. ab. sponsalibus. Resilire. et. inde. suo. privilegio uti. contra. alium. privilegiatum. quamvis. uterque, de. damno. vitando. vitando. agat. —

Nam. Respondeo. eum. qui. sponsalib, stare. uult. uidetur. agere. de. lucro. captando. quia. presumitur. sua. interesse. matrimonium. illud. contrahere. alterum. u. de. damno. vitan tando. agere. quia. huiusmodi. matrimonia. difficiles. exitus. habere. solet. ut. intimitur. ait. tx. in. c. 2. in. c. Requisivit. 1. infra de. sponsalibus.

4.a et. ultima. Regula. sit. ex. duabus. pariter. privillegiatis. si. Relliqua. sunt. paria. Prefertur. Reus. quia. faborabilior. est. l. faborabiliores. ff. de. Regulis. Juris. et. ita. in. specie. probat. tx. in. d. §. uerum. iii. §. ultimo. ibi. eius. qui. accepit. et. et. l. 2. C. de. Privilegio. fisci. unde. si. duo. minores. pariter. agant. de. lucro. siue. etiam. de. damno. vitando. melior. est. conditio. Rei. ex. d. §. ultimo. c. auditis. ubi. notat. Abas. n. 9. de. in integrum Restitutione. traddit. Paulus. de Castro. consilio. 31. n. 5. lib. 2. et Alexander. consilio. 55. n. 18. lib. 5.

2.a P. Propositio. est. petunt. Restitutionem. ex. interdictu. unde. ui. opponi. n. potest. propietatis. et. dominii.

Reconventionem ut ex h. tx. deducunt glossa 1. hic in ppo. glossa penultima in c. 1. supra de mutuis petitionibus ubi Abbas n. 16. et Marianus 62. et glossa et comunis in c. cum dilecti supra de arbitris explicant Sotinus Regula 412. limitatione 2. Boerius decisione 238. Gomezius in l. 45. Tauri n. 183. descendendo Ratio in litera assignata in vers. cum Restitutionis petitio etc. quae quidem ad h. expositionem et non ad Priorem Referri debet quia prior potius ex illa desumeretur docet enim gregorius spoliatum ante Restitutionem non debere spoliatori in Judicio Respondere et idem docuerat Innocentius 3. in c. 2. vers. ff. quoniam supra eodem et inde propter privilegium spolii prodita est vulgaris Regula utroque Jure Recepta spoliatum esse ante omnia Restituendum quam Probat l. 1. et per totum ff. de vi et vi armata d. l. si quis ad se fundum C. ad l. Juliam de vi C. 1. c. in literis c. item cum quis infra de Restitutione spoliatorum et per totum 3. q. 1. quam late exornant Corecius in commentariis ad Regulam spoliatus per totum tomo 3. novorum tractatuum parte 2. Ripa in l. naturaliter §. nihil commune n. 46. ff. de adquirenda possessione Antonius gabriel tomo 3. communium titulo de Restitutione spoliatorum etc. Gravianus Regula 432. Gutierrez de Juramento confirmatorio 1. parte c. 19. Menochius de Recuperanda Remedio 1. per totum Gomezius in l. 45. Tauri a n. 183. eius vulgaris Regulae Ratio est ut violentus occupator qui sibi Jus dicere non erubescit comprimatur arg. l. 1. C. quando liceat unicuique sine Judice se vindicare ita Menochius concilio 2. n. 183. volumine 1. inde controversum

est an spolii

spo. stat.

Spolij priuillegium favore spo. vel spoliantis odio introductum sit vel spoliati favore fuisse inductum ex nostro tx. vel ex d. c. 2 voluit Abbas in c. 1 notabili 3 infra de Restitutione spoliatorum alij vero spoliantis odio priuillegio causam dedisse affirmant ut per Corregium lib. 2° miscellanearum c. 2 arg. tx. in d. c. in literis ibi 2um Rigoris Juris et clementina unica de causa possessionis mihi vero magis placet Veroi. gerrio in d. c. 1 n. 19 cui subscribit Me nochius de Remedio 1 a. n. 11 qui vult spoliati favore et spoliantis odio simul consistere quorum sententiam nostri tx. ab eis non perpen sus apperte probat dum enim prohibet spoliatorem audiri ante quam Restituat spoliantis odium considerat dum vero spoliato conce dit ut ante omnia Restituatur spoliati favorem plane Respicit quod non percepit Corregius supra dum secure nostrum textum pro sua sententia adduxit neque Repugnat quod una et eadem Res non debet diuerso Jure censeri ut in l. cum qui heredes 23 ff. de usucapio nibus nam axiomma illud fallit ubi diuersi considerantur Res Respectus quo casu diuerso Jure Res censeri potest ut in l. mi niles 11 in ordine § pro parte ff. de legatis 2° Dom. Abbas in c. cum in hoc in fine de decimis Ripa in l. ultima n. 122 C. de Reuocandis donationibus late Tiraquellus de nobilitate c. 28 n. n. 13.

Sed huic defendendae Rom. fortiter obstat tx. in c. cum liberum infra de sepulturis in cuius spe. spoliato agenti inter dicto possessorio pro Jure sepeliendi Restitutio ante omnia non concedit quinimo spoliatori ante Restitutionem Respondere iubet Respondeo tamen Jure singulari et speciali constitutum esse ut spoliatus in spe. illius tx. ante omnia non Restituatur quousque de Jure illo sepelliendi plene constet ne corporis humani se

sequatur uexatio

ut. elleganter. Resolvit. ignoscentius. in. d. c. cum. liberum. sub. dens. contra. agentem. Remedio. Recuperande. in. ea. spe. obici posse. exceptionem. illam. n. ut. vexandum. corpus. de functi. q. sing gulare. Reputat. spolitus. singulari. 199. et. Menochius. d. Reme dio. 1. n. 444. qua. Rom. se. Pendente. lite. ut. appellatione. super Jure. spelliendi. alter. alterum. eo. Iure. spoliet. n. Renovabitur. Re medio. attentatorum. ut. elleganter. traddit. Menochius. de. Recupe randa. Remedio. ultimo. n. 31. Sanct. Mobus. et. Herculanus. uter que. in. tractatu. de. attentatis. ille. c. 12. limitatione. 46. hic u. c. 31. n. 141. sicque. dum. casus. occurrerit. deffendit. et. obtinuit.

Unde. 1. interpretor. nostrum. textum. ut. adeo. verum. sit. spoliatum. ante. Restitutionem. n. teneri. spoliatori. Respo pondere. ut. id. verum. sit. n. solum. ubi. agit. ad. Restitutionem. Rei. principalis. verum. etiam. ubi. petit. damna. et. expensas. sibi. Restitui. ita. Baldus. n. 6. Abbas. 4. in presenti. idem. Abbas. in. c. accedens. 2. n. 4. supra. ut. lite. n. contestata. Ripa. in. d. S. ni nihil. commune. n. 50. Dicius. consilio. 220. n. 1. et. patet. q. ista. omnia. comprehendunt. sub. verbo. Restitutio. ut. in. l. q. si. minor. 28. §. Restitutio. ff. de minoribus, que. plenarie. facienda est. in. favorem. spoliati. ut. in. c. venerabili. 32. supra. de offi cio. delegati. c. conquerente. infra. de. Restitutione. spoliatorum. ubi. Baldus. intelligit. etiam. quadruplicem quadrantem. a. com muni. Receptus. ut. p. Menochium. Remedio. 1. n. 329. Tiraquello. in tractatu. de. Judicio. in Rebus. exiguis. habendo. vers. 34. —

2. inde. interpretor. nostrum. textum. ut. adeo. verum. sit. spoliatum. ante. Restitutionem. n. debere. spoliatori. Respondere. ut. id. verum. sit. etiam. si. spoliator. offerat. Probationes. in continenti. quibus, ostendat. Rem. de cuius. Restitutione agitur. ad. se. pertinere qui. etiam. in. ea. spe. audiendus. n. est. p. Probata. violentia. sta

tim.

debet fieri Restitutio Reservato Iure dominij et proprietatis ipsi Reo ex generali Ratione de qua in h. tex. quae etc. induxit Probationes dominij in h. spe. esse impertinentes. et quae ita docet glossa 1. in c. 1. ubi Abbas n. 5. infra de Restitutione spoliatorum. et in c. literas verbo in continenti ibi. Ut Probat Bar. et Communis in l. si dem. ff. de Iudicijs. Gomezius d. l. 45. n. 182, Menochius d.o Remedio 1. n. 239. Olanus in antenomijs Iuris civilis et Regij litera L. a n. 11. et alij ut per Assebido in l. 1. tit. 13. lib. 4. compilationis n. n. 38. Iubet l. 1. C. si per vim vel alio modo ibi sine ulla cunctatione etc. et d.a l. si quis ad se fundum ibi Protinus et tex. in d. c. 1. ibi ante omnia contentiones. et Probat optime l. finalis Regia tit. 10. parte 1.a quemvis contradicat Glossa in d. l. si de vi. quam sequuntur alij ut per Menochium ubi Proxime moti ex Regula tex. in l. dolo ff. de doli exceptione et in Regula dolo 59. libro 6. cui non bene satisfacit glossa in d. Regula reddens non Procedere in Remedijs possessorijs sequuntur Do Doctores ubi supra et post alios Matheus de afflictis lib. 1. constitutionum Rubrica 25. a n. 33. per confunditur ex l. 3. § causa ff. de carbo niano edicto unde ex mente Abatis d. n. 5. Vellamellis in praesenti a n. 13. Menochius d. loco n. 242. Dici potest Regulam illam optinere ubi his contra quem agitur non est in dolo vel culpa, tunc enim merito attenditur quod actor dolo petijt id quod statim Restituturus est cuius non ubi agitur contra dolosum qualis est violentus possessor his enim de dolo Alterius nequid excipere imo dolus cum dolo compensatur l. viro atque uxore 40. ff. soluto matrimonio unde utiliter in praxi deduces agentem interdicto Retinendae possessionis non posse Repelli per ex ceptionem Dominij etiam in continenti probandam propter molestiam Rei mo lestantis ut Resolvit Bar. Post glossam ibi in l. si de eo § ultimo ff. de adquirenda possessione Ripa in d. § nihil commune n. 98. et ibidem Antonius Rubeus n. 11. Communis ex Boerio decisione
238. n. 5.

Contra. glossam. in. d. l. si. dicii. contra quam. videtur. Textus. in. l. 1. Ver. huius. ff, uti possidetis. et. in. d. l. 1. C. si. per. uim. uel. alio. modo. in. uerbo sine. cunctatione, iuncta. Rubrica. illius. ti. que. hostendit. agi. in eo. ti. de. Remedio. pro. illis. quorum. turbantur. quod. Propie. spectat. ad. interdictum. Retinende. possesionis. et. in. his. possessoriis. Recupera nde. et. Retinende. deffendi. potest. sententia. glosse. in. d. l. dolo. —

2°. inde. deduces. agenti. interdicto. adipissende. possesio nis. obstare. exceptionem. dominij. in. continenti. Probandam. uel. nulla proposita. culpa ex parte. ipsius. Rei. excipientis. ita. glossa. in. d. c. 1. glossa. et. Communis. in. l. 2. C. de. edicto. Diui. addrianij. tollendo. glossa. d°. uerbo. in. continenti. Communis. ut. per. Ripam. in. l. 1. n. 12 ff. quorum. bonorum. Antonius. Rubeus. supra. n. 187. Obstat. in. d. l. si. de, ui. sic. deffendentes. sententiam. glosse. ibidem. et. in. h. spe, intelli gitur. textus. in. d. §. cause. uel. aliis. adductis. a. glossa. in. d. l. si. deni. ut. aduertit. glossa. in. d°. uerbo. incontinenti. et. glossa. in. d. c. 1. ubi. Abbas. n. 5. et. in. h. spe, intelligi. debet. textus. difficilis. in. l. 21. ti. 2. parte. 3. ut. Recte. aduertit. Gregorius. lopez. ibidem. uerbo. que. lentregassent. et. Antonius. gomez. supra. n. 182. ne. obstet. Communi. de qua. supra. in. dicta. l. finalis. Regis. partita. quam nis. aliter. eam. legem. intelligant. Pelaez. de. maioratibus. 3. parte. q. 13. n. 24. et. Acebedo. ubi proxime. n. 50. quibus. consequens. est. quod. si. interdictum. adipiscende. proponatur. contra. dolosum. qualis. est ille. qui. conuentus. Rei. uendicatione. negauit. se. possidere. iuxta. l. ultimam. ff. de. Rei. uendicatione. his. enim. si. excipiat. de. dominio. in. continenti probando. non. est. audiendus. iuxta. glossam. in d. l. ultima. et. ibi. Bar. in fine. glossa. ultima. in. autentica. item. possesor. C. qui. potiores. Communis ex. Abbate. in. c. penultimo. n. 18. de, Juramento. calumnie. Jason in. §. omnium. n. 90. instituta. de. actionib, Gomezius. supra. n. 189. ad. finem.

3°. inde. interpretor. nostrum. textum. ut. agenti. de. spolio. compensatio. opponi. non. possit. ita. Glossa. in presenti. Baldus. num. 1. Abbas. 10. in presenti. Fellinus. post. alios. in. c. liberta. num. 2. de. Re Judicata. Gaspar. in bone fidei. num. 11. institutis. de actionibus, quam. sententia, probatur. tum. ex. §. ultima. in. fine. C. de. compensationibus, tum. etiam. quia. compensatio. est quedam. mutua. petitio. et ita. Reconventio. ut. in. §. neque. C. de. compensationibus, et. in. §. 1. C. rerum. amotarum. Resolvit. Marianus. in. Rubrica, supra. de. mutuis. petitionibus, Parisius. consilio. sentesimo. num. 32. volumine. 1. unde. merito. non. admittitur. contra. agentem. de. spolio. ex. Regula. huius. textus. in. spoliato. admitteretur. tamen. si. fieret. de. alia. spoliatione ex. Antonio. et. imola. hic. fellino. ubi. supra. sic. limitantes. doctrinam. nostre. glosse.

3a. propositio. est. agenti. interdicto. unde. vi. non. obstare. proprietatis. exceptionem. Ratio. est. quia spolii. privilegium. ante. omnia, spoliatum. Restitui. postulat. ut. late. dixi. supra, in. 2. illatione.

4a. propositio. est. contra. agentem. interdicto. unde. vi. spolii exceptionem. admitti. agentem. que. excludi. donec. Restituat. Repelli. quod Probatur. in. d. c. 2. versiculo. §. quoniam. supra. eodem. dessidendi. Ratio. est. nam. sicuti. contra. agentem. interdicto. unde. vi. admittitur. spolii. Reconventio. quia unum. est. privilegium. eadem. causa. et. inter. easdem. personas. mutuaque. petitio. Reputatur. et. inde. si. legitimo, tempore. opponatur. eodem. processu. et. sententia. finiri. debet. ut. in. d. §. cum. Papinianus. C. de sententiis. et. interlocutionibus, cum. societatis. ad. 1. argumentum. eadem. Ratione. spolii. exceptio. in. hoc. textu. admittitur. et. agentem. Repelli. quia cum. uterque. spoliatus. sit. spolii. natura. utrique, Restitutionem. postulat. argumentum. Rubrica. et. §. 1. ff. quod. quisque. Juris. et. c. 1. 1. distinctione. quod. si. interroges. quare. spolii. exceptio. admittitur. contra. agentem. unde. vi. interdicto. non. autem. spolii. actio. Respondeo. cum. Bellamera. hic. column. 3. ideo. ita

constitutas fuisse a Gregorio q. in h. tex. q. Rei favorabiliores sunt quam actores d. l. favorabiliores c. ex literis infra de probationibus et q. exceptiones sunt actionibus fortiores et inde proditum est vul galam maximam quae dicimus cui damus actionem multo fortius exceptionem competere ut in l. in, cuius 199 § 1 ff de Regulis Juris l. 1 § plane ff de superficiebus l. Pure § 1 ff de doli exceptione inde quod sit excommunicato excipere non autem agere permissum esse ut in c. cum inter infra de exceptionibus.

Neque obstat si huic decidendi Rationi fortiter obijcias spo lij exceptionem contra agentem de spolio non debere admitti cum utrique pariter privilegiatus Reperiatur iuxta Resolutionem supra in priore Ratione decidendi. Nam Respondetur ideo hic admitti q. spoliatum ex parte Rei excipientis ut Ratione dixi favorabilius est ut per Baldum n. 4 Car dinalem et Abbatem hic in pro Marantam d. 4 parte distinctione 6 n. 42 et his non facile intelliges Repugnantiam quam nostri textus literas includere videtur dum inquit in vers nisi significat q. Reconventionem de q. spolij non excludi agentem de spolio ut non in vers quanquam docet exceptione spolij actorem Repelli posse nam in priori parte loquitur textus eo casu quo agitur de spo lio in via actionis deducto ut non in vers quanquam de eodem spolio in via exceptionis opposito quo modus excipiendi magis favorabilis est ut ea Ratione agens de spolio per viam exceptionis actorem Repelli non non sic per viam actionis ut supra proxime dicto et ita interpretatur Antonius hic n. 14 inde etiam utiliter Resolvitur quaestionem quam post glossam in prisenti in vers sit q. casus disputant Doctores hic an sit utilius sit Reo spoliato spoliationem per modum actionis an non per modum exceptionis proponere quam prosequere cum Joanne Andrea Car dinali Antonio Baldo n. 1 bellamilla et Abbate 5 ex pres

etiam

Marantes ubi proxime n. 41. — hic sic constituit, non obstante argumento in contrarium adducto n. 1. ubi nam Respondeo Jura in arg. alligata obtinere in casu quo conventio et reconventio sunt eiusdem naturae, ut puta si agitur remedio possessorio, reconventio de alio possessorio adijciatur nam tunc reconventio locum habet et e contra non erit ubi conventio et reconventio non sunt eiusdem naturae sed diversae, velluti si agentis interdicto unde vi opponatur proprietatis reconventio quo casu admitti non debet ex nostro textu ita Bartolus et Comhunis in d. l. ubi Rolimianus Abbas in c. 1. n. 16. de mutuis petitionibus et Ratio est quia in priori casu ordinis et equitatis Ratio ita fieri postulat ut Prob. in eodem c. 1. et in d. § minus in agendo in 2° vero spolii privi legium in hoc consistit quod spoliatus suo spoliatori Respondere non teneatur donec fuerit Restitutus ut in hoc textu —

Neque obstat text. vers. in c. ubi [illegible] sultima et in c. ubi dilutus infra de causa possessionis in quorum Juribus [illegible] proprietatis contra agentem interdicto unde vi admittitur nam Respondeo in illis Juribus Partes tacite convenisse ut de proprietatis et agerent, si quidem noluerunt suspendere petitorium iuxta decisionem text. in clementina 1. de causa possessionis atque ubi abest text. in c. 2. vers. ubi ea supra eodem dum probat propositio spoliationem judicium actionis non suspendi aliam actionem sed super utraque procedendum etc. —

Nam Respondeo obtinere in casu quo Reus spolii Reconventionem proponi contra agentem alia actione nec suspendit Petitorium sed patitur super proprietatis causa litigari ut in h. textu Pro constanti habendum est actorem voluisse super et proprietatis a Reo judicium Reconventionis obiectam allegare ut satis colligitur ex h. textu in vers. ubi Restitutionis petitio

est

et cum his solutis 1.um arg.um — Neque obstat 2.um Pro cuius

~~Resolutione~~ Resolutione distingue nam aut agens de spolio Recon
ueniti de spolio priori eiusdem Rei aut non de alio spolio Rei
diuersi priori casu Reconuentio non admittit quia ultima violentia
priorem quodammodo absorbit et prius purganda est per Restitu
tionem Rei ablatis neque antea audit his qui ultimo loco spo
liauit sic optime [illegible] in arg. adducta posteriori non casu
Reconuentio de alio spolio subiect Rei diuersi locum habet sicque
procedit nostri Textus ritu interpretati [illegible] colunna 2. Bal.
n. 5.o Bellamura 28. ad finem et Abbas n. 11. in presenti
Verrius in d. c. in literis n. 26. et Communis testi Me
nochio de Recuperanda Remedio 1.o n. 382. Rota Bononien
sis decisione D.o et conueniunt ex discriminis Rone quam in
ter spolium eiusdem Rei et diuersi docte constituit Abbas d.o
n. 11. et efficaciter quia exceptio quia Reconuentio proposita ab eo
qui ultimo loco spoliauit circa spolium eiusdem Rei non est
priuilegiata quia non proponitur ab spoliato ante Restitutio
nem quin potius ab eo qui propria autoritate est iam Res
titutus et ita dessiuit Priuilegium cui nititur Reconuentio
de alio spolio iuxta nostrum textum in vers. cum Restitutionis
etc.

Unde infero ex hoc textu in vers. finali ampliari
Regulam prescriptam in c. 2, vers. quoniam supra eodem que hunc
spoliat exceptione Repelli etiam agentem de alio spolio ex Rone
degra. supra quod intelligo dum modo exceptio sit spolij
Rei diuersi nam si Reus conuentus de spolio excipiat quod
prius eadem Re fuit ab actore spoliatus non procedat huius
textus neque actor Repellendus est quoniam 2.um absurdum est
ut p.a cum de quo hum est agendum in d.a §. si quis ad se hindum.

aut. spoliatis. in. arg. acquisita. in. spe, Probat. Glossa verbo dari. in. l. si. alius. §. verissime, ff. quod vi. aut. clam. Affl. n. 11. et. oes. hic. et. Rellati. supra. quamvis. contrarias. sententias. imo. p. exceptionem. spolij. prioris. eiusdem. Rei. Repellendum. ee. actorem. super. 2°. spolio. Probant. hostiensis. in. d. c. in. litteris. in fine. et. ibidem. Beroyus. n. 26. et. utrique. Laudat Menochius. d°. Remedio. 1. n. 358. sic. intelligentes. hunc. textum. contra. quos. evidenter. facit. q. noster. textus. ut. patet. ex. precedentibus. agit. de. exceptione. spolij. Proposita. Per. spoliatum. privilegiatum. ante. Restitutionem. cuius. exceptionis. natura. est. Repellere. actores. a. Judicio. donec. Restituat. ut. in. d°. c°. 2°. vers. sed. quoniam. etc. quia. igitur. exceptio. spolij. prioris. eiusdem. Rei. proposita. p. Reum. conventum. de. spolio. non. obijcitur. ab. spoliato. ante. Restitutionem. sed. post. illam. obtentam. nec. potest. actorem excludi. donec. Reus. Restituatur. cum. iam. sit. Restitutus. cessat. omnino. Privilegium. spoliati. de quo. in. h. textu.

Neque. obstat. textus. in. d. §. verissime. q. Ruiecicitis. de. P. declarationib. Glossa. ibidem. et. Gasonis. in. l. clam. possidem. §. ultimo. n. 23. et. ibi. Claudius. coluna ultima. ff. de. adquirenda. possessione. verior. interpretatio est. exceptionem. prioris. vitij. non. admitti. simpliciter. in. eo. §. sed. subsistente. magna. causa. ut. textus. hic. ut. q. Judicis copia. non. adderat. vel. quid, simile. ~~ut~~ ex. Bartolo. et. Angelo ibidem. Rodricus. ~~[illegible]~~ Suares. in. tr°. de los. implacamientos c. Jellutende. n. 22. ubi. tamen. 2.um spolium. eiusdem. Rei. in. continenti. esset. comissum. post. 1.um potest. Reus. conventus. de. 2°. excipere. de. priori. spolio. et. quod. in. continenti. ad. tuendam. suam. possessionem. spoliatorem. expellit. q. hunc. nullam. proponitur. vitiam. Purgandam. in. 2. spolio. neque. est. aliquid. per.

quod

i°. spoliatio. sit. abserta. siquidem. uim. ui. incontinenti.
Repellere licet. ut. in. l. 3. §. cum. igitur. et. in. l. qui posse
ssionem. et. ubi. Bar. et. Ange. ff. de ui. et. uiu. armata. c.
olim. in. i. infra. de. Restitutione. spoliatorum. notat. Abas
hic. n. 11. Dessius. consilio. 460. n. 11. et. Post. alios. Me
nochius. ubi. proxime. n. 384. incontinenti. aut. diiudi.
arbitrio Judicis. inspectis. circumstantiis. Rei. ablata. et.
Personarum. ut. docet. glossa. ultima. in. d. §. cum. igitur.
et. Communis. ex. Felino. in. c. significasti. in. 2°. n. 12
de. omicidio. Dessio. et. Menochio. ubi. Proxime. inde.
etiam. infero. dessisionem. nostri. textus. in. eodem. bers. simili.
non. Procedere. ubi. actor. agit. de. spolio. magis. priuile
giato. tunc. enim. non. Repellitur. per. exceptionem. alterius. spo
spolii. quod. fauor. Rei. quae. in. h. exceptione. consideratur.
solum. uiget. ubi. cum. Paria. sunt. ex. Regula. cum. sunt.
partium. lib. 6. unde. agens. de. spolio. comissa. lite. pend
ente. non. excluditur. per. exceptionem. alterius. ex. Abate. in.
c. bone. n. 2°. de. appellationibus. Dessio. consilio. ducentes.
n. 3. Afflictis. desisione. 98. Ripa. in. c. sipe. n. 10. et
infra. de. Restitutione. spoliatorum. Menochio. de. Remedii
i. n. 308. et. Patet. quia. spolium. lite. pendente. comissum. ex
multis. hodiosius. est. ut. in. l. si. consisterit. C. finium.
Regundorum. Resoluit. Cassadorus. desisione. 3. et. 8. de. Res
titutione. spoliatorum. Couarruuias. c. 23. practicarum. n. 3.
herculanus. de. attentatis. c. 30. n. 39. tomo. 5. nouorum. tractatum.
et. propterea. huiusmodi. spolium. Reponitur. per. officium. Judicis. arg.
c. penultimi. et. ultimi. infra. ut. lite. pendente. et. ita. docet. glos
sa. i°. in clementina 2°. ut. lite. pendente. glossa. ultima. in

c. non. solum.

de appellationibus lib. 6. comunit. ex menochio de Recuperanda
Remedio 15. n. 34. unde a fortiori agens agens de huiusmodi
spolio non potest de alio Reconvenire ex Regula d. l. similiter
198. § 1. ff. de Regulis Juris et in hoc omnes conveniunt et
ideo satis solvitur 2. argumentum.

Neque obstat 3. argumentum quod maior verissima est nempe
unumquodque debere propium et non aliam operari effectum mi
norem, ergo scilicet excludendi officium non actioni sed exceptioni
competere concedo Regulariter et Jure ordinario, verum id ce
ssetrum limitari in hoc textu in cuius specie Jure singulari et
propter spolij privilegium constitutum est ut spolium per vi
am actionis propositum excludat aliam quamlibet actionem
vel Reconventionem Rei conventi preterquam alterius spo
lij quod plane insinuat noster textus ibi J. autem Restitutionis
petitio in hoc privilegiata videtur etc. et ita interpretatur
Antonius n. 10. vel Ramera oppositione 2a. et Comunis hic
sed fortiter Repugnat textus in c. 2. § sed quoniam supra eodem
dum Probat in hoc differre spoliationem per viam actionis pro
positam ab spoliatione per viam exceptionis obiectam quod illa mi
nime excludit hec, non sic minus dissimulatis occasione op
pressus Cardinalis hic in fine fatetur per spolium in viam
actionis propositum iuxta Juris Regulam Reum minime
excludi posse a Reconventione et inde nove interpretatur
nostrum textum nempe in eius specie Reum a Reconventione
excludi non propter actionem spolij sed propter ipsius spolij ex
ceptionem siquidem quando actor Reconvenit a Reo super alia
actione ipse ne ab eo Reconveniatur donec sit Restitutus ex
cipit de sua spoliatione et ita una et eadem spoliatione uti

utitur

in modum actionis ad consequendam Restitutionem et in modum exceptionis ad excludendum Reum a Reconventione quam interpretatio subtilis est profecto verum falsa est quia officium excludendi competere actioni spolii non autem exceptioni in hoc textu communiter placitum est teste Bellamera d. oppositione 2a et Abbate in presenti n. 6 et ita plane colligitur ex nostro textu ibi Restitutionis petitio et quod ad actionem Jure nostro Resperti patet etiam ex eodem textu ibi ipsam intentans et quam verba petitionem et sic actionem non autem exceptionem significant ut patet et inde adue urget difficultas Jur. u. communem Retine et ad argumentum facile satisfacies si dixeris verissimum esse Jure ordinario limitandum in ex nostro textu in quo speciale Jure singulari et privilegiato introductam est actionem contra sue naturam excludendi officium operari et inde cum Jus singulare sit in consequentiam trahi non debeat ut in Regula que a Jure lib. 6 et sic cessat consequentia et solutum est

Neque obstat 4um ex d. c. in nomine domini quia Respondeo speciale esse in eo c. in intrusso in Romanam ecclesiam ut si spoliatus sit et agat possessorio Recuperando non Restituatur ante omnia si admittatur contra eum alia exceptio quam spoliationis vulgo violente intrusionis propter magnum quod ex Restitutione imminere potest periculum ut Recte interpretantur Calderinus n. 16 et Antonius 13 et cum his solutum 4um arg.

Neque obstat 5um et ultimum ex d. l. 3. § ibidem cum aliis legibus in arg. sutatis quod optinent in interdicto adipiscendo in quo agenti possessorio dominii exceptio opponi potest ut Resolutum fuit supra in 2a illatione 2e propositionis

ubi Decisum traddidimus. nos Ter. ad. Textus loquitur in interdi
cto, Recuperandae. in quo diversa militat Ratio et inde
agenti ex eo opponi non potest alia exceptio quam alterius s
spolij ut supra diximus et ita interpretatur Bellamella
hic. oppositione. 3o Neque etiam obstat Textus in arg. adduc
tus in d. c. accepta. 3. in ordine de Restitutione. Nam Respo
ndeo in eo Textu Judicium possessorium non fuisse. l. et principa
liter intentatum. § 2.rio et ideo non fuisse privilegiatum. ut
ibi latius Resolvendum est et ut absoluitur arg. Textus et titu
lus ad laudem Dei.

Finis tti e lx

~ ff de re iudicata ~ ... I. Moscano

AD TIT. DE RE IUDI-CATA. AD. ANTO-NIO PICHARDO.

Hoc Anno. 16.07.

E DE RUBRICAM.

Titulum hunc ab utilitatis prefatione tam antiquiores quam resentiores interpretes exordiunt Alexader namque amplam et solemnem materiam auro et onere plenam habere testat. Jasson illius utilitatem adeo patere inquit ut commendatione non egeat. Guido Pape notabilem esse tradit et qui semper vereet in practica. Duarenus ideo se peculiares ad hunc tit. comentarios scripsisse fatet quod eo in Juditijs et foro nullus sit frequentior et usitatior quod que vix in ulla parte Juris nodi reperiant dificiliores quam in hoc tractatu qui ad res Judicatas expectat. Ugo Donelus lib. 2 Comentariorum se quoque sigilatim omnes huius tit. leges exponere voluisse scribit quod in primis ad usum pertineret nec satis esset ab alijs explicatus. Quo ideo

N.º 1

ideo prefari decrevi ut et me ad legendum diligentio
rem et vos simul ad audiendum alaeriores et atten
tiores eficiam. nam ut Cicero ait lib. 3 officiorum
cum aliqua species vtilitatis obiecta est nos co
moveri necese e et que quotidiana sunt tractanda
plenius et favorabilius admitenda esse testat. IC.
in l. Legavi juncta glosa ibi verbo quotidiana
ff de liberatione legata

N° 2

Continet autem tt.us iste sive rubrica tres
partes quarum prima est de re sive lite judicata
cuius diffinitio statim in l 1 proponit verbum
enim res cum latissime pateat l 1 de rebus creditis
in fine l rei. 5 l nominis 6 de verborum signific.
inter reliqua causam et litem significat l rei
apellatione 14 eodem tt.o l Papinianus 8 §. si quis
post ff de inofficioso l litigantibus C de apellationib;
Vnde illud Ausonij in monocilabis imperium
litem venerem cur vna notet res et Ciceronis co
tra ICtos in oratione pro Murena qui tot homines
tam ingeniosos statuere non potuisse ait vtrum rem
an litem dici oporteret: qua de causa vtrunque ver
bum in actionum civilium solemnibus subolis
junctione eferebat vt ex Varrone lib. 6 de lingua
latina observat Brisonius lib. 16 de verborum
signo. verbo res

N° 3

Sequens rubrice pars de efectu sententia
rum inservit hoc e de executione juribus et mo

Lu

lumentis que ex solemni Judicij sententia et pronu
tiatione descendunt. Etenim cum sententie verbu
varie accipiat ut preter eos qui de verbis Juris scrip
serunt late notavit Mattheus Neruccius in repeti
tione huius rubrice nº. 22 Vuesembeguius in pa
ratitla nº. 3 et Joanes philipus Stesausen in suma
huius titi nº. 1 in nostro tamen titº. strictius accipit
et pro arbitrio sive difinitione Judicis sumit qua
controversiam diiudicat extremum que ei fine
imponit ut colligit ex l dicere 23 ff de receptis ar
bitris cap. 2 extra hoc titº. l 1 titº. 22 pº. 3 l 7 titº. 3 eadem
pº. et ex comuni doctorum opinione quam refert Ma
ranta de ordine Juditiorum 3ª. parte sexte partis prin
cipalis nº. 1 versiculo venio ad primam questionem
Sebastianus Medicis in tractatu de diffinitionibus
diffº. 21 Rodericus Xuares alegatione 4 nº. fin de si
tio pedemontana 1ª. nº. 32 de qua diffinitione et
an et in quo sententia differat a re Judicata statim
latius sub l 1 tractabimus

3º tandem loco de interlocutionibus
titus noster concipit. quo verbo tam hic quam in titº. C
de sententijs et interlocutionibus eam sententiam
significari tradunt interpretes que inter medium
et finem cause principalis profert ut constat ex glª
in clementinas unica verbo deffinitiva de sequestra
tione possetionis Abate nº. 6 Anania et Felino nº. 2
in rubrica extra hoc titº. Jassone in prefati nº. 2 et Ri

N 4

pa

Ripa nº. 16 et Eduardus Caldeyra lib. 3 variarum capº.
6 nº. 2. quæ definitio si cui forte non placeat propter ar
gumenta quibus eam convincit Alexander in presenti nº. 7
et Rebuffus in l. quod jussit ff. de re judicata nº. 8 cum sequentibus sic
poterit cum eodem Rebuffo interlocutionem sic defi
nire ut sit pronuntiatio judicis facta ad alicuius arti
culi expeditionem vel cum glossa in aut. Sº. de litigio
sis § ad excludendos verbo interlocutionibus et Stretius
in tractatu de sententia nº. 3 ut sit sententia per quam
insidens dubium a judice directo terminat. Ad quas
definitiones reduci possunt aliæ quæ a Cujacio et Ubese
beguio in presenti traduntur et a Duareno in l. 1 huius
titulo et Brisonio de verborum significatione verbo interlo
cutio. Est enim interloqui interim dum de re principa
liter agitur loqui et dicere quæ ad causam promovendam
pertinent quo judicium ad finem propositum perducat
Ut observat Ugodonelus in presenti et Duarenus ubi
s. et probat lex post sententiam C. de sententiis et inter
locutionibus: et quemadmodum interdicta ita apell
ant quasi interim dicta quia Prætor per ea aliquid
jubet vel vetat non perpetuo sed ad tempus donec ple
niore judicio de jure petitoris quærat ut rejecta
etymologia Justiniani in §º. sunt tamen inst. de in
terdictis tradit Divus Isidorus lib. 5 originum capº.
29 et innuat Cicero lib. 2 ad Erennium et Julius
Paulus lib. 5 sententiarum tº. de interdictis relatis ab
Alciato lib. 3 parergon capº. 15 ita et interloqui dicimus
quia

ff de re Judicata

quia interlocutoria sui natura finem principali con
troversiæ non imponit aliam quæ post se sententiam expectat
Unde licet ipsa Judicis pronuntiationem contineat
ac proinde sententia sit sirca illum articulum de quo
statuit a sententia tamen separari solet ut constat ex
hac rubrica et ex d rubrica C de sententijs et interlocu
tionibus juncta vulgari doctrina quæ habet copulam
et, inter diversa constitui solere de qua late per Albe
ricum in dictionario Juris verbo, et, Bartolum et
Jassonem in l 1 nº. 2 de Justitia et Jure et ex Accursij opi
nione in l 1 §º. Biduum ff quando apellandum sit et
in d l quod Jussit 13 j. hoc tit. qui rectissime docet sententiæ
nomen simpliciter prolatum ad difinitivam per excel
lentiam referri quod sequit etiam glosa in cap. cum
olim verbo sententiam de testibus Alex Rebuf. et alij in
d l quod Jussit Angelus concilio 11 q et sequenti Marã
ta ubi s. nº. 3 et Ugo donelus in presenti. Potest quæ ex
ceptionum exemplo confirmari quarum quæ peremto
riæ sunt et post litem contestatam oponi possunt pro
priæ exceptiones apellant ut late ostendit Jasson in
l 9 §º. Cato in 3º. oposicione Bartoli ff de verborum
quem refert et sequit Padilla in l 1 nº. fin C de Ju
ris et facti ignorantia. Quæ omnia memoriæ comen
dari debent propter statuta quæ a sententijs apellari
prohibent vel de sententijs aliquid solui jubent ut
soluissi de definitivis intelligant ut post Alexandrum
Imolam et alios optime resolvit Jasson in presenti nº
10

10 cum sequentibus

N° 5

His de verborum nostre Rubrice etymologia et definitione prelibatis e re esse videt ut de ratione cur hic tractatus post superiores tt.os adijciat et quidem illis habeat comune tantisper dispisiamus: et invenio Rainerium Albericum et Angelum quos refert Cumanus in presenti et Jasson n.o fin et non improbabiliter locis citatos tradit Duarenus in l 1 in fine dum continuationem ad proximiora facere volunt in ea sententia esse ut existiment post tt.os qui ad usucapiones pertinent aptissime tt.m de re judicata subiungi quia quemadmodum usucapionum remedio consequit ne rerum dominia sint in incerto et ut finis aliquis litibus imponat ut tradit Cicero in oratione pro Secina dum usucapionem vocat finem periculi et solicitudinis litium et probat lex 1 ff de usucapionibus principio inst.o eodem l fin ff pro suo in quod maxime respexisse legislatores constat ex l 1 C de novo codice faciendo l properandum C de judicijs l 3 §.o tametsi ff de receptis arbitrijs cap.o finem litibus extra de dolo et contumatia clementina dispendiosam extra de judicijs cum alijs late congestis a Luca de Pena in l litibus C de agricolis et censitis lib 11 Cateliano Cota in memorabilibus juris verbo lites sito et novissimo Radulfo fornerio lib 3 rerum quotidianarum cap.o 1 ita sententijs rebus que judicatis dicuntur hominum componunt lites que et controversie finem accipiunt ut Modestinus tradit in

in § 1 Diuus tt° l 2 Codice eodem et in l singulis. 6.
ff de exceptione rei Judicatae et quemadmodum usucapio
exceptionem aduersus verum dominum parat quae prae
scriptio dicitur et litis ingressum et progressum impedit
vt in l emtor C de praescriptione longi temporis et in d
l fin ff pro suo cum alijs traditis a Padilla in l fra
tris n.° 4 et 5 C de transactionibus Baldo in l postquam
litis opositione 5 C de pactis et Maranta de ordine
Juditiorum 6.a parte membro 9 n.° 12 ita et sententia
quae in rem Judicatam transiuit litis finitae exceptio
nem prestat neque amplius eandem causam tractari
permittit vt constat ex l post rem Judicatam 56 ff hoc
tt° l 1 et per totum ff. de exceptione rei Judicatae l impe
trata C sententiam resindi non posse l terminato
versiculo post absolutum C de fructibus et litium
expensis cap.e 1 extra de litis contestatione lib. 6 et ex
veteri prouerbio quo actum agere vetamur sumta
metafora ab ordine Juditiorum vt post Erasmum
tradit Duarenus ad tt.m de exceptione rei Judicatae
cap.e 1. Quo respitiens Cassiodorus lib. 1 variarum
epistola 5 ita sub nomine Theodorici Regis scribit
in immensum trahi non decet finita litigia quae
enim dabit discordantibus pax si nec legitimis
sententijs aquiescit vnus enim inter procelas hu
manas portus instructus est quem si homines feruida voluntate praetereunt in vndosis Jurgijs sem
per errabunt

Sed

Sed licet hęc nostri tituli continuatio a nobis supra preter omnes exornata non prorsus inepta videatur communiter tamen recipi solet alia quę traditur ab Accursio in presenti Guidone Cumano et Ripa n.o 1 et Jassone n.o 13 qui docent ideo hunc titulum post superiores collocari quia cum in illis tractatum fuerit quibus modis naturali et civili Jure rerum dominia quęrerent necessarium fuit de sententiis subiicere per quas etiam civili modo rerum dominia nanciscimur. Quę continuatio quatenus presupponit dominium per sententiam transferri vehementer inter doctores controvertitur aput quos nullus est articulus in plures opiniones divisus: alii enim cum Accursio in presenti et in l Pomponius 13 §o si Jussu verbo restituta ff. de adquirenda poss.e in l ex hoc Jure verbo dominia ff. de Justitia et Jure et in §o fin verbo eius fit instit.o de offitio Judicis et alibi passim sententia dominium transferre posse contendunt dummodo tamen vel a parte victa vel a Judice cuius factum tenetur factum partis l si ob causam C de evictionibus traditio rei super qua litigatur facta fuerit sine qua dominium transferri non potest l traditionibus C de pactis in qua opinione ultra doctores in presenti fuisse videtur Alex concilio 1 n.o 4 lib. 5 Decius concilio 564 n.o 3 et plures ex antiquioribus quos refert et sequitur Jasson in d l ex hoc Jure n.o 44 ferrara in praxi in forma libelli in actione reali verbo Jure do

mi

minis n.º fin et in forma sententiæ diffinitivæ versi
culo 1 n.º 1 et Aviles in capitibus prætorum cap.º 1 ver
bo alias partes n.º 4 cum sequentibus: Alij autem cum glosa
in l exceptio 28 ff de exceptione rei judicatæ in l Julia
nus verbo natura ff de condictione indebiti in l inter
officium 54 glosa fin de rei vindicatione negant sente
tiam posse dominium transferre etiam si secuta tradi
tio fuerit quoniam cum reus victus sententiæ autori
tate ductus, rem actori credens eius esse tradiderit =
Vel a Judice tradi passus fuerit non potuit domin[ium]
amitere ex regula l si procurator 31 in fine de adqui
rendo rerum dominio l 3 §º subtilius ff de condictione
causa data Juncta l id quod nostrum de regulis iuris
in qua opinione fuisse vident Petrus Sinus et Per
rerius in l 1 C comunia utriusque Judicij et Jacobus
Butricarius in d l ex hoc Jure quos ibidem refert Jass.
d n.º 44: Alij v.º cum Bartolo ibidem n.º 6 et Specu
latore in tit.º de actionibus seu petitionibus §º super pe
titionibus versiculo seterum actiones reales a persona
libus: alij cum Ostiense et Joane Andrea in cap.º pro
posuit de consessione prebendæ Judicia universalia
a particularibus distinguunt quorum omnium opinio
nes ultra Jassonem in presenti et in d l ex hoc Jure
sigillatim disputant alij quos refert Joanis Orozius
ibidem n.º 20 et 21 et ultra relatos ab eo Alberic[us]
in l nam et postea §º si petitor n.º 12 de Jure Jura
do Alexander in d l Pomponius §º si Jure Bertachi

nus

nus in repertorio verbo dominium transfert cum sequentibus et nouissime Faguinerus lib 1 controuersiarum cap. 12

N° 7

Quorum opinionibus reiectis ego vt certa huius articuli resolutio habeat primo constituo quod vbicunque res quae in Judicium deducitur in potestate alterius ex litigantibus non est vel jus mere incorporale in se continet tunc per solam sententiam et Judicis adiudicationem dominium transfertur etiam si nulla traditio vel quasi praecesserit ac proinde in Judicijs duplicibus familiae erciscundae comuni diuidundo et finium regundorum quae nullus ex socijs vel coheredibus possidet l in tribus 13 ff de Judicijs sola adiudicatio sufficit vt res eius fiat cui adiudicat possit quae illam propria autoritate tollere Juxta tx qui sic accipiendus est in d §. fin inst. de offitio Judicis et Vlpianum in fragmentis tt. 19 §. singulorum et §. adiudicationem vbi Cuiacius et tx ad quem nullus doctorum aduertit in l ergo 30 §. alluuio ff de adquirendo rerum dominio ibi flumina enim censitorum offitio funguntur. idem quae contingit in Jure mere incorporali prout est jus electionis in quo per solam sententiam dominium et quasi possessio adquirit arguto tx in cap. fin de Judicijs quem Abbas et felinus ibidem nimis ad hoc comendant et extollunt quamuis contrarium non sat recte tradiderit Cassiodorus desisione 1 de causa possessionis

N 8

2º constituo quod ubi res de qua controuertit ab
uno ex litigantibus possidet et ab altero reali siue perso
nali Judicio petit et exigit tunc si pro actore ferat sente
tia non potest per eam dominium vel possetionem adipi
sci absque eo quod traditio interueniat quia cum Judi
tia contractibus assimilent l. 3 § idem scribit in fine
ff * de peculio cum notatis a Felino in rubrica extra de sctto
nº. 12 Petro fabro lib. 1 semestrium capº. 12 et nouissime
Flores de Mena practicarum questionum questione 5 ex nº
46 quemadmodum per contractum quis ex solo ttº absque
traditione effici dominus nequit d l. traditionibus cum si
milibus ita neque per sententiam vt ego preter alios
colligo ex de capº. proposuit de concessione prebende vbi ad
transferendum dominium prebende non sufficiebat
sententia Selestina sed fuit necessaria traditio per in
vestituram et ex tx prorsus incognito in hac mate
ria in l. habere licere § 2 ff de euictionibus vbi elia
si sententia fuerit lata contra emptorem nõ tamẽ hic
de euictione aduersus venditorem agere potest neque
stipulatio habere licere comissa censet nimirum quia
sententia sola vt ipse tx ait absque rei abductione
vel traditione non potuit dominium in vindicante
transferre. Quod vsque adeo verum ẽ vt si quis ex pri
mo decreto in possetionem missus fuerit et deinde
sententia secundi decreti ferat non possit ex ea
dominium consequi quamuis rem occupet ex primo
decreto nisi iterum ex 2º rem sibi tradi faciat eius

que

Solorzano

que possessionem apprehendat ut singulariter notavit An
gelus in d. §. fin. et menti tenendum docet Boerius
decisione 211 nº. 11. pro quibus facit l. qui universas
30 §. item cum Praetor ff. de acquirenda poss.e l. sci
endum §. si fundus ff. qui satisdare l. non est mirum
26 §. sciendum de pignoratitia actione. idem quae esse
doceo in juribus incorporalibus quae rebus corporalibus
cohaerent et ad mixtam facti naturam habent qualia
sunt jura servitutis praediorum et jurisdictio in his
enim sola quoque sententia jus non praestat nisi qua
si traditio quae in his rebus observatur intercedat ut ar
gumento ff. dictorum jurium recte docuit Innocentius in
cap.º cum nostris de concessione praebende et Alexander
in d. §. si jussu nº. 7

Nº 9

Quod tamen non ita intelligendum est
quasi traditione secuta actor in judicio reali per sen
tentiam dominus fiat sed ut si vere antea dominus
fuerat quod his qui rei vindicatione agit praesuponit
l. in rem 29 de rei vindicatione l. d[illegible] Ansilam
C eodem declaret per sententiam eum dominum
esse ad quod actio realis intentat l. Pomponius §. sed
et his ff. de procuratoribus l. et ex diverso 35 §. 1 ff. de rei
vindicatione l. sicuti 8 §. sed si quaerat ff. si servitus
vindicetur ibi per sententiam non debet servitus consti
tui sed quae est declarari deinceps quae mediante illa
sententia et traditione eius virtute facta res sua qui
ete pacifice quae utatur. aut si inspecta veritate dominus
non

non erat et Judex nihilominus aliqua ex causa pro illo Judicavit virtute sententiæ et traditionis si non verū quod non potuit obstante errore tradentis ut in d. § subtilius) at saltem presumtum dominium consequat. presumtione Juris et de Jure quæ ex sententia oritur quæ in rem Judicatam transiverit l. res Judicata ff de regulis iuris cap. quo ad consultationem extra eod. tit. notant omnes in cap. quoniam contra de probationibus et late Menoquius de presumtionibus lib. presumt. 67 n.° 47 cum sequentibus incipiatque omnes dominii efectus habere ut in l. statu liberi 29 §. Quintus Mutius versiculo neque interesse ff de statu liberis in l. cum putarem 37 ff familiæ erciscundæ et in l. 3 §. item quæri ff de rebus eorum: aut si forte dominus non erat condemnatus, incipiat usucapere et publicianam habeat iuxta sensum sit intelligendum in d. l. Pomponius 13 §. si Jussu ff. de adquirenda poss. et in l. si per errorem 17 ff. de usucapionibus et in l. 3 in fine ff de publiciana iuncta l. clavibus 74 ff de contrah. emtione

Quod si non pro actore qui rem vindicabat sed pro reo fuerit Judicatum sententia absolutoria in eius favorem lata tunc licet quidam dicant auferri ab actore verum dominium ut constat ex comuni quam resolvit Albericus in d. l. ex eod. Jure n.° 25 Romano et Alexandro n.° 12 in d. §. si Jussu

et ex aliis novissime congestis a Seraballos practicarum communium questione 521 ego verius existimo quod si sententia Justa et legitima fuit non potuit reu qui Jam dominus erat amplius efficere dominum sin vero vere actor dominus erat et pro eo pronun tiatum fuit tunc dominium aput actorem manet quamvis propter sententie presumtionem det reo exceptio rei Judicate ut ait Papinianus in d l excep tio 28 ff de exceptione rei Judicate quam ultra glosam ibi et doctores s. relatos sic accipit Cujacius in Papiniano lib. 27 questionum ad illam legem Nam licet dimitio sive retentio rei soleat suficere ut quis novo tt°. acsedente dominus constituat l qua ratione §° interdum de adquirendo rerum dominio §° interdum instª. de rerum divisione cum tamen in hoc casu concedentis intentio non ordinet ad translationem dominii id adquiri= non potuit reo arguto l non dominus 19 ff si cer tum petat et melioris tx in l si pro fundo 33 C de transactionibus quem in obtima questione explicat Molina lib. 4 de primogeniis capº. 9 ex nº. 22 et in aliam Antonius Quesada diversa 4 quest. cap. 10 nº 7

Nº 10

3º et ultimo constituo quod ubi quis actione personali experit non ut sibi aliquid quod suum erat restituat ut in actione comodati vel depositi, sed ut sibi aliquid det vel tradat in quo persona

Lium

lium obligationum substantia consistit tunc sententia
si pro actore Juste ferat transfert in eum dominium
dum modo traditio intervenerit vt in l quiex pluribus
20 ff de noxalibus et in l sed si res. 5. ff comuni divi
dundo quia et id qui per actionem personalem in
tendit §. sic itaque inst. de actionibus l vbi autem
69 ff de verborum vel si inJuste dominij presumtionē
Justa ea que sirca actionem realem in presedenti
nº. diximus. Sin vero reus a petitione actoris absol
vat tunc si Juste quia vere nihil debebat manebit in
totum liber et actori eadem actione vtenti rei Judicate
exceptionem oponere poterit l cum queritur de exceptione
rei Judicate sin autem inJuste quia reus debitor erat
manebit tantum naturaliter obligatus adque ob id
si soluerit repetere non poterit vt in l Judex 28 et in
l Julianus 70 ff de condict. indebiti. Que omnia eque
lance in arbitrorum sententijs obseruanda sunt vt contra alios
defendit Felin. in cap. cum venerabilis 28 de exceptio
nib; Jass. in l fin nº. 119 C de Jure enphit. et in d l ex hoc
Jure nº. 45 vbi Orosco nº. 23 et Xuares alleg. 19 nº 20. Plane
in sententijs interlocutorijs contrarium erit probandum vt cum
comuni resoluit Jass. d nº. 45 vers. limita tamen, quibus illud
pro corone de adijciendum est sententia Judicis nisi Justa aliqua
et legitima causa interveniat non posse efici vt aliquis li
beram rei sue administratione non habeat et dominium
in quem vellit transferre possit vt contra Bart. in l filiusfa
§ divi nº. 16 ff de legatis 1º. tenent Alexander ibidem
nº9

nº 19 Alciatus nº 33 et late Antonius Gomezius in L 40 tauri nº 23 et sic absolvit ista rubrica

Ad L 1.ma L quod Jussit 14 L preses 27 L paulus 42 L acta 45 L actorum 46 L Judex postea quam 55 L in suma 59 in prinº et in § 1 L cum querebat 52 ff Soc ttº.

Nº 4

Et si verum sit rem Judicatam idem sepe ac sententiam significare ut in L cum prolatis 32 in fine J. Soc ttº in L 1 C eodem in L 2 C sententiam rescindi non posset in L 3 et 4 C de exsecutione rei Judicate Juncta L a Divo Pio J. Soc ttº in L 2 et per totum C quibus res Judicata nº noceat in capº cum dilectus 32 in fine extra de electione capº cum inter 13 extra Soc ttº et in clementina 1 de apellationibus cum alijs que tradit Ripa in presenti nº 1 Veronus in rubrica de apellat. nº 1 in fine et Maranta de ordine Judiciorum 6 parte actu 1 nº 128 quibus Juribus ducti frustra inter hec discrimen constitui opinantur Adhuc tamen nec minus frequenter et proprie propsa re lite seu questione rei Judicate nomen accipimus cui per sententiam Judicis finis imponit a qua amplius apellari non potest ut sic sententia se habeat per modum agentis cum cause finem imponat, res vero Judicata per modum patientis cum pronuntiatione Judicis finem accipiat ut recte consideraverunt Bart. Angelus Cuma

manus Guido Pape Jesson et Duaren. in presenti
Decius et Mainerius n.° 6 et Cagnolus n.° 5 in l. res
Judicata ff de regulis juris Joanes Robertus lib.
1 sentent. cap.° 29 et Cuiac. et Vbesemb. in parat.
t.la ad Sione tt.° Etenim ut docte inquit Ugo don.
in presenti cum res controversa res sit de qua ju
dicatur et sententia nostra sit ipsum illud quod
Judicamus recte utrumque res judicata apellat si
quidem illud dicit a nobis judicari et de quo ju
Judicamus et quod judicamus. Sed in nostra lege
a Modestino in priori illa significatione rei ju
dicate diffinitio proponit et a sententia eo quo
diximus modo distinguit quemadmodum et
in rubrica Suius tt.i et in rubrica extra de sen
tentia et re judicata et in rubrica C de sentē
tijs et interl. juncta rubrica C de re judicata ea
forte ratione quia pretoris edictum de cuius in
terpretatione tractabant I.C.i ita erat conceptū
si res de qua agit ~~dat~~ eo cuius de ea re jurisdic
tio e judicata ~~esse~~ ~~dicet~~ ut constat ex l. ait Pretor §
Sci tt.o junctis his que ad eam notat Donelus ibidem. Un
de cum edicti verba de re ipsa sive controversia que
finem acepit loquerent res judicata eo sensu in Soc
tt.o acipi et definiri debuit et a sententia distingui quē
ad modum et Cicero   Lib. 2 de inventione ubi
ita inquit Judicatum est id de quo alicuius aut aliquorum
sententijs constitutum e sententia et ipsa pronuntiatio=

Ju

Judicis sic dicta quia quod sentit pronuntiat

N° 2

Rei autem Judicatę illa deffinitio a Modestino proponitur ut sit quę finem controuersiarum pronuntiatione Judicis accepit quod vel condemnatione vel absolutione contingit. Siqua deffinitione latet quoque sententiis deffinitio. nam si res Judicata dicit quę hoc modo per sententiam finem acsipit nesesario sententia illa erit quę eodem modo finem imponit sunt enim hęc ita conjuncta ut separari nequeant quo fit cum alterum pro altero sępe sumatur ut s. probauimus et ut posito et deffinito uno, alterum quoque quod ei ex aduerso respondet statui et deffiniri videatur. iuxta regulam tex in principio inst.ª de his qui sunt sui et in l qui accusare 8 ff de accusationibus late tradit Euerardo in locis legalibus cap.º 19 et Petro Gregorio de Juris arte cap. 21

Dicit autem res Judicata finem controuersiarum acsipere et sententia imponere quia et Judex dum pronuntiat eo animo id facit ut per hoc vellit liti finem imponi et litigatores a tota controuersia discedere l dicere 23 de receptis arbitris l 2 in fine tt.º 22 p.ª 3 adeo ut sit de pluribus rebus et controuersiis simul uno eodem quę Judicio aput illum actum sit non possit quibusdam omissis de reliquis statuere d l dicere versiculo 1 cum aliis ibi a glosa citatis verbo tota et l in hoc Judicio 28 ff familię ereiscunde et quia Jure constitutum ita e, ut causa quę in rem Judicatam transierit amplius retractari non possit quin potius exceptio rei Judicatę

obstat

obstat agenti que litis finite apellat et illud a limine Ju

ditiorum repellit vt preterea que notauimus in rubri

ca n.º 5 constat ex l. eleganter 23 §.º si post mortem ff de con

dictione indebiti et constat ex Cicerone pro Silla dum ait

rebus Judicatis rem publicam contineri ne resindant

Juditia aquibus prouocari non potest et in oratione

pro Aulo Cluentio vbi inquit extreme impudentie

esse Judi Otia labefacta reuocari et in oratione de lege

Agraria vbi ait rerum Judicatarũ infirmationes ciui

tatum afflictarum perditis iam rebus extremos exitiorũ

solvere ex exitus

Hec autem vt diximus de illis sententijs

acsipi debent que vim sententiarum habent hoc est

de illis aquibus oportuno tempore apellatũ nõ ẽ que ve

re rerum Judicatarum nomine digne sunt quibus

que aquiesere litigantes oportere ab imperatoribus scrip

tum ẽ in l. 1 C de his qui per metum Judicis non apell

auerunt et a Casiodoro lib. 1 variarum epistola 5 dum

habet si ita se res habet vt a presentibus suplicat et

fundi controuersia statutis legitimis ẽ decisa neque

aliqua probat apellatione suspensa que tunc decreta

seruentur. Vnde Petrus faber in d. l. res Judicata ff de

regulis Juris reiecta diffinitione quam hic modestinus

scribit magis illa probat vt res Judicata dicat sententia

que elapsis diebus decem nullo Juris remedio atentari

potest aqua non longe abest alia que tradit a Jorgeo

hauterbego in libello diffinitionum Juris qui ita rem

Judi

Judicatam deffinit veritas inter partes in dubium versa per diffinitivam sententiam frustam non retractandam neque suspensam efficaciter declaratam. sed hec omnia in Modestini deffinitione comprehendunt nam cum dicat per rem judicatam controvertijs finem imponi aperte ostendit omnem apellandi et amplius litigandi viam esse preclusam

Unde aparet merito ab interpretibus reiectam esse Alciatj opinionem in presenti existimantis sententiam posse rem judicatam dici etiam dum interim ab ea apellari potest nam etsi aliquando ita nuncupet habito respectu ad mentem judicantis qui ut diximus quantum in ipso et negotium per sententiam finiri cepit ut constat ex l. litigatoribus 14 C de apellationibus l. et post rem ff. de transactionibus que ita accipi debent proprietamen in ff. dicta signif. usurpat ut constat ex nostro tx et ex d. §. si post rem juncta glo. ibi et ex l. penult.o C de except.e rei judicate et ex glo. verbo novata in cap.o non solum de apellationibus lib. 6 Quam secunt et comunem apellant Jasso in presenti n.o 8 Ripa 6 et Duarenus circa finem Abas et Filin. in rubrica extra hoc tt.o et plures alij quos refert Covaru. in practicis cap.o 15 n.o 3 et cap.o 23 n.o 2 et Cassiodorus de decisione 8 de rescriptis n.o 3. Adque hoc et quod Pontifices dicunt sententiam elapso tempore ad apellandum transire in rem judicatam in cap.o cum inter

et

et in cap.o quo ad consultationem extra soc t.o in cap.
1 §.o fin. de exceptionibus lib. 6 in cap.o cum dilectis
in fine de electione et in cap.o pastoralis §.o preterea
de offitio delegati. Ex quo loquendi modo communiter
omnes doctores post Bartolum in presenti et glosam
ibi putant sic fuisse Martianum IC in l si fundus
16 §.o si plures ff de pignoribus in illis verbis semel
enim causa transire videt ad condemnationem, cuius
tamen tx aliam mentem fuisse ex his que ibidem
tradit Fulgosius manifeste deprehendit

Adjecit deinde Modestinus Judicis
pronuntiatione rem Judicatam finem acsipere id
que vel condemnatione vel absolutione contingere
tum ut alios modos finiendarum litium excludat
quales sunt si mediante transactione vel jurejura
do contingerit l non minorem l postquam litis C.
de transactionibus l 1 et 2 ff de jure iurando tum maxi
me ut ostendat justam esse non posse sententia Judicis
que condemnationem vel absolutionem no habeat ut
expresis verbis tradit Imperator Alexander in l Preses
3 C de sententiis et interlocutionibus et ut ostendit IC.us in
d l ex hoc Juditio et de Jure Canonico tx in cap.o cuiusqui
§.o deffinitiva 2.a q.e 6 et de Jure Regio tx in l 2 t.o 13
libro 2 fori et in l 2 t.o 22 p.o 3 ibi quitando o condemnã
do al demandado quod aput Romanos adue in usu fisse
videt ut ibi ab utraque parte causa perorata Judices in
concilium ad Judicandum ibebant tres eis darent
tabellas

tabellæ has incultas literas habentes, A, quæ absolutionis simbolum erat, C, quæ condemnationis. Unde hanc literam tristem apellat Cicero in oratione pro Millone. ut nigram Persius satira 4 Theta Grecorum quæ in eodem usu erat. E N L quæ enim in urnam sive sistam mitebat non satis sibi de causa liquere et de ea amplius cognuturum se esse Judex significabat ut colligit ex l. Pomponius 36 § hoc tt. et ex l. idem Pomponius 13 § fin. ff de receptis arbitris et post Asconium Pedianum 3 actione in Verrem latissime ex bonis autoribus observavit Brisonius lib 1 de formulis pagina 511 cum sequentib. et de verborum sign. litera, A, et litera, C, in principio et in verbo liquere et latius Ludovicus Carondas lib. 1 antiquitatum cap. 15 Juanes Corrasius epistolarum quæstionum cap. fin. franciscus Poletus lib 4 Historiæ fori Romanorum cap. 15 et lib 5 cap. 8 et Juanes Rosinus lib. 9 antiquitatum Romanarum cap. 14

N° 7 Sed licet hæc vera sint non tamen id quod diximus, sententiam absolutionem vel condemnationem habere debere ita stricte accipiendum ē quasi precise his verbis in ea uti debeamus ut existimavit Accursius in presenti glosa fin. nam postquam ī dictus ferendas per tabellas sententiarum modus ab aula recesit et formularum observatio tam in sententiis quam in actionibus abolita et quæ merito irridebat Cicero in oratione pro Murena parum refert quibus verbis sententiam proferat Judex dum modo aperte et clare pronuntiet

tiet et rei de qua agit finem imponat reum que sive

directo sive in consequentia absoluat vel condemnet l in suma

&c alias incipit in sententijs 50 tt.º et colligit ex l penult.ª et ult.ª

C de sententijs que sine certa. l si pretor. 65 ff de judicijs l quod

tamen 25 §.º si arbiter ff de receptis arbitris l 1 §.º 1 ad Turpilia.

l proxime ff de his que in tt.º delent l ob hec ff de his qui notat

inf. et ex alijs ueteribus concipiendarum sententiarum modis relatis

a Bris. ubi s. et lib. 2 selectarum cap.º 2 quod nostro quoque Jure

aperte dissisum est in l 5 d tt.º 22 p.ª 3 ibi o por otras palabras

semejantes et in l 15 in fine eodem tt.º et licet hic sub du

bio Acurt. relinquat secure tamen docet in l pre[illegible] d l

quod tamen et tenet Bart. Alber. Angel, Alex. Imola, Cuma,

Duar. et Ugodo. in present. Ferrarius in practica in forma

sententie diffinitiue glosa 1 n.º 4 Maranta d 6.º p.º actu pri

mo de sententiarum n.º 122 cum sequentib; Sarmie. lib. 1 selec

tarum cap.º 13 n.º 31 ea enim que in consequentia ueniunt sen

tentie in esse creduntur ut preter supradictos autores oste

dit Bald. in l penult.ª ff de his qui sunt sui Paul. Castr. in l

1 n.º 1 C quando prouo. non est nesese et late Osasens de sessione Pe

da montana 64 n.º 3 cum sequentibus et eleganter Bart. in lege

ex diuerso §.º 1 ff de rei uindi. et in alia non minus eleganti

Aret. in l 1 ff de curatore furiosi et in l his qui bonis ff

de verborum sign.º Quod tamen ita intelligi debet dummodo

sententia certa sit et condemnatio vel absolutio que ex uerbis

&c qui ponentibus inducit nullam habeat ambiguitatem possit

que ex actis processus intelligi pertinet non quam ad officium Judi

cis certam proferre sententiam licet de incerta quanti

tate

tate actu sit §º curare instº de actionib; adque ideo sē tentiā incerta nullius momēti ē d l penultª et ultª C de sētētijs quę sine certa quantitate d l quid tamē §º Pomponius ff de arbitrijs dicta lege in sententijs §º primo ff hoc titulo illa tamē quę vel per se vel per relationem ad acta est Jure obtimo subsistit et si absolutio vel condemnatio in consequentiam deducatur velutí si Judex debere vel non debere reum quantitatem petitam declarauerit vt per tx in d l in sententijs et in d §º si arbiter tenent glosa et doctores ibidem acta namque declarant et interpretant sententiam sunt quę tanquam vesicelam ad illam vt inquit Bartolus per tx ibi in l 3 C de sententijs quę sine certa quātitate Matecilanus in l cum Judex C de sententijs et interloqutionibus Simon Craueta de antiquitate temporum quarta parte in principio nº 61 et conselio 679 nº 4 vollumine 1. Vnde Judex qui ad ea quę in actis comprehensa sunt in sententia remitit et refert satis certam sētentiam proferre videtur arguto l certum ē ff si certum petat dum tamen quod ex actis colligit certum sit et sufficienter probatum. Neque ad aliud examen ex sentētia expostulat vt constat ex late tradítis a Maranta vbi supra et a Sebastiano Vanzio in tractatu de nullitatibus ttº de nullitate ex defectu processus nº 129 cum sequentibus vt sic obiter notemus Bartoli opinionem in l ait pretor §º 1 ff hoc ttº existimantis valere sententiam

per

per quam Judex in petitis condemnat siue vere=
probatum fuerit. Etenim cum an aliquid proba-
tum sit nec ne incertum sit pendeat quæ ex arbitrio Ju
dicis quanta fides testibus adhibenda sit l. 3 versiculo
tu magis ff de testibus non videtur secundum Bart. doctrinam
controuersiæ finis imponi neque talis pronuntiatio secun=
dum Juris regulas admitti potest licet vbi petitioni cer
ta et liquida diffinitio est. possit se Judex vt dixi-
mus ad illam remitere. et ita contra Bartolum
tenet post alios Duarenus in dicto § primo Sarmien
tus dicto libro 1 selectarum cap.º 13 et Euerardus Br
ongörts antinomiarum centuria 4 cap.º 11. Quibus et illud
adstipulatur. seu facit vel addit regulariter sententiam sub=
conditione dicendam non esse vt docet consultus in
l. 1 §.º biduum ff quando apellandum sit et glosa ver
bo capiant in l. a Diuo Pio §.º in venditione vbi
dicit Lainus J. Socinus cum alijs quæ tradit Eduardus
Caldeira lib 3 variarum cap.º 6

N.º 8

Ex qua vera sententiæ diffinitiuæ et rei judicatæ
deffinitione nec non ex his quæ ad eius explicationem
notauimus primo infero, quod cum Judex vbi diffi
nitiuam sententiam profert eo animo esse debeat
vt quantum in se sit controuersiæ finem imponat vt
constat ex nostro tx et ex d. l. dicere. dicendo statim ad
que illam protulerit Juditium quo ad eum finiet
et adeo offitio suo functus videtur vt neque reuocan
de vel corigende sententiæ facultatem habet etiam

si

si male Judicaverit et eodem die iterum Judica
re voluerit ut in Judicibus ordinarijs datis et com
promisarijs exprese dispositum e in l quod Jussit
14 in fine in l Paulus 42 in l Judex postea quã
55 et in l cum querebat 62 J. Soctt.o et in d l dicere
et in l 1 C sententiam resindi non posse et in l 19 tt.o
22 partita 3 et ad pronuntiationem que in cau
sis criminalibus fit porrigit in lege divi fratres
27 et in l mortis § s.o sed enim ff de penis in l
1 § ultimo ff de questionibus in lege acta 45 s.o 1
J. Soc tt.o nisi quod in his propter ingens periculũ
et irreparabile presiuditium licet Judex rei ig
norantia comperta remitere penam non possit
differre tamen et suspendere poterit quousque Pri
nceps consulat ut ex eisdem Juribus constat et ex
traditis ab Ipolito singulari 338 Casaneus in con
suetudinibus Burgundie rubrica 1 s.o quinto ver
siculo sin lagrose n.o 124 Couar. in 4 s.o ultimo n.o 15 et
late Antonius Gomes lib 3 variarum cap.o 13 n.o 36

Que Juris regula illa ratione subsistit que tradit in
d l Judex, eum nempe qui semel sententiam dixit
amplius Judicem non manere, ac proinde sententiã
mutare non posse. Sententie namque a Judicibus ut
constat ex nostro tx non vero a privatis ferunt quibus
impune non pareri responsum e in l fin ff de Ju
risdict. omnium Judicum et in l 3 C eodem quo respi
ciens Seneca libro 7 controversia 8 inquit Judex
quam

quam tullit de reo tabellam revocare non potest et Apuleius lib. 1 floridorum proconsulis tabella inquit sententia est quae semel lecta, neque augeri littera una nec minui potest et D. Augustinus de fato Iudicibus inquit statutum est ne liceat in reum datam sententiam revocare. Unde eleganter Cuiatius lib. 20 observationum cap. 32 diversitatis rationem dedicit inter sententias adversus delinquentes latas a Principe vel a Iudice: illae nam quae non nisi post trigesimum diem executioni mandandae sunt l. si vindicari 20 C. de penis cap. cum apud Thessalonicam 11 q. 3. Hae vero sine mora exequi debent l. si quis forte 6 ff. de penis l. cum reis 15 C. eodem l. penult. C. de custodia reorum cum alijs traditis a Bernardo Dias regula 663. Ea nimirum ratione quia Princeps solus poenam sua sententia dictam revocare potest, et ad sibi ita modica dilatione saepe flecti solet. At vero Iudices frustra differant poenam sua sententia dictam quia nec mutare aut revocare eam ullo modo possunt ut ex superioribus constat.

Sed quamvis revocare semel latam sententiam Iudex non possit, quae tamen sententiae desunt cum ei accessoria vel consequentia esse videant recte eodem die supplere et declarare potest ut in d. l. Paulus cap. in literis et cap. venerabilis extra de

N° 9

de offitio deleg. tunc enim (vt recte ait Ugod. in eadem lege Paulus) Judex nihil noui statuit sed quod vi et potestate prioris sententiæ continebat exprimit et declarat quod eum recte facere posse praeter supra alegata cum multis ostendit Bernardus Dias regula 367 et 379 Matienso in l 9 titulo 4 glosa 4 numero 1 lib 5 recopillationis Juanes gracian regula 421 numero 1 Andreas Gail libro 2 practicarum observationum capitulo 1 numero 6. Hoc ideo quia qui aliquid exprimit et declarat nouum alium non facit elegans tex in l Heredes palam 21 ibi nihil enim nunc dat sed datum significat ff de testamentis l adeo 7 § cum quis in fine ff de adquirendo rerum dominio ibi qui excutit spicas non nouam speciem facit sed eam quæ est detegit et ex capitulo 3 extra de dilationibus capitulo cum tu extra de vsuris cum aliis que ultra scribentes in dictis locis notat Fulgo. concilio 148 in fine Bertachinus et eius additionator in repertorio verbo declaratio.

Quo fit vt nullam expensarum mentionem in sententia fecerit Judex: vel reo ad rei restitutionem condemnato de fructibus nihil expreserit, possit eadem die, in quasi sententiæ latæ consectarium exprimere et declarare, vt docet glosa in d l Paulus verbo sicca et ad interpretationem tex in l terminato 4 C de fructibus et

litium

litium expensis l et ex diuersis §º 1 ff de rei vindicatione l eum quem temere 79 ff de Judicijs observant post antiquiores alios Duarenus Sauius et Donelus ibidem quamuis expensarum taxatio que regulariter Judicis arbitrio relinquit vt tradit Menoquius casu 154 et 177 gail lib 1 practicarum obseruat. capº 52 cum sequenti et relati a Paz in praxi primo tomo folio 38 et folio 82 Petro Senedo colectanea 60. ad decretales possit a Judice quandocunque fieri etiam post dum latae sententiae vt idem autores observant

Quinimo et quod plus est si sententia semel a Judice lata ob aliquem Juris processus ve defectum nulla esse dicat, ipse Judex qui eam tullit de nullitate cognoscere et eam retractare pronuntiare que iterum potest dummodo ordinarius sit nam in delegatis ab alijs quam a Principe qui ordinarijs equiparant sententia etiam nulliter lata eorum Jurisdictionem expirare receptum est vt per tx in l quoties C de Judicijs in l 4 C de acusationibus in l 4 et in l prases C quomodo et quando Judex in l 1 C de sententijs et interlocutio. in capº fraternitatis de frigidis et maleficiatis capº 2 de purgatione canonica capº venerabilibus post principium de sententia excom. lib. 6 et in l 2 ttº 26 pº 3 tenet comunis doctorum scola quam sequit Duarenus in d l quod Jussit Didacus del Castillo in l 35 tauri nº 5 Juanes gracian d regula 421 nº 9 Paz vbi s folio 83 omnium obtime Sebastianus Ban

ezus

N° 10

Bancius d. tractatu de nullitatibus tt.º coram quo null
itas proponi possit n.º 1 cum multis sequentibus et Gail
d. lib. 2 observatione 217

N.º 11

Qua tamen in re illud meminisse Ju
vavit quod etsi posset olim vel coram eodem vel corā
superiori Judice nullitas adversus sententiam perpetuo
oponi l. 1 C quando provare non ē nesese l. si expresim 19
vbi notavit Bart. ff de apellationibus l. 4 et 5 tt.º 26 p.º 3
Odie tamen Jure noviori intra 60 dies oponi debet l. 2 tt.º
17 lib. 4 nove recopilationis vbi rem latissimo sermone
prosequit Alfonsus de Azebedo: plura ante eum ff. scrip
serunt Alexander consilio 103 volumine 5 Didacus Pe
rez primo tomo collumna 1275 Covarr. in practicis cap.º
25 per totum Avendanus in declaratione legis 4 et 5 n.º
5 tt.º de las exceptiones lib. 3 ordinamenti et de prima et
secundo decreto n.º 16 et de exequendis mandatis 2.ª parte
cap.º 23 n.º 3 Paz in praxi primo tomo prima parte 12.º
tempore ex n.º 5 Jeronimus Portoles in aditionibus ad mo
linum 3.ª p.º 5.º nullitas Mascardo de probationibus
2.º volumine conclusione 1114 Vovadilla in sua poli
tica lib. 5 cap.º 23 ex n.º 114. Sive de nullitate agat per
viam actionis sive per viam exceptionis vt resolvit
Covarru. d. cap.º 25 n.º 4, plures autem casus in quibus
sententia nulla ē petter Sebastianum Bancium qui
integrum de nullitatibus sententiarum libellum scri
psit congerit Prepositus in cap.º dilecti de apellationibus
Ferrara in practica verbo nullitas Monterroso in prac
tica

tica titulo 2 folio 13 — Qua etiam in re illud non est prætermitendum tempus concessum ad apellandum non currere interim dum de nullitate agitur ut ex alijs præsitato loco resoluit Pas

2° principaliter ex eadem illa sententiæ et rei judicatæ diffinitione deducit nobilissima inter eam et inter locutionem siue sententiam interlocutoriam ut aiunt differentia. Quod etsi diffinitiua semel lata amplius non possit reuocari ex ij. dictis interlocutoria tamen possit ex d l quod jussit 14 § soc tt° l siquis cum procuratorio 31 §° fin ff de procuratoribus l quamuis 9 ff de rebus eorum l si opus 16 ff de operis noui nuntiatione l 1 in fine l Valerianus alias lex si præses 10 ff de prætorijs stipulationibus c. cum cessante 60 de apellationibus c. dilectus 34 de prebendis c sacro 48 de sententia excomunicationis cap. ex parte 23 de uerborum signe. l 2 tt° 22 p.ª 3 ordinatio Lusitanorum lib 3 tt° 14. Huius rei duplex ab interpretibus reditur ratio. Altera maiori cum deliberatione sententiam diffinitiuam proferre ideoque non posse reuocari: fert enim illam judex causa cognita que res facit ut suj pectum esse debeat quidquid postea constituerit. Interlocutionem v. ideo posse reuocari quia id utilitas expos cit ut eius corectio et mutatio permitatur judici. Quia crebrius sunt huius modi interlocutiones in quaque lite, et seleriter expediuntur a judicibus ac sine magna

delibera

N° 12

deliberatione plerumque in magno tumultu et strepitu
Adde quod nec quidquam istorum Iubet aut vetat
per quod ab omni Lite discedat: sed quia id pro tempore
et ex re nata putat ad utilitatem et comoditatem Iudi
cij aut ad Iuris futuri lectionem pertinere. Quam
rationem etsi non tã expressam insinuauit Abas
in d. cap.° cum sequente et Regia lex 2 et 3 tit.° 22 p.ta 3
Duarenus et Donelus in d quod Iussit. Altera ratio est
quam in d l quod Iussit scripsit Bartolus n.° 1 Rebu
fus ibidem §.° 2 n.° 4 descendit que ex s observatis. Quo
niam Iudex diffinitiua sententia prolata fungitur
officio suo: non sic cum interloquitur durat enim
adhuc eius Iurisdictio. Nec cum humanum sit labi, sen
tentiam et interlocutionem suam mutare re magis
animaduersa vitio verti debet sed potius laudari ut
Iustiniani exemplo docemur in aut.° de nuptijs §.° 1
et in aut.° ut fratrum filij in principio et in cap.°
magne sapientie 22 q.e 4

N.° 13

Ex quibus utiliter infert Bart. in d l quod
Iussit n.° 6 eius l decisionem non esse admittendam
si sententia interlocutoria Iudicijs offitium tollat, eius
ve Iurisdictionem auferat. Veluti si Iudex fori
exceptione alia ve declinatoria proposita se non Iu
dicem ea in causa pronuntiet, eam que alij remitat
Quoniam eo in casu militat ratio d l Iudex cum si
milibus et Iudicijs pronuntiatione Iurisdictio finit

seque

sequunt comunem opinionem dicentes in d l quod jussit Alex nº 12 Jass. nº 23 Ripa nº 16 Decius in capº cum secante nº 14 de apellationibus Bernardus Dias regula 661 Juxta quam interpretationem accipiendus é tx in capº significantibus 38 de offitio delegati et in capº Judex s eodem ttº libro 6 quod non solum in Judice delegato procedere sed etiam ordinario ex comuni resolvit Alexander nº 27 Jasso nº 27 Rebuffus primo notabili nº 105

Eam tamen resolutionem difficilem redit tx in capº cum sesante 60 ff de apellationibus ubi Judex sive ordinarius sive delegatus qui comminando vel interloquendo protulit saniori usus consilio interlocutionis vel cominationis efectu revocare potest ulteriusque in causa procedere licet a cominatione vel interlocutione sit apellatum et tamen per apellationem extinctam aut saltim suspensam esse eius Jurisditionem nemo é qui ignoret l 1 §º fin ff ad SC Turpilianum docet Bart. et alij in l tale pactum 40 §º qui provocavit ubi Orosius nº 26 ff de pactis Covarr. in practicis questionibus capº 23 nº 1. Sed respondet Abbas in d capº cum sesante Judicem apellationem non admisisse quo casu Judex adhuc manet capº cum apellationibus s de apellationibus lib. 6 ideoque interlocutionem sive comminationem suam revocare recte potest ex regula d l quod jussit. Verum ea interpretatio diminationem

contineat

continet ad eum textum ex cuius verbis constat apellationem admissam fuisse eaque non obstante recte posse Judicem interlocutionem suam revocare q.º dicendum e longe distare abdicatam esse Jurisdictionem ipso Jure an. v. per apellationem suspensam. Primo etenim in casu cum nihil Jurisdictionis penes Judicem remanserit interlocutionem suam non potest revocare. Secundo et si Judex actu Jurisdictionem non habeat quia eam habitum retinet et potentiam glosa verbo refutari in d cap.º cum apellationibus Abas in cap.º noruit de offitio delegati illius Jurisdictionis ratione illatum poterit gravamen auferre cap.º qui a Judice 10 ¶ de apellationibus lib. 6 Que modo intelligendus e ex in d cap.º cum cesante Justa decisionem Rote 64 et 86 de apellationibus singulari 129 et alios quos adduxit Rebufus ubi s. n.º 106

N.º 14

Ergo regulariter quod Judex Jussit vel uetuitve non sententiam ferens, id contrario imperio tollere aut remitere poterit. vel uti cum Jubet opus novum nuntiari d l si opus. cum Jubet caveri damni infecti nomine d l 1 ¶º fin d l Vallerianus. Jubet predia minoris venundari d l quamvis. et quecumque alia que in Juditio ad cause preparationem pertinent, et ut aut melius aut citius transigat vel uti cum Jubet aliquod instrumentum edi, Litigatori adesse

idibus

ribus aut certo loco, tot testes producit: et generaliter si aliquid fuerit aut uetuerit ad eam rem de qua agit quod postea comperierit aut ad rem non per tinere aut progressum litis siue causę impedire: pertinet ad eius offitium id continuo mutare, ne quod ex usu litigatorum constitutum erat id contra eius concilium in eorum pernitiem conuertat contra legem nulla 25 ff de legibus l quod fauore 6 C eodē

Cum autem mutari aut reuocari interlocutionem posse nullo iure certo definitum sit, id iudicis arbitrio relinquet ex regula l 1 ad finem ff de iure delibera di exornata a nobis in disputatione de mora n.º 102 ita tamen ut nimia uariatio et inconstantia uitet: quod idem et in tempore ad missum ē: quia hęc quę in sola ęquitate et utilitate posita sunt definiri in uniuersum non possunt l de actionibus 19 ff de diuersis et temporalibus prescriptionibus l omnis deffinitio 203 ff de regulis iuris iunctis a nobis traditis dicta disputatione de mora n.º 20 et 21

Manet itaque ex superioribus quod etsi controuertat quę sit interlocutoria sententia ex iurib; tamen et exemplis relatis et alijs quę in prefationibus ad d l quod iussit ex n.º 83 Rebufus aduert, sit quam cumque pronuntiationem ante sententiam interlo cutionem esse recte quę posse mutari

Quod uerum intelligas uellim siue interlo

cutoria

locutoria fuerit jam executioni mandata sive
non. Et si sint qui velint eam jam executioni mã
datam non revocari inter quos Bartolus ubi s nº
16 Jasso nº 32 Ripa nº 33 Vincentius 23 et alij ibidẽ
relati a Rebuffo primo notabili nº 52 Ferara in practica
in forma sententię inter locutorię nº 9 Felinus in
capº qualiter et quando collumna 2 de accusationibus
longe tamen falunt quoniam cum et hoc casu judi
cis interloquentis maneat jurisdictiõ interlocutio
nem revocari posse dicendum ẽ quod et probat d. lex si
opus et d. lex Valerianus quibus qui contrarium de
fendunt non satisfaciunt et sic finiunt hę leges

Finis harum legum
A Dº Antonio Richardo
hoc anno 1606